

ÚJ TÖRTÉNELMI TÁR

FONTES MINORES
AD HISTORIAM HUNGARIAE SPECTANTES

3

BÁNKÚTI IMRE

IRATOK
MÁRAMAROS VÁRMEGYE
TÖRTÉNETÉHEZ
(1703–1711)

AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST
1992

32526

3745

Fontes Minores
ad Historiam Hungariae Spectantes

ÚJ TÖRTÉNELMI TÁR

3

1703—1711

MTAK

00002 02130 8

AKADÉMIAI KIADÓ

A Magyar Történészek Nemzeti Bizottságának
kiadványsorozata

Szerkesztőbizottság

Bak Borbála, Borsa Iván, Erényi Tibor,
Glatz Ferenc, Kállay István,
Kosáry Domokos (főszerkesztő)
Nagy József Zsigmond, Szakály Ferenc, Tarnai Andor

3749

208733

T. Bánkúti Imre

Iratok
Máramaros vármegye
történetéhez
1703—1711

MTAK

0 00002 98120 8

AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST 1992

M. TUD. AKADÉMIAI KIADÓ

508732

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

ISBN 963 05 6245 6

Kiadja az Akadémiai Kiadó, Budapest

Első kiadás: 1992

© Bánkúti Imre, 1992

Minden jog fenntartva, beleértve a nyilvános előadás, a rádió- és televízióadás, valamint a fordítás jogát, az egyes iratokat illetően is.

Printed in Hungary

M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA
Könyvtár 9570/19 92

Tartalomjegyzék

Bevezetés	7
A kiadásról	11
Rövidítések	12
Iratok 1—208. (1703—1711)	15
Mutatók	293
Személynévmutató	293
Helynévmutató	300

Bevezetés

A történeti Magyarország északkeleti peremén fekvő, 10 000 négyzetkilométer nagyságú Máramaros vármegye — évszázadokon át egyike a legnagyobb kiterjedésű megyéknek az országban — a Rákóczi Ferenc vezette rendi-nemzeti háborúban nem játszott jelentős katonai és politikai szerepet. Határai évszázadokon át, a megyerendszer fennállása alatt egészen 1918-ig változatlanok maradtak, annak ellenére, hogy Máramaros a bécsi udvar és az Erdélyi Fejedelemség közti harcokban gyakran esett az erőviszonyok határvonalára. A megye azonban a különálló erdélyi fejedelemség létrejötte óta mindvégig ez utóbbihoz tartozott, még a török kiverése után is, vagyis lényegében a Partiummal megegyező jogállással rendelkezett, annak azonban hivatalosan nem volt része. Így találta a megyét az 1703 nyarán kirobbant felkelés.

Rákóczi a megyét a felkelés alatt mindvégig különálló egységnek tekintette és úgy is igazgatta, bár 1705-től formailag visszacsatolta Erdélyhez. Minthogy azonban az erdélyi kuruc állam apparátusa a felkelés alatt csak 1705-ben működött ténylegesen, de Máramaros akkor sem tartozott hatáskörébe, a megye így megmaradt sajátos, sem Magyarországhoz, sem Erdélyhez nem tartozó egységnek.

Annak ellenére azonban, hogy mint fentebb említettük, Máramaros a felkelésben nem játszott különösebb szerepet, mégis tény, hogy az első ütközet a felkelők és a megyei hadak között éppen Dolhánál, a megye területén zajlott le (1703. június 7.), és tulajdonképpen csak a

véletlenül múlt, hogy a szabadságharcot lezáró gyűlés nem Huszt városában ült össze, és a megegyezés nem a „huszti béke” nevet viseli.

Két szempontból azonban a megye mégis nagyon fontos volt Rákóczi számára, s nyilván ez a magyarázata annak, hogy a gyakorlatban a fejedelem Máramarost külön egységként tekintette és kezelte.

Az egyik tényező a megye határszéli fekvéséből következett. Havasain át fontos útvonalak vezettek Lengyelországba és Moldvába. Ezek egyaránt jelentettek gazdasági, politikai és diplomáciai kapcsolatokat. Míg azonban Lengyelországba más útvonalakon is el lehetett jutni (sőt azok fontosabbak voltak), Moldvába — mivel Erdély gyakorlatilag igen rövid ideig állt Rákóczi hatalma alatt —, mindvégig itt vezetett az egyetlen út a Vissó, Borsa és Beszterce völgyén a Radnai-szoroson át.

A másik, ennél sokkal fontosabb országos jelentőségű tényező: a só. Ennek az ásványnak a feudalizmus kori táplálkozásban éppolyan fontos szerepe volt, mint az állami bevételekben. A bécsi udvar a török kiverése után természetyszerűen és logikusan vezette be a sómonopóliumot, és amikor erre politikai lehetősége volt a rendi erőkkal szemben, a felkelés elején, Rákóczi is hasonlóan járt el. Nem feladatunk itt Rákóczinak a sóval kapcsolatos gazdasági és politikai intézkedéseit ismertetnünk, de az tény, hogy az erdélyi sóbányák (Dés, de még inkább Parajd, Marosújvár) csak rövid ideig állottak ellenőrzése alatt, a máramarosi sóbányászatot rendkívül fontossá tette számára. Éppen ezért Máramaros megye története¹

¹ A megye e korbéli történetére vonatkozó irodalom felsorolva: Magyarország helyismereti könyvészete 1527—1940. Összeállította: *Bodor Antal*. Bp., 1944 (Reprint kiadás Bp., 1984) — *Kosáry Domokos*: Beyezés Magyarország történetének forrásaiba és irodalmába. I. Bp., 1970. 332—333., 473—474., 508., 593., 653., 681., 709., 724., 741., 761. l. — Az erdélyi kuruc állam és Máramaros viszonya: Az Erdélyi Consilium leveleskönyve és iratai 1705, 1707—1710. Kiadásra rendezte, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta: *Bánkúti Imre*. Bp., 1985.

jóval túlnő egy közigazgatási egység eseményeinek felsorolásán: a Rákóczi-szabadságharc gazdaság- és társadalomtörténetének országos vonatkozásban is fontos fejezetét alkotja.

A vármegye levéltára² gazdag anyagot őrzött a XVII—XVIII. századból, amelyet azonban a hanyag kezelés, a háborús események és a többszöri hatalmi változás jelentősen megtizedeltek, jelenleg pedig a kutatás számára gyakorlatilag hozzáférhetetlen. Annak ellenére, hogy az 1703—1711 évekre vonatkozó iratanyag is osztozott a levéltár sorsában, szerencsére mégis jelentős számban maradtak fenn iratok a megye történetének erre a szakaszára. Ezeknek az éveknek a története részben korábbi iratközlésekből,³ részben pedig a II. világháború alatt időlegesen Budapestre szállított levéltár anyagából készített mikrofilmek segítségével⁴ kutatható.

² *Kosáry*: i. m. 332. l. — Tóth Róbert, Komáromy András feljegyzései a vármegyei levéltárak helyzetéről (1914—1916). Levéltári Szemle 1983/1—3. 163—164. l. — A Magyar Történelmi Társulat 1889. aug. 25.—31-iki vidéki kirándulása, Máramaros vármegyébe és Nagybánya városába. Melléklet: Sz 1889/23 154 l.

³ -R -R.: II. Rákóczi Ferencz fejedelem levelei Máramaros vármegyéhez. TT 1908 574—594. l. A kiadó (Komáromy András) szerint ezeket a leveleket a megye levéltárában külön csomóban őrizték, de akkor az eredetileg 71 darabból már csak 45 volt meg. Talán ezek a hiányzó levelek szerepeltek az Ernst-Múzeum 1939. évi aukcióján. L. Ernst, passim. (Egyébként ezeket a leveleket felvettük mostani kiadásunkba.) — Kisebb adalékok: *Thaly Kálmán*: A huszti vár leltárai 1704- és 1706-ból. TT 1889 193—198. l. — II. Rákóczi Ferencz fejedelem levéltárczájából. Történelmi Lapok 1874 462—463. l. — Rákóczi Ferencz fejedelem utasítása Was Dánielhez (1706). Történelmi Lapok 1874 412. l. — *Kardos Samu*: II. Rákóczi Ferencz rendelete Máramaros vármegyéhez. 1704. Független Magyarország 1906. október 28. (Facsimilével) — *Hannibal Kristóf*: II. Rákóczi Ferencz és a huszti országgyűlés. Nagyg 1914. évf. 14. sz.

⁴ Romániai levéltári anyagból készült mikrofilmek az Országos Levéltár Filmtárában. (1964. január 1-jén.) Összeállította: *Borsa Iván*. Bp., 1964. 13. l. (Levéltári leltárak 28.) A Máramarosra vonatkozó tételek: X. 1913. Epistolae diversae. Válogatott felvételek 1701—1711.

Természetesen a Rákóczi-szabadságharc nagy, összefoglaló forráskiadványaiban (Archivum Rákócianum, Ráday Pál iratai, Károlyi Oklevéltár V. kötet stb.) ugyancsak számos, a megyére vonatkozó irat található. De ezek csaknem kizárólag a központi államigazgatás politikai, gazdasági és katonai vonatkozású rendelkezéseit tartalmazzák.

Most közrebocsátott összeállításunk a központi levéltárakban (Országos Levéltár, Akadémiai Könyvtár Kézirattára, Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára stb.) található gyűjteményekből zömmel a megye által felterjesztett kérelmeket, panaszokat, jelentéseket vagy egyes személyek beadványait tartalmazza, közel sem a teljesség igényével.

Forráskiadványunk tehát a megye belső életéről ad felvilágosítást: a hadellátás terheiről, a katonaállítással kapcsolatos gondokról, az öt koronavárosban élő polgárság és nemesség viszonyáról, a sóbányászat technikai és pénzügyi gondjairól, a sóforgalmazást gátló tényezőkről: a súlyos tökehiányról, az egyre korlátlanabbul érvényesülő rendi előjogokról, a magánvámok visszaállításáról, mint a sókereskedelem egyik jelentős gátjáról, továbbá a megyét 1708-tól elárasztó erdélyi menekültek ellátásának egyre súlyosabb terheiről stb.

---

204 felv. 8025. doboz 1—6. cím. X. 1914. Közgyűlési jegyzőkönyvek. Válogatott felvételek 1700—1706. 237 felv. 8025. doboz 6—10., 15—16. cím. X. 1915. Acta politica. Válogatott felvételek 1703—1709. 189 felv. 8025. doboz 10—14. cím. X. 1916. Litterae missiles comitatui Marmarosiensis sonantes. Válogatott felvételek 1698—1725. 59 felv. 8025. doboz 17—18. cím. Összesen 689 felvétel, amelynek zöme a szabadságharc éveinek anyagáról készült.

A kiadásról

Az iratok közlésénél általában a Magyar Történelmi Társulat által kidolgozott és forrásközléseknél ajánlott szabályzatot vettük alapul: A Magyar Országgyűlési Emlékek sorozat 1607—1790 közti részének szerkesztési és forrásközlési szabályzata. Sz 1974/108/436—475. 1. Az iratokat szöveghű, de nem betűhív formában bocsátjuk közre. Arra törekedtünk, hogy a kiadási szabályzat figyelembevételével mellett is megőrizzük a korra jellemző írásmódot, az egyes levélírók sajátos helyesírását, szóhasználatát és mondatszerkesztését. Összegezve: a betűhív közlés és a teljesen mai írásmódra átjavított kiadás közt a középutat tartottuk a leginkább célravezetőnek.

Miután a kiadványt elsősorban szakemberek fogják használni, a jegyzetapparátust a lehető legszűkebbre méreteztük. Így a jegyzetanyagba csak a speciális utánjárást igénylő szavak, események, helynevek és személyek kerültek, valamint azok a megjegyzések, amelyek a szöveg olvasásából adódó esetleges bizonytalanságra vagy többféle magyarázat lehetőségére utalnak.

Rövidítések

- AR = Archívum Rákócziánum. I. oszt. Had- és belügy. I—X. köt. Szerk. *Thaly Kálmán*. Bp., 1873—1889. XI—XII. köt. Szerk. *Lukinich Imre*. Bp., 1935.
- Bánkúti: A sójövedelem* = *Bánkúti Imre: A sójövedelem Rákóczi pénzügyi politikájában a szabadságharc elején, 1703—1704*. In: *Folia Historica* 3. Bp., 1975. 31—66. l. (Kny. is.)
- cub. cassov. = cubulus cassoviensis
- CS = Csehszlovákia
- d. = dénár
- Ernst = Melléklet a M. Kir. Postatakarékpénztár Árverési Csarnoka az Ernst-Múzeum... kiállítási helyiségeiben megtartandó aukciójának katalógusához. Tartalmazza az Ernst-Múzeum könyv-, kézirat- és okmánygyűjteményének jegyzékét. Bp., 1939.
- Esze: Kuruc vitézek folyamodványai* = *Kuruc vitézek folyamodványai 1703—1710*. Összeállította, bevezető tanulmánnyal és jegyzetekkel ellátta: *Esze Tamás*. Bp., 1955.
- f., ft. = forint
- FH = Folia Hungarica. OSzK Kt
- fl. = florenus
- fl. hung. = florenus hungaricalis

fl. rhen.	= florenus rhenensis
KO V.	= A nagy-károlyi gróf Károlyi család oklevéltára. Sajtó alá rendezi <i>Géresi Kálmán</i> . V. köt. 1703—1707. Bp., 1897.
Kt	= Kézirattár
L	= Lengyelország
M.	= Máramaros
MGtSz	= Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle
MHHS	= Monumenta Hungariae Historica. Scriptores
MTA	= Magyar Tudományos Akadémia
OL	= (Magyar) Országos Levéltár
OSzK	= Országos Széchényi Könyvtár
R	= Románia
RSzL	= Rákóczi Szabadságharc Levéltára (OL)
Sz	= Századok
SZU	= (A kézirat leadása idején:) Szovjetunió
<i>Takács</i> : Közteherviselés	= Közteherviselés II. Rákóczi Ferenc korában. Írta: <i>Takács János</i> . Zalaegerszeg, 1941.
TT	= Történelmi Tár
TT 1908	= -R -R., II. Rákóczi Ferencz fejedelem levelei Máramaros vármegyéhez. TT 1908 574—594.1.
vm	= vármegye

1.

Hely és kelet nélkül (1703. augusztus?)

Utasítások Magos János, a máramarosi sóbányák inspektora részére.¹

Fogalmazvány. OL G. 16. RSzL I. 2. e.

Instructio pro egregio Joanne Magás salis fodinae Maramarosiensis inspectore, nec non pro moderno statu etiam salium Tisza Becseiensium administratore.

Primo. Elsőben is felérkezvén az aknára, mindenekelt inventarium szerint vegyen kezéhez, számtartott, maglakokatt és ahoz való tisztékett álasson, ugy az jóságott is inventarium szerint kezéhez vévén, azt az rendes szokás szerint az aknához való szükségre szolgáltatassa, az aknát pedig semmiképpen is meg ne fogyatkoztassa, szüntesse, egyéb iránt is mindenekrül gyakran tudósicson.

2do. Ha mi szükségesek lesznek az aknához, azon eszközökett szerezzon, és minél hamaréb munkálotdassa minél hamaréb. [Sic!]

3tio. Az mely sók most az portuson vadnak, azokatt szállitassa Tiszabecsre és az előbbeni instructiója szerint Tiszabecsen d. 60 adgyon egyet. Az aknában penig az régi valorán járjon, d. 12.

4to. Tisza Becsnél amelly só lévén, dissipáltatott, azt viam per inquisitionem kitanulván, akik restituálni nem akarják, viam assistentia militari restituáltassa és az olyanokat 24 forintig is megbüntesse, az sót is hordassa el tőle.

5to. Ami proventus keze alatt gyül (mellynek szerzésében is szorgalmatoskodgyék), conservallya és parancsolatunkra erogallya az ország hasznára.

6. Továb is mindenekett, valamikett a nemes ország javára elkövethet, becsületi elveszése alatt elkövessen, és mindennemű keze alá gülendő[!] pénzrül és egyéb proventusrul tartozzék számot adni és kántoronként extracussát beadni.

[Hátlapon:] Instructio Stephani [sic!] Magas inspectori salis fodinae Maramarosiensis sub nro. 31.

Jegyzetek

¹ A máramarosi sóbányákat 1703. július utolsó napjaiban Majos János foglalta el, aki öccsét, Majos Ferencet állította a bányák élére. Ezt Rákóczi nem tudván, egyidejűleg Magos János nagybányai harmincadost nevezte ki ugyanoda. Végül is „Kegyelmes Urunk nem akarván Majos Jánost kedvetleníteni, abba a tisztbe meghadta” Majos Ferencet, aki később is betöltötte a kamaraispán tisztségét. *Bánkúti: A sójövedelem* 62. l. — AR I. 174. l. — L. a 2. sz. iratot.

1/a

Vetési tábor, 1703. augusztus 24.

II. Rákóczi Ferenc védlevele a Huszton lakó Resgyovszky János György részére.

Egykorú másolat. OL G. 19. RSzL II. 3. E.

My Fejedelem Felső Vadászi Rákóczi Ferenc, nemes Saáross vármegyének örökös főispánnya etc. Adgyuk tuttára mindeneknek, akiknek illik e mi levelünknek rendiben. Minthogy Huszton residens Resgyovszky János György háza népével együtt megértvén édes hazánk föl-szabadítása miatt való indulatunkat, hozánk és édes hazánkhoz való hűségének maga dicsiretes megadáásával

s hűségünk alá való hajlásával bizonyítván: kivánta protectionalis levelünket maga személye, háza népe és jószági iránt. Kit is méltónak itélvén, ezen pecsétes protectionalis levelünk által hűségünk alatt való mind lovas és gyalog tiszteinknek és hadainknak közönségessen parancsoljuk, specificált hűségünk alá hajlott hűvűnknek személyét, házanépit és jószágát meg ne háborécsa s háboréctassa. Máskint valakik ezen parancsolattunk ellen specificált hűségünk alá hailott hűvűnknek személyét, háza népit és akár mely nével nevezendő jószágát megháborítván, háboritattván, károsétván, károsétattván tselekesznek, kemény büntetésünket el nem kerülik, sött életek is elvész érette. Költ vetéssj mezőn lévő táborunkban, die 24. Augusti anno 1703.

F. Rákóczi Ferenc m. p. L. S.

[Rávezetve:]

In Capitulo Scepusiensi anno 1704 die 14 Novembris cum suis genuinis originalibus collata, vidimata per omnia puncta et clausulas cum ysdem concordant. Georgius Doatorovich Lector et Canonicus Scepusiensis m. p.

[Fölül:] Copia.

2.

Hely és kelet nélkül (1703 ősze)

II. Rákóczi Ferenc fejedelem instrukciója Majos Ferenc máramarosszigeti és bocskói provizor, rónaszéki kamaraispán részére.

Egykorú másolat. OL G. 16. RSzL I. 2. e.

Instructio pro egregio Francisco Majos bonorum nostrorum Szigetiensium et Bocskoiensium provisore, nec non salis fodinarum nostrorum Ronaszekiensium camerario exhibita.

Minden jó igyekezetek és szorgalmatoskodások csak az Ur Istentől igazgattatnak, adatnak és boldogittatnak,

magát ezért megírt kamaraispánnak [sic!] józan és istenes életben gyakorollya, mindenekhez hogy az Istennek jóvoltát, minden dolgainknak viselésében tapasztallya, hivatalos dolgait ez aláb megírt punctumok szerint viselyle.

1. Az reá bizatott jószágink, aknáink és javaink az inventáriumban, urbariumban minden azokhoz tartozó külső, belső bonumokkal, jövedelmekkel meg vagyón íratatva, mellyek szerint hogy magát szorgalmatos hűséggel alkalmasztassa, megkívánnyük.

2. Minden istenes utakon módokon kárunkat távosztassa és hasznunkat terjessze szorgalmatossan; semminémű tekintetbéli kereskedésbe maga számára a mi alkalmatosságinkal magát ne egyelicse, mellette lévő szolgálkink közzül is afélét senkinek meg nem engedvén, sem pedig távul valóknak afélékkel semmi szinek alatt nem kedvezvén sub poena articulari f. 200, toties quoties comperiáltatik; sőt ha mi haszonra való alkalmatosságot tapasztalhat, fordicsa hasznunkra; a jószágot is sem maga, sem mások szolgálattyára ne fordicsa specialis dispositionk nélkül, minden jobbágyinknak külön külön 40 forint poenaja alatt, toties quoties compertum fuerit.

3. Megirattak szép rendel az urbariumban megírt jószáginkhoz tartozó örökös és zálogos, majorkodó és haszonvévő helyeink, az tilalmas vizekkel és havasokkal, azoknak határiveral és jövedelmivel edgyüt; az majorkodó és haszonvévő helyeknek azért az ő szokott idejében illendő művét adassa meg, szántás, vetés, kapállás és minden féle őszi és tavaszi gabonának, szénának, sarjunak feltakarítását kellete korán, kár nélkül és nagy szorgalmatoskodással kövesse, az magot, sőt az földekbéli gabonát is az ő idejében megtisztítatván, az effélékbéli károknak dupplás megfizetése alatt. Határinknak és egyéb hasznos alkalmatosságinknak, jövedelminknek számát és rendit úgy oltalmazza, foglalás, csonkítás vagy elidegenedés azokban ne essék sub poena f. 200, sőt ha mi aféle eddig történt volna is, hozza és állicsa helybe sub poena duplicata damni in eisdem comperendi. Jobbá-

gyink közzül ha kiknek másokkal, vagy másoknak vélek való bajoskodások érkezik, minden utakon módokon segillye és őket oltalmazza, edgymás között is igaz törvént és executiot tégyen, illendő fenytékkal és keménységgel oktatóván őket, hogy sem másokkal, sem magok között ne veszekedgyenek, külömben is senki közzüllök el ne idegenedgyék, sem fiokat el ne idegenítsék semmi szinek alatt, és ha kinek aféle szándékát észébe venné, mindgyárt kezesitse meg; hasonlóképpen cselekedvén az ifju legényekkel is, és változásakor az kezesleveleket az successor tisztnek adja által sub poena articulari. Az sellereket pedig szaporítsa és telepítse, azoknak szolgálattyyokat illendőképpen rendelvén, hogy annak terhe avagy egyéb megbántódása miat is el ne idegenedgyenek, aféléknek és az elidegenedet jobbágyoknak holt [?] adójoknak megfizetése alatt.

4. Megirt jószáginkban lévő házainkra, veteményes, gyümölcsös és csűrös kerteinkre, aknáinkra és azok körül kívántató épületekre hűséges gondviseléssel légyen, kívántató veteményekkel, épületekkel, ujjabb plántákkal és oltványokkal terjessze, egyéb iránt a kerti vetemények és gyümölcsök fogyatkozása miat mind a kertészek fizetése, mind azok körül munkálódó jobbágyok időtöltése liquidáltatik, és egyéb iránt is méltó büntetését el nem kerüli.

5. Ide tartozik az malmok gondviselése is, ezekre is gondviseléssel lenni szorgalmatoskodgyék, gáttjai és malomküei, egyéb kívántató eszközeivel edgyüt, az vámproventusban fogyatkozást ne tegyenek, az idő szerint azokban lehető kárnak dupplás megfizetésének büntetése alatt. Molnárokat is ollyakat tarcsón, kiknek hűségekben semmi kétségük ne lehessen; a vámot minden holnapokban felmérse és hasznunkra fordicsa, a negyedik vékát a molnárnak adván. Az malom szükségére kívántató vas, acél és fadgyura való expensában a molnár is negyedes lévén, hogy penig ez iránt való gondviselését is hasznunkkal tapasztaltassa, minden bokor kű után esz-

tendő által két-két disznót hizlaltasson, és rollok és az reájok való erogatorul ratiocinállyon sub poena singulorum porcorum f. 50. De arendába specialis commissionk nélkül malmunkat ne adgya.

6. Kiváltképpen való hasznos alkalmatosságunk a ro-naszéki aknáink, azokra azért éjjel-nappal szorgalmatos gondviseléssel légyen, vízfakadástul és az viznek kártéte-litül oltalmazza sub poena f. 200, sőt az gondviseletlenség miatt kővetkezhető bontakozásnak is büntetését el nem kerüli. Sava penig mindenkor elég légyen, hogy a proven-tus amiatt meg ne fogyatkozzék, az abéli kárnak megfizé-tése alatt.

7. Az öreg és apró marhákra is, úgy a méhekre szorgal-matos gondviselése légyen, azoknak szaporodását hasz-nunkal tapasztaltassa. Annak idejében az havasok dez-májára is gondot viseljen, esztendő alatt edgy tehentül edgy veder iros vajat percipiállyon, sub poena damni refusionis. Mellyeket egyéb marháink hasznával edgyüt hasznunkra fordicson, mindenféle marhákat, gyep-lős lo-vakat és egyéb eszközöket ugy bélyegeztesse, el ne teve-ledgyenek.

8. Az korcsmák is szépen szokták nevelni az ott való jövedelmeket, azért jó borokbul meg ne fogyatkoztassa és korcsmáinkat sem maga, sem mások hasznára ne fordicsa sub poena f. 200, toties quoties comperiuntur. Borokat annak idejében hiteles emberek által mennél jutalmassabban vetessen, az országban bévett mértékkel árultasson és az szerint méresse meg az hordokat is. A seprejét amint hasznossab lészen, eladassa, vagy kifőze-se, és rollok hiteles ember testimonialisival ratiocinály-lyon, feltétetvén, mint veszik és mint árullyák az borokat köből számával edgyüt, sub poena dimidii pretii vini ibidem educillati.

9. Minden féle őszi és tavaszi gabonáknak feltakarítá-sát szorgalmatosan kár nélkül procurállya és hiteles em-berekkel megszámlálván, csűrös kertünkbe hordassa be, és az asztag hulladékot is számunkra fordicsa, az buza és

egyéb gabonadézmákkal edgyűt, senkinek ez iránt nem kedvezvén, sem semmit efélében maga vagy mások számára nem fordítván sub poena f. 200. Bétakaritatván pedig, az csűrös kertben is kártul oltalmazza, azokban tapasztalandó kárnak dupplás megfizetése alatt. Midőn a szükség úgy kívánnya, az cséplést szorgalmatosságal követtesse, amit Isten szeműl is ád, azt is igaz vékával elütve mérresse és hordassa gabonás házainkba, utollyával és ocsujával edgyűt, az honnan is hasonló igaz mértékkal erogáltassa sub poena f. 200, egyéb bonumokat is jó gondviselés alatt tartván, hasonló igaz mértékkal mérresse, úgy is percipiálván mindeneket, és ratioját ahoz alkalmaztassa sub poena f. 200. Ugy cselekedgyék a jószágnak urbariumban feltett külön-külön féle jövedelme iránt is, de több exactiokkal jószágunkat ne terhellye sub poena articulari.

10. Az városiakat¹ is urbarium szerint való rendes szolgálattyokra, amint lehet és az idő engedi, reá erőltesse, úgy ha mi taxás személyek lésznek, azoknak is taxájoikat percipiáltassa. Hasonlóképpen a jószágbéli contributiókat is, úgy mint hajódeszkákat, szájakat az ő idejében procurállya sub poena instructionati, eféle és egyéb pénzbeli restantiákat edgyik esztendőrűl másikra ne hadgyon, mert nem a jószág, hanem maga fizeti meg duppláson.

11. Ide tartozik az aknákon inventárium szerint és ezután is rendszeressen percipiálandó sónak is rendi, abbul lévén kiváltképpen való hasznunk, magát azért a sóknak vágatásában úgy alkalmaztassa, az urbáriumban feltet posztós sóvágók minden héten esztendőt által edgy fertállý sót constanter ex salibus nro 40 cum superfluis 4/4, mely superfluum Isten savának mondatik, vágni tartoznak, hanem ha bevehető akadályok interveniálnak. Vendég sóvágók pedig amennyire érkezhettek, és szép rendel administrállýák egyenlő 60 fontos mértékben minden külön való válogatás nélkül, és noha sub poena f. 12 mindenek eltávozhassák [sic!], darab sót vagy vesmást ne csinállyanak, mindazonáltal ha mi aféle esik, az ollyano-

kat fizetés nélkül percipiáltván, az eddig való szokás szerint fél sóknak erogállya, minden féle sót penig hitelesen percipiáltasson és jó gondviselés alatt jó pajtáiban szép rendel rakasson s tartasson: az szám sókrul külön, a fél sókrul külön, az vesmásokrul, darab és millye sókrul is külön-külön iratván reportatioját. Azon reportatoriumban a mindenféle sóknak erogatióját, a vévőknek, úgy az minden rendbéli sóvágóknak vágot savoknak számá-
rul nevekkal edgyüt nap szám szerint, egyéb sóknak is rendes erogatiojokat hitelesen feltettesse. Az aknabirák hütők szerint való relatiojok után a reportatorumot hiteles emberekkel fide mediante subscribáltván, tarcsa rátioja mellé, minden változtatás nélkül producállya, különben azon reportatoriumba írott dolgok nem acceptáltatnak, hanem liquidáltatnak minden engedelem nélkül. Az Isten savát magunk proventusú közé ne egyelicse, hanem arrul dispositiot sollicitállyon, s ratiocinállyon különössen rulla.

12. Az só vágatása bizonyos expensákkal viseltetvén, az iránt ez legyen regulája: edgy edgy fertály só vágásáért cum superfluis fizessen a posztósoknak dr. 30, gyertyát nro 10. A vendég vágóknak pedig egy egész iratástul f. 2 a nagy aknárul való munkájokért, a kis aknárul pedig f. 3 és 20 gyertyát adgyon. A pénzbeli fizetést az ott való majorság buzából, gabonából vagy egyéb éléssel potolván, de ez iránt is maga és mások hasznát sub poena f. 200 eltávoztassa. Item edgy edgy vendég sóvágónak, ha per annum másfél ezer kúsót kivág és kibocsát, sales nro 50, ezeket magok gyertyájánál, fizetés nélkül kell kivágnok, de hir nélkül való eladását aféle sóknak senkinek ne engedgye, hanem ha a szükség úgy kívánnya, hasznunkra bé kell váltani és haszonnal el kell adni, ha bé nem váltyák is, időt kel reá választani, eladása kárunkal ne légyen. Item: két aknák bíráinak per annum sales nro 200. Aknai dékányoknak nro 200. Item a millyereknek és gepelyeseknek minden 100 sónak az aknákból való kihajtásátul és málhába való rakásátul dr. 6. Item 100 tereh

millyesó vagy viznek is kihajtásául dr. 40. Annualis conventiojokba személy szerint mindeniknek 250 kúsó, mellyeket magok vágjanak, és ezen millyereknek naponként 16 gyertyát kell adni, mikor estig való munkájok vagyon az akna körül, hogy ha penig a szükség kívánván etzakákon kellene sót hajtaniok, a munkának véghez viteléhez illendő képpen kell gyertyát nékiek adni. Az stolyosnak, az stolyokat foldozván edgy bokor tasfátul² dr. 16, edgy bokor gárda deszkátul az akna torkában dr. 24. Csapozástul dr. 20. Az öreg lajtorja csinálása, és az aknába való béhelyheztetésétül dr. 80, edgy lajtorjafogtul dr. 2, edgy öll fiu pad levételétül f. 1 és 5 gyertya, de ezekre nagy vigyázása légyen, kára az aknáknak eféletül ne következék. Item minden harmadik héten az stolyoknak megjárásául dr. 24 és 2 gyertya. Aknák cirkálásául minden héten gyertya 2. Ezekről . . .³

Szigeti kulcsárnak vagy ispánnak készpénz f. 10, buza 5 köből, 2 pár csizma, kúsó 50. Makkos disznó nro. 1.

Edgy lovas legénynek készpénz fl. 24. Zabja cub. 4, kősója nro 200, közcipója per diem 3.

Edgy szolgálónak készpénz f. 12, kúsója nro. 100. Közcipója per diem 3.

Aknai kovácsnak minden héten, mikor dolgozik, edgy edgy forint, kúsója nro. 200.

Ronai birónak, mikor dolgosokkal vagyon, per diem 2 közcipó.

Kertésznek kődmőnnnek való juhbőr nro. 6. Bocskornak fél tehénbőr, közcipója per diem 3.

Hetenkint szolgáló gepelyeseknek közcipó per diem 3.

Egy darabontnak készpénz f. 12, közcipója per diem 3.

Hajós gazdáknak külön külön sales nro. 150.

Szigeti taligásnak illendő alkalom szerint való fizetése cum testimonio acceptáltatik.

Szárnyas majorsághoz látó major asszonynak közcipó per diem 3, sója 100. Csizmája 2 pár főre, valora f. 1.

Aknán lévő béresnek közcipó dietim 3, bocskornak fél tehénbőr.

Tehenfejő majornének közcipó per diem 2.

[Kívül:] Majos Ferenc marmarosi kamara ispán instructiojának párja. Nro. 38. Instructio pro officiali salis fodinarum Ronaszekiensium a Principe Rákóczy extradata.

Jegyzetek

¹ A kiváltságokat élvező máramarosi öt koronaváros: Huszt, Visk, Técső, Hosszúmező, Máramarossziget.

² Olvasata bizonytalan, lehet: sasfátul is.

³ Az irat szövege itt megszakad.

3.

Tokaji tábor, 1703. november 9.

Rákóczi Ferenc értesíti Máramaros vármegyét, hogy a november 19-ére kitűzött tisztújító közgyűlésre Kajali Pált és Szuhai Mártont küldötte ki.

Kiadás: TT 1908 574. 1. Vö. a 6. sz. irattal.

4.

Tokaji tábor, 1703. november 10.

II. Rákóczi Ferenc utasítása Máramaros vármegyéhez a postaszolgálat megszervezéséről, amelynek élére Szepe-si János főpostamestert állította.

Kiadás: TT 1908 574—575. 1. L. az 5. sz. iratot.

5.

Tokaji tábor, 1703. november 13.

II. Rákóczi Ferenc rendelete Máramaros vármegyéhez, hogy az ország postái rendelkezésére elegendő és

megfelelő lovakat adjanak. A fejedelem saját kezű aláírásával, nagy kerek pecsétjével.

Említve: Ernst 202. l. Minden bizonnyal az előző, 4. sz. iratról van szó, de az eredeti hiányában a helyes dátumot nem tudtam megállapítani.

6.

Rónaszék, 1703. november 16.

Kajali Pál és Szuhai Márton fejedelmi kiküldöttek jelentése Rákóczihoz a máramarosi sóbányászattal és sókereskedelemmel kapcsolatos ügyekről.

Fogalmazvány. OL G. 16. RSzL I. 2. f.

Anno 1703 die 16 Novembris. Rónaszeken Kegyelmes Urunk ő Nagysága parancsolattyából. Mi Kajali Pál és Szuhaji Márton ő Nagysága commissariusi együtt lévén velünk...¹ Kegyelmes Urunk ő Nagysága Tiszán innét levő jószági praefectusa nemzetes vitézlő Ramocsaházi György uram, ugy szigeti harmincados Maroti István, nemkülönb Majos Ferenc kamara ispán uramékkal őkegyelmekkel egüt [sic!] concludáltuk a commissioba, hogy mind Kegyelmes Urunk ő Nagysága hasznára, s mind az magyar haza közönséges javára nézve legaláb 80 számu sóvágó és 32 hámos ló ahoz való legényekkel s kerekessékekkel együt tartattassék. Mivel penig a sóvágóknak az uj aknában egy kősótul 3 pénzével fizetnek arra nézve, hogy eben porhányob a só és azért nehezeb a munkája, noha a mélysége csak 31 1/2 ölynyire vagon. Ellenben a másik akna 56 ölynyi mélségű, de a só benne keményeb és erősebb lévén, ahoz képest könyeb is benne a sónak hasitása, arra nézve aban ekoráig csak 2 pénzével fizettek egy kősótul, de mivel azt a sóvágók félelmessebnek áalityák mind a mélségére, s mind bótozatyának tá-gassab s magassab voltára, ugy vizessebb alapottyára néz-

ve is, azért azt sem akarják dolgozni 3 pénznek alatta, aminthogy ekkoráig nem is taláztatot elégséges munkás hozzája, félő pedig, amint hiteles relatiobul bejött, hogy a viz el ne boricsa és az egy pénz jobításánál nagyobb és orvosolhatatlan kár ne következék belőle. Ahozképest hasznossabnak itéltük pro moderno rerum statu, hogy a 3 pénz egy egy kősótul azon aknában is megadatassék, és mind a ketőben egyiránt legyen a fizetés Kegyelmes Urunk ő Nagysága tovább való resolutiojáig, az melynek elvárására . . .² A sóbíró többekkel együtt jelen lévén, ajánlotta is magát és hogy azalat is az aknákat mivelni fogják reá feleltenek, hogy azért eben fogyatkozás ne legyen, hanem éjel napal munkálodgyák a sónak mennél több és bővebben való vágássát s kihajtássát, annak véghez vitele committáltatik kamoraispán uramnak, több alatta levő tiszteivel edgyütt. És hogy a sóvágóknak egymás között vilongássok ne legyen, arra is gondot visse-lyen kamoraispán uram, tegyenek egymás közöt oly rendet birájokkal együtt, hogy rend szerint alternatim mivellyék mind a két aknát, és egymás ellen ne panaszkodhassanak. Kihez képest hogy anyival serényeben dolgozanak, az munkások minden héten exolváltassanak megérdemlet bérekrül. Ezentúl pedig a sóvágók, amint edig szokássok volt, hogy nyárban a sóval kereskedtek és csak télben vágták a sót, semi módon a sóval ne kereskedgyenek, hanem télben nyárban egyaránt vágják a sót, fizetéssek pedig nem sóbúl, hanem készpénzbül legyen, ugy az kereskeseknek s lovak körül levő több szolgálknak is. Mivel pedig Urunk 200 000 kősót parancsolt minden haladék nélkül Venczellőhöz leszálltatni,³ azért mindadig privatus embereknek több sót el nem kel adni az aknátul, hanem csak annyit, amennyi a mindennapi sükségre az akna körül, és a huszti praesidiumnak fizetésére fog kívántatni, azt is pedig inkább Urunk és az ország nagyobb hasznával oly szályakkon, melyekkel az dominium tartozik, és ha az elég nem volna, conducalt szályakonn is ügyekezenek tiszt uraimék oda leszállítani,

az hol felyeb való áron eladhattyák és töb pénzt árulhat-
nak belőle; de annak szine alatt semmi kigondolt úton
módon magok privatuma hasznára Urunk instructiója
ellen is, kamaraispán uram senkinek a sóbéli tiszték
közül a sóval való kereskedést meg ne engedgye, és senki
meg ne próbállya, mert nagy büntetését el nem kerüli. És
minthogy a nemes vármegye csak 100 000 sónak leszálli-
tássát vállalta magára, arra nézve kamaraispán uramnak
gondgya legyen arra is, hogy éjel nappal mennél töb
szállyakat csináltathat s vetethet, abban munkálódgyék,
hogy azokon lassan lassan ökigyelme is mennél töb sót
szállitathasson Venczellőre alá Urunk számára, hogy a
200 000 kősó hova hamaréb kitelhessen, nem tevéen ebben
semmi pénzbeli kimélést, hanem az mint mások szokták
fizetni a szállyakat és a kormányosoknak, ökigyelme is
ugy fizessen. Azomban szigeti, huszti, hoszumezei, reme-
tei, urmezei várossokbéli praedikátor uraimék is, ugy
szigeti s hoszumezei iskolamester uraiméknak is járván
régenten bizonyos számú sójok és pénzek az aknárul,
mellyeket is Kegyelmes Urunk ő Nagysága resolválván
megadatni, azért adatassék meg az Alvinczi Péter⁴ rende-
lése szerint, ugy mindazáltal, hogy az mig Urunk 200 000
kősója ki nem telik, adig csak anyit vegyenek ökigyel-
mek, melyel mindennapi szükségeket beérik, és a többi
az után adatassék meg Kegyelmes Urunk ő Nagysága
továb való resolutiojáig, hoc declarato, hogy szigeti két
praedikator uraimék számokra rendeltetet sók a 3000
kősónak számát esztendeig ne excedállyák, magok is
ökigyelmek ezen acqviescalvan...⁵

[A hátlapon:] *Conclusio commissariorum Pauli Kajali
et Martini Szuhai, usque ad ratificationem Celsissimi
Principis super administratione salis facta. B. No. 74.
1703.*⁶

Jegyzetek

¹ Olvashatatlan szó.

² A mondat így, befejezetlenül végződik, és az új mondat rögtön utána folytatódik.

³ *Bánkúti*: A sójövedelem 34. l.

⁴ Alvinczi Péter erdélyi ítélőmester, a kincstári jövedelmek kezelője (megh. 1701), akinek jelentős szerepe volt a Diploma Leopoldinum kidolgozásában.

⁵ A szöveg itt megszakad.

⁶ Ez az irat melléklete volt annak az összefoglaló jelentésnek, amelyet a két fejedelmi kiküldött Rákóczihoz intézett 1703. november 20-a körül. Kiadása: *Heckenast Gusztáv*: Kajali Pál (1662—1710) kuruc szenátor, országos főhadbíró válogatott iratai. Vaja, 1980. 12—19. l. (Folia Rákócziana 3.) Véleményem szerint azonban az összefoglaló jelentés nem 1703 decemberében és a tokaji táborban kelt, hanem 1703. november 20-a körül, a máramarosi tisztújítás után közvetlenül, és Máramarosszigeten. Ennek B. jelzetű melléklete volt az általunk kiadott irat, amelyről Heckenast Gusztáv még úgy tudta, hogy nincs meg (valóban nem a jelentés mellett található, és csupán fogalmazványról van szó.)

7.

Tokaji tábor, 1703. november 17.

Rákóczi utasítja Máramaros vármegyét, hogy azokat a megyei lakosokat, akik Lengyelországban károkat okoztak, nyomoztassa ki és kötelezze őket kártérítésre.

Kiadás: TT 1908 575. l.

8.

Tokaji tábor, 1703. november 20.

Rákóczi kötelezi Máramaros vármegyét, hogy Dragus Lukácsnak szolgáltatson elégtételt.

Kiadás: TT 1908 575. l.

9.

Tokaji tábor, 1703. december 15.

A fejedelem megelekedéssel nyugtázza Máramaros készségét a sószállításra. A 200 gyalogot azonban ki kell állítaniuk, ellátásukkal együtt.

Kiadás: TT 1908 576. 1.

10.

Tokaji tábor, 1704. január 10. (illetve előtte)

Máramaros vármegye követeinek, Horváth Gábornak és Szegedi Zsigmondnak beadványa a fejedelemhez a megye problémáiról. Rávezetve II. Rákóczi Ferenc fenti napon kelt válasza.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c. Régi jelzete: OL Lymbus Ser. I. 1703. Fasc. 67. Részletet idéz belőle: *Takács*: Közteherviselés 67., 101—102. 1.

Ad Serenissimum ac Celsissimum Sacri Romani Imperii Principem Dominum Dominum Franciscum Rákóczy de Felső Vadász etc. etc. Dominum Dominum nostrum gratiosissimum, Incltyi Comitatus Maramarosiensis ablegatorum Gabrielis Horváth et Sigismundj Szegedj humillima instantia.

1. Kegyelmes Urunk, alázatossan remonstrályuk Nagyságodnak, hogy az 50 000 sóknak leszállítása ezen szegény vármegyének cum uniuersis facto calculo ad minus megyen ad flor. hung. 12 000, ha peniglen az vectoroknak távul való lakozásokbul emergáló expensákat computálnánk, ennél többre is menne; ezen kívül egész nyáron Huszt megvétele után is táborban voltunk, most is az passusokat strazáltatyuk, amint hogy vérünkel is az igaz ügyett nem szánnyuk, de emellet igen sulyosnak lenni tapasztallyuk, hogy holnaponként az táborra adgyunk zabott cub. 3948 1/2, buzalisztet cub. 1184, hust

libr. 142 080, pénzt commissarius uram írása szerént fl. 147 d. 80, és az assignatiok szerén rhen. flor. 1184. Melyeket ha holnaponként kellene megadnunk, nem hisszük, hogy minden marháinkbul s gabonáinkbul is kitelnék, annál inkább, ha nagyobb részt az nemesség nem adná, mivel az parasztság vármegyénkben nem sok. Ehez járul ez is, hogy most is 200 embert tartunk Kegyelmes Urunk! az Nagyságod táborában sok költségünkel, melyre nézve elviselhetetlen terhek láttzik az megírt victuáléknak repartitioja. Azért Nagyságodnak, mint jó Kegyelmes Urunknak alázatossan instálunk, hogy az teherviselés szegény vármegyénknek qualitàsához s facultásához proportionáltassék, mivel máskint is szegény vármegyénk nem is subsistálhat.

2. Alázatossan jelentyük aszt is Nagyságodnak, hogy nem kevés kárával vagyon szegény vármegyénk lakosinak, hogy Bánya felé is még csak millyesóval sem szabad kereskedeni, amint onnan Magos János uram ő kegyelme írja, kit is Nagyságod kegyelmessen méltosztassék remedeáltatni, hogy nem csak Bánya felé, hanem a Tizán is, úgy az szárazon is légyen szabad kereskednünk, mivel másként sohonna semmi reditusa nincsen szegény vármegyénknek.

3. Az 50 000 kősóknak leszállítássának több sószállítással szegény vármegyénk ne terheltessék, alázatossan esedezünk Nagyságodnak, mint jó Kegyelmes Urunknak.

4. Az ecclesiák jövedelmébül kiadását is tiszt uraimék ne halaszák tavaszra, kegyelmesen parancsolni méltosztassék Nagyságod Kegyelmes Urunk.

5. Alázatossan jelentyük eszt is Nagyságodnak, mint-hogy halljuk, hogy talán némelly attyánkfiak, Kegyelmes Urunk! Nagyságod.előt vádoltattak volna. De bizonyosan nem tuggyuk, azért eben is mutasson Nagyságod fejlődmi kegyelmességet és Darvaj István attyánkfiának elbocsáttatása iránt kegyelmessen parancsolni méltosztassék.

6. Vármegyénkbéli Szerencsi Joseph atyánkfiátul is elfoglalt szeklencei jobbágit visszaadtni kegyelmessen méltosztassék.

7. Nem kevés terhelteése emergált szegény vármegyénknek ebül is, hogy az hadak közé elment vitézeknek nem csak házok népe, hanem attyok s anyyok és sogorok is semminémő contributioval nem akarnak lenni szegény vármegyénkhez; mely iránt kegyelmes dispositiot tenni alázatosson kívánnyuk, mert másként vármegyénknek itthon maradott része az rajta levő terhet semmiképen el nem viselheti.

8. Minthogy az portionak még csak nevezeti is unalmas és az szegénységet rémítő terminus, mely is az Nagyságod kegyelmességébül már toláltatott is, de mégis most az nemes vármegyére victualék administratioja portiok számában jött, amint az assignatiokbul is kiteccik, serviczél [sic!] együtt, amint azoknak párjából és commissarius uram levelébül constál; mely terminusnak hallásátul is már az szegénység megijett: reménkedünk azért Nagyságodnak alázatosson, hogy az a terminus toláltattván, vettesenek az victualék egy summában vármegyénkre.

9. Nem kevés kára követtkezik vármegyénknek abul is, hogy az táborra kihajtandó és eddég is kihajtot marhának bőreit és fadgyát visszaadni nem akarják, mely is az husánál többre megyen: azért mint jó Kegyelmes Urunknak Nagyságodnak alázatosson könyörgünk, megadtni kegyelmessen parancsolni méltosztassék, hogy az szegénység annyival inkább subsistálhasson.

10. Jelentyűk aszt is Nagyságodnak, mint jó Kegyelmes Urunknak, hogy az nemes vármegyének nem kevés kárával, de az sóaknának is nagy fogyatkozásával vagyon, hogy az só Nagyságod számára egészlen megyen, és senkinek kereskedésre só nem adattik, mert így az aknára kevés, avagy semmi pénz nem megyen, mely miatt sem az sóvágóknak fizetések, sem penig egyéb expensákra és szükségekre való költsék ki nem telhetik. Azért

Nagyságod méltosztassék oly kegyelmes dispositiot tenni, hogy az akna szemlátomás való kárt ne szenvedgyen.

11. Minthogy tehetsége szerént szegény vármegyénk az Nagyságod táborát és vitézit victualékal segéteni kész, csak legkisebb requisitiojára is azért Nagyságod kegyelmessen parancsollyon, hogy szegény vármegyénk, sem tiszt uraimék executiokal ne aggraváltassanak, annál inkább készpénzadásra ne erőltetessék szegény vármegyénk, mivel az német mind keresetünk elfogásával, mind penig mindenkor készpénz fizetettéssel minden pénzünket kivette szette.

12. Nagyságodtól, Kegyelmes Urunk, alázatossan orvosoltattását várjuk, hogy közinkbe bójáró quartélyos vagy egyéb rendbéli vitézek is szegény vármegyénkben, minthogy bor nem terem, az boradásra az szegénységet ne kénszeréssék.

13. Nagyságodnak Kegyelmes Urunk, alázatossan jelentyűk, hogy az főrendek egyéránt contribuállyanak-é az több lakossokkal, vagy nem? minthogy az egyházhelyű nemességet az contributiobul ki nem vonhattyuk, elégteleen lévén az parasztsák annak supportatiojára.

14. Az civilis fundusokon lakó nemességnek supplicatiojokra alázatos váloszt várunk Nagyságodtul, mind jó Kegyelmes Urunktul.

[A szöveggel párhuzamosan rávezetve a fejedelmi határozat, Rákóczi saját kezű aláírásával]:

(1.) Szívessen igyekeznénk s igyékézünk is azon, hogy mindenekben s édes nemzetünknek s abban az sok szegénységnek sok keserves oppressioi után consolatioja s alleviatioja lehessen, de mivel a mostani illy nemes ország avégre célozó szolgálattya illy concursusokkal szokta eleitül fogva maga előmenetelit conseqvalni s különben nem is lehet a nemes vármegye (melly más nemes vármegyékben is sokkal nagyob érőben practicalatik), illy közjónak elősegéllesére, azon élésnek administratióját hozzánk, a nemes országhoz illy régen várt s szívessen ohajtott, kijelentet szabadulásunkra célozó közjóhoz va-

ló szereteti szerint nem fogja terhesnek ismerni, várván azon tereh által maga nagyobb s állandób consolatioját, mind-azonáltal amennyire az közönséges szükség engedi s egyéb iránt is lehető, tétetünk alleviatiot a nemes vármegye iránt.

2do. Joll tudgya aszt is a nemes vármegye, jobban kell az közönséges jót (jöllehet kinek kinek magános szabados kereskedésének folyamattyát is telljeségel elrontani nem akarjuk), annak promotiójára célozó eszközöket, hogy semmint valaki privatumat respectálni, az az oka, hogy mig azon 200 000 kősó, melly közönséges ország hasznát nézi, az aknákrul ki nem szállitnak, csak adig akartuk tartoztatni az aknákrul más privatus embereknek az sónak kiadattatását s nem is tovább, és meg sem engedhetjük, hogy az nemes ország hasznának praejudiciumára adig onnan nemes Máramaros vármegyébül az sóval való kereskedés megengedtessek.

3tio. Hogy a nemes vármegye azzal maga edig is megmutatott készségét nevelhesse, nem kétljük intimationk szerint az 200 000 kősónak kiszállítását is effectualhattya, mellyel is a nemes ország előtt jövendőben is remuneratióját remenlheti.

4to. Kitelvén az 200 000 kősó, annak utánna az ecclesiák számára eleitül fogva kiadatni szokott sókról is parancsolunk.

5to. Tsak a nemes vármegye tagjai okot ne szolgáltatának az ellenek való indignatióra, továbbra is hasonló reflexiónk mint edig a nemes vármegye tagjaihoz lészen. Darvasi István penig, minthogy a szegénységnek oppressioját (melly égre kiáltó véték), meg nem engedgyük, lótt excessusirul, mellyeket szolgabiróságában elkövetett, tégyen contentumot, complanállja dolgát, annak utánna disponálunk dolgairul.¹

6to. Nemzetes vitézljő Szerencsi Joseph hivünk jobbágyinak visszaadattatásokrul parancsolunk.

7mo. Mivel másut is a nemes vármegyében, hogy akik akar magok fiok, attyokfiai s egyéb cselédgyek táborunkban vannak, othon maradot cselédgyek a szekerezésen

kívül élésadásban concurráljanak, nem különben az nemes vármegye is, azon élésadásra compellalhattja az olyanokat othon maradot cselédgyeket.

8vo. Parancsoltunk a Commissariatusra, hogy más methodust observallyon azon élésnek repartitiojában, mellyet a nemes vármegyének parancsolatunkbul exhibeál is, vagy a több commissariusoknak.

9no. Nem egyéb intentumunk az bőrőknek s ugy fadgyunak conservatiojok iránt, mellybül egyébiránt is a szegénységnek kevés consolatioja volna, hanem hogy azok is az bányákon kívántató ország szolgálattjára, ugy a talpasság számára kivált a bőr fordittassanak, mellyet is más egyéb pinzbéli impositiok által kellenék effectuálni.

10. Mi okokra nézve kevés ideig az sóval való kereskedést Maramarosbul inhibealtuk, aszt az nemes vármegye követei megértették, hogy pengig az aknák meg ne fogyatkozanak s az sóvágóknak fizetések meglégyen, oda való tisztünknek töttünk dispositiot.

11mo. Ha a nemes vármegye tempestive az élés s egyéb kívántató accessoriumoknak administratioját admaturallja, hogy az hadaknak is keménykedniek ne kellessék, azzall proscindallya. Mindazonáltal lészen parancsolattjában commissarius hivünknek, moderate bánnjék etiam in isto casu a nemes vármegyével s abban lévő szegénységgel, s executio pénzel ne mortificaltassa s opprimallya.

12mo. Aadtuk már patens parancsolatunkat, hogy a nemes vármegye in gremio sui publicaltassa: senkinek is senki is a mi s generalis uram passusunk kívül sem élés, annyival is bor gazdálkodással ne tartozzék, sőt az kik proprio motu a szegénységet vexallják, az illyeneket fogják s vigyék huszti kapitány hivünk kezébe.

13mo. Ha az egyházi nemesség² edig is a teréh viselésekben concurrált, mostan is nem eximáltathatik, sőt a főrend is, ha a szegénységet maga jóindulattja s szeretetibül segéli ezen olly közjóra való munkában, nem ellenzük. Ex castris ad Tokay positis 10 Januarii 1704.

F. Rákóczi m. p.

Jegyzetek

¹ Az ügyre l. a 27. és 31. sz. iratokat. Ezek közlésétől terjedelmi okok miatt kellett eltekintenünk.

² A nemesség legszegényebb rétege, amely csak saját házzal, esetleg telekkel rendelkezett, de jobbágysai nem voltak, vagyis a parasztsággal azonos életformában élt.

11.

Tokaj vára, 1704. január 13.

Rákóczi parancsa Máramaros vármegyére: a nagy-bocskóiak állítsák vissza annak a vízfolyásnak az eredeti állapotát, amelynek eltérítésével megkárosították Pogány Ádám lovászmester malmának működését.

Kiadás: TT 1908 576. 1.

12.

Hely és dátum nélkül (1704. január 20. után)

Máramaros vármegyé pontokba szedett beadványa Rákóczihoz, a fejedelmi határozat rávezetett fogalmazványával.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c. A beadványból két példány van. Az egyik az eredeti és a válaszok fogalmazványa, a másik a kettőnek egy kéztől származó másolata. Ezen van viszont a fejedelmi pecsét és Pápai János titkár aláírása.

Puncta Inlyti Comitatus Maramorosiensis.

Imo. Mivel hogy 20 s 25 mélyföldnyire kelletik vármegyénkből az három járásbul az élést praestálnunk, melynek vecturája praetiumjánál is többbe kerül, ki miatt embereink is csak üdönek kinyilását várják, és idegen országra, Lengyel Országba és Moldovára által mennek,

sullyosabnak láttatván lenni majd az előbbeni portiozásnál is, nekik nem teremvén semmi buzájok is, kit sok pénzekkel eddig kéntelenéttenek comparalnia, ez iránt ő Nagysága kegyelmes gratiáját mutassa.

2do. Vagy három holnapi vecturáját az élésnek elengedni méltoztassék, mert alioquin lehetetlen kettőnek megfelelni, hogy az sót is mind az portusra szállithassa s mind aláb, mert mind addig is a só nem szállithatik, mig a victualét kel praestálni, mert egészen azal distrahaltatik.

3tio. Az előtteni terhes portioszám, mely volt oralis (2368), equilis (1372), annál fellyeb vagyunk aggravaltatva és assignaltatva (561) equilis portioval, mellyet ő Nagysága kegyelmesen vettessen le rulunk és ne aggravaltassunk azal is.

4to. Nem portioszám szerint és juxta oralem et equilem praestályunk mindeneket, hanem menyi vágót, menyi köből lisztet, menyi köből zabot és hány száz forintokat, az iránt alázatosan instálunk, hogy determinative adattassék ki, hiszem ha többre leszen szükség, asztat tudván, mi is az nemes országnak mostani szükségét in simpla, dupla secundum exigentiam rei et temporis exigálhattuk és praestálhattuk.

5to. Mindezekon kívül tartunk 200 embert, kiknek quartélyok nincsen és azokat is interteneályuk non obstante eo, hogy az victualet egészen praestályuk; kire alázatosan keresük [sic!] Nagyságot, hogy azoknak intertentiojok defalcatiojával acceptáltassék az victuale, avagy quartélyok adattassék, mert most is közel lévén, nehezen tarthattuk, annál inkább ha távul léznek túllunk.

6to. Per modum militaris assistentiae az katonák vármegyénkbe bejűnek, bennűket realiter exequalnak, embereinken huznak vonnak, nevezet szerint legközeleb Andrásy Zaccharias, tekintetes nemzetes vitézlő Majos János főkapitány uram főstrásamestere 20 falun a nemes vármegyén egy egy rókabűrt vont, szolgabíránkat ares-

tálta és szakállát az furolyukban akarván szegezni, elsőközt, minthogy meg nem ajándékozta, mely dolog hallatlan lévén, egészen megszomorottunk, és Nagyságodnak alázatosan installunk, hogy assistentia reánk ne küldesék, mert mi assecuralhatyuk arra magunkat, hogy mindeneket prestalunk, ez iránt peniglen Nagyságodat alázatosan kérjük, hogy Andrásy Zaccariás uramval, amit huzott vont, kegyelmesen restituáltassa.

7mo. Alázatosan instalunk Nagyságod méltóságos személlye előtt, hogy vármegyénkbelieknek adattasson sőt, hogy annyival is inkább subsistal hassunk, mert most is megsértődésünkel lévén, hogy edgyiknek adattatik, másiknak nem közülünk és az idegen vármegyebeliek szabadosan horgyák s mi nem, azzal semmit az Nagyságod s nemes ország számára való sóban semmi hátramaradás nem léssen, ha minekünk Nagyságod adott.

8vo. E mellet minapi követ atyánkfia által Nagyságod kegyelmes gratiaja járult nemes vármegyének tagjához, Darvai István uramhoz,¹ és amivel Nagyságodat megbántotta volt, maga méltóságos személlye iránt asztat condonalta, melyhez képpest alázatosan instalunk Nagyságod előtt, melytoztassék fűkapitány Dolhai uramnak elbocsáttása felől parancsolni, hiszem akinek mit vétett, requirállyák és refundálni kész mindeneket, csak immár tovább ne raboskottassék.

Resolutio

Celsissimi Principis ac Domini Domini Francisci Rákóczi de Felső Vadász, Incltyti Comitatus de Saros Supremi ac perpetui Comititis ettc.

Ad 1mum. Ugy vagyon, hogy egész igyekezetünk arra céloz, hogy több nemes vármegyék között azon nemes vármegyét is nem hogy aggravallyuk, sőt eddig a nemes vármegyén forgott terhek alól is felszabadítsuk, de mint-hogy az közönséges terehviselés (melly nemcsak egyenlő, hanem sokkal nagyob mértékben is más ott körül való szomszéd vármegyékben practicáltatik), ezen mostani concursust kívánnya, az nemes vármegye örömet csele-

kedgye, reménlvén, hogy Isten a nemes vármegye ily hűséges concursussa által mentel [sic!] hamarébb Szakmár várát az mi és az nemes ország kezünkben adván, annak utánna a nemes vármegye mind consolatiót, s mind edig lett terehviselés iránt alleviatiót nyer, mellyel is annak idejében több nemes vármegyék előtt érdemessé teszi magát.

Ad 2dum. Az nemes vármegye maga tudgya, hogy az had az élést maga nem vecturázhattya, más nemes vármegye pedig hogy azt vecturázza, maga praejudiciumára lenni tapasztallya; azért mikor az nemes vármegye az közigyet, és abbúl származandó minden terehviselés alól való könnyebséget meggondollya, azon szeretet, jövendőben javának consideratioja az nemes vármegyét azon vecturának effectuatiójára inducallya.

Ad 3um. Az régi repartitio elromolván, mellyet megérenteni is az szegénység szomorítására nem akarunk, vagyon más modalitás rendeltetve, mellyet az nemes vármegyének tudtára adtunk praevie.

Ad 4tum. Amint resolváltatott az előtt való punctumban, nem külömb lévén ennek is ratioja, azért az nemes vármegye ahoz alkalmaztassa magát.

Ad 5tum. Minthogy Isten kezünkben adván Kővárt,² akarunk más modalitást az nemes vármegyének kiadnunk, azért az nemes vármegye azon 200 hajdúk intertentioja iránt léssen alleviatioja [sic!], ha kiváltképpen nem az szegénység interteneallya azokat, hanem az fő és köznemessi rend.

Ad 6tum. Mivel az executióra való küldetés iránt az commissariusnak ennek előtte is parancsoltunk, az nemes vármegye ez iránt esett panassza azon parancsoltunk szerint fog tollálatni, tsak hogy a nemes vármegye erre okot ne adgyon. Ami pedig Andrászi Zachariás dólógát illeti, az nemes vármegye ad primam instantiam recurrallyon tisztéhez, ki is ha ezen injuriáját az nemes vármegyének nem orvosollya, annak utánna requiráltatván mi az nemes vármegyétül, fogunk az nemes vármegyének ez iránt való panaszai véget satisfactiot tetetni.

Ad 7mum. Az nemes vármegye tudgya, hogy azon 200 000 kősonak elszállítása nem valamely privatumra, hanem az nemes ország közönséges hasznára céloz, melly okra nézve is inhibealtatott addig, mig azon sók az aknákrúl kitelnek, az sónak eladása, de olly véggel, hogy addig is ami pénzbeli erogatioknak suplementumára azon aknákrúl az sónak eladásával kitelik, praecise azon szükségre céloz, eladhatni mind az nemes vármegye lakosinak, s mind másoknak, és ha eddig fogyatkozás lett ezen dologban, leszen parancsolattya az kamaraispánnak, hogy azon szükségre eladandó sót inkább az nemes vármegyebelieknek adgya, mint másoknak.

Ad 8vum. Deputalunk bizonyos commissariussokat, kiknek praesentiájokban tegyen contentumot azon quae-rulans feleknek, annak utánna bocsátasson el.

Ad mandatum Suae Celsitudinis proprium.

L. S. Joannes Pápai secretarius m. p.

[A pecsét kis, ovális alakú, Rákóczi címeres, de felirat nélküli viaszpecsét.]

Jegyzetek

¹ L. a 10. sz. irat 5. pontját.

² Kővár 1704. január 20-án kapitulált.

13.

Miskolc, 1704. február 1.

II. Rákóczi Ferenc Máramaros vármegyéhez: a kőszállításban való készségéért a megye egyéb terheinek könnyebbítését remélheti, de a szatmári táborba 400 lovast és 200 gyalogot kell küldenie.

Kiadás: TT 1908 576—577. 1.

14.

Miskolc melletti tábor, 1704. február 2.

II. Rákóczi Ferenc fejedelem levele saját kezű aláírásával Máramaros vármegyéhez. A megyétől 400 lovas és 200 gyalog küldését kívánja „Szattmár alatt lévő bloquandans hadaink közzé.” Ivret, 2 oldal, a szokásos címzéssel és pecséttel.

Ernst 203. 1. — Minden bizonnyal az előző levéllel azonos, de az eredeti hiányában a helyes dátumot nem tudtam megállapítani.

15.

Szatmári tábor, 1704. február 8.

Ramocsaházy György tiszántúli prefektus utasítása Irinyi Zsigmondnak a rónaszéki aknához szükséges kötéltverő munkák kifizetéséről.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. f.

Udvarbíró Irinyi Sigmond uram Kegyelmednek comitálom, rónaszéki sóaknához kivántató kötél csinálásáért Salamon Péter kötélverőnek conventiójára adgyon készpénzt húsz magyar forintokat, id est hung. fl. 20, négy köből búzát vagy lisztet, id est cassov. cub. 4, egy szalonnát, az mely búzának, szalonnának árát az munkának végben vitelekor imputálni kell. Item az emlitet kötélnek őszveeresztéséhez egy mása fagyat is administrályon, erga quietantiam számadásakor kegyelmedtül acceptáltatni fog. Szattmár alat levő táborban die 8 Februarii Anno 1704.

Ramocsaházy György m. p. [Kis, papírba nyomott gyűrűpecsét.]

[A hátlapon Salamon Péter elismervénye, hogy a 20 forintot és a szalonnát átvette. Károly, 1704. február 12. és 20.]

16.

Huszt, 1704. március 7.

Buday Zsigmond kimutatása a Huszt várához tartozó erődítményekről, muníciókról és a conventusokról, meszterekről, illetve azok fizetéséről.

Eredeti. OL G. 16. RSzL I. 2. i. Kiadás: *Thaly Kálmán: A huszti vár leltárai 1704- és 1706-ból.* TT 1889 193—198. l.

17.

Egri tábor, 1704. március 10.

A fejedelem Máramaros megyéhez a fiskális birtokok adóztatásának, összeírásának problémáiról.

Kiadás: TT 1908 577. l.

18.

Egri tábor, 1704. március 10.

Rákóczi főcommissáriussá nevezi ki Szirmay Miklóst, és megbízza a máramarosi só forgalomba hozatalával és az állami sómonopólium megvalósításával.

Egykorú fogalmazvány. MTA Könyvtára Kt Eredeti oklevelek 2786. sz.

Tekintetes nemzeti Szirmay Miklós hívünk resolváltattik nemes Maramaros vármegyétől kezdvén az Dunáig szállítandó nemes ország sója promotiójára és annak eladatására főcommissariusnak, úgy hogy a maramarosi kamaraispán és minden egyéb subcommissariusok az említett nemes vármegyétől inclusive a Tiszán alá az Dunáig, az kik rendeltettek, ökegyelme dispositióitúl függjönnek azon só körül való oeconomizálásban. Kinek adatattik olly patens elsőben is, hogy Maramarosban Tiszabecsen, Tokajban, Szolnokban ott lévén az depositioknak helyei, tégyen jó rendeléseket. Az hol subcommissariusok még nem vólnának, arra alkalmas igaz

haza fiából, jószágos és értékes személyeket recommen-
dálja. Eleitől fogva Maramarosból azon megnevezett
portusokig egy szál sónak szállítása mennyiben került,
per seriam inquisitionem investigálja. Mentül felessebb
sót szállíthat Maramarosból az 50 000 són kívül (mely-
lyet Maramaros vármegye minden költség nélkül Tokaig
leszállít), igyekezzék mentül hamarébb maramarossi ins-
pector hívünk assistentiájával, sótt készpénzen is feles
szállakat tsináltattván, sótt szállítani. Mindezekben tar-
toznak az helységek ökegyelmének succurrálni és ezen
közönséges jót promoteálni. Valamit legjobbnak lát ezen
sóval való kereskedésnek megindításában, promotiójáb-
ban, elkövesse és arrul hova hamarébb előttünk relatiot
tegyen. Ex castris ad Agriam positis die 10. Mensis Mar-
tii Anno 1704.

19.

Egri tábor, 1704. március 11.

Fejedelmi pátens, amely bejelenti és megindokolja a sómonopólium bevezetését. Közli, hogy a sókereskedés élére Szirmay Miklóst nevezte ki főcommissáriusnak, munkájában minden rangú és rendű tiszt és tisztviselő köteles őt támogatni.

Eredeti. MTA Könyvtár Kt Eredeti oklevelek 2786. sz.

Nos Franciscus Dei gratia Princeps Rákóczy [stb.]
Universis et singulis [stb.] Ugy vagyon ugyan, hogy kö-
zönséges szabadságunkért való nemzetséges hadakozá-
sunknak elősegállítására az közönséges igasság szerint feles
pénzbeli impositio kívántatván, kellene az nemes ország
lakosira s rendeire repartíaltatni, hogy az minnyájunkal
közűgy illy közönséges succursusok által, annyival is
inkább jobb móddal promoteáltathatnék, mindazonáltal
akarván elkerülnünk az törvénytelen német nemzet által
kigondolt s elviselhetetlenül practicált súlyos impositio-
kat, hogy az mig az nemes ország elkerülhetetlen szüksé-

ge nem kénszerít, azon kegyetlen iga alatt elfogyatkozott szegénység afféle impositiokkal ne aggraváltassék. Melynek is eltávoztatására az nemes ország tovább való dispositiojáig, hazánk szabadságáért vitézkedő hadaink számára s egyéb kívántató közönséges szükségeknek megorvoslására tettünk olly dispositiot, hogy az sóval való kereskedés egyedül csak illy közönséges jónak promotiojára fordítottassék. Arra nézve nemzetes vitézlő Szirmai Miklós hívünket rendeltük nemes Maramaros vármegyéből az Tiszán a Dunáig leszállítandó só főcommisariussának, olly modalitással, hogy az említett nemes vármegyében szálakra tetetvén az sókat, Tisza-Ujlakon, Tokajban, Szolnokon és Földváron¹ lerakassa, holott is annak szabott illendő ára szerint adattassék el. Parancsollyuk azért serio az nemes ország felső, közép és alsórendű lakossinak, így értvén édes hazánk közönséges javára s hasznára lett kegyelmes resolutionkat, ismerjék megnevezett főcommisarius hívünket azon közjónak promotiojára általunk praeficiáltatott tisztnek lenni, s az holott és miben az nemes vármegyék, s azokban levő helységek succursusát kívánni fogja, minden renitentia s vizáلكodás és késedelem nélkül, azon sónak promotiojában s egyéb ahoz kívántató dolgokban illendő assistentiával és succursussal lévén, illy közjónak munkájában hozzánk és az nemes országhoz való hűséget s magok javának buzgó szeretetét megmutatni, s az szerint is nemzetséges hasznunkra tartozó jót minden serénységgel és készséggel kimunkálódni el ne mulassák. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in castris nostris ad Agriam positis die undecima Mensis Martii Anno Domini Millesimo Septingentesimo quarto.

F. Rákóczi m. p.

[Pecsét.] Joannes Pápai m. p.

[Alul:] Szirmai Miklós Urnak.

Jegyzetek

¹ Dunaföldvár.

20.

Egri tábor, 1704. március 12.

Rákóczi Ferenc pátense Szirmay Miklós részére: az őrségek tisztjei kötelesek a máramarosi só leszállítását irányító Szirmay mellé kívánsága szerint katonai kíséretet adni.

Eredeti. MTA Könyvtár Kt Eredeti oklevelek 2786. sz.

Nos Franciscus Dei gratia Princeps Rákóczi [stb.] Universis et singulis [stb.] Minthogy tekintetes nemzeti vezető Szirmay Miklós hívünköt rendeltük és állítottuk az nemes Maramaros vármegyéből az Tiszán le egész Dunáig szállítandó sók mellé főcommissariusnak, annakokáért parantsollyuk mindazon praesidiarius tiszteinknek, valakiket ezen patens parantsolatunk mellet azon sók mellé kívántató kísérők s assistentia végett requirálni fog, tudván azt, hogy az nemes ország szolgáltyában foglaltoskodik s azáltal azon nemes ország hasznát promoveálja, minden késséggel tartozzanak említet hívünknek succurrálni és kívánsága szerint kíséretet adni s egyéb assistentiával lenni. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum ex castris nostris ad Agriam positis. Die 12da Martii Anno 1704.

F. Rákóczi m. p. [Pecsét.] Joannes Pápai m. p.
[Alul:] Szirmay Miklos Urnak.

21.

Eger, 1704. április 2.

Fejedelmi határozat Resgyovszki János György máramarosi sókamarai tisztviselő személyes jellegű kérésére.

Egykorú másolat. OL G. 19. RSzL II. 2. e/A.

[A külső címzés a szokásos II. Rákóczi Ferenc fejedelemhez, címeinek felsorolásával.]

Kegyelmes Uram! Most fine Aprilis telik még eszten-deje, hogy küldöttetem Máramarosba ad salis fodinas pro contrascriba, functiomban nem is lehettem tovább 6 vagy 7 heteknél, azután Huszt várába szorulván, én is azon várnak föladássa alkalmatosságával mint a többi, amplectáltam Nagyságod devotioját. Ennek előtte penig még nem ismervén az oda való embereket, vagy három napi utánnom járások után (melyet kész vagyok fide dignis viris, sőt magokkal is azon emberekkel, kiket meg-segéttem, comprobálni), megszávnván némely falussia-kat, attam nékiek igen nagy inséges állapotokban (in specie amikkor zabb kenyérből sem ehettek eleget és az executoroknak extra ordinem aliam intertentionem csak nomine diurni naponként kellett egy egy falunak 26 mári-ást fizetni), circiter 300 fr. kölcsön. Már most Kegyelmes Uram, elfelejtkezvén az jótéteményről, nem tudom ki ingerléssébül, az obligatoriaknak tenorához (holot penig semmi interest nem kérek), nem akarják magokat alkal-masztatni. Kérem azért az Istenért is Kegyelmes Uram Nagyságodat alázatossan, ily ingratitude kegyelmessen remedeálván, méltosztassék ex speciali commissione ins-pector Budai Sigmond uramnak őkegyelmének kegyel-messen committálni, hogy saját pénzem rehabilitiojára et solutionem hoc debitum emlétet fiscalis falussiaikat adst-ringáltassa, mert Isten bizonságom, hogy őket megszávn-ván, magamat költségtelenül hagytam.

Kegyelmes Uram! Vadnak még olyanak is, kik az só körül szolgálatot tévén engemet zaklattnak, hogy prae-tensiojokat ex propriis én fizessem meg az császáráért; holott penig nyilván constál, hogy mikor mentem bé és mennyi pénzt vittem magammal, s doceálván az percepti-ot, ugy erogatot is authentice, legfőképpen hogy nékem is az cassa még restantaria maratt legyen. Kérem azért az Istenért is Nagyságodat alázatossan, ratioim s documen-tumim revisioját emlétet inspector uramra kegyelmessen bizván, méltosztassék inhibealtatni, ne talántán tovább is az olyanoktul inquietáltassam, mikor remonstrálhat-nám, hogy császár pénze nincs kezemnél.

Azért is alázatossan könyörögek Nagyságodnak, hogy az mely adósságok ennek előtte vött sóért per assignationes complanáltattanak, azon régi dolgokat in suo statu megengedvén, per modum violantiae ne admittáltassék, hogy valamely olyan régi adós az akkori fizetett pénzét vissza extorqueálni tentálja, mert noha már Nagyságod Máramarosba küldött némely commissariusi uraimék előtt forgot is dolgom ez iránt, de mégis non obstante, hogy elégséges válaszokat vötték, enormiter mortificálni keresnek. Kérem azért Nagyságodat alázatossan, méltóztassék ezek ellen is kegyelmes szárnya alá venni, ne violáltassék kezemnél lévő Nagyságod kegyelmes protectioja.

Post capitulationem et deditionem arcis Huszt, mind-hogy annak tenora aszt tartotta, hogy kinek kinek jószá-ga imperturbate megmaradgyon etc., ha azért valamely jószágocskámra ismernék (az mint ismértem is), praecipue az kiknek egy pénzekben sem tölt azon kezekbe került jószágocskám; alázatossan kérem Nagyságodat, méltóztassék méltóságos fejedelmi nagy authoritásából hatalmat adni, melynek ereivel nyerhessem vissza saját jószágomat. Mely [stb.]

humillimus et fidelissimus servus

Joannes Georgius Resgyovszki m. p.

[Egri tábor, 1704. április 2. A fejedelmi határozat fogalmazványa. Ebben Rákóczi mind a négy pontban teljesíti a kérvényező kérését.]

22.

Egri tábor, 1704. április 5.

Rákóczi levele Máramaros vármegyééhez: Almássy Márton visszaélései ügyében forduljanak Budai István generális főstrázsamesterhez. Az engedetlen parasztságot a vármegye ármások felállításával kényszerítse szolgálatra.

Kiadás: TT 1908 578.1.

Egri tábor, 1704. április 9.

Rákóczi Ferenc passusa Szirmay Miklós részére: általános utasítás minden tisztnek, tisztviselőnek, falusi és városi bírácoknak, hogy a sóügyi főcommissáriussá kinevezett Szirmayt útjában mindenben segítsék.

Eredeti. MTA Könyvtár Kt Eredeti oklevelek 2786. sz.

Nos Franciscus Dei gratia Princeps Rákóczy [stb.] Universis et singulis inclitorum comitatum, militiaeque nostrae tam equestris, quam pedestris ordinis supremis, et diversis officialibus, coeterisque militibus gregariis, cunctis demum quorum interest, aut intererit praesentes hasce nostras visuris, lecturis, aut legi auditoris, fidelitatis nostrae subjectis, salutem et gratiam. Levelünk exhibeáló nemzetes vitézlő Szirmai Miklós hívünk parancsolatunkból megyen Máramaros felé, bizonyos dolgoknak végben vitelére nézve. Parancsollyuk azért minden renden lévő hadi és másféle tiszteinknek, hadainknak és híveinknek, hogy emlétett hívünket mellette valóival edgyütt mindennütt szabadon és békével bocsátván, se személyében, se jószágában bántani s károsítani ne merészellyék. Várossi s falussi bírác penig illendő szállásadással s gazdálkodással, nemkülemben Kallay¹ hadnagy hívünk késérőkkel is emlétett hívünkhez lenni tartozzék. Máskínt animadversionkat s kemény büntetéssünket semmiképpen el nem kerülík. Ex castris ad Agriam positis die 9^a Aprilis, 1704.

F. Rákóczi m. p. [Pecsét.] Joannes Pápai m. p.

[Alul:] Szirmaj Uram Passússa.

Jegyzetek

¹ Minden bizonnyal Nagykállóról van szó, nem pedig Kállay nevű tisztről.

Egri tábor, 1704. április 9.

A fejedelem instrukciói Szirmay Miklós és Buday Zsigmond részére, akiket Darvasi István volt Máramaros megyei szolgabíró visszaéléseinek kivizsgálásával bízott meg.

Eredeti. MTA Könyvtár Kt Eredeti oklevelek 2786. sz.

Instructio pro generosis Nicolao Szirmay et Sigismundo Buday.

1mo. Nemes Máramaros vármegyében bemenvén, azon nemes vármegyének szólló levelünköt a nemes vármegyének praesentálják.

2do. Amelley extorsiókat Darvasi István azon nemes vármegyében tett a szegénységen, signanter azon processusban, amelynek szolgabírája volt, praefigállyanak a nemes vármegye consensussábúl egy bizonyos terminust, hova is mind azon kárt vallot felek (kiknek is currentalis által ezen kegyelmes resolútiókat hurré adván), mind pedig azon arestomban lévő személy jelen lévén, általa igyekezzenek a megkárosítottat szegénységnek egész contentumot tétettetni.

3tio. Minthogy pedig az arrúl való inquisitióbúl magoknak egész lument vehetnek, kiknek mi károkat tet és mit húzot-vont, igyekezzék a szerint is a satisfactiót impendáltatni.

4to. Midőn minden queruláns szegénységnek egész contentumot tézen s arrúl kegyelmetek praesentiájában a szegénységtől in universum quietáltatik, producálván azon quietantiát tekintetes nemzetes Dolhay György huszti kapitány hívünk előtt, az arrúl kiadatot parancsolatunkbul az arestombúl bocsátassék ki olly assecuratio alat, hogy azért a szegénységen semmi injuriát és bosszúállást nem fog tenni.

Melley dolgot miképpen fog Kegyelmetek véghez vinni, mindazokat tartozzanak aszerint írásban reportálni

előnkben. Datum ex castris nostris ad Agriam positis.
Die 9na Mensis Aprilis Anno 1704.

F. Rákóczi m. p. [Pecsét.] Joannes Pápai m. p.¹

Jegyzetek

¹ A fejedelmi utasítás végrehajtására és az ügyre l. a 26., 27. és 31. sz. iratokat.

25.

Egri tábor, 1704. április 12.

A fejedelem utasítja Máramaros vármegyét, hogy az elszökött és kóborló katonák összegyűjtésére a legkeményebb eszközöket is vegye igénybe.

Kiadás: TT 1908 578—579. 1.

26.

Egri tábor, 1704. április 16.

Rákóczi értesíti Máramaros vármegyét, hogy Darvai István ügyében, akit a megye pártfogolt, Szirmay Miklóst és Buday Zsigmondot küldte ki.

Kiadás: TT 1908 579. 1.¹

Jegyzetek

¹ Az ügyre l. a 24., 27. és 31. sz. iratokat is.

27.

Egri tábor, 1704. április 16.

II. Rákóczi Ferenc utasítja Dolhai György huszti kapitányt, hogy a visszaélései miatt fogságra vetett Darvai

István szolgabírókat csak akkor bocsássa szabadon, ha kártalanította a parasztokat és kötelezvényt ad, hogy nem fog rajtuk bosszút állni.

Eredeti. MTA Könyvtár Kt Eredeti oklevelek 2792. sz.
[Külső címzés:] Spectabili ac Generoso Georgio Dolhai arcis et praesidii Husztiensis capitaneo fideli nobis grato [Fejedelmi pecsét.]

Spectabilis ac genereose fidelis nobis dilecte.

Salutem et gratiae nostrae principalis propensionem. Minthogy tekintetes nemzeti Szirmai Miklós és Budai Sigmund hűveinket küldöttük azon processusbeli szegénységnek (mellynek szolgabírája Darvai István volt), contentatiojára, úgy hogy producálván azon szegénység a quietantiákat, azok szerint contentállyá említett Darvai István őket, és contentálván olly assecuratio alatt, hogy azért azon szegénységet injurialni, vagyis rajtok valami-képpen bosszút állani nem fog, kibocsáttassék. Kegyel-med azért, ezek így végben vitetvén, említett Darvai Istvánt a fogságbul bocsáttassa el. Coeterum eundem benevalere desideramus. Ex castris ad Agriam positis die 16 Aprilis 1704.

Ejusdem benevoli

F. Rákóczi m. p.

Joannes Pápai m. p.¹

Jegyzetek

¹ Az ügyre l. a 24., 26. és 31. sz. iratokat.

28.

Dunaordasi tábor, 1704. május 4.

Rákóczi utasítja Máramaros vármegyét, hogy az áru-cikkekre állítson össze limitációt, mivel a városi kereskedők és mesteremberek igen drágán adják áruikat.

Kiadás: TT 1908 579—580. 1.

29.

Dunaordasi tábor, 1704. május 8.

Rákóczi Ferenc Szirmay Miklósnak: mivel a tokaji sóofficína vezetője azt jelentette, hogy a só kifogyott, azért intézkedjék, hogy sürgősen megfelelő mennyiséget szállítsanak oda.

Eredeti. MTA Könyvtára Kt Eredeti oklevelek 2786. sz.

[Külső címzés:] Generoso Nicolao Szirmai salium inclyti regni Máramarosiensium supremo commissario, fideli nobis dilecto. Cito cito citissime. Bartfam versus. [Pecsét.]

Generose fidelis nobis grate.

Salutem et gratiam nostrae propensionem. Jóllehet alkalmas ideje, hogy Máramarosban expedáltatott Kegyelmed, mégis mindazonáltal, amint tokai subcommissarius hivünk levelébül érttyük, az tokai sóofficína só dolgából igen megfogyatkozott, melly nem kevés kárával essik a nemes országnak. Kegyelmednek azért serio parancsollyuk, hogy mennél felesseb sónak Tokajba sietéssel való szállitattásában mindenképpen industriuskodgyék, hogy ezután aziránt semmi fogyatkozás ne lehessen. Secus non facturum bene valere desideramus. Ex castris nostris ad Duna Ordas positis die 8^a Mensis Maji Anno 1704.

F. Rákóczi m. p.

Joannes Pápai m. p.

30.

Dunaordasi tábor, 1704. május 9.

Rákóczi Ferenc utasítja Szirmay Miklós főcommissáriust, hogy a munkácsi várőrség fizetésére adjon 2000 kósót Zathureczky István ottani udvarbírónak.

Eredeti. MTA Könyvtár Kt Eredeti oklevelek 2786. sz.

[Külső címzés:] Generoso Nicolao Szirmai salium inclyti regni Hungariae Máramarosiensium supremo

commissario. Fideli nobis dilecto. Bartpha. [Fejedelmi pecséttel.]

Generose fidelis nobis grate.

Salutem et gratiae nostrae principalis propensionem. Vévén Kegyelmed ezen parancsolatunkat, külgyön assignatíot a tiszaujlaki sóinspector hívűnkre, mellyben is parancsollyon, hogy az munkácsi várba 2000 kűsót késedelem és fogyatkozás nélkül adgyon, ott levő praesidiarius hadaink számokra, mellyrűl is praevie tudósítsa Zát-hureczky István ott való udvarbíránkat. Caeterum bene valere desideramus. Ex castris ad Duna Ordas positis die 9. Maji 1704.

F. Rákóczi m. p.

Joannes Pápai m. p.

31.

A Darvai István szolgabíró elleni vizsgálat iratai: Bedő, 1704. május 14.

Vizsgálati jegyzőkönyv Darvai István szolgabíró ellen. Eredeti. OL G. 16. RSzL I. 2. f. No. 96.

Hely nélkül, 1704. május 26.

Máramaros megye vizsgálata abban az ügyben, hogy kik és hogyan adták magukat jobbágyságra Darvai István alá? Szűcs Vaso lengyelről van személy szerint szó.

Eredeti. OL G. 16. RSzL I. 2. f. No. 105.

Berezna, 1704. május 26.

Vizsgálati jegyzőkönyv Darvai István ellen.

Felvette Máramaros vármegye.

Eredeti. OL RSzL G. 16. I. 2. f. No. 115.

Huszt, 1704. május 28.

Darvai István reversálisa: az ellene folyt vizsgálat miatt kiszabadulása után senkin sem áll bosszút.

Eredeti. OL G. 16. I. 2. i. No. 4507.¹

Jegyzetek

¹ A fenti 4 irat közlését terjedelmi okok miatt voltunk kénytelenek elhagyni. Az ügyre l. a 24., 26. és 27. iratokat.

32.

Dunaordasi tábor, 1704. május 16.

Rákóczi Ferenc Szirmay Miklósnak: utasítja a Perényi, Ujhelyi és más családoktól az abszolutizmus alatt törvénytelenül elvett vámok visszaadására. Ez azonban csak azokra vonatkozik, akik jogukat törvényesen tudják igazolni. A visszaadás pedig csak a 200 000 kőso leszállítása után történhet.

Eredeti. MTA Könyvtár Kt Eredeti oklevelek 2786. sz.

[Külső címzés:] Generoso Nicolao Szirmay, salium in clyti regni supremo commissario fideli nobis dilecto. [Pecsét.]

[Rávezetve a postai feljegyzés:] Búly—Tokaj—Bártfa.

Generose fidelis nobis dilecte.

Salutem et gratiam nostrae principalis propensionem. Tekintetes s nagyságos Perényi s Ujhelyi famíliák, s több interessatusok alázatosan instáltak előttünk az német nemzet által hatalmasul elfoglalt vámoknak elébbeni ususa restitutioja végett. Kegyelmednek azért serio parancsollyuk, valakik régi privilégiumok mellett incessanter az német által lett elvételéig az Tiszán való vámok békességusában voltak, investigálván szorgalmatos-

san, restituállyá azon ususokat. Az kik pedig abusive irrepaltanak és semmi olly privilegiumokat, mellyek mellett bírhatnák azon vámokat, nem producálhatnak, azok iránt voltaképpen informállyon bennünket. Mindazáltal az melly 200 000 kősóknak Maramarosbúl ki kellett szállitanni, az kiszállitvatván, annakutánna restituállyá azon ususokat, mivel az mostani országos sok rendbeli szükség még nem engedi, hogy azon 200 000 kősóbúl az vám kiadattassék. Coeterum eidem gratia nostra principali benigne propensi manemus. In castris ad Duna Ordas positis die 16. Mensis Maji Anno 1704.

F. Rákóczi m. p.

Joannes Pápai m. p.

33.

Dunaordasi tábor, 1704. május 18.

Rákóczi Ferenc utasítja Szirmay Miklóst, hogy a Debrecenben lakó Túróczi Szűcs János és társai lefoglalt sóját szabadítsa fel, de a sót csak Debrecenbe vihetik.

Eredeti. MTA Könyvtár Kt Eredeti oklevelek 2786.sz.

[Külső címzés:] Generoso Nicolao Szirmay de eadem, salis inclyti regni supremo commissario. Fideli nobis dilecto.

[Kívül feljegyezve.] Exhibitae die 1. Junii 1704. in Sziget.

Generose fidelis nobis grate.

Salutem et gratiae nostrae principalis propensionem. Minthogy Debrecenben lakozó Thuróczy Szűcs János hívünk és több társai sóját, mellyet Kegyelmed a nemes ország számára confiscált, emlétett hívünknek és több társainak restituáltatni kegyelmessen resolváltunk. Arra nézve vevén Kegyelmed ezen parancsolatunkat, megnevezett hívünk és több társai confiscált, s keze allatt levő sóját restituállyá, úgy mindazonáltal, hogy azon sót nem

máshová se Tiszán innen, hanem Debrecenben vigyék azon híveink. Ex castris nostris ad Duna Ordas positis die 18^a Maji Anno 1704.

F. Rákóczi m. p.

Joannes Pápai m. p.

34.

Dunaordasi tábor, 1704. május 19.

Rákóczi utasítja Máramaros vármegyét a személyes felkelésre. Csapatai menjenek a szatmári sáncba Budai István generális parancsnoksága alá.

Kiadás: TT 1908 580—581. 1.

35.

Huszt, 1704. május 28.

Ványai János és Borosjenei Mihály által felvett tanúvallatási jegyzőkönyv a Budai Zsigmond inspector elleni vizsgálat ügyében (huszti korcsma, öt városiak elleni excessusok stb.)

Eredeti. OL G. 16. RSzL I. 2. f. No. 1078.¹

Jegyzetek

¹ Az irat teljes közlésétől terjedelmi okok miatt kellett eltekintnünk.

36.

Solti tábor, 1704. június 1.

Rákóczi Ferenc Szirmay Miklósnak: a máramarosi só leszállításának költségeire a tokaji sócommissáriusnál lévő pénzből 8000 forintot utal ki neki, s egyben újra utasítja, hogy minél több kőszót szállítson le, amíg a vízállás ezt lehetővé teszi.

Eredeti. MTA Könyvtár Kt Eredeti oklevelek 2786. sz.
[Külső címzés:] Generoso Nicolao Szirmaj, salium
inlyti regni Maramarosiensium suppremo commissario,
fideli nobis dilecto. Tokaj.

[Rávezetve.] Exhibitae 9. Junii 1704. in Sziget.

Generose fidelis nobis dilecte.

Salutem et gratiae nostrae principalis propensionem.
Kegyelmed leveléből értettük, hogy Maramarosból szállítandó sóknak promotiójára keze alatt elegendő pénz nem volna, kihez képest hogy azon sóknak leszállításában, s egyszersmind az által a nemes ország szolgálattyaiban valami fogyatkozás ne essék, parantsoltuk nemzetes vitézlő Király Mátyás tokaji sócommissarius hivűnknek, hogy a keze alatt lévő pénzből Kegyelmed requisitójára erga quietantiam maramarossi sócommissarius kezéhez szolgáltatson jó securitással 8000 forintot. Essett pedig értessűnkre, nemhogy Kegyelmed az 50 000 kősón felül (mellyet a nemes vármegye magára vállalt, hogy Máramarosból Tokajhoz szállított, egyébiránt is mint-hogy másfél ezer kősót relegáltunk a nemes vármegyének azon só szállításában), a fiscalitásokkal mennél felessebb só leszállítását nem effectuálta, Kegyelmed azért a nemes vármegyéhez azon 50 000 kősó leszállítása iránt recurrallyon, mind pedig azon fellyül mennél felessebb só leszállítássában (lévén már pénz a kezénél), industrioskodgyék amíg a víz az szállítást fogja segélleni. Coeterum eundem bene valere desideramus. Ex castris ad Solt positis die 1. Junii 704.

F. Rákóczi m. p.

[Pecsét.] Joannes Pápai m. p.¹

Jegyzetek

¹ *Bánkúti*: A sójövedelem 52—53. l.

37.

Solti tábor, 1704. június 4.

II. Rákóczi Ferenc rendelete saját kezű aláírásával Máramaros vármegyéhez a káromkodók ellen és a katonaság téli elhelyezése tárgyában.

Ernst 203. l.

38.

Solt melletti tábor, 1704. június 5.

II. Rákóczi Ferenc levele Máramaros vármegyéhez, amelyben tudatja, hogy Erdélyország gyűlését Gyulaféhérvárra július 9-dikére hívta össze. Sajat kezű aláírással, pecséttel.

Ernst 203. l.

39.

Solti tábor, 1704. június 7.

Rákóczi Ferenc utasítja Szirmay Miklóst, hogy a Komjáti Gábor tokaji gondviselő által panaszolt ügyben tegyen jelentést.

Eredeti. MTA Könyvtár Kt Eredeti oklevelek 2786. sz.
[Külső címzés:] Generoso Nicolao Szirmai, salium inclyti regni supremo commissario. Fideli nobis dilecto. Tokaj vel Máramaros. [Pecsét.]

Generose fidelis nobis dilecte.

Salutem et gratiam nostram. Mirül panaszolkodgyon előttünk nemzetes Komjáti Gábor tokaji gondviselő hívünk, ex acclusis¹ megláthattya kegyelmed. Azért mi oktúl viseltetvén cselekedte kegyelmed azon dolgot, adgya okát és bennünket az iránt genuine informállyon.

Caeterum eundem bene valere desideramus. Ex castris nostris ad Solt positis, die 7. Junii 1707.

F. Rákóczi m. p.

Joannes Pápai m. p.

Jegyzetek

¹ Nincs mellékelve.

40.

Máramarossziget, 1704. június 9.

Szirmay Miklós beszámolója a fejedelemnek a máramarosi sóbányászat helyzetéről.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. e/A.

Méltóságos Fejedelem, nékem nagy jó Kegyelmes Uram.

Soltnál levő táborából I^{ma} praesentis költ Nagyságod kegyelmes parantsolattyát ¹ mai napon it Szigetben aláztatos engedelmisséggel vettem. És jóllehet, hogy az fiscalitástul kevés sót szállítatni okoztatom, az iránt is Kegyelmes Uram ment vagyok, mert inspector Budai Sigmond uramnak az kemény nyakú városiakat, kik is az it levő fiscalitásnak potiorb része, megfogatatván, tömlöcöztetem és mindenképen adigáltam az vecturára őket, de azalatt (az mint inspector uramtul informáltattam), Nagyságod kegyelmességébül specialis indultumot obtineáltak, hogy az német idejében való taxájokban tartassanak meg. Azért az ellen nekem sem lehetet tovább őket az só kiszálítására erőtetnem. Hogy penig az nemes vármegye az 50 000 kősót eddig de integro le nem szállította, látván az nagy halatlan szárazságot, rész szerint penig táborba való kiszálásokat és elmenéseket, az melly egyházi szegény nemes emberre az felvetet quan-

tumban az mennyi eset, az táborba administrálandó élés praestatiója és személyében való kimenetele miá ki-ki közülök de integro az sónak aknátul az portusra való kiszállítását nem effectuálhatván, és az vármegyében levő pénz szűk volta miá is az szálakat nem exolválhatván, causálták ez remorát. Noha kötelességem szerint mind azelőtt, sőt most is elégé szorgalmaztatom az nemes vármegyét, de ez az nagy szárazság elapasztván az vizet, az míg Isten essőt nem ad, addig az szállak meg nem indulhatnak, jóllehet ezen az száraz üdön egymás után az aknából szállítatom az portusra. Az mint hogy az portussi officinában actu vagyon 28 771 kősónk, ez már, csak esső lenne, mindennap egymás után indulna Tisza Uylakra, Tokajba és Szólnokban. Az melly kevés számú pénzt adot vala Ramocsaházy György uram per Commissariatust, azon pénzel Tisza Uylakra szállítottak 3680 kősót, Tokajba pedig az nemes vármegye sóján kívül it való sóperceptor szállítatot sót 15 355. Ha pedig az üdőnek legalkalmatossab voltában lett volna pénz az Commissariatusságtól, eddig elegendő só lett volna az officinákban, de ha vizünk nem léssen, ugy nem serinykedhetem, hogy az lehetetlenség ellen tusakodhassam.

Azomban azt is nagy alázatossan adom értésére Nagyságodnak, minthogy az uylaki officinában az felül megírt okokra az sóvevők sót nem találtak, hogy az országbeliek só nélkül meg ne fogyatkozanak az míg vizünk árad, kénteleníttem azon az áron, az kin Uylakon szokták vennie, it az aknán is sót adatnom nekiek, ugy mindazonáltal, hogy az uylaki sóinspector uram cédulájával gyűnek be, és viszont ott insinuállyák magokat az suspiciónak eltávoztatása miá. És minthogy Nagyságod 50 pínzre resolválta kegyelmessen egy kősónak Uylakon való eladatását, kitudván pro vectura azt, az mit az szálakra és kormányosokra expendál az nemes ország, úgy mint minden kősóra d. 15, váltják fel minden kősót d. 35. Nem látván azért az nemes országnak ebben semmi

kárát, az nagy szükségre nézve kéntelenítettem erre con-
descendálnom. Az millesóval mit csinállyak, nem tudom?
mivel igen megbővült, itt is nemigen kél. It Maramarus-
ban pedig senkinek sem adnak kősót, hogy annyival is
inkább kellyen az mulha darab és millesó, de nem hiszem,
négy vármegye is el tudná fogyasztani, az menyi van.
Probáltam Magyar Országban is szekereket fogadnom
reá, hogy másaszámra attam volna oltsón is, de szekere-
ket nem kaphattam reá, az útnak igen sáros és messze
voltátul félnek. Az ki pedig nagyobb, szokatlanok hozzá-
ja. Az aknában is elegendendő készitet só vagyon, ad l.
Junii 50 879 kősó vagyon az aknán, azomban azulta is
mind vágják, hanem az revolutiók alkalmatosságával
millesóval igen megtelven az aknák, míg azokat kitisz-
títtják, amiá olly szaporán nem vághatták. És hogy az
sóvágók az vágástul meg ne kedvetlenyednek [sic!], nem
lévén az tiszteteknek füzetésekre való készpénzek, Nagysá-
god kegyelmes commissiojával kamaraispán uram hoz-
zám recurált, kellet adnom fl. 681 d. 24. It Kegyelmes
Uram, sok pénz kívántatik, mert 133 szálért kell fl. 1000
adni. Mémelly szálon pedig csak 70, olykor 80, néha 110
kősót, annál többet ritkán rakhatni fel. Azonkívül az
kormányosokra Tokaig sok kel, sőt az tiszauylakiak
kemény nyakúak lévén, azok 6-6 forintnál alláb nem
akarják leszállítani. Ez iránt is Nagyságod kegyelmes
parancsolattyát alázatos engedelmisséggel elvárom, ha
ezeknek töb fizetődgyék-e, mintsem az maramarusiak-
nak? avagy miképen adigáltassanak reá? Az szálkészítő
oláh nemesség táborba menvén, attul is tartok, amiá
szálakban meg ne fogyatkozik az nemes ország. Annak
készitetésének ideje pedig ez két holnapban van, mert azt
ilyenkor szokták meghántani és az tövin szárasztani,
őszkor levágni, tavaszal szállítani. Én ugyan mindenút
publicáltatom, hogy in Junio et Julio jövendő esztendőre
is most tempestive készítsenek. Valamit tudok elkövet-
nem Kegyelmes Uram, bizony semminek sem vagyok
elmulatója. Ezek után Nagyságod fejedelmi kegyelmessé-

gébe alázatosan ajánlom magam. Maradok Nagyságodnak mint jó Kegyelmes Uramnak alázatos engedelmes szolgája

Szirmaji Miklós m. p.

Sziget 9. Junii 1704.

Jegyzetek

¹ Ez Rákóczinak a 36. sz. alatt közölt, Szirmayhoz írt levele.

41.

Solti tábor, 1704. június 19.

Rákóczi Ferenc utasítja Máramaros vármegyét, hogy a Darvai István által Lipcsei Borbálától törvénytelenül elfoglalt jobbágytelket adassa vissza és tegyen elégtételt.

Közölve: TT 1908 581. 1.

42.

Solti tábor, 1704. június 20.

Rákóczi Ferenc felelősségre vonja Szirmay Miklóst a sószállításban tapasztalt elmaradásért, és újabb utasításokat ad ebben az ügyben.

Eredeti. MTA Könyvtár Kt Eredeti oklevelek 2786. sz.

[Külső címzés:] Generoso Nicolao Szirmay de eadem, salium incltyi regni Maramarossiensium supremo commissario. Fideli nobis dilecto. Sziget. [Pecsét.]

Generose fidelis nobis dilecte.

Salutem et gratiae nostrae principalis propensionem.

Vettük levelét kegyelmednek és abban feltett difficultásokat megértettük, de minthogy ha szintén nemes Marama-

ros vármegyében levő öt városok nem concurraltanak volna is azon nemes ország sójának az portusra való leszállítására, azokon kívül is elég fiscalis jószágok lévén ottan, azok által leszállíttathatta volna kegyelmed; sőt ha azok által is nem effectuálhatta volna, mivel az nemes vármegye compromittálta arra előttünk magát, hogy az nemes ország szolgálattya secundálásához való szíves inclinációja szerint 50 000 kősót szállíttatna le az Tiszán Tokajhoz, arra nézve tudván kegyelmed maga instructióját, az iránt recurrálni kellett volna az nemes vármegyéhez, hogy az míg az elmúlt tavaszon az víznek áradása tartott, leszállíttatta volna; vagy ha az nemes vármegye is nem effectuálta volna azon compromissumát, kötelessége szerint tartozott volna tempestive tudtunkra adni, hogy az nemes vármegyének ujjobban tettünk volna intimatiót, de nemhogy az iránt való maga kötelességének s instructiójának eleget tévén urgeálta volna az nemes vármegyét, sőt az mint levelébül értyük, maga mentegeti mindazokat, az kik által lehetett volna az sót leszállítani, tudván, hogy az Tisza árja bizonytalan lévén, senki után nem várakozik. Kegyelmed azért ezen maga által okozott defectust úgy resarciállya, hogy addig amíg az víznek beneficiuma által¹ szállíttathatni a sót, szárazon hordattassa az tiszaujlaki officinában, hogy az nemes ország lakossinak az iránt tovább való fogyatkozások eltávoztattassék [sic!], és kegyelmed is azon defectus s rövidség miatt nagyobb mértékben ne okoztassék, mellyet is kegyelmed jó móddal effectuálhat, mivel már praeve percipiált intentiónk ellen² tokai sócommissarius hívüinktől 8000 forintokat, melly is ha elégséges nem lenne, ujjonnan recurrállyon hozzánk, hogy az iránt tetethessünk dispositiót. Az aknára recurráltaknak pedig, kik az tiszaujlaki officinában sót nem találván, kéntelenítették oda fel menni, hogy 35 pénzen adatta kegyelmed a sót, approbállyuk, s tovább is az szerint adassa, az míg Tisza Ujlakra a sót nem szállíttathattya, mindazáltal olly szorgalmatossággal vigyáztasson, hogy azon sót az circumjacens

vármegyék vehessék magok szükségére, az alább való vármegyék lakossinak pedig semmiképpen meg ne engedgye, hogy valamiként azzal az tokai egy forintos sónak szabados kelése impediáltassék.³ Adgya ennekfelette maga opinioját addig is, micsoda vármegyéknek kellek az aknákrúl hordatni a sót, s mellyeknek a tiszaujlaki officinábúl, és mellyeknek az tokai sóházbúl, adjungalván amellé, micsoda modalitást lehetne elkövetni az millesónak adatása iránt, s addig pedig az miként adathatya, kövesse maga köteleességét. Hogy pedig előttünk mindenekrúl bizonyos információt tehessen, ott Maramarosban jó rendben hagyván mindeneket, mellyek tisztbeli köteleességét illetik, siessen kegyelmed táborunkba jönni. Caeterum eandem feliciter valere desideramus. In castris ad Solt positis die 20. Mensis Junii Anno 1704.

F. Rákóczi m. p.

Joannes Pápai m. p.⁴

Jegyzetek

¹ A mondat értelme szerint kimaradt a „nem” szó.

² Így! Helyesen: szerint.

³ Értelemszerűen: „ne impediáltassék.”

⁴ Ez a levél válasz Szirmay június 9-ei, 40. sz. alatt közölt levelére.

43.

Máramarossziget, 1704. június 24.

Majos Ferenc beszámolója a fejedelemhez a máramarosi sóbányászat helyzetéről.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. e/A.

[Külső címzés:] Méltóságos Fejedelemnek, Felső Vadászi Rákóczi Ferenc, Kegyelmes Uramnak Ő Nagyságának etc. etc. etc. nékem jó Kegyelmes Uramnak Ő Nagyságának alázatossan. [Gyűrűpecséttel.]

Méltóságos Fejedelem, nékem jó Kegyelmes Uram.

Miben légyen az aknák dolga, és mint follyanak itt való dolgaink, előttem lévő tiszt uraimék (őkegyelmeket közeleb tudósítván), nem kétlem Nagyságodat eddig informálták, melyre nézve én Nagyságodat írásommal terhelni nem akartam. Kegyelmes Uram, Isten kegyelméből az aknai dolgok egyébaránt ez ideig jól folytanak, vágot sónk bőven vagyon mind az aknákon s mind az portuson, de minthogy az sónak szorgalmatos vágatásával az millyesó igen megbővült az aknában, mely a sóvágásnak nem kicsiny akadállya, hogy jövendőben annál nagyobb akadályt ne importállyon, az aknáknak a millyesótúl való megtisztítása igen szükséges, mely dologhoz hozzáfogatni akarván, Nagyságod kegyelmes parancsolattyát alázatossan várom, mivel e munkának continuálásával a kűsónak jártatása megszűnik, kihez képest Nagyságod kegyelmes parancsolattyához akarom magamat conformálni, ha lehessen-e a kűsó jártatásának megszűnésével az aknák tisztítását elkezdenem.

Alázatossan akarom Nagyságodnak, mint jó Kegyelmes Uramnak azt is jelentenem, hogy noha Nagyságod szolgáltyában vagyok, töb szolga társaimmal edgyütt, mégis mindazonáltal az Szattmár alat levő táborba soldos katona adásra kényszerítetem. Nagyságodat mint jó Kegyelmes Uramat alázatossan kérem, ez iránt való kegyelmességét mutatni méltóztassék Nagyságod, ne terheltessünk soldos adással míg ez szolgálatban lészünk. Isten Nagyságod életét szegény hazánk hasznára számos esztendeig virágoztassa, alázatossan kívánván, maradok Nagyságodnak, mint jó Kegyelmes Uramnak alázatos szolgálja

Majos Ferenc m. p.

Sziget 24. Junii Anno 1704.

Szegedi tábor, 1704. augusztus 7.

A fejedelem Máramaros vármegyéhez: a megye régi kiváltságát, hogy 150 gyalogot és 50 lovast kell állítania, fenntartja. De ezenkívül kötelesek a lengyel határszélre vigyázni és a szatmári ostromló seregnek élelmet szolgáltatni.

Eredeti. MTA Könyvtár Kt Eredeti oklevelek 2786. sz. A levél fogalmazványa: OL G. 19. RSzL II. 3. B. Lényegi részének kiadása: TT 1908 581—582. 1.

Illustrissimi, Reverendissimi, admodum Reverendi, Spectabiles ac Magnifici Generosi Domini, Egregii item Nobiles, amici nobis observandissimi, honorandi et grati.

Salutem et omnem prosperitatem. Kegyelmesen megtekintetvén a nemes vármegyének hadakozásunknak kezdetétől fogva a közönséges közügynek előmozdításában való szíves készségét és sokképpen való concursusát, s az köz concursuson kívül is kiváltképpen való industriáját: erre nézve régi boldog emlékezetű eleinktől a nemes vármegyének engedtetett és adatott privilégiumában, mely szerint is a mostani közügynek elősegelésére és tovább is hasznosan való folytatására másfél száz gyalogot és ötven lovast kellene praestálni, a nemes vármegyét meghagytuk és manuteneálni kívánjuk: aminthogy nemzetes és vitézlő Szalai Pál hívünknek serio parancsoltunk is¹, hogy a nemes vármegyében elmenvén, ottan a nemes vármegyével hóról óra amennyi summa pénz az ötven lovasra és másfélszáz gyalogra obveniálna, megegyezzen, mindazonáltal a nemes vármegye, amint privilégiuma is tartja, tartozik a lengyelországi szélekre és havasalföldi² passusokra szorgalmasan vigyázni, és ha mi oly mostani hadakozásunknak ártalmas dolgot észrevenne, annak orvoslásában eddig megmutatott hűségkedése és készsége szerint concurrálni. Mindazonáltal tudván azt a nemes vármegye, hogy amely administrációk szatmári

bloquádában levő hadaink intertentiójára repartíáltak, az ott körül levő vármegyékre az nagyobb alleviatio kedvéért feloszolván, mely iránt elhittük, az nemes vármegye vette is levelünket, azokat a nemes vármegye, míg azon bloquáda véghez menvén azon föld felszabadul és magának alleviatiót veszen, tartozik administrálni: bizonyos lévén abban a nemes vármegye, hogy azután fogja kegyelmességünket egyébiránt is tapasztalni. Caeterum Praetitulus Dominationes Vestras bene valere desideramus. Ex castris nostris ad Szeged positis die 7. Augusti Anno 1704.

Praetitularum Dominationem Vestrarum amici ad officia parati

Franciscus Rákóczi m. p.

Joannes Pápai m. p.

Jegyzetek

¹ L. a következő 45. sz. iratot.

² Nyilvánvalóan Moldva értendő.

45.

Szegedi tábor, 1704. augusztus 7.

II. Rákóczi Ferenc Szalay Pálnak. Máramaros vármegye régi kiváltsága szerint, a határszél őrzése miatt, csak 150 gyalogot és 50 lovas, illetve helyettük fejenként 4, illetve 5 forintot köteles havonta adni. Menjen a megyébe s eszerint egyezzen meg vele. Mustrálja meg a szatmári hadakat, majd a munkácsi őrséget, számoltassa el Zathureczky Istvánt és a munkácsi, ungvári, nagyszőlősi harmincadosokat.

Fogalmazvány. OL G. 16. RSzL I. 2. a. 75—76.

46.

Gyöngyösi tábor, 1704. szeptember 9.

Rákóczi Ferenc közli Szirmay Miklóssal, hogy a Máramarosból való sószállítást bizonyos meggondolásokból beszüntette.

Eredeti. MTA Könyvtár Kt Eredeti oklevelek 2786. sz.
[Külső címzés:] Generoso Nicolao Szirmay, salium
inlyti Regni supremo commissario. Fideli nobis dilecto.

Generose fidelis nobis dilecte.

Salutem et gratiae nostrae propensionem. Minthogy maramarosi sóaknákon levő sónak leszállíttatását bizonyos consideratiókra nézve suspendáltuk, parancsolljuk azért serio Kegyelmednek, hogy szigeti, tiszaujlaki és több sócommissarius híveinknek ezen parancsolatunkat intimálván, azon sónak szállíttatásátul tovább való dispositiónkig supersedeáltassa emlétet sócommissarius híveinket. Coeterum eundem secus non facturum bene valare desideramus. Ex castris nostris ad Gyöngyös positis 9. Septembris Anno 1704.

F. Rákóczi m. p.

Joannes Pápai m. p.

47.

Gyöngyösi tábor, 1704. szeptember 10.

Rákóczi Ferenc utasítja Szirmay Miklóst, hogy Pápai János Tokajban lefoglalt 1000 kősóját szabadítsa fel.

Eredeti. MTA Könyvtár Kt Eredeti oklevelek 2786. sz.

Generose fidelis nobis dilecte.

Salutem et gratiae nostrae principalis propensionem. Minthogy azon 1000 kősót, mellyett nemzetes és vitézlő Pápai János fősecretariusunk számára a Tiszán alászállított Tokajban, felszabadítottuk, Kegyelmednek azért

serio parantsollyuk, hogy requiráltattván e parantsola-
tunk mellett említet secretarius arra rendelt emberétül,
tégyen olly dispositiót, hogy azon 1000 kósókat felszaba-
détván, adgyák kezéhez. Secus non facturum bene valere
desideramus. In castris ad Oppidum Gyöngyös positis
die 10. Mensis Septembris Anno 1704.

F. Rákóczi m. p.

Joannes Pápai m. p.

48.

Kassa, 1704. szeptember 11.

Kálmáncsay István beszámolója a fejedelemnek a Rákóczi családot illető oklevelekről, a máramarosi sóinspektorságra vonatkozó instrukcióról és borai visszaadásának ügyéről.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. e/A.

[Külső címzés:] Serenissimo Transylvaniae Principi
Domino Domino Francisco Rákóczy de Felső Vadász
[stb.] [Gyűrűpecsét.]

Miltosságos Erdélyi Fejedelem nekem Kegyelmes
Uram.

Táborrul való elljövetelemkor Turóc felé vévén utamot, bétérttem volt az oda való Conventbe is, ottan pater superior urammal beszilgetvén, jelentet ollyat ökegyelme, hogy miltóságos Rákóczi familiát illető alkalmas levelek ottan találatnak; kírtem ökegyelmét, hogy notarius uram által felkerestesse és elenchusba vegye, vagy directe Hercegségednek, avagy kezemhez külgye, kire ajánlotta is magát. Melyhez keppest talán jó volna más káptalanokra és conventekre is íratni, hogy az miltóságos Rákóczi, Báthory, Lorántffy és Zrínyi familiákat illető leveleket kerestetnék fel és in extractu Hercegségednek megküldenék. Remíllelem váradi káptolomban is lesznek levelek, csak Hercegséged Erdélben fejjérvári inquisitoroknak parancsolni méltóztassék, mivel ugy tudom, hogy

az váradi leveleket az török előtt oda vitték és most is ott vannak, mert az Nemes Kamara ez előtt három vagy négy esztendővel ki is akart hozatni onnéd.

Az maramarossi só dolgában secretarius Pápai uram által való parancsolattját Hercegségednek még táborban vettem és . . .¹ vártam, hogy őkegyelme ajánlása szerint az kívánt instructiót az töb requisitumokkal edgyüt utánam küldi, de mindeddig is nem láttam, talán immár nem szükséges oda való menetelem, holot penig tovább is ugy parancsollja Hercegséged, az kívánt requisitumokrul, ugy mint instructorul, az credentiákrul, hogy az oda való mostani tisztek dispositiómnak engedelmeskedgyenek, parancsolni méltóztassék.

Emellet alázatossan jelentem Hercegségednek, hogy jólehet alázatos supplicatiómra az boraim restitutióját méltóztatott Hercegséged kegyelmessen resolválni, de az secretariárul kiadot commissio által csak fele boraimnak kiadását [sic!] Szalay Pál uramnak intimáltatot, mellyet már praevie generalis resolutiója szerint Hercegségednek, nekem is, ugy mint másoknak felszabadítot volt és kezembe bocsátotta. Azért tovább is alázatossan könyörgek, hogy emlétet boraimnak egész restitutióját parancsolni méltóztassék: mivel az szőlőmunkára való expensákat is anticipato pro bono publico, és majd 100 forintal superflue is letettem. Mert ha boraim visza nem adatodnak, így két képpen megkárosítatom, a borom is, az pénzem is oda lévén.

Mely kegyelmességét Hercegségednek, mint Kegyelmes Uramnak alázatossan meg igyekezem szolgálni, mindenkor maradván Hercegségednek méltatlan alázatos hív szolgája

Kálmáncsaj István m. p.

Kassa 11. Septembris 1704.

Jegyzetek

¹ Olvashatatlan szó, talán: hiába.

49.

Ipolyhídvégi tábor, 1704. szeptember 19.

II. Rákóczi Ferenc Máramaros vármegyének: a szatmári táborba való élelemszolgáltatásról, a Perényi család tekeházi vámjának visszaadásáról, a Pogány Menyhértnek való elégtétel szolgáltatásáról.

Kiadás: TT 1908 583. 1.

50.

Ipolyhídvégi tábor, 1704. szeptember 23.

Rákóczi rendelete Máramaros vármegyének: a Munkácson lévő 59 főnyi német dragonyosokat meg akarja lovasítani, ezért a megyére 31 ló kiállítását veti ki, teljes felszereléssel.

Kiadás: TT 1909 582—583. 1.

51.

Ipolysági tábor, 1704. október 1.

Rákóczi utasítása Máramaros vármegyéhez: a pörös ügyek lerövidítése céljából felhatalmazza a megyét, hogy bizonyos esetekben azonnal executiót alkalmazzon.

Kiadás: TT 1908 583—584. 1.

52.

Ipolysági tábor, 1704. október 2.

Rákóczi Ferenc Dolhay György huszti kapitánynak: tisztségében továbbra is meghagyja. A keze alatt lévő hajdúkból ötvenet küldjön Kajdy Istvánhoz, a megmaradt máramarosi hajdúk ellátása így a huszti fiskalitásokból biztosítható lesz.

Eredeti. MTA Könyvtár Kt Eredeti oklevelek 2788. sz.

[Külső címzés:] Generoso Georgio Dolhay Arcis et Presidii Husztiensis Capitaneo. Fideli nobis dilecto. Husztt. [Pecsét.]

Generose fidelis nobis dilecte.

Salutem et gratiam nostram benignam propensionem. Minthogy Kegyelmedet tovább is azon tisztségében maradni kegyelmessen resolváltuk, Kegyelmednek azért parancsollyuk, ha mi difficultássi léznek alatta való tiszt híveink ellen, informálván arrúl bennünket, orvoslása iránt teszünk dispositiót. Keze alatt lévő hajdúk közzül penig ötvenet küldgyen nemzetes vitézlő Kajdy István kapitány hívünk keze alá, hogy így kevesedvén azon maramarossi hajdúk száma, az huszti fiscalitásokból intertentiójok kitelhessék. Coeterum eundem bene valere desideramus. Ex castris ad Ság positis die 2a Octobris Anno 1704.

F. Rákóczi m. p.

Joannes Pápai m. p.

53.

Vihnye, 1704. október 31.

Rákóczi Ferenc Máramaros vármegyéhez: a megye által szolgáltatandó lovakról és ruházatról; a kivetett gabonamennyiséget zabból is lehet teljesíteni, tárgyaljanak erről Orosz György főcommissáriussal. A sóval való szabad kereskedést rövidesen visszaállítja.

Kiadás: TT 1908 584. 1.

54.

Érsekújvári tábor, 1704. november 11.

A fejedelem Máramaros vármegyéhez: mivel Ilyvó környékén elterjedt a pestis, a megye minden eszközzel akadályozza meg, hogy onnan bárki is bejöhessen az országba.

Kiadás: TT 1908 584—585. 1.

55.

Érsekújvár melletti tábor, 1704. november 13.

II. Rákóczi Ferenc terjedelmes (7 oldal) leirata Máramaros vármegyéhez a hadjárat folytatásáról, Orosz György főcommissárius kiküldéséről és a hadak kiegészítéséről. Fejedelmi pecséttel.

Ernst 203. 1.

56.

Érsekújvár, 1704. november 21.

Rákóczi biztató levele Máramaros vármegyéhez, hogy Szatmár rövidesen várható elestével a megye élelmezési terhei csökkenni fognak.

Kiadás: TT 1908 585. 1.

57.

Tornóci tábor, 1704. november 22.

II. Rákóczi Ferenc instrukciója Görgey Imre részére, akit a máramarosi, Tisza melléki és dunaföldvári sótisztok elszámoltatásával bízott meg.

Fogalmazvány. OL G. 16. RSzL I. 2. f.

Instructio pro Emerico Görgei.

Primo. Resolváltatván hűsége Máramarosban és az Tisza mellyékén, Földvárig¹ inclusive rendeltetett sócommissariusoktul való számvételre. Elsőben is exactorságárrul kiadott pátensének valóságos párját mindazoknak, valakik ben Máramarosban és a sóofficinákon a Tisza mellyékén, úgy Földváron az só és annak szállítására adott pénznek perceptiójában, só árrának erogatiójában magokat ingeralták, szolló levelében includálva küldgye meg. Admoneálya egyszersmind, hogy ratiojokat halogatas nélkül appromtallyák és hűsége kezéhez küldgyék, instructiójok originálisával edgyütt.

2do. Azoknak ratiójokat s instructiójokat kezéhez vévén, serio investigállyá, és annak rendi szerint examinállyá, s azok investigátiója alkalmatosságával occuráló difficultásokat írásban kinek-kinek megküldvén, replicájokat accelleráltassa és azokat is kezéhez vévén, viszont ujjonnand (ruminálván azon replicájokat) támasszon elejekben difficultásokat, és azokat is írásban küldgye meg, mellyre mit replicálnak, annak utánna hozzánk recurrálljon, hogy censorokrul dispositiót tégyünk.

3tio. Hogy ezen munkában hamarab előmehessen, szükségesnek láttjuk rendelni melléje egy deákot. Kereszen azért olly alkalmatos személyt, aki értelmes, tanult lévén, az reá bízandó dolgot serényen véghezvihesse. Kinek hétszám szerint 2 magyar forint számláltatván, kiadattatik fizetése.

4to. Hogy mind asztala iránt lehessen illendő tartása, s mind fáradsága után valamely haszna is, rendeltetik számára heti pénzül egy-egy hétre 10 magyar forint, melly mindadig exolváltatik, míg azon munkában lészen. Az hetek számát penig úgy ércse, amidőn in opere vagyon, akkorra adatik fizetése, munkáját is az fizetés szerint serényen folytassa, reménlvén, hogy haszontalan nem tölti az napokat.

Mindezekben valamit köteles hűsége szerint az nemes ország hasznára s maga bőcsülleti nevedezésére fordulni advertál, minden szorgalmatossággal kövesse el. Datum ex castris nostris ad Tornoc positis, die vigesima secunda mensis novembris Anno millesimo septingentesimo quarto.

[Kívül:] Instructio Emerici Görgei. Nro. 38. 1704.²

Jegyzetek

¹ Dunaföldvár, ahol Rákóczi sólerakatot létesített a dunántúli sókereskedés céljából. Tiszaföldvár nem játszott szerepet a sóforgalmasban.

² Görgey Imre felülvizsgálatának eredményeként jött létre ifj. Király Mátyás tokaji sóinspector leveles- és számadáskönyve 1704-ből. Kiadva: *Bánkúti: A sójövedelem* 31—66. 1.

58.

Szenci tábor, 1704. november 24.

II. Rákóczi Ferenc fejedelem rendelete Máramaros vármegyéhez a sóval való gazdálkodás tárgyában. Bejelenti, hogy visszaállítja a szabad sóforgalmazást.

Ernst 203. 1. Vö.: *Bánkúti*: A sójővedelem 37. 1.

59.

Lipótvár, 1704. december 6.

II. Rákóczi Ferenc instrukciója az újonnan kinevezett Kálmáncsai István máramarosi adminisztrátor számára.

Kiadás: -a-e., II. Rákóczi Ferenc utasítása a máramarosi jószágigazgató részére. MGtSz 4 (1897) 69—78. 1.

60.

Galgóc vára, 1704. december 20.

II. Rákóczi Ferenc határozatai a bocskói uradalom lakosságának beadványára. 1. A rájuk rótt 320 szekér széna nemcsak sok, hanem a táborra való szállítás közben a nagy távolság miatt útközben az ökrök megeszik. 2. A táborra ment szekereket a commissáriusok csak pénz ellenében bocsátják vissza. 3. Az uradalom malmait és korcsmáit ne zsidóknak, hanem a tehetős jobbágyoknak adják bérbe. A fejedelem az 1. ponttal a prefektushoz, a 2. ponttal pedig a Commissariátushoz utasítja őket, megígérvén az orvoslást.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. f.

Az Méltóságos Fejedelelemhez, Felső Vadászi Rákóczi Ferenc Kegyelmes Urunkhoz Ő Nagyságához, Nemes Erdély Országának Választott Fejedelméhez etc. Alázatos esedezések máramarosi bocskói jószágnak, Nagyságod engedelmes jobbágyinak.

(1) Méltóságos Fejedelem, nekünk jó Kegyelmes Urunk! Erőnk felett megterhelettek lévén, pusztulásra s bujdosásra hanyatló állapotunkban kénszeréttetünk Nagyságodat sok terhes gondgyai között is alázatossan terhelnünk; mivel nagyobb része ezen nyomorúlt jószág-
nak oly havasok között lakik, az hová szekérrel lehetet-
len menni, sőt csak egy lóval is ha kiindúl, gyalog szálván
nagy gondal vezeti, még is vettetett reánk 320 szekér
széna, meg annyi kőből zab, 160 kőből búza 5 holnapra,
mellyet most egyszersmind cogáltatunk kiszállétani, hol-
ott sem szekerünk, sem vonómarháink annyira való az
egész jószágban nincsen, hogy egyszersmind kivihessük;
messze is lévén mitőlünk a tábor, és sok erdőkön, gazo-
kon menvén által szekereink, nagyobb részét a szénának a
gaz vonnya el, más részét marháinkal kell megégetnünk
az hosszú úton (holott sem fűvet, sem szalmát nem kap-
hatunk), és így csak haszontalan kínoztatunk.

Ez ideig adtunk az egész jószágból 120 vágókat, most
egyszersmind kívánnak 105-öt tőlünk; de ezen nem any-
nyira panaszolkodunk, mivel még kevés marha maradt
kezünknel. De minthogy mi sovány zabtermő földön
lakunk, úgyhogy az egész jószágban is annyi búza nem
terem, amenyi csak most egyúttal reánk esett, ki miatt
lehetetlen subsistálnunk, nem lévén semmi keresetünk,
hogy pénzen is szerezhetnénk. Amink vagyon, örömet
adgyuk, csak ad impossibilia ne cogáltassunk.

(2) Ez legnagyobb fájdalmunk, hogy a táborra bemenő
szekereinket vissza nem bocsáttják az commissariusok,
míg meg nem saccoltattyák; minden ökörért egy-egy
máriást, a béresektől 4-4 poltúrát kívánnak; ki miatt
nemrégén is egy béres az ingét is levetette, nem lévén elég
pénze, és azzal változott meg, maga ing nélkül egy szak-
mányban jött haza.

(3) Nem kicsiny terhünkre vagyon az arendás sidók-
nak is közöttünk való lakások, kik sokképpen pusztét-
nak s fogyatnak bennünket, most is a jószággal éppéttet-
tek egynek házat, holott magunk között is találatnának

oly jobbágyok, kik azon malmok és korcsomák arendáját hasonlóképpen exolválnák, és így a jószágoknak sem lenne semmi injuriája, nem is pusztítottatnék általok a nyomorúlt jószág.

Mindezek iránt nagy alázatos esedezéssel instálunk és reménkedünk Nagyságodnak, mint Kegyelmes jó Urunknak, amiben lehet orvosoltassék dolgunk és könnyebbéttessék az iga rajtunk; mert amink vagyon, azzal nagy örömet és kész szível segéllyük mi is tellyes erőnkkel a nemes ország egyes-bajos dolgát, csak az Isten a német iga alá többé ne rekessze nyakunkat; de amink nincsen, azzal lehetetlen, vágókat, zabot, fennálló szekeret örömet adunk, de mivel buzánk nem terem, azt nem szerezhetünk, jobb a helyett is ha zabot kívánnak tőlünk, adgyanak azok buzát, az hol annak bő termése vagyon, mi pedig zabbal segétyük a Nagyságod táborát. A szénahordás pedig tellyességgel lehetetlen és csak pusztításra való, mert magunknak sem lesz szénánk, oda sem vihetünk a sok gazos út és távollétel miatt, mely miatt a magunk marhája is elvész, az haddal is jól [sic!] nem tehetünk, nálunk pedig a tél is másfél annyi, mint másutt, havasok között lakván.

A nagykegyelmű Isten Nagyságod fegyverét kegyelmessen boldogícsa, és az által romlott hazánk régi szabadságát állécsa helyre, Nagyságodat pedig számos esztendőig szerencsésen boldogul éltesse, maga dicsősségére, hazánk kívánt örömére!

N. m. K. I. U. et K. V. V. nagy alázatossan etc.¹

[A beadvány külső címzése:] Ad Serenissimum ac Celissimum Principem, ac Dominum Dominum Franciscum Rákóczi de Felső Vadász, Electum Incltyti Regni Transylvaniae Principem etc. etc. Dominum Dominum naturaliter Clementissimum humilima supplicatio subditorum Suae Clesitudinis Principalis in bonis ad Bocskó pertinentibus degentium, in Comitatu Maramarosiensis.

[A kérvényre rávezetve a határozat:]

274. Ad 1^m. Recurrálynak praefectus hívünkhöz, ki-

nek is instructiójában vagyon, hogy a szegénységre vigyázzon, ha miben praegravatosoknak láttya, a nemes vármegyét requirálván, amennyiben illik, fogja pártycokat.

Ad 2^m. Committáltatik a Commissariatusnak, ezen dolgot orvosoltassa, amint is ezen punctum accludáltassék a Commissariatusnak. Ex arce Galgóc. Die 20^a mensis Decembris Anno 1704.

F. Rákóczi m. p.

Joannes Pápai m. p.

Jegyzetek

¹ A betűk feloldása: Nagyságodnak, mint Kegyelmes Jó Urunknak és kegyelmes válaszát várván...

61.

Hely és kelet nélkül (1704)

Fejedelmi utasítás Szalai Pálnak Máramaros vármegye insurrectiója elengedése ügyében.

Fogalmazvány. OL G. 16. RSzL. I. 2. f. No. 169.

62.

Lévai tábor, 1705. január 4.

II. Rákóczi Ferenc utasítja Kálmánacsay Istvánt, hogy a Máramarosszigeten lakó özvegy Deesi Mártonné házát és tartozékait a taxa alól mentse fel, mert attól régen is ment volt, férje pedig most esett el Szatmár alatt.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 3. C.

[Külső címzés:] Spectabilisac generoso Stephano Kalmanczay, universorum bonorum fiscalium Maramarosiensium supremo administratori, fideli nobis honorando.
[Papírfölzetű nagy fejedelmi pecsét.]

Spectabilis ac generose, fidelis nobis honorande.

Salutem et principalis gratiae nostrae beningnam pro-
pensionem. Minthogy néhai Deesi Márton özvegye, ne-
mes Bene Kata előttünk hitelesen comprobálta, hogy az
melly nemes Maramaros vármegyében Sziget várossában
levő házát s pertinentiáit néhai Teleki Mihály taxa alá
vetette volt, mind praedecessori, s mind pedig maga is az
instans az ideig békességessen azon jussal s igassággal
bírták, s bírta és usuálta is, melly szerint néhai boldog
emlékezetű méltóságos fejedelem Báthori Gábor donáti-
ója erejével az civilis fundusok között eximáltatván, az
taxa alól felszabadított volt; s egyszersmind megneve-
zett férje Szatmár alatt lett elesését is tekintetbe vévén,
resolváltuk kegyelmessen azon elébbeni állapottyában
restauráltatni. Kegyelmednek azért serio parancsollyuk,
requiráltatván az említett özvegytül, az praespecificált
házának s pertinentiáinak régi szabadságában az elébbe-
ni usus szerint restituállya, s ne engedgyen tovább fiscális
tiszt híveink által taxát exigáltatni. Caeterum praetitula-
tam dominationem vestram feliciter valere desideramus.
In castris ad Leva positis 4. Januarii Anno 1705.

Praetitulatae dominationis vestrae benevoli

F. Rákóczi m. p.

Joannes Pápai m. p.

[A címzés mellé rávezetve:] Praetentus Suae Serenitatis
Principalis commissionalis consensus publicatus in gene-
ralis congregatione inclyti comitatus Maramarosiensis et
nemine contradicente extradatus die 12. Octobris 1705
congregatione in oppido Sziget per me juratum praeme-
morati comitatus notarium Sigismundum Sztoika m. p.

[Az irat felső szélén:] Numerus vigesimaseptimus, sive:
pagina 27ma. Nro. 1. 1705. 3. Februarii. Privilegium de
libertate domus viduae Martini Dees.

Huszt, 1705. január 5.

Kálmáncsay István beszámolója a fejedelemnek a huszti domínium és a máramarosi sóbányászat ügyeiről.

Eredeti. OL G. 16. RSzL. I. 2. i. 135. Ebben a csomóban Kálmáncsay Istvánnak 7 levele van, a hátlapon a következő felirattal: Nemes Máramaros és Kalmanczai István uram levelei a sórul és némely extractusok. Nro. 1863.

Kegyelmes Uram.

Ide érkezvén Istennek hála szerencsésen, az jószág conscriptiójához hozzáfogattam, azon lévén, hogy itten jó rendbe hagyván az dolgot, Szigetre és Só-Aknára is, az holot, amint Buday uramtúl értem, az sóvágóknak fizetésekben circiter 3000 forintal restál, még e héten Isten segítségébül megindúlljak. Azomban az itt való praesídiáriussoknak fizetlensége miatt emergált némely rendtelenségekrül, és az oeconomiában observált confúsiókrul szükségesnek ítéltem Hercegségedet alázatossan informálnom.

1. Az praesídiumbéli hajdúk á prima Augusti fizetetlenek lévén, mint bántanak légyen a napokban Buday Sigmond urammal, nem kétlem eddig tudva vagyon Hercegségednél, és az inclusából is *sub A.*¹ megértheti Hercegséged, jelentvén vicekapitány uram is, hogy ennéhányszor immár az várat is pusztán akarták hadni. Melyhez képeest írtam Dolhay György főkapitány uramnak, jöj-ne ide és mind az fizetésnek dolgát (az kiknek is immár 3 óra a minap megfizettek), igazítanánk ell, mind penig azon rendtelenségeket exemplariter orvosolnánk, mert ha abbadgyuk, félő cum tempore nagyobra ne fakadgyanak. A restáns két hópénzt penig, mivel sem perceptor uramnál, sem az tisztartónál semmi pénz nincsen, ujlaki sóproventusból rendeltem, és így az tavalyi eszten-dőre egészen kifizettetvén, talám vicekapitány uram is

jobb disciplinába tarthattja őket: azomban 40 hajdúja lévén, még húszat kíván, de meo videre pro hic et nunc bééri negyvannel, és talám egy egy kapitány is most elég volna. Az tovább való menstruális fizetésekről tovább Hercegséged miként és honnét méltóztatik disponálni, aláza-tossan ellvárom. Meo videre talám jobb volna az nemes vármegyére, Szalay Pál urammal ineált contractus szerint őket assignálni, hogy az fiscális tisztekkel ne veszekedné-nek, és ha az remorált fizetéssek miatt executióra kellene is fakadni, az vármegye tiszteire mennének. Az tisztek és az hajdúk fizetése penig mennyire extendáltatik in toto computatis computandis, az includált specificáció meg-mutattja *sub B.*,² mellyet udvarbíró uram az jószágból ki nem fizetheti.

2. Emellet mivel ennek az jószágnak pénzbeli jövedel-me az huszti korcsmából áll, azért az tisztartónak semmi pénze nem lévén, az sóbéli kassából 400 forintot adattam költsen erga obligatorias ejusdem, hogy kiárúltatván az bort, az sókassának megtérítse; instructiójában adván, hogy sóért is, ha talál, illendő áron bort vegyen: és de futuro is debito tempore boros helyekre ennéhány száz kősót kiszálítván, mind bort, mind életet jutalmassan szerezhetnénk. Azomban az bányai fiscális tisztnek is írtam, hogy mennyi fiscális bora vagyon, és mennyit adhatna ide, tudósítson: de talám, inspectióm alatt nem lévén, Hercegséged commissiójátúl fog várni.

3. Az tokaji sóház igen pusztá állapottal vagyon, úgy annyira, hogy az rationistának cselédestül holl lakhassék, elégséges helye nincsen, mégis kapitány Szepessi Márton uram az várból oda akar költözkedni; holot jobb volna ökegyelmének mássut szállást foglalni mint az sóproventusra nézve, mind az kereskedőkre nézve, sok hajdú és más vitézlő rend is járván ökegyelméhez, félő, hogy az proventusban valami kár és alkalmatlanság ne essék.

4. Az tokaji és ujlaki officinákat meglátogatván, Tokajban circiter 4000 kősót, Ujlakon penig circiter 500 találtam. Az tokajival rationista uram mint bánnjék,

instructiója szerint jól tudgya, az ujlakinak penig, hogy azon sóbul hadi commissarius Orosz György uram requisitiójára Szattmárra külgyön 300, committáltam. És mivel jövendőben is ugyan Szattmárra, Ecsedre, Munkácsra, Ungvárra és pro omni casu occurrálható publica necessitate is só fog kívántatni, talám jó volna Ujlakra is ennéhány ezer kősót szállítani, és amely só pro publica regni necessitate ott nem kívántatnék, superfluitássát per d. 75 elladatni. Ellhittem, inkább ellkél ott ugy, hogy sem az szegény ember aknára 50 pénzés sóra ne mennjen: mivel közönségessen az ország lakossa drágállja és lamentálódik, az aknán való mostani pretiumját sajnálván.

5. Ujlakon vagyon 135 szál, ha valahova nem kívántatnék, job volna elladni, hogysem ottan rothadgyon: 30, 30 pénzen majd tavaszkor edgy-edgy szállja ellkelne. Hasonlóképpen Tokajban is alkalmas hasonló fa vagyon, melynek distractiójában, amint rationista uram mondgya, révbíró Szalontay uram magát ingerállja: megizentem ökegyelmének, hogy affélének békét hadgyon, más-ként számot ád róla.

6. Tokajban várrontó 21 haver³ vagyon, melyeket amint mondgyák, Szalay uram megfogadván 2-2 tallért ígirt nekiek egy hétre, és az mesternek hármat; de kitől fizetésekét várják, semmi dispositiójok nincsen. Melyhez képpeszt rationista uram is, nem lévén commissiója, nekik nem akar fizetni; mindazáltal ad interim ennéhány forintot adattam nekik, és üdövel az fizetéseskből kitudhattja akár ökegyelme, akár más Hercegséged parancsolttjából nekik fizessen.

7. Ugyan tokaji rationista az szálók iránt scrupulizál, ha az privátusok szálait, akik tudniillik magok szükségére sót és másféle élést, vagy kereskedésre gyümölcsöt vízen alá visznek, fiscus számára megtarcsa-é, ugy amint más sóval kereskedőkét? Meo videre, valaki kereskedésre akármit vi-gyen is, annak az szálát meg kell tartani, de aki pro necessitate propria mit viszen, azt szalostúl ell kellene bocsátani.

8. Vannak itt Huszton valami kőművesek, téglá és

mészégetők, az kik még eddig respective igen keveset níveltek, azomban conventiójok lévén, most tölem restans fizetésseket praetendállják, akirúl is semmi instructióm nem lévén, és kevés munkájokat is az várban látván, Hercegséged parancsolattjátúl várok. Exstál ugyan az tavali tisztartónál Hercegséged resolutiója irántok, hogy öllszámra alkudgyék meg vellek, de amint az várat megjártam, ottan nem annyira új kőfal épölet, mint holmi lakóhelyeknek való reparatiója kívántatik. Melyre nézve udvarbíró uramnak nem lehetet velek öllszámra megalzkodni. Azomban minekelötte valami munkához fogjanak, elsőben az hajazatlan kőfalokat sendel alá kellene venni, és mészrúl, téglárúl és más materiálékrul szükséges volna provideálni, az kire feles költség kívántatnék, az épöletek penig nem annyira az vár fortificatiójára, mint az némely lakóhelyekre nézve kívántatnának, mert az felső várban majd semmi lakni való alkalmatosságok nincsenek. Azért mivel azon kőművesek Szattmárra kéredcenek, talám ad interim jó volna őket oda bocsátani, és az idő alatt az materiálékrul provideálni, kikröl is tisztartó uramnak committáltam, úgy az behajazásrúl is, hogy ahoz értő ácsokkal és mólnárokkal beszélgetvén az kőfaloknak befedésséröl, minémő és mennyi materiale szükséges, projectumot tétessen, instructióban attam.

9. Huszt várában besztercei 8 német rab vagyon, melyeket Kővárbúl Teleki Mihály uram küldöt, amint vicekapitány uram és mások is mondgyák, azért, hogy nem akartak ökegyelme ezeriben állani: mivel penig immár resolválták magokat, hogy valahova Hercegséged parancsollja, készek oda menni és állani; inkább mesteremberek lévén, ki kötélverő, ki mészáros, ki szabó közülök, talám jó volna erga reversales őket valahova applicálni, legfőképpen az kötélverőt sóaknához, hogy ottan szükséges köteleket csinálljon, nem lévén ottan, amint Buday uram mondgya, semmi kötélverő.

10. Az maramarossi sónak folytatása és kereskedesse rendben vétetödvén, az erdélyi sóra is talám jó volna

reflexiót tenni, és annak Somlyón, vagy Margitán, avagy Debrecenben egy praemptoria officinát erigáltatni, publicálván, hogy az erdélyi só *sub poena confiscationis* az kereskedők ne máshová, hanem csak oda vigyék és *limitato pretio per denarios plus minus 75, persoluta justa tricesima exolváltassék*; ott pedig az magyarországbeli-eknek egy német forinton indifferenter modalitate circa salem maramarossienem praescripta adatassék, et ad liberum quaestum bocsáttassék. Másként ha az erdélyi só szabadon inducáltatik, az maramarossi sóbúl nem sok hasznunk leszen.

11. Az várbeli tiszték is minémő punctumokat attak, Hercegségednek alázatossan megküldettem *sub C.*,⁴ mellyeket, magam is felmenvén az várban, oculáltam és rész szerint az repraesentált fogyatkozásokat úgy talál-
tam. Azért ha Hercegséged úgy méltóztatik parancsolni, ami ottan az jószágbúl kitelhetik, azokról dispositiót teszek, hogy tavaszkor mingyárt hozzáfoghassanak az szükséges munkához; vasseszközöket pedig Metzenzéf-
ről és Szomólnokról provideálhatni. Azomban gabonát is azon vagyok, hogy ennéhány száz köblöt sóért szerez-
hessek, és só is az várban proxime vitettek. Sőt talám még ennéhány vágómarhát is kellene leváogatni és bésósz-
ván, füstre hányatni, hogy pro omni casu hús is lehessen az várban. Mindezekről azért alázatossan ellvárván Her-
cegséged parancsolattját, kívánván az jelen való eszten-
dőnek minden részeiben Isten boldogítcsa és feltett szán-
dékít tegye szerencséssé ellnyomorodott hazánk és nem-
zetünk szerencséjére, mindenkor maradván Hercegsé-
gednek alázatos igaz szolgája

Kálmáncsay István m. p.

Huszt 5. Januarii 1705.

Jegyzetek

¹ Nincs már a levél mellett.

² Szintén nincs meg.

³ Így! Helyesen: hevér.

⁴ Szintén nincs már csatolva.

Huszt, 1705. január 8.

Kálmáncsay István fejtegetései a fejedelemhez a sójővedelemmel kapcsolatosan.

Eredeti. OL G. 16. RSzL I. 2. i. 135. L. a 63. sz. levéljelzetét is.

Kegyelmes Uram.

Az instructiómnak utolsó punctumára¹ magamat reflectálván és csekély elmém szerint az ország jövedelmét augeálnom kívánván, jónak gondolnám, hogy mivel most az rézzel való kereskedést az szokot mód szerint Német Ország és Slesia felé nem lehet folytatni, munkácsi passusson Lengyel Országra fordítatnék, találatnának ott amint hallom, oly gazdag sidók, akik ha bizonyos árát per contractum szakaszthatnák, azon passusig qua locum depositionis elljőnének és letévén az contrahálandó árát, belljeb vinnék. Mely iránt ha Hercegséged resolutióját vehetem, mingyárt egy bizonyos sidót innéd be-küldek.

Az maramarossi 50 pénzre limitált sónak az árárúl is gondolkodván, mivel azt közönségessen az ország lakosa is, leginkáb az szegénség, amint útamban is experiáltam, igen sajnállja; mert az kereskedő akár mint vegye, de ahhoz képeest elladását is distractióját is maga nyereségére szabja, és így az magyarországi lakos, aki tőle veszi, és az szegénség az olyan excessivum pretiumját nagy aggravatiójával szenved. Azért az szegénség könnyebségére és az ország lakossinak is consolatiójára talám jó volna, hogy az sóaknán való sónak az ára régi mód szerint 10 pénzre bocsáttatnék, legfőképpen ha az fiscusnak azon proventusa abbúl, valamint az 50 pénzes limitatióbul remonstráltatnának. Mert conjecturaliter szólván, tegyük fel esztendő által Magyar Országban 300 000 kősó kiszálittatik, mellyet is az limitált pénzen számlálván, az aknán való expensákkal edgyűt 150 000 forintot

teszen. De ha az két officinára per oeconomiam et indust-
riam fisci 150 000 kősó kiszállíttatnék, úgy mint Ujlakra
50 000, és ottan per den. 75 adattatnék, az ára tenne flor.
35 500; Tokajban pedig 100 000 kősó lenne és ottan egy
magyar forintra limitáltatnék (mellyet is az oda alá való
regnicolák örömet ell vennének, hogysesem az aknára
mennének), annak ott is az ára 100 000 forintra menne.
Más 150 000 (avagy amennyit az sókereskedő az aknáról
kihozhatna), per den. 10 kihozna, annak az ára 45 000
forintra extendáltatnék. Mely summához az harminca-
dot per flor. 5 hozzáadván, aki 10 000 forintot teszen, és
így az 150 000 kősónak kereskedők által való kiszállítása
una cum tricesima 55 000 forintra menne, és azon kívül
az szálóknak való kiszállítása is fiscus számára ingyen
esne. Az ki is in toto az két officína summájával, úgymint
135 500 forinthal in toto 190 500 forintot teszen, és így
defalcatis defalcandis adaequálná és talám superálná is
az 50 pénzes limitátióból fiscusnak proveniáló 150 000
forintos jövedelmét; jólehet ab utrinque az sóaknán való
expensákat mind az két részről kellene defalcálni. Hogy
pedig régenten Rédey Ferenc és más huszti urak idejében
ócsób volt az só Magyarországban, az onnéd vagyon,
hogy ők nem gondoltak az magyarországi fiscus jövedel-
mével, az magoknak obveniáló 40 000, 50 000 forintos
jövedelemmel contentussok voltak.

Emellet úgy hallom, hogy az fiscus sóját is az vízen
szintén úgy vámollják, mint akármely privátus kereske-
dőét. Mivel pedig akármely monárcha, király és fejedele-
lem senkinek oly generale privilegiumot nem szokot adni,
hogy jobbágyának majestássának nagy kissebségével
magát adózó jobbágyává tegye: és azok kévől is akár-
mely regnans fejedelem is qva princeps terrae, az olyan
privatus onussoktól szabad szokot lenni. Azért meo vide-
re valamint német idejében öfelsége efféle vámot maga
részéről, vármegyékre serio íratván, nem akart support-
tálni, úgy Hercegséged is íratatna, és egyátalljában sub
gravi animadversione minden vámszedő földesurakot af-

féle vámozástul elliltani méltóztatnék. Mindenkor maradván Hercegségednek alázatos szolgálja

Kálmánczay István m. p.

Huszt, 8. Januarii 1705.

P.S. Éppen hogy ezen leveletem pecsételni, és Sziget felé indulni akartam, az salétrom iránt való még 24. Decembris anni praeteriti költ parancsolattját Hercegségednek alázatossan vettem, holl késset annyi ideig? nem tudom.

Jegyzetek

¹ L. az 59. sz. iratot.

65.

Máramarossziget, 1705. január 13.

Máramaros vármegye beadványa II. Rákóczi Ferenc fejedelemhez a rájuk kirótt terhekkel és szolgáltatásokkal kapcsolatosan.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

Serenissime Princeps, ac Domine Domine, nobis clementissime.

Servitiorum nostrorum humilimorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima commendatione praemissa. Az Úr Isten Hercegségedet szegény nemzetünk szerencséjére sok esztendőig éltesse, s minden ellenségi ellen szerencsésen boldogéttsa, alázatosan kívánnjuk.

Kegyelmes Urunk, Hercegséged kegyelmes parancsolattját az soldpénznek inspector Budai Sigmond uram kezéhez való adattatása felől alázatosan vöttük, mellyet alázatosan effectuálni is el nem mulattjuk; minthogy pediglen septembernek az végén cessált táborozásunk, a 1ma osctobris computálván az holnapokat, egy holnapra

vagyon quietantiánk tekintetes nemzetes Szalai Pál uramtól super fl. 850, a németek alá administrált 37 lovunk computáltatván Hercegséged fejedelmi kegyelmességébül csak per f. 25/25 edgyet-edgyet, teszen fl. 825. 500 ködmön és annyi guba Hercegséged kegyelmes resoluíója szerint, computálván a ködmönöket per rhen. fl. 2, az gubákat per rhen. fl. 1, teszen az is in summa hungaricales fl. 1800, így teszen az három positió hung. fl. 3475, exolváltatnak Hercegséged kegyelmes akarattýából 4 holnapok, az ötödikre maradván fl. 75, egy holnapra való pénzünk is Kegyelmes Urunk vagyon készen, kit is administrálunk inspector uram ökegyelme kezében; instálunk alázatosan Hercegséged előtt Kegyelmes Urunk, méltóztassék Hercegséged ezekben természeti kegyelmességével bennünket consolálni és bennünket ezekről quietáltatni kegyelmesen.

Ezen dologrul való, régi boldog emlékezetű kegyelmes fejedelminktől s Hercegséged méltóságos eleitül, kik is nekünk jó kegyelmes uraink s fejedelmink voltak, adattatot s megtartatot privilegiumunkat Hercegséged is, Kegyelmes Urunk kegyelmesen megerösséteni méltóztatot, mely szerént ezen természetlen földű nyomorult vármegye egyébbel az soldpénzén kívül semmivel Kegyelmes Urunk, nem tartozot, jóllehet mindazonáltal mind a szattmári bloquádához való requisítumoknak praestálásában, mind a sószállításban, mind az insurrectiókban mit követtünk, nem kétlyük Kegyelmes Urunk, Hercegséged méltóztatik kegyelmesen recognoscálni. Mégis miképpen vettetet reánk a szattmári bloquádának Isten kegyelmébül megszűnése után is a búza és zab (mégpediglen igen terhesen), holot eddig is az búzát, vármegyénknek igen kicsiny részében teremvén búza, Magyar Országón vöttük a bloquáda számára, kinek is az árrával nagyob részént adósok vagyunk most is. Egész desperatióban vadnak szegény lakosink, erönk felet is, tudgya Isten s bizonyságunk az militia, hogy adtuk az oda való requisítumokat, olly reménséggel, hogy Isten kezünkben

adván Szattmár várát, privilegiumunknak tenora szerint egyébre nem leszen gondunk, amelly is nekünk Kegyelmes Urunk, s pénznek illy szükségében elég onerosus, a soldpénznek praestálásán kívül. Az élő Istenért reménkedünk Kegyelmes Urunk, Hercegséged lábaihoz borulva, méltóztassék Hercegséged elalélt szegény vármegyénket kegyelmesen consolálni s tovább az reánk vetet búza és zab iránt való quantumot relaxálni, had maradassunk meg Hercegséged kegyelmes szárnyai alatt, és élhessünk az iránt is Hercegséged fejedelmi szokott kegyelmességével privilegiumunk tenora szerint, másként már marháink is elfogyván és romolván, zabunk is nagy részében oda lévén, ha vettetlen maradnak szegény lakosink, semmiképpen subsistentiájokat nem remélhetnők.

Az harminccaddal hogy az maramarosi nemesség nem tartozik Kegyelmes Urunk, mind ezen articulusokból, kiket Hercegségednek megküldtünk írásban, mind arrul való külön privilegiumunkból világosan kitettzik, Hercegségedet alázatosan kérjük, méltóztassék Hercegséged harmincados Maróti István uramnak kegyelmesen parancsolni, ne háborgassa nemessinket, melly immunitásokban eddig intacte megtartattak; úgy szőlősi harmincados uramnak is, hogy majorságunkbul inducáltatni szokot allodiumunktul harmincad ne exigáltassék, az pénzen magunk szükségére vött búzáatul és bortul is az eddig való praxis szerint.

Mellyekben való Hercegséged kegyelmességiért az Ur Isten Hercegségedet méltóságos fejedelmi házával minden ellenségi ellen boldogul sok esztendőig éltesse, és mi is alázatos devotióval szolgálhassuk meg Hercegségednek, s hirdethesse még maradékunk is Hercegséged érdemünk felet való fejedelmi kegyelmességét.

Hogy praedikátorink szóbeli proventusoknak kiadása felől Hercegséged méltóztatot kegyelmesen parancsolni, az Ur Isten Hercegségedet Kegyelmes Urunk, megálgya érette, mi is alázatosan megszolgálni igyekezünk Hercegségednek. Servet Deus Serenitatem Vestram cum tota

Serenissimo Domo quam diutissime salvam et incolu-
mem, ac foelicissime super viventem. Datum ex congrega-
tione nostra in Szigett celebrata die 13 Januarii Anno
1705.

Serenitatis Vestrae humilimi perpetuique fideles servi
Universitas Comitatus Maramoro-
sien-sis.

[A hátlapon:] 1705. Sórul.

66.

Máramarossziget, 1705. január 13.

Máramaros vármegye beadványa II. Rákóczi Ferenc
fejedelemhez: akadályozza meg, hogy a vitézlő rend tag-
jai a nemesség rovására birtokokat szerezzenek.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Do-
mino Francisco Rákóczi de Felső Vadász [stb.] [A várme-
gye által használni szokott 4 kis kerek pecsét leesett.]

Serenissime Princeps, ac Domine Domine nobis Cle-
mentissime.

Servitiorum nostrorum humilimorum in gratiam Sere-
nitatis Vestrae devotissima commendatione praemissa.
Az Ur Isten Hercegségedet szegény nemzetünk szerencsé-
jére sok esztendőig éltesse, s minden ellenségi ellen sze-
rencsésen boldogétsa, alázatosan kívánjuk.

Kegyelmes Urunk, Istennel bizonyétunk, Hercegséged
terheltetését, illy országos gondgyai között feltöt szán-
dékkal tartóztatnók, de másként orvosolhatatlan baja-
inknak Hercegséged messze terjedet fejedelmi kegyelmes-
ségén kívül, más asyluma nincsen. Kiért leborulva Her-
cegséged kegyelmességét implorállyuk: minthogy még
vármegyénkben földesurainknak jószágokat a seregek-
ben állot vitézek, urok injuriájára nem bírták, hanem

most kezdik egy Remete nevű kis falunkban, urok jurisdictionójok exuálásával, földeket is bírni; melly szomorú dolog hogy tovább is ezen vármegyében erőt ne vegyen, és az egész vármegyében el ne terjedgyen, mivel magunk az consequentiákra nézve az olyan vitézlő rend ellen örömet nem akarnánk procedálni, alázatosan reméndonk Kegyelmes Urunk Hercegségednek, méltóztassék Hercegséged tekintetes nemzetes Dolhai György huszti főkapitány uramnak kegyelmesen parancsolni (providéálván kegyelmesen Hercegséged nemessink conservatiójára de braccio regali), hogy őkegyelme ne engedgye mind a specificált helyen, s mind egyebüt ha terjedne, az olyan praejudiciosus excessusokat exercealni, had maradhassanak meg nemes lakosink is Hercegséged kegyelmessége által régi szép szabadságok szerint jószágoknak szabados birodalmában. Kiért az Ur Isten Hercegségedet méltóságos fejedelmi házával minden ellenségi ellen boldogul sok esztendőig éltesse. Servet Deus Serenitatem Vestram cum tota serenissima domo quam diutissime salvam et incolumem, ac folicissime super viventem. Datum ex congregione nostra in Szigett celebrata die 13 Januarii Anno 1705.

Serenitatis Vestrae humillimi perpetuique fideles servi
Universitas Comitatus Maramarosiensis.

67.

1705. január 15. s következő napok.

Krucsay Márton és Pogány György által felvett vizsgálati jegyzőkönyv a Szirmay Miklós és Buday Zsigmond közti vitás ügyekről.

Eredeti. OSzK Kt FH 653. 68—80. pag. — Az irat közléséről terjedelmi okok miatt kellett lemondanunk.

Máramarossziget, 1705. január 18.

Kálmáncsay István részletes beszámolója a fejedelemhez a sóbányászat és sókereskedelem különböző problémáiról.

Eredeti. OL G. 16. RSzL I. 2. i. Nro. 135. — A jelzetre l. még a 63. sz. iratot.

Kegyelmes Uram.

Ide Szigetre érkezvén és az itt való curiát és az portuson lévő officinát megjárván: az curiát pusztá állapottal, de az officinát (melybe circiter 100 000 kősó tér), egész épséggel találtam. Tegnapelőt penig Sóaknára menvén és az aknákot, úgy az sóofficinákat is megjárván, azokban circiter 40 000 kősót készen találtam; az kinek is az portushoz való hordássához most a jó szánúton immár hozzá is fogtam, azon lévén, hogy egy holnap alatt legalább Tokajban instrukcionális 50 000 kősót portushoz szállíttassam, és tavaszkor a jó vízen Tokaig alábocsáthassam; az minthogy az szállók szerzésére és előre való foglalásá-ra immár ell is kűttem.

Az öt várossiaknak és az ottan lakó nemességnek viceispány urammal pro 21 praesentis termináltam, és mivel úgy látom, az 12 000 kősónak urbárium szerint való kiszálítássát az öt várossiak csak halogattják, és még az tavalyra is ennéhány ezerrel tartoznak, említet terminusson keményebben hozzájuk nyúlok és minden útonmódon azon leszek, hogy az 12 000 kősót kiszálíttassam velek.

Azomban Kegyelmes Uram, majd semmi ára nem lévén itten a sónak, csak annyira való pénzt sem találtam, hogy az sóvágókat és más, aknán lévő conventionátus szolgarendet tavalyi conventiójok szerint kifizethettem volna, 6 holnaptul fogva fizetetlenek lévén, hanem most számot vetvén velek, amennyire lehetet megfizettettem nekik új esztendeig, restálván még circiter 600 forintal in

toto, de azon leszek, hogy azt is bizonyos restantiákból kifizethessem, hogy mind az száljok iránt az pénznek nem léte miat meg ne fogyatkozzam, úgy az aknán való szükséges épöleteknek, legfőképpen pedig az új sóaknának békődéssét (aki igen szükséges), és az sókamaráknak felállítássát admaturálhassam. Gondoltam Ujlakra 3 vagy 4000 kősót most az szánúton szállítanom és ottan 75 vagy 80 pénzen, sőt látván keletit az sónak, 90 pénzen is elladatnom. Mivel most 100 kősónak Ujlakra való kiszállítása 18 forintban esik, és így az kősó harmincad nélkül 68 forintban telik.

Az sónak per den. 50 limitált árát tovább is maramarossi uraimék sajnálván, úgy látom, nincs kedvek, hogy kereskedésre sót Magyar Országra vigyenek, azért amint azelőt is Hercegségednek megírtam, avagy magunknak az fiscus részéről kell oeconomizálni és annuatim legalább 200 000 kősót per singularem industriam Tokajban és Ujlakban kiszállítani, avagy pedig az sónak az árát aláb limitálni és ad officinas praeemptorias Ujlakiensem et Tokajiensem ottan cum aliquo lucro quaestori deputando et exsolvendo sónak pretiumját restringálni, másként nem látom, miképpen lehessen derekas haszna az országnak. Azért meo videre, ha az egy kősó az aknán 20 pénzre, szigeti portusson pedig 25 pénzre limitáltatnék, és in praeemptoria Ujlakiensi per fl. 50, in Tokajiensi vero per fl. 60 az kereskedőnek exsolváltatnék, Ujlakon pedig osztán per d. 75, Tokajban 1 magyar forinton az országbelieknek adattatnék, így az maramarossi kereskedő is contentus volna: mert 20 pénzen vévén az sót, azért 20 forintot adna, hozzá való egy féll szálért 10 forintot, kormányosnak Ujlakig 5 forintot, az két harmincadon 5 forintot fizetne, aki in summa 40 forintot tenne; ha Ujlakon 50 forintot érette venne, 10 forintot nyerne. Hasonlóképpen Tokaig az kereskedőnek 46 forintban telvén az 100 kősó, ha 60 forinton adná, 14 forint nyeresége lenne, ha Ujlakon az fiscus 75 pénzre, Tokajban pedig 1 magyar forintra az árát szabná, úgy az fiscusnak mindenik 100

kősón Ujlakon 25 forintja, Tokajban pedig 40 forint nyeresége infallibiliter lenne; az kikhez is hozzátévén az harmincadot in flor. 5, és az egy szálnak az árát itidem in flor. 5, aki 10 forintot tenne, Ujlakban 35 forintot, Tokajban pedig 50 forintot cum consensu quaestorum et sine querela regnicolarum nyerne.¹ Melly nyereség 200 000 kősón sine omnibus expensis az fiscus részéről alkalmas ezerekre extendáltatnék, melly nyereség per solam oeconomicam fisci nehezen kitelhetnék.

Az idevaló harmincadok dolgát examinálván, panaszkodot az itt való harmincados, hogy megharmincadolván itten őkegyelme beszercei embereket, Teleki Mihály uram reáírt volna, praetendálván, hogy valamint az maramarossi embert Erdélyben nem szokták harmincadolni, szintén úgy az erdélyi embert Maramarosban nem lehet arra kényszeríteni. Azomban Maramaros vármegye is sajnállja, hogy az idevaló kereskedő Magyar Ország felé menvén, mind itt Szigetben ab educatione, mind Nagy Szőlöst ab inductione harmincadra kényszerítettik, kiről úgy tudom követet is bocsátot az iránt Hercegségedhez említet vármegye.² Meo videre, ha Maramaros Magyar Országához reincorporáltatot, talám csak qvasi intra regnum quaestum exercens, ha csak az országbul ki nem megyen, sem inductióval, sem eductióval nem tartozik; de Erdély felé kereskedvén, arra felé mind az két finitima tricesimán fizetni kell, és az szerint az erdélyi ember is Maramaros felé kereskedvén, mind az két harmincaddal tartozik: hanem ha Maramaros in his circumstantiis directe sem Erdélyhez, sem Magyar Országához revera nem reincorporáltatnék, úgy mindkétfelé harmincadolni tartoznék, és talám pro moderna ratione temporis maramarossi uraknak nem ártana kedvezni, hogy annál inkább Magyar Országához hajlanának.

Azomban az régiák folytatássa is considerációra való, mert ha Maramaros Magyar Országához való, az idevaló kereskedő ha itt Szigeten régiát veszen, azzal usque ad fines regni Magyar Országára ellmeget, és Nagy Szőlöst

mást váltani, annyival inkább ab inductione harmincadot fizetni nem tartozik.

Az új sóaknán az mely sóvágók eddig míveltek, az sóaknákon mindenüt bevett régi szokás szerént, egyember magosságnyira kivágot aknának való savat, úgy mint munkájok által feltalált új aknának bérit, az egy kősóért 10-10 pénzt praetendálnak, az minthogy számtartó uram immár ezer ennéhány száz kősóért úgy is fizetet nekiek, vagyon még az olyan sóbul circiter 700 kősó, mellyet is hasonlóképpen 10 pénzével kifizettetni kevánnják. Meo videre, ha az régi privilegium forma szokásokat nem akarjuk bontani, simpliciter nem denegálhattjuk ugyan nekiek, de nem pénzül, hanem sójul job volna őket moderno pretio kifizetni.

Proxime az aknán való szolgarendnek számát és fizetéseket, úgy az aknához való költséget is rendbe vévén, Hercegségednek alázatossan megküldem. Most penig actu az bűdöskő visitatiójára Isten segítségébül indulok, mindenkor maradván Hercegségednek alázatos igaz szolgálja

Kalmanczay István m. p.
Sziget, 18 Januarii Anno 1705.

Jegyzetek

¹ Kálmáncsay hol egy darab kősó áráról, hol pedig 100 kősó áráról és költségeiről beszél (innen a pénz és a forint váltakozása).

² L. a 65. sz. iratot.

69.

Máramarossziget, 1705. február 8.

Kámáncsay István levele II. Rákóczi Ferenc fejedelemhez a sóbányászat és sókereskedelem, valamint a domínium egyéb ügyeiről.

Eredeti. OL G. 16. RSzL I. 2. f.

Kegyelmes Uram.

Sub dato 4., 13. et 15. praeteriti költ három rendbéli prancsolattyát Hercegségednek 2. praesentis beteges ádgyomban alázatossan vettem, Gőrgy Imre uramnak az 200 kősót kiadattam, és az Désy Mártonné asszonyom házának immunitásárul való parancsolattyát¹ is az szigetiék előtt publicáltattam, ami az vámok, harmincadok és az nemesség által praetendált málhadarab sókot illeti, Hercegségedet úgy informáltatom.

Az vámokrul mit írtam legyen instructióm szerint az nemes vármegyéknek, Hercegségednek in paribus (A)² megküldtettem, mi válaszom lész, azt is megküldeni ell nem mulatom. Azomban most Ujlakra 50 szánnal sót kiküldvén és azok mellí bizonyos embereket rendelvén, meghattam, hogy úgy mint ország sójátul semmi vámot venni ne engedgyenek.

Az praetendált N. darab sórul, úgy az millés sórul is 2da praesentis kült levelemben³ Hercegségedet alázatossan informáltam, melyre most is magamot provocálván, hogy azon darabos s millés só indeterminate juxta cujusvis praetensem necessitatem simplo et gratis az aknákrul kiadattassík, nem svadeálhatom, mivel amint informáltatom, régenten is az olyan sót az nemes vármegye tiszteinek, úgymint viceispánnak, notáriusnak és némelly assessoroknak, úgy az aknák táján levő szegénségnek, hogy az hidak reparatiójára concurráltak (quod etiam ratio dictat) az földesuraknak, azért atták; de akkor is nem indefinite, hanem determinatum quantum szerint proportionálták; melyre nézve jó volna most is, ha az dolgot ad illam normam reducálhatnák, avagy legaláb pro moderna ratione temporis az lovak számára egy mása sóért egy véka zab praestálására őket inducálhatnánk. Ami az praetendált harmincadrul való immunitásokat illeti, igaz ugyan, hogy az nemes vármegye által citált articulus az harmincadfizetéstül az nemességet és az öt városiakot immunitállya, de meo videre, azon articulust inkább az erdélyi harmincadokrul kell érteni, és így ámbár az erdélyi

lyi harmincadtul immunisok légyenek is, de az magyarországbéli szabadságokat abból ki nem hozhatták, jóllehet önagyságok és őkegyelmek nemcsak az Magyar Országra quaestus gratia aducálandó, avagy ottan vett és ide inducálandó búzátl, bortul és egyéb féle jóktul harmincadolni nem akarnak, de csak az harmincadon magokat affélékkel insinuálni is difficultályák, melly insinuáció de bono ordine in utraque tricesima igenis szükséges.

1mo. Arra nézve, hogy az mindkét rendbéli harmincadon az olyan insinuáció schedának productiója által kitessék, hogy nem lopva cum defraudatione alicuius tricesimae, hanem igazán inducáltatott legyen az olyan marha, mivel az idevalók, leginkább pennig az 5 városiak felles búzátl és korcsmára való bort inducálnak. Mellynek inductiójárul, ha magyar harmincados schedáját itten nem producálják, az ittvaló harmincados, ha igaz vagy hamis és lopva való marhát hoztak-é, nem tudhattya et per consequens akarmiképpen vigyázon, pro fisco semmi contrabandot nem csinálhat.

2. Az magyar harmincadon megharmincadolván, akár régiát, akár propriát vegyen, ha az idevaló ember magánál tartya, akarmelley exactor úr az magyar harmincadostul hogy tud számot venni, ha az idevalóknak kiadott schedái az itt való harmincados által ki nem küldettetnek et vice versa, azért erre nézve is szükséges, hogy az idevalók, ha mit educálnak vagy inducálnak, ámbár az citált articulus mellett itten ne harmincadollyanak is, de mint az két harmincadon magokat insinuálni és ha innét mit visznek, az idevaló harmincadostul schedát váltani, és aztat az magyar harmincadon producálni, mint pennig ha onnat mit behoznak, az itt való harmincadosnak onnéd kívül hoztot schedát beadni sub poena confiscationis inductorum tartoznak.

3. Emmellet itten majd minden jószágban az nemességnek, sőt némelley udvarházokban is feles árendás sidók laknak, az kik is pálénkát égetvén, az Lengyel Országbul való pálénkakereskedést (az honnad azelőt az harmin-

cadnak alkalmas haszna volt), nagyobb részéről tollálták, és néha néha minden insinuáció nélkül Lengyel Országra bemenvén, onnét sub titulo necessitatis dominorum suorum holmi partékát minden harmincad nélkül behozzák, és alatomban el is adgyák, másfelől pennig pro publico semmit sem contribuálnak, és így nemes uraimék cum diminutione proventuum regionum edgyedül csak magok hasznát keressik. Melyre nézve azon sidókat is az Hercegséged vármegyén imblicálandó [sic!] parancsolattya mellet, valamint más idevaló lakosokat, az fellyeb megírt insinuációra kellene kényszeríteni. Azonkívül pennig mivel az olyan árenda által pro publico semmit sem contribuálnak, legaláb egy-egy talért esztendőnként az fiscus számára harmicados által illene tőlek singulatim exigálatni; aki nem volna újság, mert Magyar Országban is mind az görégek, mind az sidók az fiscusnak esztendőös adót és census[t] fizetnek.

Ezenkívül az öt városiaknak harmincadbeli immunitására nézve némelly görög és ermény kereskedők az városban házat vévén magának, akar menni marhát inducállyon vagy educállyon, de sem harmincadolni, sem magokot insinuálni nem akarják, hollot az citált articulüs az olyan idegen nemzetekre sano sensu nem extendáltathatik.

Járulnak ehez az fiscalis 5. falubéliek is, akik néhai Apaffi Mihály fejedelem copiali accludált (B)⁴ pátense mellet harmincadbeli immunitásokat praetendállyák, de mivel ezen pátens ex falso subposito fundáltatot és ususban sem volt, talám azon szabadságot de jure nem praetendálhattya.

Azomban az januáriusbéli menstruális extractust im Hercegségednek alázatossan megküldettem (C),⁵ melly iránt is erogatione salis pro vasis nro 1536 adhuc in Anno 1703 a tarpajensibus emptis, és amit kamaraispány Majos Ferenc uramnak adott Hercegséged parancsolattya tartya, in fl. 460 exolvendis, csak most et quidem post publicatam salis per d. 50 limitationem azon tarpajokot

7054 kősóval kellet exolválni, megvalom, scrupulizálok, az minthogy Szilvássy uramnak is írtam, hogy azon hordókat akkor mind s hogy vették, tudósítson.

Végezetre az 5 városiak engedetlenedvén [sic!], valamint tavál sem az nemes vármegye 50 000 kősóból Tokajba csak egy kősót sem szállítottak, sem pennig az urbáriális sóban az portusig az aknábul nem hoztak, úgy ez idein is vakmerőségre vetvén magokat, még eddig majd semmit sem cselekedtek, hanem ennyihányat közölek tömlecebe vetvén, úgy azon sót, mellet Tokaiban kellet volna tavál szállítani, most az aknábul portusra hordani kezdetik, megparancsolván nekik, hogy valamint az nemes vármegye maga részéről Tokaiba szállította, ők is maguk quantumját ez idein a jó vízen oda szállítsák, de ha csak in virga ferrea nem adigáltatnak, nem hiszem, valamit cselekedgyenek, hasonlóképpen az urbáriális sóban is valamit leszállítsanak; mellyre nézve talám jó volna Hercegséged parancsolattya mellet per assistentiam comitatus, amint német ideiben is (mert más módot nem látok benne), őket ad obedientiam adigálni.

Azomban mint procedáltunk legyen viceispán urammal az közzetek és az nemesség között való controversiának complanatiójában, azt is Hercegségednek alázatosan megküldettem (D),⁶ mellet is ha Hercegséged ratificálni méltóztattik, mind Hercegséged, mind a nemes vármegye tovább való importunitásoktul megmennekedik, legfőképpen ha ab utrinque valamely fél ezen matériában tovább is Hercegségednek alkalmatlankodik, ezen decisióra relegáltatik.

Hercegségednek mindenkor alázatos igaz szolgálja

Kalmanczaj István m. p.

Sziget 8 Februarii 1705.

[Hátul, más kézzel:] Az só dolgában. Nro. 83. 1705.

Jegyzetek

¹ L. a 62. sz. iratot.

² Nincs mellékelve.

³ Nem ismerjük.

⁴ Nincs csatolva.

⁵ Ugyancsak nincs már meg. A tarpaiak hordókat készítettek liszt szállítására, ezért sóval fizettek nekik.

⁶ Szintén nincs meg.

70.

Máramarossziget, 1705. március 13.

Maróthy István harmincados kimutatása a máramarosszigeti harmincad január—februári bevételéről.

Eredeti. OL G. 29. RSzL V. 3. f. Pag. 29.

Extractus menstrualis super tricesimale proventu in tricesima szigethiensi, anno infrascripto in angaria prima obvento.

In Januario provenerunt hung. fl. . . . 224" 56 ½

In Februario provenerunt hung. fl. . . . 156" 1 ½

Summa facit fl. 380" 58

Sziget, Die 13 Martii Anni 1705.

Stephanus Marothy tricesimator szigethiensis m. p. [Gyűrűpecsét.]

[Hátlapon:] Extractus tricesimae pro Januario et Februario. 1705.

71.

Máramarossziget, 1705. március 15.

Kálmáncsay István beszámolója a fejedelem részére a sóügyről.

Eredeti. OL G. 16. RSzL I. 2. i. A jelzetre l. még a 63. sz. iratot.

Kegyelmes Uram.

Az munkácsi praesídium fizetéséről sub dato 21 Februarii költ parancsolattját Hercegségednek 12 praesentis alázatosan vettem; de ezen kívül az iránt más parancsolattját nem láttam. Mivel penig az 50 000 kősonak vizen való leszállítása közölget, ahoz mennyi költség kívántatik és az cassában is mennyi pénzünk legyen, az két annectált extractus sub A. et B. megmutattja.¹ De abbul is immár az szállyak foglalására ujjban az portussi inspectornak 1000 forintot, csigára való kötelekre 400 forintot, 8 bialbörre 120 forintot adattam, és majd in fine Martii az sóvágóknak circiter 600 forintot kell adatnom: az szerint az huszti praesídiumnak pro Martio kell fizetnem az tisztek fizetésén kívül, mellyet valóba sürgetik. Azért alázatosan kérem Hercegségedet, hogy azon munkácsi praesídiumot máshová kegyelmessen assignálni, avagy penig hogy itten sójul vegye fell azon fizetését, parancsolni méltóztassék; másként lehetetlen sine evidenti damno publico mostanában azon praesídiumot innét készpénzül kifizetnünk. Emellet mennyi kősonk legyen itten, az két extractusbul sub C. et D. kitetcik; melyhez képpes ha az sonak jó ára volna, reméllem annak jövedelméből az idevaló szükséges, uti sub E. költségeket supportálhatnánk; de így, hacsak Hercegséged vagy Nagy Bányárúl, vagy máshonnéd ennéhány ezer forintig kegyelmessen succurrálni nem méltóztatik, mi itten azon szükséges költség dolgából az sóaknáknak nagy hátramaradásával megfogyatkozunk, és az huszti praesídiumnak menstruatim való kifizetésére sem érkezőnk. Vagyon ugyan harmincados uramnál is, amint az két hólnapi extractussa mutatja sub F., valami kevés jövedelem, de azt egészen az bődösköre fordítottam, és máshová nem is lehet distrahálnom; bődöskövem penig circiter 6 mása vagyon, mellyet proxime az vizen az sóval edgyütt Tokajban akarom bocsátanom. Emellet az öt városiakon az taxális restantiát actu az hajdú executióval szedetem, de úgy látom, így is nem sokat efficiálhatok. Az

tavalyra restáló, nemes vármegye felvetése szerint való 6000 kősót nagy nehezen tudtam velek portusra szállítani; de hogy Tokajban vízen alászállítsák, csak fűlek melet bocsáttják, és azért is executióval premálom őket. Az új conscriptióra is nemes vármegye két assessorát küttem volt közikbe, de nem admittálták: egyszóval vakmerősségre vetvén magokat, mindenekben contráriuskodnak, hacsak severiori manu ad obedientiam nem adigáltatnak, ezzel az kevés executióval, úgy látom nem sokat gondolnak. Mivel penig ezen engedetlenségeket, mint látom principaliter az Hercegséged által confirmált, fejedelem Apaffi Mihály urammal őnagyságával ineált taxális contractusson fundállják, és arra nézve, hogy mind taxát, mind penig az urbáriális adót és szolgálatot praestállják, azt semmiképpen érteni nem akarják; azért valameddig ezen difficultássok nem tolláltatik, addig ezen engedetlenségek meg nem szűnik.

Ami penig az maramarossi nemességnek és az öt várossiaknak praetendált harmincadbéli immunitássát illeti, meo videre, az iránt a memoria hominum való continuus usust nem allegálhattják, mivel mind az citált két articúlusbúl, mind penig az Apaffi fejedelem privilégiumjából világossan kijön, hogy minekelőtte azon articúlusok és privilégium emanáltattak volna, azelőt harmincadot fizettek, másként nem instáltak volna. Azomban mind az privilégium, mind az citált articulus 5. Anni 1665. conditione emanáltattak, úgy mint az articulus, hogy az huszti possessor az praesídium tartására jobban reá érkezhessék; tehát az huszti possessornak könnyebségére az ország jövedelmét rendelték, az mely másként az országé volt, és az országnak tartoztak volna vele: az privilégium penig, hogy akkor az fejedelem aeráriumjában 2000 forintot attak; az honnéd kitetcik, hogy simpliciter nem immunitáltattak. Mivel penig most mind Husztnak földesura, mind Erdélynek választot fejedelme Hercegséged, következik, hogy ha maramarossi uraimék azon harmincadbéli immunitással tovább is akarnak élni,

az harmincad helet más segítséggel legyenek, és valamint akkori szükségében Apaffinak, úgy Hercegségednek is mint választott fejedelemnek, pro publico bizonyos summával succurráljanak.

Azomban penig ha pro ratione status, non obstantibus praemissis rationibus, ad tempus azon immunitásban Hercegséged meg akarná is az nemességet hadni, meo videre azt is circumscriptíve kellene nekiek admittálni, tudniillik hogy valamit vagy inducálnak, vagy educálnak, mindenkor magokat az harmincadon sub poena contrabandi insinuállják és cédulát váltcsanak. Ezenkívől, hogy amit pro domestica necessitate inducálnak, attúl ne harmincadolljanak: akit penig quaestus gratia bort, búzát és egyébféle merceseket behosztak, vagy kivisznek, azért az harmincadot megadni tartozzanak, mert legfőképpen az öt várossiak számos ezer kőből borokat és búzát behoznak, és cum defraudatione tricesimae magokat nem is insinuállják. Ezek után Isten számos sok esztendeig tarcsa és éltesse Hercegségedet jó egészségben, és feltett minden dolgaiban boldogítcsa szerencsésesen, maradván Hercegségednek alázatos engedelmességgel való szolgálja

Kalmanczay István m. p.

Sziget, 15 Martii Anno 1705.

Jegyzetek

¹ A levélben jelzett A., B., C., D., E., F. mellékletek hiányoznak, de tartalmukról az egyes bekezdések mellet lévő lapszéli kivonatok tájékoztatnak:

1. 50 000 kőszó leszállításához kívántatik fl. 10 400. A cassában van fl. 3947. Abbul adott szálak foglalására fl. 1000, csigára való kötelekre fl. 400, 8 bialbörre 120. A sóvágóknak kell adni in fine Martii 600.

Lehetetlennek írja az huszti praesídiumot az sóproventusból tartani, hanem ha sójul veszik.

Pro Martii maradot só Rónaszéken no. 27 679, pro sequenti extractu Szigeten van só no. 73 377, az akna mellet való költség fl. 2060.

Edgynehány 1000 forintot kíván, máskint nem succurrálhatnak azon kölcségnak és az huszti praesídiumnak.

A harmincadosnál van fl. 380, de azt bűdösköhöz applicálta. Van 6 máza bűdösköve.

Az öt városbeliek az taxát nem akarják megadni, relegálván magokat az Nagyságod által conferált privilégiumra.

2. A harmincadtúl való immunitátiót conditionate adták, ahonnan kijön, hogy nem olly privilégium, hogy ne reformáltathatnék.

3. Ha az harmincadtúl való immunitátió meglesz, javallya, hogy insinuállják az harmincadosoknál magokat.

[Hátlapra rávezetve a fejedelmi válasz fogalmazványa:]

Repplicandum.

Hogy vettük légyen a sónak mivoltáruul s onnan az országra kiterjedhető haszonrul és particulariter az 50 000 kűsónak Tokajig való leszállításának módgyárul s arra menendő expensákrul írt tellyes információját s azért is, minthogy az cassának mostani szűk vólta miatt nem lehetne az felyülírt sónak az informátióhoz képest leszállíthatása, hogy az iránt is az ország proventussinak csökkenése ne legyen, adtunk Ramocsay György praefectusunkra 3000 forintok véget, s nemkülemben az kassai monetária házra 5000 felöl parancsolatot, hogy amidőn őkegyelme annak elvitele iránt dispositiót téssen, defectu absque omni assignállják, melly summát is kézhez vévén, munkálkodgyék tovább is olly dexteritással őkegyelme, hogy az praespecificált 50 000 kűsónak Tokaig való leszállítassa rite véghez mennyen, és azzal is az ügynek előmozdítására az ország proventussa megsuportozzon. Expeditum. Secretarius m.p.

NB. Ezen levelet jó helyre kell tenni és egyszersmind az felyülemlítet praefectusnak s úgy az kassai monetária inspectorának az pínz assignátiója felöl írni, mellyet viszont az tokai só proventussából annak idejében kezekhez visszavehetnek. Expeditum.

72.

Eger, 1705. március 20.

II. Rákóczi Ferenc parancsa Máramaros vármegyéhez, hogy a szökött és kóborló katonákat fogattassa meg és kísértesse egységeikhez.

Kiadás: TT 1908 585—586. 1.

73.

Eger, 1705. március 27.

II. Rákóczi Ferenc Máramaros vármegyéhez különböző kérdésekről: az impositiókat nem engedheti el, a milyesóról, az armálisok kihirdetéséről, a Pap Mihály elleni panaszról.

Kiadás: TT 1908 586—587. 1.

74.

Máramarossziget, 1705. március 30.

Kálmáncsay István részletes beszámolója a fejedelemnek a huszti őrség, valamint a sóaknák munkájával kapcsolatos problémákról.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. e/A.

Kegyelmes Uram.

Alázatos kötelességem szerint ex officio szükségesnek ítéltém Hercegségedet némelij idevaló dolgokrúl alázatosan informálnom.

1. Az várbeli praesídiumnak mihelet idejöttem, legelőben is az tavalj restantiát 2 óra, pro Novembri et Decembri megadtam, és pro Januario et Februario is per assignationem ad certos restantiarios datam megfizettettem. De mivel főkapitánj Dolhay uram az olljan assignatiókat sajnállja, és ha őkegyelme effélékben az executiót difficultálván denegállja, semmi más assistentiám nem lévén, nem tudom, miképpen tovább az refractariusok ellen procedálljak.

Azomban magok is az várbeli tisztek az tavalji restáns fizetésseket sürgetik, az kirúl sem instructióm, sem annjira való jóvedelemem nem lévén, nem látom módgját, hogj pro hic et nunc őkegyelmeknek valamit adhassak; melljhez képpeszt talám jó volna sójúl modo currenti pretio (ha fel akarnák venni), őkegyelmeket és más tiszteket is az

olljan restans fizetéssekrül contentálni: hiszen szabad quaestus lévén, az sót kivívén cum lucro elladhattják. Meljről Hercegséged resolútióját alázatossan ellvárom.

2. Bethlehem Gábor idejében, amint informáltatom, bizonyos privilégiális hajdúk az várhoz applicálva voltak, kik mellé más 75 hajdúk is pro praesidio rendeltettek. Mostmár azon hajdúk, és azoknak maradéki, jólehet az várhoz nem szolgálnak, mindazáltal hasonló hajdúbéli szabadsággal élni kívánnak, de azon privilégiumot producálni nem akarják. Hasonlóképpen az öt városon lakó nemesek is házok iránt való exemptiójokat producálni recusállják. Azért meo videre, talám jó volna mind az nemesek, mind az említet hajdúk iránt, ha Hercegséged in forma Tabulae Regiae itten egj deputátiót parancsolni és pro praeside valakit Magyar Országbúl ide rendelni méltóztatnék. Szabad lévén principi terrae tempore etiam belli precipuè in causa publica az olljan revisiókat ad ratificationem suam szolgáltatni. Igy reméllem mind az nemesek házok iránt való exemptionálissát megvizsgálhatnánk, mind penig az privilégiális hajdúk szabadságát jó rendbe hozhatnánk; és akik közzülek hajdúságra alkalmatlan volna, jobbágyságra, aki penig hajdúságra való lenne, azon hajdúi szabadságban meghadgván (az praesídiumban egj jó értelmes kapitánjt rendelvén), az várban applicálnánk, aki sokkal job volna az mostani győlevéz hajdúnál; és amint viceispánj urammal és más főrendekkel is confidenter beszéltem, affélékhez inkább, hogjsem az mostaniakhoz pro omni casu bízhatnánk, és az mostaniak fizetésével amazokbúl kétannj praesídiumot tarthatnánk, ha az hajdúj szabadságok mellé fél fizetésseket holnaponként megadnánk, és két kapitánj nem lévén szükséges, ökegyelmeket is restringálnánk.

3. Az vámok iránt való Hercegséged resolútióját is az vármegyéken publicáltattam, de érteni nem akarják, amint nemes Zemplin vármegje levelébúl kitetcik; a többi penig választ sem attak, azért talám említet vámok dolgát is simili via jó rendben vehetnénk arra nézve is, hogy

törvénj szerint is viceispánjoknak incumbál az olljan kérdésbe lévő vámoknak elligazítása és sublációja.

4. Hercegséged parancsolattja szerint az puszkák iránt béküldett emberem Lengjel Országbul megérkezvén, referállja, hogj az odavaló sidók 100 flintával és plus minus 1000 puskaacéllal biztatták, de az résznek¹ végső árát tudni kívánnják.

5. Grabarics uram az várban lévő pénzt viceispánj uram jelenlétében (mivel betegeskedésem miat magam oda nem mehettem), ellvitte. Melj pénz, amint hallom, lengjel pénz lévén, talám jó volna dutkára haszonnal felveretni, melj oeconomia német idejében is practicaltattott.

6. Vagjon itten adóban kiszedett ötvenig való nest, melljek iránt Hercegséged parancsolni méltóztassék.

7. Ez ellmúlt sokadalomkor bizonyos cigánjok edgjűt is, másut is az falukon hamis pénzt kezdetek költeni, melljek közzül ennéhánjat megfogatván és törvényt látatván, minémő törvények lett, Hercegségednek alázatosan megküldöttem. Mivel azért csak egj-egj tanú vagjon ellenek, és kétszer meg is kínoztattak és semmit sem vallottak, talám csak erős reversálisra ell kellene bocsátani őket.

8. Postamester Ujhelj István uramnak Hercegséged parancsolattja szerint, valamikor kívánnja, ujlaki házát resignálnom kész vagjok, melj iránt ex officio Hercegségedet alázatosan így informálhatom. Igaz, hogj azon háznak egjk része őkegyelme fundusa, másik része penig az őkegyelme báttjáié, Ujhely János uramé, mindketten őkegyelmek az németnek contractualiter cédálták, amint maga Ujhely István uram recognoscállja. Immár kérdés, ha mind az két részt Ujhelj István uramnak adgjam, avagj csak maga részét, akit őkegyelme a németnek cédált? Második kérdés, ha rajta való épölettel edgjűtt oda adgjam-é őkegyelmének, avagj megbecsöltetvén az épöletet, és annak az árát őkegyelme az fiscusnak bonificálván (mivel alkalmas épöletek, úgjmint két ház, kamarák,

istállók vannak rajta), úgy resignálljam? Azomban még az ott lévő fiscális só nem distraháltatik, talám addig őkegyelme is az actualis resignátiót, hogj az mostani ott lévő sóra vigjázó tiszt mingjárt kimennjen, nem fogja kívánni.

Emellett perceptor Budaj uram iránt való parncsolattját is, mihelet Magyar Országbul béérkezik, véghez vinem és az dolognak vóltaképpen végére menvén, Hercegségedet aláztatossan informálnom ell nem mulatom.

9. Most a jó vízen ennéhánj ezer kősót le akarván bocsátatnom, az szálljok iránt hátramaradást kell szenvednem, hogj ím az nemes vármegye is Hercegséged parancsolattjából 6469 kőből zabot felvetvén, és az vízen alábocsátani akarván az szálljokot, az alá mindinkáb az szokot áron felől is szedeti: meljre nézve azok is, az kiknek még új esztendő táján szálljokra előpénzt attam, az szálljokat praestálni difficultállják. De mivel mind az sónak, mind az zabnak leszállítássá publicum servitium lévén, viceispánj urammal úgy edgjeztem meg, hogj az zab alá őkegyelme 50 szálljat vévén, só alá való szálljokat szolgabírák által minden felől mentől hamaréb őkegyelme hajtasson. Én azomban azon vagjok, hogj még e télen előre ellfoglalt szálljokon 10 vagy 12 000 kősót Tokaj felé megindítsam. És mivel az szálljok árát közönségessen igen fell kezdették verni, jó volna, ha Hercegséged, úgy mint más materiáknak limitátiójáruul az nemes vármegjének pro publico bono immár parancsolt, az szálljokruul is az szerint parancsolni méltóztatnék.

10. Az sóaknákön sok káros abusosok és rendetlenségek vannak: azelőt az sóvágóknak egy sótul 2 pénzel fizettek, most hárommal.

Az millések és gépeljesek egj holnapban csak két hétig szolgálnak, de az fizetést egészen felvészik és a két hétbe az sóvágók között sót vágnak, azért is nekiek kölömb fizetnek.

Az aknaj bírák esztendőös fizetésseken kívől, ha valamit az aknán reparálnak, amint az conventiók seriessébül

kitetnek, kölőmb fizetést vesznek, és ha más dolgok nincsen, sőt vágnak és attúl is mint sóvágóknak 3 pénzelt fizetnek.

Az aknára valaki sóvágónak akar menni, szabadon bémegjen, és amikor ell akarja hadni, csak ellmegjen; egy szóval semmi regulata oeconomiájok nincsen: és midőn ezen abusosokat tollálni akartam, az egész sóvágók megindulván az aknát pusztán hadni akarták. Azért jó volna sóvári² bánjárúl egy értelmes hutmant harmadmagával ideküldeni, és mindezeket jó rendbe Hercegséged parancsolattja mellett hozni; mert másképpen ennek megörvoslássát nem remélnhetni.

Emellett az itt való mészárosok is azelőt az aknára egy font fadgjat 4 pénzelt attak, most 8 pénznel aláb nem akarják adni, az ki is per abusum introducáltatot: most már hogj az mészárosokat 4 pénzre per arestum kényszeríteni akarom, nemességeket praetendálván az nemes vármegye részéről protestációval impediáltatom. Azért az iránt is nemes vármegjének jó volna parancsolni, hogj in similibus inkább assistálljon; mivel meo videre, az nemeség által, az ki is a parte fisci qua domini teresstris sub contradictione lehet, ab onere fiscali nem eximáltattak; hogj penig az földesúr az olljan denegált publica obligációjokért velek pörölljen, absurdumnak látcik.

11. Parancsolattja szerint Hercegségednek Pintje pénz³ iránt is az dologban procedálni akarván, jólehet az melj rabot az iránt viceispánj uram ezelőt ennéhánj holnappal megfogatot és eddig várban tartatot, Hercegséged parancsolattját látván kezembe bocsátotta, de főkapitánj Dolhaj uram, míglen Hercegséged speciális parancsolattját nem veszi, pro examine sem azt, sem az német kötélverőt kezemben adni nem akarja: holot amint vicekapitánj uram írja, immár őkegyelme az rabbal magánossan beszélgetvén, az dolognak valóságában alkalmas praesumptiók lehetnek. Meljhez képpest tovább való parancsolattját Hercegségednek alázatossan ellvárom.

12. Itten én az exauthorizált tisztectül még eddig semmi rátiókat, sőt csak rátióbeli extractusokat is nem obtineálhattam, és bonis modis új látom, nem is obtineálhattam. Meljre nézve igen szükséges volna Eördőgh Dániel rationum exactor uram ide jöhetne, provocálván magokat őkegyelmére; talám ketten mutuis consiliis hamaréb valamit véghez vihetnénk, mert még az mostani tiszték is az tavalj rátiójokat per omnia ell nem készítették.

13. Azomban Kegyelmes Uram, mivel az melj kevés sóbéli jövedelmünk vagjon, akár fejrépénz legyen is, de az sóvágóknak és egiéb szükségekre ki kell adnom; azért hogj azon fejrépénz inkább conserváltatnék, és más szükségokrül is jobban provideálhatnék, jó volna ha Hercegséged néhány ezer forint részpénzrül Nagj Bánjára parancsolni méltóztatnék.

Végtére az várbeli tiszték és praesidiumnak, az szerint az dominiumbeli szölgarendnek esztendősz fizetesse azelőt mennjre extendáltatot, és az mostani üdőhez képpeszt ítéletem szerint mennjre lehetne restringálni, az annectált extractusban⁴ Hercegségednek alázatossan megküldetem, és az iránt is kegyelmes decisióját nagj alázatossággal ellvárom; mivel nem hiszem, hogj azon fizetést az jószágbeli jövedelem, amint proxime felküldendő extractusból ki fog tetceni, az szántásson, vetessen kívöl adaequálhassa. Kívánván ezek után, hogj Isten Hercegségedet sok esztendeig minden dolgainak szerencsés progressusával éltesse szerencsésen, mindenkor maradván Hercegségednek

méltatlan alázatos szölgája Kalmancsay István m. p. Sziget 30. Martii Anno 1705.

Jegyzetek

¹ Azaz: réznek, amit a fegyverek fejébe kaptak volna.

² Sóvár, Sáros megyében.

³ Grigore Pintea, a Nagybánya környéki praedók és rablók román vezére, aki többéves harc után 1703-ban a Rákóczi-felkeléshez csatlakozott.

kozott, de 1703-ban Nagybánya megrohanásakor lelőtték. R. Várkonyi Ágnes: A Rákóczi-szabadságharc kibontakozása Erdélyben. Sz 1954 29—30.1.; Magyarai András: A parasztság helyzete, Habsburg-ellenes és antifeudális harca a XVII. század fordulóján Máramaros tartományban. Studia Universitatis Babeş-Bolyai. Series historica. Cluj, 1961. Fasc. 1. 40. 1.; Voigt Vilmos: A Rákóczi-kor magyar folklórja. In: Rákóczi-tanulmányok. Szerk. Köpeczi Béla—Hopp Lajos—R. Várkonyi Ágnes. Bp., 1980. 536—537. 1.

⁴ Nincs csatolva.

75.

Eger, 1705. április 8.

II. Rákóczi Ferenc Máramaros vármegyéhez: kérésére a görög ladika (vladika, gör.keleti püspök) ügyének törvényes kivizsgálásával Dolhay György huszti főkapitányt bízta meg.

Kiadás: TT 1908 587. 1.

76.

Nyitra, 1705. április 14.

Gróf Bercsényi Miklós levele Máramaros vármegyéhez, amelyben Perényi Farkas „inconvenientiái” fölött sajnálkozását fejezi ki. Eredeti, saját kezű aláírással, a megyéhez szóló szokásos címzéssel és pecséttel.

Ernst 33. 1.

77.

Máramarossziget, 1705. április 18.

Maróthy István máramarosszigeti harmincados kimutatása az ottani és a hozzátartozó filiális harmincadok januári—márciusi bevételéről és kiadásairól.

Eredeti. OL G. 29. RSzL V. 3. f. Pag. 32.

Extractus angariális primae angariae anni 1705 super tricesimális proventi in tricesima szigethiensi, una cum filialibus Huszt, Visk et Tecső obvento.

In Januario.

Proventus szigethiensis hujus mensis facit fl. 224"56 1/2

Proventus husztiensis fl. . . . . 9" 2 1/2

Ex Visk et Tecső nihil.

In Februário.

Proventus szigethiensis hujus mensis facit fl.

156" 1 1/2

Proventus husztiensis fl. . . . . 7"53

Ex Visk et tecső nihil.

In Martio.

Proventus szigethiensis hujus mensis facit fl.

85"44 1/2

Ex Huszt, Visk et Tecső nihil.

Summa hujus angariae fl. . . . . 482"58.

Erogationes.

1200 font bűdöskőnek az ára, fonttyát cum den.

18 computalván, teszen fl. . . . . 216"—

Magam fizetése angariatim fl. . . . . 30"—

2 lovaslegény fizetése angariatim fl. . . . . 12"50

Szállásért való házbér angariatim fl. . . . . 12"50

Huszti contra fizetése angariatim fl. . . . . 7"50

Huszti egy lovaslegén fizetése fl. . . . . 6"50

Summa erogationis fl. . . . . 284"75

Marad fen liquidatoria fl. . . . . 197"83

Sziget Die 18 Aprilis Anni 1705.

Stephanus Marothy tricesimator szigethiensis m. p. [Gyűrűpecsét.]

[Hátlapon:] 1705. 19. Aprilis. Extractus tricesimae szigethiensis pro. 1. angaria. 1705.

Máramarossziget, 1705. április 22.

Máramaros vármegye a fejedelemez: a megyében nincs másunnán szökött ember. Kérik, hogy a régi erdélyi szokás szerint a nemesség ismét ingyen kapjon sót az aknáról.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo ac Celsissimo Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi Domino Domino Francisco Rákóczi [stb.] [A vármegye által használt 4 kis kerek, papírbanymott pecséttel.]

Serenissime ac Celsissime Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae demissam promptitudinem. Hogi az Ur Isten Hercegségedet szegény nemzetünk örömeze örvendeteszen sok időzig éltesse s boldogétsa, alázatosson kívánnjuk.

Elvöttük Kegyelmes Urunk Hercegséged két rendbéli kegyelmes parancsolatit nagi alázatosson; Hercegségednek mint kegyelmes Urunknak igaz hűségünk szerint való tartozó kötelességell írjuk, hogi vármegiénkben nincsen tudunkra egy is olyan, az ki más nemes vármegiékből közinkben recipiálta volna magátt, ha peniglen ennek utánna olyanokat érthetünk és vármegyénkben béjőne, Hercegséged kegyelmes parancsolattya szerint vármegyénkben való lakását semmiképpen meg nem engedjük.

Hogi peniglen Hercegséged az német dragonyok számára adatot lovak, és az administrált ködmönök s gubák árrának megadatása iránt kegyelmességgel járulván igiefogiot vármegyénkhez, kegyelmesen méltóztatot parancsolni, Hercegségednek mint jó Kegyelmes Urunknak hőtzig való alázatos hűségell alázatosson megszolgaljuk.

Kegyelmes Urunk! mind ennyi országos és terhes gon-
giai között is kényszerítettünk Hercegséged fejedelmi lá-
baináll leborulva alázatosson reménnedünk, és Herceg-
séged kegyelmességét implorálnunk. Méltóztassék Her-
cegséged szokott fejedelmi kegyelmességét nyújtani, az
nemes daraboknak és millyesóknak a régi formában és
nemes Erdély Országában practizált usussa szerint neme-
sinek számokra ingien való adattatása felől kegyelmesen
parancsolni, ebben is vévén Hercegséged fejedelmi ke-
gyelmességét, holtig való s tartozó hűséggell Hercegsé-
gednek, mint természeti jó Kegyelmes Urunknak aláza-
tosson megszolgállyuk; elvárjuk Kegyelmes Urunk Her-
cegséged fejedelmi kegyelmes resolútióját alázatosson.
Serenissimam Celsitudinem Vestram quam diutissime
feliciter vivere et regnare desideramus. Datum ex congrega-
tione nostra die 22 Aprilis 1705 in oppido Sziget celeb-
rata.

Serenissimae Celsitudinis Vestrae humillimi perpetui-
que fideles servi

Comitatus Maramarosiensis.

[Rávezetve a fejedelmi válasz fogalmazványa:] A ne-
mes vármegye levelét vettük: már ennek előtte, úgy mos-
tan is tekintetes nemzetes Kálmáncsay István máramaro-
si administrátornak van parancsolattya, hogy a nemes
vármegye instantiájában megírt dolgokrul bennünket in-
formálljon: az honnan és amidőn voltaképen informálta-
tunk, a nemes vármegye veszi tovább való resolúciónkat.
Expedita. J. P.¹

Jegyzetek

¹ Joannes Pápai, az erdélyi fejedelmi kancellária titkára.

Máramarossziget, 1705. április 24.

Kálmáncsay István tájékoztatása a fejedelemhez különböző máramarosi ügyekben.

Eredeti. OL G. 16. RSzL I. 2. i. Nro. 1863. A jelzetre l. még a 63. sz. iratot.

Kegyelmes Uram.

Az nemes vármegye cirkálása iránt való parancsolattját Hercegségednek az includált memoriálissal edgyütt alázatos engedelmességgel vettem. Meo videre, fiscus ellen az nemes vármegye usust nem praetendálhat, mert amint informáltatom, miolta azon falukat az fiscus bírja, mindenkor az fiscális tiszték az praetendált cirkálást ellenzették és nemes vármegye tiszteit az cirkálásban megellőzván, azután őket nem admittálták, és talám nem is törvény ellen cselekedtek, mivel akármely földesúr maga jobbágyának törvényes első bírása lévén, valamikor akar, maga jószágában inquirálhat és az latrot meg is bñtetheti, annyival inkább az fiscusnak ex privilegio fiscali, és úgy is mint főispánnya ezen vármegyének, maga jószágiban jus gladiumja lévén, nem látom, miért nem lehetne hasonló törvényes szabadsággal élni? Azonkívül ha jól megvisgálljuk és combinálljuk az törvényeket, az cirkálás azért rendeltet, hogyha valamely földesúr, avagy annak az tisztí vagy remissus, vagy interessatus volna, és az latrot illendőképpen bñtetni nem akarná, in tali casu nemes vármegye, de úgy is praesente domino terrestri, vel homine illius inquirálhatnak; de az inquisitus latrot nem magok mingyárt pro arbitrio bñtethetik, hanem vagy az földesurának, ha kívánnya, pro impendendo iudicio kiadni, vagy az vármegyének reportálni tartoznak.

Az holl az portáknak diminutióját és az contribúciókban való confúsiókat az nemes vármegye allégállja, valamint eddig más jószágokban, aholl ab antiquo cirkálás

nem admittáltatot, sem az porták diminutiója, sem pedig az contribútióknak confúsiója nem volt, úgy ezen három falukban is csak juxta distributivam justitiam proportiónáltassanak az contribútiók, semmi diminútió és confúsió nem következik.

Az praetendált restantiákról pedig csak az tisztekkel számot vessenek, és az praetensa restantiák liquidáltassanak, azon leszek, hogy complanáltassanak.

Emellet az első angáriára való extractusokat, az sóaknabelit sub A., portusit sub B., husztit sub C., harmincadbelit sub D.¹ Hercegségednek alázatossan megküldetem; nagy alázatossággal kérvén Hercegségedet, mivel itten sem apatika, sem doctor nincsen, beteges állapotomra nézve ennéhány hétre majalis cura kedvéért, mind pedig, hogy pusztá kevés oeconomiamat megtekénthessem, Hercegséged innét Kassa felé való menetelre szabadságot kegyelmessen engedni méltóztassék, maradván mindenkor Hercegségednek alázatos, engedelmes szolgálja

Kalmanczai István m. p.

Sziget, 24 Aprilis Anno 1705.

Jegyzetek

¹ Ezek nincsenek meg, csak talán az utóbbi, l. a 77. sz. iratot.

80.

Eger, 1705. április 25.

II. Rákóczi Ferenc fejedelem rendelete Máramaros vármegyéhez a selmeci fegyverszüneti tárgyalások felől. 3 oldal, saját kezű aláírással, fejedelmi nagypecséttel.

Ernst 203. l.

81.

Nyitra, 1705. április 29.

Gróf Bercsényi Miklós rendelete Máramaros vármegyéhez a katonaság fizetéséről. Eredeti, saját kezű aláírással.

Ernst 33. 1.

82.

Máramarossziget, 1705. május 2.

Kálmáncsay István a fejedelemhez a sószállítás ügyéről és a máramarosiak szolgáltatásairól.

Eredeti. OL G. 16. I. 2. i. Nro. 135. A jelzetre l. még a 63. sz. iratot.

Kegyelmes Uram.

Az 50 000 kősonak leszállításában munkálkodván és az nagyhétbe 48 sóval megrakott szállyat passusom mellett Tokaj felé expediálván, némely vámos helyeken az vám iránt mint akartanak legyen bánni az kormányosokkal, azon szállyokkal ellküldett szigeti vámos relátiójából sub No. 1. Hercegséged kegyelmessen megérteni méltóztatik.

Most másodszor 20 szállyal az sót lebocsáttatván, mint bántanak legyen az nagyszőlőssy és ujhelyi possessorok, 136 kősót hatalmassul ellvévén és az kormányosokban is megvervén, megírt 20 szállyal leküldet portussi lovaslegénynek sub No. 2., és ugyan azon szigeti vámosnak, az szerint az substitutus perceptornak, aki Ecsedbe assignált pénzért járt, relátiójokból sub No. 3. világossan kitetcik.

Azelőt penig praevie mit írtam legyen instructióm szerint az praetendált vámok dólágában elsőbe sub No. 4. viceispány uramnak, azután penig nemes vármegyéknek írot leveleimnek párja sub No. 5. bizonyíttja.

Mivel azért illyen országos dologban említett possessorok actualis ország és Hercegséged szolgálai lévén, és az

fiscus ellen vakmerőségre magokat vetvén, ezen publica oppositióra és violentiára szántszándékkal fakadni praesumáltak, nem kétlem az Méltóságos Consilium vel ob solam malam consequentiam (mivel immár is az visszajött kormányosok, és azokra nézve mások is megfélemlélvén, többször nem mernek alámenni), bölcsőn feltalállja módgyát, miképpen kellessék az olyan országos dologban való fejedelmi determinációja ellen való temerarius publicae violentiae actust exemplariter megorvosolni.

Emellet Kegyelmes Uram az 5 városi taxának és az urbáriális adónak mivóltát 4 praeteriti genuine alázatosan repraesentálván, tartozó engedelmességgel várnám az iránt való Hercegséged kegyelmes resolútióját, mivel mindeddig is az Szent György napi taxát tőlek nem percipiáltam.

Hogy penig azelőt ennéhány esztendővel az in extractu felküldett urbárium szerint azon öt városiak adóztak és szolgáltak, az includált három tanúk sub. No. 6. bizonyították, mellyeknek fassióját sok tanúk consequenter egyaránt confirmállyák; sőt amint még in Anno 1498. László¹ király által az sóvágóknak kiadott privilégiumjából sub No. 7. kitetcik,² akkor is azon 5 városiak urbáriális adóval és szolgálattal tartoztak. Azért az sóaknákra nézve is azon szolgálatra őket inducálni az fiscus részére igen jó volna. Mellyet midőn ex officio Hercegségednek alázatosan repraesentálok, magamat Hercegséged kegyelmességébe tartozó engedelmességgel ajánlom, mindenkor maradván Hercegségednek

alázatos engedelmes szolgálója Kalmanczay István m. p. Sziget, 2 Maji Anno 1705.

Jegyzetek

¹ II. Ulászló.

² Valamennyi 1—7. sz. alatt felsorolt melléklet hiányzik.

Máramarossziget, 1705. május 8.

Máramaros vármegye felterjesztése a fejedelemez a sószállító tutajok áráról, a zab szállításáról, a nemes darab és a millyesó ingyenes kiszolgáltatásáról.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo ac Celsissimo Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Electo Principi, Domino Domino Francisco Rákóczi [stb.] [A szokásos 4 kerek pecsét leesett.]

Serenissime ac Celsissime Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque servitiorum nostrorum in gratiam Serenissimae Celsitudinis Vestrae demissam promptitudinem. Hogi az Ur Isten Hercegségedet szegény nemzetünk örömeire örvendetessen sokkáig éltesse, alázatosson kívánnjuk.

Kegyelmes Urunk! elvettük alázatosson az szállyak és egyéb árrúk árrának limitációjokról való Hercegséged kegyelmes parancsolattját, az mellyben sem ennek előtt, sem mostan renitensek nem voltunk, nem is vagyunk, és az úr administrator Kalmanczay uram ökegyelme projectumának egészen consentiáltunk, jóllehet látunk mintegi remorára való alkalmatosságot, és nekünk tettet volna más formában való limitációja az szállyaknak, let volna árra az ő minéműségéhez képpes (nem értyük Kegyelmes Uram az régi nagy árrát), mindazonáltall minthogi az úr administrator uramnak ökegyelmének más formában tettet, semmit sem contrariálunk. Vármegeiénkben lévő egiéb áruk peniglen limitáltatván lévén, Hercegséged kegyelmes parancsolattya szerint igiekezünk folytattatni, az melyre az extraneus, s kivált lengielországi árukat, hogi az kereskedők adgiák, adigálni nem merészellyük.

Alázatosan reménkedünk Hercegséged fejedelmi méltóságos személye előtt, minthogy az zabnak alkalmas részét Beregszászban s Váriban administrálták szegény lakosink; melynek tovább való vitelével Hercegséged szokot természeti kegyelmességéből hogy szegénységink ne terheltessenek, alázatosan reménkedünk, méltóztatásuk kegyelmessen parancsolni, ezen második vectúrája majd nehezebben esnék az szegénységnek az elsőnél.

Jelentyük Hercegségednek mint Kegyelmes Urunknak alázatosan, hoga az mely szállyakon szegény lakosink Tokajban zabott vittének, azon szállyakat nagyi részént tokay udvarbíró uram ökegyelme elvötte mind(en) pénz fizetése nélkül; alázatosan kérjük Hercegségedet, mint jó Kegyelmes Urunkat, árroknak megfizetésérről fejedelmi kegyelmességéből kegyelmessen parancsolni méltóztatásuk.

És noha Kegyelmes Urunk! annyi terhes országos gondgiai között is Hercegségedet, mint kegyelmes Urunkat nyavalyáinknak számlálásavall giakorta terhellyük, de az szorongató szükség miat kényszerítettünk (nem lévén Isten után senkiben is Hercegségeden kívül bizodalunk), Hercegséged fejedelmi lábaináll leborulva, az nemes darab és millyesónak fő s alsób renden [lévő] nemessinknek az régi rend szerint ingien való kiadattatásáról való kegyelmességét alázatosan implorálnunk; mivell már Kegyelmes Urunk, magunk, barmaink is só nélkül lévén, nagyi fogiatkozásra jutottunk, barmaink peniglen tellyességgel elvesznek, elvárjuk kegyelmes Urunk Hercegséged kegyelmes resolútióját. *Serenissimam Celsitudinem Vestram quam diutissime valere feliciterque vivere et regnare desideramus. Datum ex congregatione nostra die 8 Maji 1705 in oppido Sziget celebrata.*

Serenissimae Celsitudini Vestrae humillimi perpetuique fideles servi Universitas Inclyti Comitatus Maramorosiensis.

84.

Nagykároly, 1705. május 9.

Károlyi Sándor levele Máramaros vármegyéhez, amelyben Szatmár erődítményének lebontásához és Ecsed kijavításához „400 gyalogszeres embereket ásóvalkapával, fejszével” kíván. Eredeti, saját kezű aláírással, pecséttel.

Ernst 127. 1.

85.

Egri tábor, 1705. május 19.

II. Rákóczi Ferenc Máramaros vármegyéhez: mivel a só szabad kereskedését a sok vám akadályozza, a megye vizsgálja meg ezek törvényes vagy törvénytelen voltát.

Kiadás: TT 1908 587—588. 1.

86.

Máramarossziget, 1705. május 19.

Kálmáncsay István beszámolója II. Rákóczi Ferenc fejedelemnek a máramarosi só kereskedésének helyzetéről.

Eredeti. OL G. 16. RSzL I. 2. i. Nro. 135. A jelzetre 1. még a 63. sz. iratot.

Kegyelmes Uram.

9 praesentis költ Hercegséged parancsolattját tartozó engedelmességgel vettem, hogy az nemes vármegye az ellmult tilen ezer számmal akart volna az aknárul az sót 50 pénzével kivinni, arrúl amint viceispány uram is recognoscállja. No. 1., semmit sem tudok, hanem mingyárt az 50 pínzes publicáció után Ugocsából jöttek volt ennihány szánnal, de hogy meghallották az sónak 50 pínzre szabot árát, öressen visszamentek.

Ezenkévöl még harmadéve az tarpaiak 1406 hordót hitelbe adván az fiscus szükségére, azon hordóknak az árarul parancsolt Hercegséged kamaraispány úrnak, hogy sóval contentáltassanak, de őkegyelme ellmulatta, azután Buday Sigmond uram az inspectorságba helyeztetvén, az tarpaiak ujiobban őkegyelmére hasonló parancsolatot hoztak, úgy őkegyelme 1406 hordóért per den. 50 számlálván hordóját, 7030 kősót rendelt az tarpaiaknak is 7 Novemberis, uti No. 2. kamaraispány uramnak committált is felőle, kiről az tarpaiak 19. Novembris quietálták is őkegyelmét, uti No. 3.

Azomban ugyanazon só felől Buday uram, az aknárul Szigetre bizonyos házhoz lehozatván az sót, miképpen disponált és committált légien számtartó uramnak felőle, két rendbeli leveleibül 6 Decembris 1704. és 2. Januarii 1705. No. 4. et 5. kitetcik.¹

Melyhez képpest mindezeket considerálván és az sónak is felljeb való árát immár tudván, scrupulisáltam is Buday uramnak, hogy Hercegségedet genuine informállja, megmondottam; de őkegyelme Ugocsára kimenvén és onnéd azon sóért bizonyos számú szánokat béküldvén, az sót, megvallom, kivinni nem engettem, hanem az szánokat öressen viszabocsátottam, az sót pedig most is it tartóztatom, tovább való parancsolattjátul várván Hercegségednek, mivel rapit speciem peculatus. De ezen kívül hogy valakit öressen bocsátottam volna, nem jut eszembe, sőt az sóval hitelbe is csak vettek volna, kínálkodtam.

Az mi pedig az darab és millesó dolgát illeti, német ideiben az ollian sót zabért atták, úgymint minden 4 mása darabsóért 1 köből zabot lovak számára. Egy köből milléssót pedig per den. 30 attak, de ingyen sem egy, sem másfélét nem attak. Azelőt pedig Abaffy² fejedelem ideiben az nemes darab sót nemes vármegye tiszteinek és némely főrendeknek ingyen proportionate atták, az milléssót pedig az szegénségnek, ha bizonyos szálfákat az aknai hídaknak reparációjára hozot, proportionálták és úgy osztották.

Azért meo videre, ha Hercegségednek az német ideiben való modalitás iránt valami considerációja nem volna, az aknai lovakra nézve talám jó volna azt reassumáltatni, holot penig Hercegséged aztat nem méltóztatnék approbálni, tehát az nemes vármegye tiszteinek és némely főrendeknek 3 vagy 4 szász [sic!] mása darabos sőt, hogy azt magok közöt proportionate házi szükségére repartíálnák, determinálni; az millés sónak penig egy másájáért az szegínség az aknára 2—2 szál fát hozna, kegyelmessen resolválni méltóztatnék.

Azomban Kegyelmes Uram, az parancsolt deputációhoz Krucsay uramnak it nem létében is hozzáfogván, úgy látom az 5 városokban lakó armalisták, avagy inkább az házbeli exemptionalisták, nemessi szabadságokat allegálnak, quo ad forum et processum scrupulizálnak és Hercegségedhez recurrálni akarnak.

Igaz ugyan, hogy juxta articulum 2. Anni 1638. et anni 1647. articulum 22. az dominale tribunál tolláltatván, nemes ember de vigore legis in . . .³ domini terrestris nem tartozik valami productióval, de mivel itten Hercegséged nem qua dominus terrestris, hanem qua princeps terrae, az ország fiscussátul és a peculi coronae mások által contra articulum 2. Uladislai 7. et Alberti regis 16. abalienáltatot jókot ad mentem articuli 5. 1608. ante coronationem in modo citatis articulis fundati azon peculiumhoz akarja reapplicáltatni; Hercegséged méltán sub nomine deputationis in forma Tabulae suae institutae kinek kinek igaz jussát kívánhattya experiálni: arra nézve, hogy azon deputációt non pro aliquo formali judicio pronunciando, hanem csak pro sui ulteriori informatione et dispositione respectu boni publici resolválta Hercegséged.

Melyhez képpest ezen magyarázattal talám nem ártana az nemes vármegyének írnya, értenék minnyájan ex quo fundamento rendeltetett ezen deputáció, és hac via experiálhatnák, kicsoda contradicálna, avagy quo modo magát opponálná, és ha valaki azt praesumália, az ollyat mingyárt quasi . . . morum mandatorum contemp-

to rem ad dandam rationem evocálhatná. Sőt de futuro is ha valamely publicum dolgokban Hercegséged valami commissiót vagy deputatiót míltóztat resolválni, nem ártana ugyanakkor az nemes vármegyének is asztat intimálni.

Holot penig pro ratione status ezen csekély opínióm nem tetcenék, ezen exemptióknak visgálássát, úgy is mint dominus terrestris, vigore articuli 29. anni 1638. et aliorum de bonis impignoratiis etiam citatorum brevi processu az olyanok ellen Hercegséged procedálhatna. Mindezeket penig midőn Hercegségednek alázatos kötelességem szerint representálom, mindenkor maradok Hercegségednek alázatos engedelmes szolgája

Kalmancazaj István m. p.

Sziget 19 Maji 1705.

Jegyzetek

¹ A jelzett mellékletek mind hiányoznak.

² I. Apafi Mihály.

³ Itt és alább a kipontozott részek olvashatatlan szavakat jelölnek.

87.

Egri tábor, 1705. május 20.

II. Rákóczi Ferenc fejedelem tudatja Máramaros vármegyével, hogy Károlyi Sándor generális marsallt a tiszántúli részek főparancsnokává tette. Saját kezű aláírással és fejedelmi pecséttel.

Ernst 203. l.

88.

Berettyóújfalu melletti tábor, 1705. május 22.

Károlyi Sándor levele Máramaros vármegyéhez. Sürgeti a kívánt segítség megküldését Szatmár vára lerombolásához és Ecsed felépítésére. Gyűrűpecséttel.

Ernst 127. l.

Eger, 1705. május 23.

A fejedelem elrendeli, hogy a vármegye minden ügyesbajos dolgában külön követeket ne küldözgessen hozzá, mert ez a szegénységnek nagy megterhelésével jár, hanem levél által keresse fel őt.

Kivonat: TT 1908 588. 1.

Máramarossziget, 1705. május 23.

Máramaros vármegye alispánja, Darvai Ferenc utasítást kér a fejedelemtől, mit tegyenek a fejedelem szolgálataira igyekvő tatárokkal, akik a megyébe érkeztek.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. e/A.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Domino Francisco Rákóczi de Felső Vadász [stb.] Domino Domino naturaliter clementissimo.

Serenissime Princeps ac Domine Domine naturaliter Clementissime.

Servitiorum meorum humilimorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima semper subiectione praemissa. Az Úr Isten Hercegségedet méltóságos házával edjűtt édes nemzetünk örömeire s szerencséjére böldegécsa, alázatosan kívánom.

Kegyelmes Uram, kintelenített Hercegséged méltóságos lábaihoz borúlnom, és kérem alázatosan Hercegséged kegyelmességét, hogj terhelni merészlem, mikor magam egjűgjűségemben kényszerített Hercegséged fejedelmi kegyelmességét térden álva szollicitálnom. Már Kegyelmes Uram, ezelőtt is mentenek el ezen nyomorult vármegjén által valami tatárok Hercegséged szolgálattjára, most is jönnek vagj százan, kik közzül háрма már le is érkezett hozzám, sem passusok Hercegségedtől, sem ne-

künk felőlök semmi parancsolatunk, a nemes vármegye, s közelebb magam tribulációkban vagjunk, ha bocsásuk-é őket? avagy nem? mert ha passus nélkül járnak, vagj Hercegséged kegyelmes parancsolattját az ilyeneknek bébocsáttatások felől, Kegyelmes Urunk nem vészszük, félünk rajta, hogy egjüd [sic!] olykor ellenségképpen is, az ilyen bėjövetelnek formájában eljönnek; melly dologban ez előtt is implorálván Hercegséged kegyelmes resolútióját, most is alázatos devótióval várjuk vármegjéstől, hogy olykor ezen az úton valami idegeny nemzetből álló ellenség be ne jőjjön vármegjénkben s országunkban. Kiért az Ur Isten Hercegségedet minden lelki, testi áldásával álgja meg, alázatosan kívánom; ezek Kegyelmes Uram, már elérkeznek ma ide Sziget mellé, tatár circiter 200 lúval, amint ezek mondgják.

Secretárius Pápai János uramnak őkegyelmének írtam volt Kegyelmes Uram a minapiban, talám őkegyelme nem volt a méltóságos udvarnál, vagj sok gondgjai között megfelejtkezett őkegyelme felölle. Az szattmári németeknek, kik Huszt várában rabok, egj szolgáljok, huszti vicekapitány uram passusa lévén nálla, kit most is tartok Kegyelmes Uram, hogj mehessen el és fogadhassa meg szolgálának akinek kell, a nemes vármegye strásái a lengjelországi passusrul visszahozták kezemben, mint ellenség szolgát, akarattja ellen is tartom addig, míg Hercegséged kegyelmes resolútióját vészem felölle; valamit Hercegséged kegyelmesen fog Kegyelmes Uram felölle parancsolni, atévő lészek alázatos devótióval, mintegj 18 esztendő s német inas, ha Hercegséged fejedelmi kegyelmessége lenne, engem szolgálna, mindazonáltal állyon Hercegséged kegyelmességében. In reliquo me Clementiae Serenitatis Vestrae humilime recommendans, Serenitatem Vestram quam diutissime vivere et semper foelicissime valere desiderans, persevero Serenitatis Vestrae fidelis et devotissimus servus

Franciscus Darvai m.p.
vicecomes comitatus Maramorosiensis.

Sziget die 23. Maji 1705.

[Rávezetve a fejedelmi válaszfogalmazvány:]

Replica ex castris ad Agriam positis 3 Junii 1705.

Levelét Kegyelmednek vettük. Tekintetes nemzetes Dolhai György huszti főkapitány hívünkre bízattatván az passusokra való vigjázás, Kegyelmed ottan insinualya magát az olly hírek hallása iránt, nem kétlyük, tisztbeli kötelességét megnevezett kapitány hívünk el fogja serényen követni. Azon német rabok megfogott szolgáját is adgja Kegyelmed megírt kapitányunk kezébe.

Expeditae. Protocollatae.

91.

Eger, 1705. május 24.

II. Rákóczi Ferenc fejedelem utasítja Máramaros vármegyét, hogy nemzetes vitézlő Nagy-Iday Ferenc főkonyhamesternek, aki előbb huszti veredárius volt, elmaradt fizetését teljesen adja meg.

Kiadás: TT 1908 588. 1.

92.

1705. május 25.

Gróf Esterházy Antal levele Máramaros vármegyéhez a pestis terjedéséről és a katonaság kiállításáról. Pecséttel, kissé rongált.

Ernst 73—74. 1.

93.

Eger, 1705. május 30.

II. Rákóczi Ferenc megparancsolja Máramaros vármegyének, hogy ezután a szomszéd országokra csak Dolhay György huszti kapitány passusával lehet közlekedni.

Kivonat: TT 1908 589.1.

Túrtói¹ tábor, 1075. május 27.

Károlyi Sándor rendelete Máramaros vármegyéhez főleg igazságszolgáltatási ügyekben. Saját kezű aláírással.

Ernst 128.1.

Jegyzetek

¹ Sic! Ilyen helység nincs. Ezen a napon Károlyi Mezőtúron („Túri mező”) tartózkodott, ahonnan levelet írt feleségéhez. *Bánkúti Imre*: Gyula kuruc ostroma. *Békési Élet* 1976/2. 258.1. (Kny. is.)

Máramarossziget, 1705. május 30.

Máramaros vármegye a fejedelemhez a sóvámval kapcsolatos különböző problémákról.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo ac Celsissimo Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Electo Principi, Domino Domino Francisco Rákóczi [stb.] [Rávezetve a postamesterrek részére szóló utasítás, hogy sürgősen továbbítsák a levelet.]

Serenissime ac Celsissime Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Suae devotissimam subjectionem. Hogi az Ur Isten Hercegségedet szegény nemzetünk örömére örvendetesen éltesse és boldogétsa, alázatosson kívánnjuk.

Elvettük Kegyelmes Urunk! Hercegséged kegyelmes parancsolatit alázatos és hűséges engedelemmel; Hercegségednek alázatos igazsággal írjuk, hogi vármegiénkben privata personának indifferenter senkinek is, az fiscális

vámokon kívülről, vámia nincsen; ezen fiscális vámokon is peniglen az vízen való sókereskedőktől soha vámot nem exigáltak és mostan sem exigálnak; hanem az mikoron az parasztság lóháton akar quaestus gratia, akar maga szükségére, ugi szekeren is millyesót viszen s vit, egi-égi ló terhétől den. 2, egi szekértől peniglen secundum quantitatem ponderis; hasonlóképpen az huszti vámon az szekeren kereskedőktől vagi pénzbeli, vagi ha feles volt az só, sóbeli vám exigáltatot fiscus számára, avagi az ki az fiscale bonumokat bírta. Hogy nemes Magyar Országban feles vámok legienek, aszt tudgiuk, de que jure bírattattanak, nem tudhattuk, jóllehet Kegyelmes Urunk! injuriosum az szegény quaestoroknak, hagi olyan szerencse szekeren [sic!] az vízen való menetelért, semmi kárt nem tévén az vámos helyek határiban, mégis vám exigáltatik; az ennek ellötte való időkben, az mikor az sónak árra 10 pénz volt, és most, hagi 50 pénzes az só, Kegyelmes Urunk talám nem comparáltathatik, hogy 10 pénzért 50 exigáltassék, Hercegséged kegyelmesen megítelni méltóztatik; és máskint is Kegyelmes Urunk, az sok vámokon való sóknak adásával az nemes ország számára sóknak árra is retardálódik s eladása, mivell az vámos helyeken mind közelebb s mind olcsóbban vehetnek az lakosok. Erre nézve Kegyelmes Urunk, csekély és méltatlan opíniónk megorvoslásában az volna (ha tellyességgel nem tollálatnak), hagi minden vámos helyeken nem sójull, hanem 10-10 pénzével exolváltatnának az vámok, ide nem értvén az fiscális vámokat, mellyeken ha szintén in natura só exigáltatik is, de ugian az nemes ország számára mégien, ebben Kegyelmes Urunk! egiéb orvoslást nem látunk, az mely iránt Hercegséged kegyelmesen, mind az sónak árrával is kegyelmes tetzéséből ítéletet tézen; csekély opíniónk kiadásáról Hercegségedet, mint Kegyelmes Urunkat alázatosson követtyük.

Hercegségednek, mint Kegyelmes Urunknak aszt is igasságosson írjuk, az mioltátull fogva Hercegséged kegyelmes parancsolattyát vettük, az után expressusinknak

küldésére való expensákkal az szegénységet nem terhel-
tük, ugi emlékezünk reá; mivell Hercegséged, minthogi
Hercegséged kegyelmességét kegyelmes resolútiói által is
tapasztoltuk és consoláltattunk is, az mellyért mostan is
alázatosson instálunk Hercegségednek, mint érdemünk
felett való jó Kegyelmes Urunknak. Serenitatem Vestram
quam diutissime feliciter valere et regnare desideramus.
Datum ex partiali congregatione nostra die 30 Maji 1705
in oppido Sziget celebrata.

Serenitatis Vestrae humillimi perpetuique fideles servi
Universitatis Comitatus
Maramorosiensis.

[Más kézzel a hátlapra ráírva:] Nemes Maramaros
vármegye levele a vámsórúl. 1705.

96.

Hely és kelet nélkül.¹

Károlyi Sándor szemrehányó levele Máramaros vár-
megyéhez, amelyben neheztelését fejezi ki a vármegye
hanyagása felett: „mindeneket az egy Debretzen váro-
sával kellett végbenvinnem... Gravis animadversiot
fog magán a nemes vármegye tapasztalni...” Belera-
gasztva Rákóczi Ferenc fejedelem parancsának másola-
ta.

Ernst 128.1.

Jegyzetek

¹ A levél minden bizonnyal 1705 májusában keletkezett, amikor Károlyi felkészült Gyula várának ostromára. Vö. *Bánkúti Imre*: Gyula kuruc ostroma. *Békési Élet* 1976/2.249—284.1. Kny. is.

Máramarossziget, 1705. június 8.

Máramaros vármegye felterjesztése a fejedelemhez a vámokról és a fiskális uradalmak teherviselésének problémájáról.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo ac Celsissimo Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Electo Principi, Domino Domino Francisco Rákóczi [stb.] [A szokásos 4 kis pecsét leesett.]

Serenissime ac Celsissime Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humilimorum perpetuorumque servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subjectio ne praemissa. Hogy az Ur Isten Hercegségedet szegény nemzetünk örömeire örvendetesen éltesse és minden dolgaiban boldogéttsa, alázatosan kívánnyuk.

Kegyelmes Urunk! alázatosan kénszerítettünk Hercegséged lábainál leborulva jelentenünk, mivel nemes Ugocsa vármegyében levő vámokon, az kiken Kegyelmes Urunk, soha is olyan ridige és nagy mértékben vámot nem exigáltak, mint most kezdettenek az nemes ország törvénye és régi praxis ellen. Hercegségednek mint jó Kegyelmes Urunknak alázatosan könyörgünk, azon vámtartó nagy rendeknek méltóztassék kegyelmesen parancsolni, hogy contra jura regni olyan vámot ne exigáltassanak az szegény kereskedő rendektől, mellyet az nemes országok¹ articulusi interdicáltak.

Mégis Kegyelmes Urunk, mind ennyi országos és terhes gondyai közöt is, alázatosan kellek Hercegséged előtt megbántódásunkat detegálnunk, mivel Kegyelmes Urunk, az domíniumbeli jószág s városok miat minduntalan angáriáltatunk, akárminemű imposíciók interveniállyanak, soha in tempore az nemes vármegyével edgyütt

nem administrályák, sőt néha sohasem, az melly miat már Kegyelmes Urunk, sokat fizettünk, de már mit fizessünk, nincsen, quietantiájokat super administratis notariusunk kezében (kivált az alsó domínium), be nem adgya, fiscális tiszt uramék őkegyelmek magok kezére vevén, akarminemű imposíciókat is őkegyelmek repartiályák, sem restantiákat, sem administrációkat ki nem adnak, nem tudgyuk Kegyelmes Urunk, valamit administrálnak-e, vagy nem, mert az nemes vármegye tisztei semmit sem disponálhatnak, minthogy mind magok s mind fiscális tiszt uramék őkegyelmek semmi dispositiójokat meg nem engedik, és így nem is compellálhattjuk mint az nemes vármegyétől independens embereket. Most is Kegyelmes Urunk, Szattmár demolítiójára is 100 ember repartiáltatot az domíniumra, de egy sem ment Kegyelmes Urunk, az kikért is az szegény vármegye részérüll való szegénység munkálódik, ha adigálni akarnók, nem administráltatnak, melly iránt is reménkedünk Hercegségednek, mint Kegyelmes Urunknak, méltóztassék Hercegséged kegyelmesen parancsolni, hogy az nemes ország servitiumit, az mint az nemes vármegye (noha ennek előtte harmad részét supportálták az nemes vármegye közönséges onussinak), ex liberalitate quartalitást imponál, az nemes vármegyével administrályák, hogy napról napra a restantiákat rakásra ne gyütycsék és a nemes vármegye részérüll valókbul ne supleáltassék, úgy quietantiájokat is adgyák notariusunk kezében, tudhassuk meg administrációjokat. Hercegségednek mint Kegyelmes Urunknak holtig való hűséges engedelemmel, alázatosan elvárván Hercegséged kegyelmes parancsolattját, megszolgályuk, tellyes reménységünk lévén Istenünk után Hercegséged kegyelmeségében. Serenissimam Celsitudiem Vestram quam diutissime foeliciter vivere et regnare desideramus. Datum ex congregatione nostra die 8. Junii 1705 in oppido Szigett celebrata.

Serenitatis Vestrae humilimi perpetuique fideles servi
Universitas Comitatus Maramorosiensis.

Jegyzetek

¹ Sic! Nyilván Magyarországról és Erdélyről van szó, ezért a többes szám.

98.

Hely és dátum nélkül (1705. június 8. után)

II. Rákóczi Ferenc Máramaros vármegyéhez a vámszedésben tapasztalt visszaélések megszüntetéséről, s a kincstári domíniumok adókötelezettségéről.

Fogalmazvány. OL G. 19. RSzL II. 3. B.

Comitatu Maramarosiensi.

Vévén az kegyelmetek levelit,¹ értjük, hogy némely kegyelmetek között levő vámosok excedálnának a vámnak beszedése alkalmatosságával. Hasonló instantiája lévén azért előttünk nemes Ugocsa vármegyének is, intimáltunk ökegyelmeknek, informállyonak aziránt bennünket, hol micsoda legális vámok subsistálhatnának, és mellyek hol abrogáltathatnának. Az iránt azért egyetértvén kegyelmetek azon nemes vármegyével, hasonlót kövessen el, azáltal tolláltathatnának az ollyatén excessusok is, mellyeket mindazáltal mászor [sic!] a nemes vármegye nevezetesen tegyen fel, tudhassuk, micsoda excessusok legyenek azok, kik által patráltatnak és kiket kellessék coerceálnunk.² Errül azomban országunk törvényei is vannak, mellyek mellet zabolát vethetni az ollyatén excedenseknek szájokba, abban is eljárhat azalat kegyelmetek. Ami pedig illeti az ott való dominiuminknak renitentiáját, hogy nem akarnának a nemes vármegye közzé concurrálni, s annyiban amennyiben illik, onét dependeálni, megírtuk nemzetes vitézlő Kálmánczay István oda való sóbéli adminisztrátorunknak, hagyja meg azon dominiumoknak, concurrállyon [sic!] mind a publici impositiokba, mind a vecturákba, mind más közjónak

promóciójába, nem kívánván az iránt magunk embereinknek is kedveznünk. Csak az igaz[ságos] proportiót tartsa meg kegyelmetek.

Expedita. Protocollata.

Jegyzetek

¹ Részben válasz a 97. sz. levélre.

² E szó után áthúзва: megzaboláznunk.

99.

Máramarossziget, 1705. június 13.

Kálmáncsay István levele a fejedelemhez: egy lengyelországi zsidótól rézedényekért fegyvert lehetne szerezni. Javasolja a kereskedők részére kiállítandó passusok kiadásának könnyebbítését. Csatolva Rákóczi válasza július 5-éről.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. e/A.

[Külső címzés:] Serenissimo Transylvaniae Principi Domino Domino Francisco Rákóczy de Felső Vadász [stb.] [Gyűrűpecséttel.]

Kegyelmes Uram.

Az flinták és az pistolok acélljának megszerzésében munkálkodván, Potoczky uram sidója jöt hozzám, aki azon acéloknek megszerzését magára vállalná, ha Potoczky uramtul passussa lehetne, hogy amellet hamaréb Daiczkára¹ mehetne: az rezet 60 magyar forintban ellvenné, de mind pálnéka fazekat kíván, és circiter 2 holnap alatt ennihány szász acélt ígért, hogi ide kiszállítia, úgi hogj mi is az részfazekat ide szállitassuk: ezen kívül kész salitrumot is égér, fontiát 45 pínzen tartván; de hiszem azelőt Kálló táján elég salitrumot szedtek és 8 poltúrán atták.

Emellet kőrösmezei fiscális bíró, aki Lengiel Országgal határos, hozta hírül, hogy most ujjobban iöt 100 taár azon, akart volna Hercegséged szolgálattiára bėjönni, de valami Berzenszkiné özvegj asszonj az jószágán által nem bocsátotta.

Továbbá penig az idevaló harmincados az fiscus javára nízve mit insinuálljon, Hercegségednek alázatossan megküldettem, új vagyon, amint legközöllebb az mostani pünkösdi sokadalomkor experiáltam, hogy az kereskedőrend is, az itt való lakos is igen sajnállja, hogy mind az adózásra, mind penig életének táplálássára hol Erdélyben, hol Magyar s Lengiel Országban és Molduában menni akarván, Dolhay uram penig az vármegyének széllén hol Dolhán, hol Huszton lakván, egi passusért őkegyelméhez menni kényszerítettik. Melihez képpest ha ugian immár őkegyelme az vármegiének az alsó széllére vigiázna, talám jó volna az nemes vármegye is, új az fiscális tiszték is, mint azelőt, az közöl való passusokra vigiáznának, hogy passusok nélkül senkit ki ne bocsásanak és hírek nélkül senki bé ne jönne, így az kereskedőrend is cum diminutione proventus tricesimalis inníd annira nem idegenednék, azonkívol penig nehezen hiszem, hogy Dolhay uram minden passusokra reá érkezhetik. In reliquo Isten éltesse Hercegségedet sokáig jó egészségben hazánk szerencséjére. Sziget 13 Junii 1705.

Hercegségednek alázatos engedelmességgel való szolgálja

Kalmanczay István m. p.

[Rávezetve a válasz fogalmazványa:]

Repplica 5. Julii 1705 Csabánál. Kegyelmed levelét vettük, s abban való tudósétását megértettük. Azon leszünk, hogy Potoczki sidójának a kíván passusát urátul megszerezhessük. Ami penig Erdélybe s Moldvába járó kereskedőknek kívántató passust illeti, mivel az olly passusok adásában kiválképpen való vigyázással kellett lennünk, ehez képest annak adását hadi tiszteinknek kívül másoknak nem engedhettyük: hanem van paran-

csolattya nemzetes vitézlő Dolhai György huszti kapitányunknak, hogy akiknek az illy kereskedők közzül távoly léte miat passust nem adhatna, tarcson a passusokban, vagj közeleb levő helyen olly embert, aki őkegyelme neve alatt ezen kereskedőknek Erdélyre és Moldvára passust adhasson s kereskedéseket folytathassák.

NB. Dolhai uramnak errül parancsolatot.

Expedita. Prothocollata.

Jegyzetek

¹ Sic! Dancka = Gdansk.

100.

Egri tábor, 1705. június 18.

II. Rákóczi Ferenc fejedelem rendelete Máramaros vármegyéhez „némelly városok excessusi” tárgyában. Sajat kezű aláírással, nagy fejedelmi pecséttel.

Ernst 204. l.

101.

Máramarossziget, 1705. június 23.

Máramaros vármegye beadványa a fejedelemhez a megyét terhelő különböző szolgáltatásokról, illetve azzal kapcsolatos panaszáról.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

Serenissime ac Celsissime Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subjectio-

ne. Hogi az Ur Isten Hercegségedet szegény nemzetünk örömére örvendetessen éltesse és boldogétsa, aláztatosson kívánnjuk.

Hercegséged kegyelmes parancsolattját Kegyelmes Urunk, az portális hajdúknak felállítása felől alázatosson vöttük; hogi méltóztatott Hercegséged most is édes elejtől, néhay boldog emlékezetű kegyelmes fejedelminktől kegyelmesen conferáltatot, magoktúl és méltóságos successoroktul is szentűll minden expedíciókban, s még a tyrannusok kegyetlen oppressiója alat is csorbaság nélkül helyben hagiatot privilégiumunkban való megtartásunkban kegyelmesen ujjobban is consolálni, az egész világon magát dicsősségessé tött nagi Isten álgia és szentellye meg Hercegségedet, ellenséginek megrontására készítettet nagi dolgoknak a világ előtt való kiterjesztésére. Mely privilégiumunkall hogi oly szorossan nem kívántunk élni, Kegyelmes Urunk, világos argumentum két rendben is Szatmár alá lőtt personális insurrectiónk, és azután is holl 500 s hol 600 embereinknek táborban tartása, és az victuáléknak, vectúráknak s egiéb requisitumoknak exempláris administrációja, kiket örömmell cselekedtünk és cselekszünk mindaddig, valamíg romlot állapotunkhoz képpest erőnk lészen, kiket ennek előtte privilégiumunk, és az Hercegséged boldog elei idejekben az Moldovában, Lengiel és Magiar Országban s Erdélyben is giakorlatossággal let hadi expedíciókban való praxisnak normája szerint nem administráltunk. Kegyelmes Urunk! az élő Istenért kérjük Hercegségedet, azon portális hajdúknak lehagiasában méltóztassék Hercegséged boldogtalan vármegiénknek s maradéinknak kegyelmes consolatióvall lenni, és nyomorult vármegiénkben örökké tartó monumentumát erigálni kegyelmesen, hogi az egész világon kiterjedet Hercegséged dicsősséges emlékezeti maradéink között is mindörökké depraeáltassék, magunkra penig ne szállyon következendő maradéinknak sok átkokkal egibenfűzött implorációi; míg ellenségünk több, fegiverünk kevessebb vala Kegyelmes Urunk,

akkor Kegyelmes Urunk nem oltalmaztuk oly szorosan eddig nem változott privilégiumunkat, most már, mikor az minket édes nemzetünkkel kegyelmesen megszanó s rajtunk könyörülő Isten Hercegséged diadalmas fegiverét megszorította, ha csak Erdély Országá is hadakozhatot a 200 emberekbűll álló succursusonkon kívül is, mennyivell inkább Hercegséged az egész Magyar és Erdély Országokban elterjedet, s az ellenség országában is elhatott fegivere annál inkább diadalmaskodik; kit elnyomatatot nemzetünknek világ csudájára dicsősségesen felemelő nagi Istene tovább is szerencsésen boldogétson! Ezen privilégiátus 150 hajdúinknak és 50 lovasinknak állítása volt Kegyelmes Urunk portáinkall edgiüt, kiknek 50 hajdúit az portákban lakó parasztság, minthogi kevés portáink vannak, az 50 lovasokat és 150 hajdúkat peniglen az nemesség atta, nem is volt az az boldogtalan vármegie nemes Erdély Országá előtt oly nagy consideratióban, minthogi tudták exacte effectívus státussát, mint azután ob respectum salis fodinarum aggraváltatot az palatinális impositiókban, mellyeket Kegyelmes Urunk, supportáltunk egész nemességűll, és nem hagituk csak azokra, kik más nemes vármegieékben az olyanokat supportálták, máskint régen szél fűiná helyét vármegieéknek; Istennel bizonyétunk Kegyelmes Urunk, azon portális hajdúkat nem is supportálhatná az egész vármegie is, ki is már semmiből semmi pénzt nem tud keresni, nemhogi az ezen boldogtalan vármegieékben lévő néhány porta supportálhatná. Borulunk azért alázatossan és egész devótióvall Hercegséged lábaihoz, vagi az privilégiális 200 embert, vagi az sóldpénztt adgiuk meg, többell ne terheltecsünk, mivell többet (még azokat is nehezen), nem álléthatunk, sem fizetéseknek nem satisfaciálhatunk. Kiért az Ur Isten Hercegségedet álgia meg méltóságos fejedelmi házávall edgiüt.

Jelentyük Hercegségednek alázatossan, midőn Hercegséged tekintetes nemzetes Szalai Páll uramot ökegyelmét vármegieékben küldötte vala, adtunk ökegyelmének

egi holnapra való soldpénztt hungaricales fl. 850, melyről való quietantiákat a Commissariatus Hercegséged kegyelmes commissiója nélkül acceptálni nem akar, kérjük alázatosson Hercegségedet, méltóztassék Hercegséged kegyelmesen committálni, acceptáltassék az soldpénzben, hogy quietantiánk mellet Hercegséged kegyelmes commissióját exhibeálhassuk az Commissariatus előtt.

Kegyelmes Urunk! megírtuk Lónyai uramnak ökegyelmének, sőt maga is jól tudgia ökegyelme, hoga ebben az nyomorúlt vármegyében edgietlen egi nyeregcsináló is nincsen, az úr Dolhai uram molnárán kívüll, aki is mikorra csinálná meg az Lónyai uramtóll vármegiénkre repartiáltatot nyergeket, az holott az úr Dolhai uram ökegyelme szükségeire sem satisfaciálhat. Pokrócokat peniglen már attunk nro 300, és ujjobban is repartiáltunk nro 500, mert az mink van, Kegyelmes Urunk, él az Isten, tiszta örömmell adunk, de az mink nincsen, vármegiénkben nem találtathatik, mint adhassunk, Hercegséged kegyelmesen méltóztatik megítlni.

A tokai szűkségre az szállyakbúll kivéjendő fákat Kegyelmes Urunk, mind az sókkal edgiüt jó szívvel adatytyuk, nincsen is semmi megbántódásunkall.

Az zabot Kegyelmes Urunk! úgi tudgiuk, kevés híjjávall már administrálták szegény lakosink, kinek is nagi részét Váriban s Beregszázban administrálták az akkori parancsolat szerint embereink; mellyet is hoga ujjabb és nagi expensáinkkal azon deponált helyekből Tokajban ne kellessék száléttatnunk, alázatosson instálunk Hercegséged előtt.

Hercegséged kegyelmes resolútiója szerint, még vagion valami kevés marhánk, jó szívell és készséggell adgiuk, az minthoga csak mostanában is hajtattattunk közell 300 marhákat, ennek utánna is az mink vagion, Kegyelmes Urunk el nem titkollyuk, az mi kevés buzának szerét tehette az szegénység, elküldöttük és actu viszik az diószegi magazinumban; elvárjuk Kegyelmes Urunk instan-

tiánkra és alázatos könyörgésünkre való Hercegséged kegyelmes resolútióját alázatosson. Serenissimam Celsitudinem Vestram quam diutissime felicissime vivere et regnare desideramus. Datum ex congregatione nostra die 23 Junii 1705 in oppido Sziget celebrata.

Serenitatis Vestrae perpetui humillimique fideles servi
Universitas Comitatus Maramo-
rusiensis. 1705.

102.

Máramarossziget, 1705. július 8.

Máramaros vármegye beadványa a fejedelemhez a megye katonaillesítési kötelezettségéről és a Rákóczi segítségére jövő tatárokkal kapcsolatos hírekről.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo ac Celsissimo Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Electo Principi Francisco Rákóczi [stb.] [5 kis kerek pecsét nyomaival.]

Serenissime ac Celsissime Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissimam subjectionem. Hogi az Ur Isten Hercegségedet szegény nemzetünk örömére örvendetesen sokkáig éltesse, alázatosson kívánnjuk.

Kegyelmes Urunk! Hercegséged kegyelmes parancsolattyát az 450 portáinkra eveniált hajdúknak előállítására irányt alázatos submitióvall vettük; többire azon órában érkezvén méltóságos főgenerális Károlyi Sándor uram önagysága parancsolattya is 250 lovasoknak és 500 gyalogoknak sietségell való felállításáról; kikről is Kegyelmes Urunk, máj congregációnkban minémű dispositiót

tettünk, repartícióját Hercegségednek, mint Kegyelmes Urunknak alázatos levelünkben includáltuk,¹ mellyet az úr, administrator tekintetes nemzetes Kalmanczai István uram őkegyelme az domíniummal assumáltatni recusállya, hanem kívánnya őkegyelme éppen csak az 500 gyalogoknak quartalítását repartíáltatni, az holott Kegyelmes Urunk, limitáltuk az 250 lovasoknak felkészítését aequivalensnek lenni az 500 gyalogok felállításávall, és ígi Kegyelmes Urunk, mintha 1000 gyalogokat kellenék repartíáltatni, úgi excindáltunk in quartalitem integri quanti az domíniumra 250 gyalogokat, assumálván az lovasokat egészen magunkra. Hercegségednek, mint Kegyelmes Urunknak az földig lehajtot fővell Hercegséged lábaináll alázatosson könyörgünk, méltóztassék Hercegséged kegyelmesen parancsolni, bévet s usuáltatot repartícióink maradhasanak meg in suo esse, és az in latum et longum való disputációkall az publicum servítiumok ne procrastináltassanak, mert soha bizoni Kegyelmes Urunk! az domínium concursussa nélkül nem subsistálhatunk; most is Kegyelmes Urunk, Szatmár demolíciójára az nemes vármegye részéröll 300 emberünk vala oda, és az vármegiénkre excindált részt régen demoliálták is, akkor is az domíniumra eset 100 emberek simull et semel el nem menván, még ma is úgi érettük, azon részek nem demoliáltatot; hasonlóképpen Kegyelmes Urunk, Ecsed várának restaurációjára 300 emberink vannak, az domínium részéröll száznak kellet volna lenni, de az mint Ecsedben lévő commissáriusunk írja, tízen is alig vannak; mely ilyen és hasonló renitentiájokért, Kegyelmes Urunk! nyomorult vármegiénken mind excútiók exerceáltattanak, mind okoztatik az mi hiba esik, holot Kegyelmes Urunk, mint Hercegségednek alázatosson detegáltuk, töllünk independententer vannak.

Jelentyük Hercegségednek, mint Kegyelmes Urunknak, hoga mind az 250 lovasokat, s mind az 500 gyalogokat repartíálván, dispositiót tettünk és actu készettyük minden halogatás nélkül mégis. Menstruális fizetéseket

peniglen mint és miből adhassuk meg, Kegyelmes Urunk soha módgiát nem talállyuk, mert Istennel bizonyjéunk, annyira jutottunk Kegyelmes Urunk, hoga az portionátusok is némellyek jobbágiságra obligálná magát, csak szerezhette pénzt az publicum onusoknak megfizetésére, de sohul sem kaphat, mert quaestusunk, az kiből valami ingredientiónk lehetne, nincsen, az minémű apró hitván marháink termenek, azoknak semmi árra nincsen; az sóvall, minthoga nagi az árra, ereje az szegénységnek nincsen, hoga azal kereskedhetnék, félvén az megeshető, gjakran is történyt víz miat való romlástóll s kártóll, ha Hercegséged kegyelmes consolatióját nem mutattya.

Kegyelmes Urunk! tartozó kötelességünkben lévén, Hercegségednek az mi oly történhető nociturnitásokat észben vehetünk, megjelentsük; folyamodot olyan hír, hoga az tatárságnak egi része az szélektóll nem messze, Sztaniszló nevű város alatt alút volna és titkosan, Hercegséged hűségére való menetelnek alkalmatosságávall, avagi hirdetésévell, csapást és irruptiót akarna tenni. Hercegségednek könyörgünk aláztatosson, méltóztassék Hercegséged kegyelmesen commitálnj administrátor uramnak őkegyelmének, az kőrösmezei passust vágattassa bé őkegyelme, mivel onnan akarnak beütni, az mint hallatik; Hercegséged kegyelmes parancsolatiát elvárjuk, Kegyelmes Urunk aláztatosson. Serenitatem Vestram quam diutissime foeliciter valere et regnare desideramus. Datum ex congregatione nostra die 8 Julii 1705 in oppido Sziget celebrata.

Serenitatis Vestrae humillimi perpetuique fideles servi
Universitas Comitatus Maramorosiensis.

[A levél belső oldalára rávezetve a fejedelmi válasz fogalmazványa:]

24 Julii 1705 Mocsonoknál.

A nemes vármegye levelébül s abban transmittált accusábul értyük, a soldosokat és portális gyalogokat in gremio sui miként repartiált[a] volna. Mely repartítiót is,

hogj annyival hamaréb a nemes ország szolgálattya effectuáltassék, helyben hagytuk, aminthogy tekintetes nemes Kalmanczay István főadminisztrátor hívünknek parancsoltunk is íranta, hogy ha ezen repartíció szerint a domínium negyed részel tartozik, azon domíniumott annak előállítására concuráltassa.

A tatárok iránt való hírt ami illeti, csudálkozunk rajta, hogy a nemes vármegye tart azoknak irruptiójoktul, holot nekünk, ha új volna is a dolog, amint hallatik, mellyet mindazáltal nem reméllünk, az illy irruptiók ellen való dispositiók tételére, amikor szükségét látjuk, vagyon gondunk.

[Oldalt:] Prothocollata.

Kalmanczay István úrnak. Nemes Máramaros vármegye a soldosok és portális gyalogság előállításában mine-mű repartíciót tet és hozzánk transmittált, Kegyelmednek acclusíve megküldöttük; akarván azért az üdőnek és az ország szolgálattyanak kedveznünk, Kegyelmednek committálni kívántuk, hogj ha az domínium negyed részel tartozik, aszerint a domíniumot az soldosok és gyalogok előállításában concurráltassa s urgeállja is Kegyelmed, nem kevánván semmire is az domínium alleviációjával vagy a vármegyét terhelni, vagy a haza szolgálattyt retardálni, és hogy ecsedi munkában is lassan concurál a domínium, azt is sajnállyuk.

[Oldalt:] Prothocollata.

Jegyzetek

¹ Nincs már a levél mellett.

103.

Máramarossziget, 1705. július 17.

Kálmáncsay István a fejedelemhez Máramaros megye katonaállítási kötelezettségéről és egyéb problémákról.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. e/A.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi Domino Domino Francisco Rákóczy de Felső Vadász [stb.] In Castris. [Gyűrűpecsét.]

Kegyelmes Uram.

Itten az nemes vármegye az 500 gyalognak és 250 lovasnak megszerzisében munkálkodván, jólehet az szégségnek és legkiváltképpen az domíniumnak nagi oppressiójával (mert az 500 gyalognak hason felét reá vetette), nagiob részrül megszerzette, és kapitány Szent Mariay uram előtt meg is mustráltatta, de őkegyelme ennihány inhabilist nem acceptálván, a többit hogj mentől hamarib megruházzák és megfegyverítsék [sic!], az vármegiének megparancsolta. Melyhez képpeszt én is az domínium részirül amennire lehetet, azon 500 gyalognak edgiék részét az domíniumban repartiálván, az ruházat és fegyver iránt magamot Hercegségedre provocáltam; meo videre, hogy sem ezen gyalogoknak megruházására és felfegyverezésére külsünk, az kire máskint is alkalmas üdő kívántatik, mert itten sem posztó, sem fegiver ki nem telik, talám jó volna ezen jószágbeli gyalogot szakasztva praesídiumokban elosztani és az régi praesídiáriusokban aki mind jó fegyveres, ruhás, anni számút kivinni, úgi hogj ezeknek az jószágbelieknek az jószág, amint már fogatta őket, legfőképpen az 5 város fizetvén és fizetésekbül minden holnapban ruházatokra egi-egi forintot megtartván, üdővel úgi megruházni, így medio tempore mind az haidúrendet megtanulhatnák, mind penig maid minden ország külsíge nélkül megruháztatnának.

Azomban az lovas is igen fegyveretlen és ruházatlan lévén, talán job volna in forma personalis insurrectionis legfőképpen az 5 városokban lakó nemességet, aki az város közé effélékben éppen semmit, vármegie közé penig igen keveset,¹ úgi mint Szigeten töb 80 nemes embernél lévén, csak 6 nyomorút lovast praestált, holot az város

határát, esztendőös korcsmáját és egyéb városi jövedelmet mind inkább az nemesség használlya, az városiakat pedig, circiter 25 lévén, 8 gyalogra limitálták. Igi az lovas is mind fegivereseb, paripássab és ruházassab [sic!] lehetne; és az szegénség is valami respíriumot vehetne, mert a nemes vármegye mind inkább az szegénséggel az egész publicumot supportáltattya, úgi annira, hoga immár ennihány falubeliek hegiekre recipiálták magokat, és ot laknak, az honnad az vármegie tisztai ki nem vehetik őket, és nem is mernek oda menni, hanem ezen gialogot is, valahol faluban embert foghattak, úgi fogták és kötözve hozták.

Emellet Kegyelmes Uram, az it való harmincados az regiák iránt, hoga fottán vagion, magát insinuálta, kérévén aláztatossan Hercegségedet, vagj 50 regiárul Hercegséged parancsolni míltóztassék.

Maradván mindenkor Hercegségednek, mint Kegyelmes Uramnak aláztatos engedelmes híve és szolgája

Kalmanczaj István.

Sziget 17 Julii 1705.

[Rávezetve a válasz fogalmazványa:]

1. Augusti 1705. Mocsonoknál. Kegyelmed levelébül is értyük, a nemes vármegye repartíciója szerint mennyi gyalog esett volna, és hoga azoknak ruháját és fegjverét akarná Kegyelmed tollünk kitelni: de minthogj resolváltuk azon ruhát és fegjvert a jószág proventusibül kitelni, Kegyelmed igyekezzen is azt onnan administrálni. Hoga mindazáltal annyival is hamaréb a nemes ország szolgálattya secundáltathassék, kegyelmesen annuáltunk, hoga tekintetes nemzetes Dolhai György huszti kapitányunk azon ujj gyalogságbul citra notabile detrimentum praesidii az említett praesídiumba, amennyit az ot való szükséghez képest a fegyveres hajdúból kibocsáthat, annyit acceptállyon, aminthogy van is ez iránt parancsolattya tollünk. Hoga pedig mind a nemes vármegyének s mind a domíniumnak is sua proportione terhe könnyebbéttessék, generális Károlyi Sándor uram által 200 lovasra és

300 hajdúra engettük nemes Máramaros vármegye concursussát.

A lovas soldosokat ami illeti, már ez iránt universalis positiónk lévén, hogj aszt változtassuk, nem lehet, hanem Kegyelmed azokat a fiscális tisztekkel fegjverésítesse meg.

Csudálkozással értyük penig a szegénségnek elszéledését, kiknek is aggraváltatások positive akaratumk ellen lévén, Kegyelmed minden utakon s módokon igjekezzen annak manutentiójában és reductiójában. Expedita. F. P. Prothocollata.

NB. Dolhai uramnak committálni, hogj ezen hajdúkat vegye be...²

Jegyzetek

¹ Értsd: szolgáltatott.

² A folytatás kihúzva.

104.

Mocsonoki tábor, 1705. július 26.

II. Rákóczi Ferenc levele Máramaros vármegyéhez a zsoldosok repartíciójáról. Megnyugtatja a vármegyét, hogj a tatárok betörésétől nem kell tartania. Saját kezű aláírás, fejedelmi nagy kerek pecsét.

Ernst 204. l.

105.

Mocsonoki tábor, 1705. augusztus 1.

Vay Ádám udvari főkapitány Máramaros vármegyéhez 200 lovas és 300 gyalogos küldése és kellő számú egyenruha elkészítése tárgyában. Saját kezű aláírással, pecséttel.

Ernst 260. l.

Máramarossziget, 1705. augusztus 4.

Máramaros megye a fejedelemhez: a most tőlük követelt dézsmát soha nem fizették.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo ac Celsissimo Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Electo Principi Francisco Rákóczi de Felső Vadász [stb.] [A szokásos 4 kis kerek, papírba nyomott pecséttel.]

Serenissime ac Celsissime Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima promptitudine ac subjectione praemissa. Hogi az Ur Isten Nagyságodat szegény nemzetünk örömére örvendetesen sokkáig éltesse, alázatos devótióval kívánnyuk.

Kegyelmes Urunk! Nagyságod kegyelmes determinátióját Szerencsi Joseph atyánkfia ökegyelme vármegyéinkbéli dézsmálás iránt mai congregációnkban proponálá, és mingjáraást procedálni is akara, azt mint hogi urgeállya is, Nagyságod kegyelmesen kiadatot méltóságos instructiója szerint. Mivell peniglen Kegyelmes Urunk, ennek a mi nyomorult vármegyéinknek sokkall más formában vagion dolga, mintsem egiéb nemes vármegyéknek, mely miatt is soha világ teremtésétöll fogva, az 5 városokon kívüll, sohull egész vármegyéinkben semmiből is dézma nem exigáltatot vármegyéinkben [sic!], az 5 városokon kívüll falukon egi magyar sem lakik, hanem oroszok és oláhok lakják, és olyan földeket bírnak, mellyet magok és elejek kézi munkájok általl nyers erdőböll éppétettenek magoknak. Az 5 városok dézmáját peniglen, régi dicsősséges emlékezetű szent királyok és fejedelmek collátiójokbull ezen városokon lakó parochusok parochiájokhoz bírták, minden árendának megfizetése nélkül. Elhisszük Ke-

gyelmes Urunk minden kételkedés kívűll, Nagyságod minket is, mint több nemes vármegjéket, szabadságunkban kegyelmesen akar conserválni és kegyelmes consolatíójávall éltetni, az minthogi ezen parochiális dézmákban is Nagyságod papiainkat megmaradni kegyelmesen resolválta. Könyörgünk Nagyságod fejedelmi kegyelmes lábaináll az földig lehajtott fűvell, méltóztassék Nagyságod természeti fejedelmi kegyelmessége szerint megírt dézmás Szerencsi Joseph uramnak kegyelmesen parancsolni, minthogi eddig vármegiénkben dézmálás soha sem practizáltatot, a dézmának adására szegénységinket, az kik aszt sem tudgiák, mire való a dézmálás, ne adigálylya, megbizonyétyuk Kegyelmes Urunk nemes Erdély Országával is, hoga soha sem attanak lakosink, a városiakon kívűll, sem nem tartoztanak semmibül is dézmávall, az minthogi ama kemény nyomorgató birodalom alatt egi Mohácsi nevű ember expediáltatot vala vármegiénkben dézmálásra, ki is megtudván állapotunkat, elment vármegiénkből minden dézmálás nélkül. Világos articulusok vannak Kegyelmes Urunk, az mellyek contineállyák, hoga rasciani, valachi, rutheni decimasolvere non tenentur, de ezen kívűll is nemhoga it az dézmálás valaha praxisban volt volna, de még emlékezeti sem volt soha is. Nagyságod fejedelmi és természeti kegyelmességét alázaatosan elvárjuk, kiért is az Ur Isten Nagyságod fejedelmi méltóságos személyét minden boldogulással koronázza. Serenitatem Vestram quam diutissime vivere et regnare desideramus. Datum ex congregatione nostra die 4. Augusti 1705 in oppido Sziget celebrata.

Serenitatis Vestrae perpetui humillimique fideles servi
Universitas Comitatus Maramorosiensis.

[Más kézzel rávezetve:]

Nemes Máramaros vármegye. Soha sem adot désmát, most kéri rajta, az 5 városiak désmája penig a papoké. 1705.

Szászváros, 1705. augusztus 6.

Gróf Forgách Simon erdélyi főparancsnok rendelete Máramaros vármegyéhez bizonyos „Panna Stefan névő görög” kém elfogatása tárgyában. Saját kezű aláírás.

Ernst 89. 1. — A keresett személy minden bizonnyal azonos azzal a Pano István erdélyi göröggel, aki 1704-ben Rabutin császári tábornoknak adta át Bethlen Miklósnak azt a kéziratát, amelyet az Bécsbe akart vele küldeni. Rabutin ekkor fogatta el a kancellárt.

Máramarossziget, 1705. augusztus 11.

Máramaros vármegye a fejedelemhez: a tolvajok határszéli garázdálkodásáról és üldözéséről, a megye és Kálmáncsay István adminisztrátor viszonyáról.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo ac Celsissimo Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Electo Principi Francisco Rákóczi [stb.] [A szokásos 4 kerek pecsét nyomával.]

Serenissime ac Celsissime Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subiectione praemissa. Hogi az Ur Isten Nagyságodat Kegyelmes Urunk! szegény nemzetünk örömére örvendően éltesse, alázatosson kívánnjuk.

Kegyelmes Urunk! alázatosson kénszerítettünk Nagyságodnak, mint Kegyelmes Urunknak repraesentálnunk: minthogi Kegyelmes Urunk, az ellmúlt napokban valami lengielországi tolvajok egiben útvén magokat, vármegienk határjban béútvén, ugian vármegienkbéli Batiza ne-

vü falubelieknek tolvajull nyaraló helyyeokról feles juhokat elhajtották, és egiéb holmi juhszállási necessarjumat is elvitték, mellyet meghalván azon Batiza nevü falubeliek, felfegiverkeztvén (noha odavaló szolgabíró atyánkfia prohibeálta őket, de azzal semit sem gondolván), az havasra felmentenek, és lengielországi juhokat többet háromszáználl elhajtottanak, és ma is kezeznél tartják; mely miat Kegyelmes Urunk, félünk valami inconvenientia ne történnyék az szomszédságban. Jóllehet Kegyelmes Urunk! az odavaló szolgabírónak megparancsoltuk, ha kiket azon marhahajtogatók közzüll megkaphat, fogattossa meg az Nagyságod továbbra való kegyelmes resolútiójáig; aszt ugian Kegyelmes Urunk, igasságossan meg kel vallanunk, hoga az szélekben lévő Gidusinszki, Csartorinszki és Beszeczkiné asszoniom önagyóságok jószágiban lakók alkalmasint elkezdették az marhahajtogatást, az mint ezen batizai juhokat elhajtó tolvajok is Beszeczkiné asszonyom önagyósága Mikulics nevü falubeliek voltanak nagjob mértékben; és annak utánna Gidusinszki Sábja nevü falubéli jobbágji (az mint informáltattunk), Szaploneczai Györgi nevü vármegiénekbéli, az oláh renden hasznos tagiának most is alkalmas károkat töttenek, juhajban elhajtván.

Mégis alázatossan kénszerítettünk Nagyságod fejedelmi méltóságos lábajnál lehajtot fővell Nagyságod kegyelmességét implorálnunkez aránt is, lévén vármegiénekek sokfelé expendiálandó commissáriusokra terhes expensáink, úgi nomine colectivo az compútusokra expediált és ennek utánna is expendiálandó emberinkre, melyek noha közönségesek, mindazonáltall az domínium bennünket egi pénzell sem segét, és akarminemü, az nemes vármegiét concernáló dolgainkban let és léjendő expeditusinkra költött alkalmatosságokra sem nem succurrálnak, sem nem succurálnak; jóllehet ökegyelmeket az közönséges jó s megmaradás egiaránt concernályly; melyről is megtaláltuk az urat, főadminisztrátor uramot ökegyelmét, de minthoga Nagyságodtól ökegyelmé-

nek commissiója az olljanok iránt nincsen, magát ökegyelme azzall excusáallya. Könjörgünk Nagyságodnak Kegyelmes Urunknak, méltóztassék Nagyságod az lengyel szélekben lévő lengyell uraknak önagyágoknak íratni, tarcsák s tartassák meg az ennek előtte ineált pacificátiót; és megírt úr, tekintetes nemzetes Kalmanczai István főadminisztrátor uram ökegyelmének is kegyelmesen committálni, az közönséges jóban kívántató expensákban az domíniummal concurráltasson ökegyelme; az batizai juhajtogatók iránt való Nagyságod kegyelmes resolútióját aláztatosson elvárjuk, és Nagyságodnak holtig való hű engedelemmell aláztatosson megszolgállyuk. Serenitatem Vestram quam diutissime felicissime valere et vivere desideramus. Datum ex congregatione nostra die 11 Augusti 1705 in oppido Sziget celebrata.

Serenitatis Vestrae humillimi perpetuique fideles servi
Universitas Comitatus Maramorosiensis.

109.

Sopornyai tábor, 1705. augusztus 17.

II. Rákóczi Ferenc fejedelem rendelete Máramaros vármegyéhez, amellyel Szerencsi József dézsmást annak megállapítására küldi ki, hogy tartozik-e a megye királyi dézsmát adni. Saját kezű aláírással, papírba nyomott pecséttel.

Ernst 204.1.

110.

Szécsényi tábor, 1705. szeptember 17.

II. Rákóczi Ferenc fejedelem rendelete Máramaros vármegyéhez a szorosok őrizetéről. Saját kezű aláírással, fejedelmi pecséttel.

Ernst 204.1.

111.

Kutyfalva, 1705. szeptember 19.

Gróf Pekri Lőrincnek, az erdélyi kuruc hadak főparancsnokának levele Máramaros vármegyéhez a fejedelmi beiktató országgyűlés felől. Eredeti, saját kezű aláírással, zárópecséttel.

Ernst 188.1.

112.

Szécsényi tábor, 1705. szeptember 27.

II. Rákóczi Ferenc fejedelem meghívója a szécsényi gyűlésre Máramaros vármegyéhez. Saját kezű aláírással.¹

Ernst 204.1.

Jegyzetek

¹ Minthogy a szécsényi gyűlés 1705. szeptember 12.—október 8. között tartott, vagy a meghívó dátuma téves az Ernst-katalógusban, vagy a fejedelem közben hívta meg a nem magyarországi Máramaros megyét a gyűlésre.

113.

Szolnok melletti tábor, 1705. szeptember 28.

Károlyi Sándor utasítása Máramaros vármegyéhez az elszéledt katonaság összefogdosása tárgyában. Eredeti, saját kezű aláírással és pecséttel.

Ernst 127.1.

114.

Zilahi tábor, 1705. október 25.

II. Rákóczi Ferenc kiáltványa Máramaros vármegyéhez: megrója őket, mert a személyes felkelést vonakodva teljesítik.

Eredeti. Magántulajdonban.

Nos Franciscus II. Dei gratia Sacri Romani Imperii et Electus Transylvaniae Princeps RÁKÓCZY Partium regni Hungariae Dominus et Sicularum Comes, pro libertate regni Hungariae confoederatorum statuum, nec non Munkacsiensis et Makovicziensis DVX. Comes perpetuus de Saaros, dominus haereditarius in Saaros Patlak, Tokaj, Regécz, Ecsed, Somlyó, Lednicze, Szerencs, Onad etc. Universis et singulis regni Transylvaniae trium nationum statibus et ordinibus, ac aliis quibusvis cujuscunque conditionis et gradus ejusdem inhabitatoribus, praesentes nostras visuris, lecturis aut legi audituris, fidelibus nobis syncere dilectis, salutem et principalis gratiae nostrae propensionem. Miolta a magyar haza közönséges ügyét Isten vezérlésébül kezünkre felvöttük, mely szivessen igyekeztük eltapodtatott szabadcsága helyreállítatását kimunkálódni, és oly rendel s móddal folytatni, mely szerint maradéknál is eleitül fogva sok magyar vérrel oltalmaztatott hazánknek javunknak s vérünket szomjuhozó ellenségünk ellen való védelmezésében Isten segedelmébül elkövetett magunk nem kémélését is dicséretes emlékezetben hagyassuk, eddég is valósággal ki-ki tapasztolhatta, amely istenes igyekeztünknek megbizonyítására, amidön látnánk ellenségünknek ezen nemes hazának elébbeni nyomorúság s iga alá való vettetése iránt eltökéllett szándékát s készületit, azon egy ügybéli magyarországi dolgokat jó karban hagyván, feles számú ezerekbül álló hadainkat is mindenfelől az ellenség megszorítására elrendelvén, magunk előre ide a végekre személyünk szerint oly véggel jöttünk, hogy mind az ország közönséges megmaradását munkálódhassuk s dolgait rendben vehessük, mind penig az ellenségnek veszedelmünkre eltökéllett szándékát megelőzhessük. Mindazonáltal nagy csudálkozással kel értünk, hogy az haza rendei és lakosi a természettül beoltatott, magok saját oltalmazását illető insurrectió iránt való intimatiókat vévén, némellyek hol csak restelkedve insurgálnak, és amint megjelennek, ujjonnan csakhamar

el is oszolnak, hol penig sokan régi magyari virtusokat félretévén, magokat attul tellyességgel is absentályák. Kire való nézve az egész haza minden rendeinek serio intimálljuk ezen pátiens levelünk által, hogy valaki édes hazánk boldogulását igazán szereti s azáltal maga tulajdon javának örül, minden üdőhalasztás nélkül személyye szerint insurgálván, táborunkban megjelennyen. Külömben valakik tovább is magokat attul elvonnyák, azáltal nemcsak hazafiúságtalanságokat előttünk és az haza előtt nyilvánvalóvá teszik, de annak felette az jelenlevő hazafiai megedgyezésekbül reájok következő animadversiónknak is magok léznek okai. Secus nec facturi. Datum in castris nostris ad oppidum Zilah positis, die vigesima quinta mensis Octobris anno millesimo septingentesimo qvinto.

F. Rákóczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

[Papírfölzetű nagy kerek fejedelmi pecsét.]

[Hátlapon más kézzel:] Máramoros.

[Ismét más kézzel rávezetve:] Praesentatae ac publicatae in congregatione incltyi comitatus Maramorosiensis in oppido Sziget die 9na mensis Novembris anno 1705. celebrata.

[19. századi írással ráírva:]

Zilah 1705 25 Octobris. Csécsi: 12. Cserei: 351, 355. Katona: 74.¹

Jegyzetek

¹ Az utalások: Ifjabb Tsétsi János havi krónikája a Rákóczi-háború történeteiről. 1703—1709. In: Történelmi naplók. 1663—1719. Közli: *Thaly Kálmán*. Bp., 1875. MHHS 27. 257—396. 1.; Cserei Mihály históriája 1661—1711. Kiadja: *Kazinczy Gábor*. 2. kiad. Pest, 1852; *Katona István*: *Historia critica regvm Hungariae stirpis avstriacae*. . . XXXVII. köt. Budaë, 1806. A jelzett lapszámok a zsidói csatával kapcsolatos eseményekre utalnak.

115.

H. n., 1705. november 15.¹

Gróf Esterházy Antal tábornok rendelete Máramaros vármegyéhez a szökevény hajdúk előállításáról. Sajat kezű aláírással és pecséttel.

Ernst 74. 1.

Jegyzetek

¹ Esterházy Antal tartózkodási helye ezekben a napokban nem állapítható meg. A zsidói csatában nem vett részt. Vö.: *Szabó István: Galanthai és fraknói gróf Esterházy Antal levelei feleségéhez gróf Nigrelli Mária Annához 1701—1706.* Nyomtatás alá rendezte, jegyzetekkel ellátta és a bevezetést írta —. Bp., 1940. 139. 1.

116.

H. n. (?), 1705. november 20.

Minthogy a pestis Lengyelországban dühöng, a fejedelem megparancsolja Máramaros vármegyének, hogy a határok elzárassanak s a passusok bevágassanak, hogy senki onnan be ne jöhessen. A fejedelemhez érkező leveleket a határszélen vigyázó tisztek küldjék a huszti főcomendánshoz, de a levélhordókat be ne bocsássák.

Kivonat: TT 1908 589. 1.

117.

Erdőszáda, 1705. november 26.

Rákóczi Ferenc Máramaros vármegyéhez: Károlyi Sándor a vármegyétől személyes insurrectiót kíván, ő azonban ez alól felmenti őket, mivel a megye kötelessége a határszorosokra való vigyázás.

Kiadás: TT 1908 589. 1.

118.

Munkács, 1705. december 26.

Rákóczi Ferenc fejedelem Máramaros vármegyét egy 1649-ben zálogba adott aranylánccal kapcsolatos örökösödési ügy tisztázására utasítja.

Kiadás: TT 1908 589. 1.

119.

Máramarossziget, 1706. január 22.

Máramaros vármegye a fejedelemhez: terheik könnyebbítését kéri, valamint beszámolnak a sóbányászat helyzetéről és problémáiról.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

Serenissime Princeps, ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorum fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subiectione praemissa. Hogy az Ur Isten Nagyságodat szegény nemzetünk öröme sok esztendőiglen örvendetesen éltesse, alázatossan kívánnuk.

Kegyelmes Urunk! alázatossan kénszeréttetünk Nagyságodat, természeti érdemünk felett való jó Kegyelmes Urunkat fejünknek kegyelemkéréssel, Nagyságod segédmeskedő fejedelmi lábájánál leborulván, mind ennyi országos gondjai között is méltatlan írásunkall terhelőnk; melyre Kegyelmes Urunk! az minden napon rajtunk meghalmozott nyomorúságos inség és tehetetlenség kénszerét bennünket; mivel Kegyelmes Urunk, az Erdélyből és Moldovából kijött hadak, kiknek némely része kiment, némely része peniglen 18 zászlókkal ma is, már két hetek forgása alatt rajtunk vannak, ad minus 2000 lovokat hizlaltanak meg, és azokkal mennyi lovas és gyalog personák lehetnek, Nagyságod kegyelmesen méltóztassék megtekinteni, és jöllehet az Erdélyből jött

hadak mennyit consumáltak, végére menetelről és megtudásáról kegyelmesen parancsolt is, noha még eddig végben nem ment. Az Moldovából jött hadak mennyit consumáltak, investigációjáról is ha magunk tagjai által-é, avagi a tekintetes Commissariatus általl mennyen végben, Nagyságodnak alázatosan reménekdünk, méltóztassék kegyelmesen parancsolni. Tudgiuk Kegyelmes Urunk, Nagyságod kárainknak bonificációjáról érdemtelen hiveihez, hozzánk való kegyelmes intencumát, és ebben is alázatosan várjuk Nagyságod természeti fejedelmi kegyelmességét.

Condolenter látván Kegyelmes Urunk az erdélyi úri, fő és nemessi rendeknek ökegyelmeknek házokbúll való kiszorulásokat; kikről is, minek előtte Nagyságod kegyelmes resolútióját alázatosan véttük volna, udvari főkapitány tekintetes úr Vay Ádám uram ökegyelme tetzéséből tettünk volt dislocációt a Nagyságod kegyelmes dispositiójáig, de az megírt tekintetes úr udvari kapitány limitálta holnaponként való alimentációjokat lovaik részéről és ki is adattuk, azzall contentusok nem akarnak ökegyelmek lenni, kívánván minden lóra holnaponként egi-egi kőből abrakot és egi-egi szekér szénát. Kegyelmes Urunk! igassággall írjuk Nagyságodnak, soha bizony nem subsistálhatunk, mert a táborra is többet kell 600 kőből sabnáll [sic!] adnunk, a Moldovából kijött had is 18 zászlókkal rajtunk vagion, és hagi ökegyelmeket is kívánságok szerint alimentálhassuk, mert Kegyelmes Urunk, a legalább lévő falucskák is eddig attanak 3 s 4 és 500 véka abraknáll; a stációkkal sem akarnak contentálódni, mellyeket rendeltünk, hanem vármegiénknek Erdély felől való részében kívánnák, hagi onnan általl portázván, embereiket jártathassák ökegyelmek, mellyel Kegyelmes Urunk, occludált passusink felbomolnának, és netalám az oda bévalókban is magokhoz applicálnának, annáll nagioberterhűnkre, félünk; már penéglén az ellenség, az mint hallatik, távozván, az Szamoson innen lakó főrendek bé is mehetnének jószágokba.

Kegyelmes Urunk, minémű enervációnkra célozzon az is, hogi házaink szükségére kívántató millyesó másképen nem adatik, hanem obligatoria mellet, hogi minden véka millyéért egi-egi véka zabot kellessék adnunk, és az kik eddig olyan sót hozzattanak vármegiénk főrendei közzüll, már most minden véka sóért egi-egi véka zabot akarnak rajtunk exigálni; holot annak előtte akarminémű nagi sák sóért többet 6—6 pénznéll nem attanak, mégis sok ezerekböll álló proventus jött belölle; most peniglen Kegyelmes Urunk, az aknából nagi költséggel hozzák ki a millyét, és aszt szélyelhintik s kihányják, minthogi drágasága miat az szegénység nem distrahattya [sic!], s ot vész haszontalanull, kivágot kősó is annyi vagion, hogi már nem tudgiák hová rakni, az aknában sem fér, hanem kirakják, az eső, hó, széll kün emészti, úgiannyira, hogi semmire való léssen, melyből is minémű sok ezerekböll álló kára légien a nemes országnak, Nagyságod kegyelmesen és bölcsön megítelni méltóztassék, és hogi az só úgi hever s vész, oka egésszen nagi árra, nem lévén pénze az szegény quaestoroknak, nem is distraháhattják. Reménkedünk alázatosson Nagyságodnak, természeti jó Kegyelmes Urunknak, méltóztassék Nagyságod az millyesóért kívánt zabnak relaxációjáröll kegyelmesen resolválni, ennyi terhes expensáinkhoz ne adjungáltassék. Mindezekben Kegyelmes Urunk! Nagyságod természeti fejedelmi kegyelmességét egész reménséggel alázatosson inplorálljuk, mert ha eddig is Nagyságod fejedelmi kegyelmessége általl nem praeserváltattunk volna, nagi része vármegiénknek pusztán állana, elvárjuk Nagyságod kegyelmes resolútióját alázatos engedelem-mell. Serenitatem Vestram diutissime feliciter valere et regnare desideramus. Datum ex partiali congregatione nostra die 22 Januarii 1706 in oppido Sziget celebrata. Serenitatis Vestrae perpetui humillimique fideles servi
Universitas Inclyti Comitatus
Maramorosiensis.

[Hátlapon:] 1706.

120.

Munkács, 1706. január 23.¹

II. Rákóczi Ferenc közli Máramaros vármegyével, hogy terhei könnyebbítése céljából a 200 zsoldos helyett csak két, 80—80 közlegényből álló felszerelt kompániát kell állítania. Utasította Károlyi Sándort, hogy Palocsay György és Szentmáriai Zsigmond tisztjeinek visszaélései ügyében indítson vizsgálatot.

Kiadás: TT 1908 590. 1.

Jegyzetek

¹ A levél keltezési helye téves, Rákóczi ezen a napon Miskolcon tartózkodott.

121.

Miskolc, 1706. január 23.

Rákóczi utasítása Pap Mihály huszti kapitányhoz a vár ellátásáról. Közli vele, hogy utasította a huszti, szigeti, aknai, bocskói udvarbírákat, hogy Huszt várába minél több lisztet, szalonnát, füstölt húst, bort, pálinkát szállítsanak. Ezt Pap Mihály ellenőrizze.

Eredeti. OSzK Kt FH 978. 502. 1.

122.

Máramarossziget, 1706. január 24.

Majos Ferenc levele a fejedelemhez: télen a Tiszán nem lehet sót szállítani, különben is a szállítás nem az ő feladata.

Eredeti. OL G.19. RSzL II. 2. e/A.

[Külső címzés:] Méltóságos Fejedelem Felső Vadászj Rákóczj Ferenc Kegyelmes Uramnak Őnagyságának [stb.] [Gyűrűpecsét.]

Méltóságos Fejedelem, érdemem felett való jó Kegyelmes Uram.

Ajánlom Nagyságodnak, természet szerént való jó Kegyelmes Uramnak alázatos szolgálatomat, az Ur Isten Nagyságodat édes nemzetemnek szerencséjére sok esztendőikig jó egészségbe éltesse, alázatossan kívánom.

Nemzetes vitézlő Báji András uram Nagyságod méltóságos, és az úrnak Kálmánczay uramnak írt commissióját, maga Kálmánczay uram itt nem lévén, felszakasztotta s el is olvasta oly véggel, hogy mivel Szólnokonn só nintsen, ha lehetne, a sószálléttásbann munkálódnám, de mivel Kegyelmes Uram az sószállétás nem énreám, szályok készítése és lebocsáttatása is másokra lévén bízattatva, már pedig az Tiszánn lehetetlen is sőt lebocsáttani tavaszig, így kegyelmessen méltóztatik Nagyságod megítélni, hogy tellyes lehetetlenség sem énnekem, sem másnak most sőt lebocsáttatni, mely fogyatkozás Kegyelmes Uram, nékem nem imputáltathatik, holott nékem más dispositióm nintsen kezemben bocsáttatva az egy aknai gondviselésemenn kívül, mely hivatalomban Nagyságodhoz való szoross kötelességemet effectuálván, az sónak bősege nagy az Nagyságod aknajánn. Egyébaránt Kegyelmes Uram, kész vagyok minden tehetségemet véremmel is az Nagyságod szolgálattira fordéttanom. Recommendálván alázatossan magamat Nagyságod fejedelmi kegyelmességébenn. Szyget 24. Januarii 1706.

Nagyságodnak, érdemem felett való jó Kegyelmes Uramnak méltatlan szolgája

Majos Ferenc m.s.

123.

Máramarossziget, 1706. február 19.

Máramaros a fejedelemhez: a megye a vásárban a kereskedőktől lefoglalt áruk visszaadását kéri, különben az áruforgalom teljesen meg fog szünni a megyében.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Domino Francisco Rákóczi [stb.] [A szokásos 4 kis kerek pecséttel.]

Serenissime Princeps, ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subiectione praemissa. Hogi az Ur Isten Nagyságodat szegény nemzetünk örömeire örvendetesen sokkáig éltesse, alázatosson kívánnjuk.

Kegyelmes Urunk! minémű formában károséttattanak meg méltatlan levelünk praesentáló Görög Márton, aki ezen vármegyéinknek incorporátus nemes lakossa és residentiás tagia, más egi Ambrus örményel edgiüt, Nagyságodnak alázatosson könyörgünk, méltóztassék alázatos supplicációjokból, és okát is, miért eset rajtok, hiteles testimoniálisokból Nagyságod kegyelmesen megtekinteni. Most is Kegyelmes Urunk, ezen vásári alkalmatossággal is olly kevesen voltanak az kereskedők, hogi többire semmi marhát házaink szükségére nem találhatunk, praevidálhatni peniglen Kegyelmes Urunk, eszt megtudván az több kereskedők, jövendő vásárkor ennyi sem lészen, melyből is az fiscusnak nagi kára, az országnak fogiatkozása, mellyet Kegyelmes Urunk Nagyságod bölcsön megítélheti, lészen. Alázatosson könyörgünk Nagyságodnak, természeti Kegyelmes Urunknak, méltóztassék Nagyságod confiscált javoknak megadásáról Irjny Sigmond uramnak kegyelmesen parancsolni, Nagyságod grátiáját Nagyságodnak, mint Kegyelmes Urunknak alázatosan megszolgállyuk. Serenitatem Vestram ditissime feliciter vivere et regnare desideramus. Datum ex congregatione nostra die 19 Februarii 1706 in oppido Sziget celebrata.

Serenitatis Vestrae perpetui humillimique fideles servi
Universitas Inclyti Comitatus
Maramorosiensis.

Máramarossziget, 1706. február 19.

Máramaros vármegye levele a fejedelemhez: terheik, valamint a sóbányászat és a sóeladás problémái.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

Serenissime Princeps ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subjectione praemissa. Hogj az Ur Isten Nagyságodat nemzetünk örömére örvendetesen boldogul sokkáig éltesse, alázatosson kívánnjuk.

Elvettük Kegyelmes Urunk! nagi alázatossággall az só eránt való Nagyságod kegyelmes fejedelmi resolútióját, mely Nagyságod természeti fejedelmi kegyelmességéért az Ur Isten Nagyságodat, méltóságos fejedelmi házát sok esztendőkiglen virágiztatván boldogétsa, és mi is hűséges engedelemmell életünk fogitáig Nagyságodnak alázatosson megszolgállyuk; és noha Kegyelmes Urunk! ójjon Isten attól bennünket, legkissebben is Nagyságod és a Méltóságos Consilium resolútiójávall contentusok nem volnánk, mindazonáltal Kegyelmes Urunk! tartozó kötelességünknek tartjuk lenni, ha miben az Nagyságod és a nemes ország hasznát concernáló dolgot látunk, Nagyságod előtt alázatoson declarállyuk; az peniglen Kegyelmes Urunk! nyilván vagyon, hogi az mely helységek vármegyéink részéröll az szállyakat bővöbben szokták volt készéteni, az Moldovából kijött hadak arra jötenek ki, és ma is nagi mértékben rajtok quártélyosok vannak, mely miatt is szénájokból s vonómarhájokból annyira kifogitának, hogi az szállyak körüll való munkában, az kinek is most télben kel vala lenni, semmit sem efficiálhattanak, és az szüntelen való condescensoroktull, adózásoktull annyira obruáltatot az szegénység, hogi mind szálycsinálás, mind kormányoskodás aránt való mesterséget na-

gjubb része félbenhagita, a domíniumbéli jószág peniglen ezeken kívül nem léte miat eshetik oly fogiatkozás, hofi ez resolvált 100 000 kősók avagi igen későre, avagi egész tavazon, nyáron s őszön is ki nem szálléttathatik; az melyből is Kegyelmes Urunk! mind az fiscusnak kára, mind az incoláknak fogiatkozása lenne, ha az só megszűkülne az hazában; szárazon peniglen Kegyelmes Urunk! két vagi három nemes vármegiéknek lenne consolatiója, úgwis kevés vonómarhája lévén, igen kevesen exerceálhatták, és messzére sem penetrálhatna, az hazának nem is satisfaciálhatna. Nagyságodnak alázatossan instálunk, méltóztassék Nagyságod az fiscus számára leszálléttandó 100 000 kősóknak számát minuáltatni kegyelmesen, ha aláb nem is 50 000-ig, hofi az fiscus tisztai általl leszálléttatván, annak utánna lenne szabados az questoroknak is vízen hordani az sót és bővölködhetnék az haza; ha Kegyelmes Urunk! az már resolvált 100 000 kősók az fiscus tisztai általl effectuáltatnának is, mellyet nehezen hiszünk, de ha annál több az későség miat alá nem szálléttathatnék, az hazának nem satisfaciálna. Ezeket Kegyelmes Urunk! bizonyára nem írjuk, respectálván benne az magunk hasznát, hanem egész intentumunk az, mint szálléttatassék bővöbben az só az fiscus és a nemes haza satisfactiójára.

Járu! ez is Kegyelmes Urunk! hofi erönk felet való quártélyos hadakkall annyira megterheltettünk, hofi ha mégis rajtunk lesznek, az baromnak, kenyérnek elfogiasa miat annyira jut a szegénység, éhelhalóvá lévén máris, nemhofi 100 000 kősónak, de 50 000 kiszálléttásában sem succurrálhat; könyörgünk alázatossan Nagyságodnak Kegyelmes Urunk! méltóztassék Nagyságod a rajtunk lévő quártélyosoknak egi részének kiviteliröll kegyelmesen parancsolni.

Kegyelmes Urunk! Nagyságod kegyelmesen resolválta, hofi az nemes darab az erdélyj praxis szerint merita personáknak adattassék ki — Nagyságod grátiáját

Nagyságodnak, Kegyelmes Urunk alázatos és hűséges engedelemmel megszolgáljuk; és hoga az millyét is szabadon distrahálhassa az szegénység, de bizonyos árrát, minthoga specificálva nincsen, nem tudhattuk, mert az régi praxis szerint az parasztembernek egi-egi sák millyét 12 pénzért adtanak, a nemesi rendnek peniglen mind nemes darab s mind millye ingien adatot, az kik arra meritusok voltak, hanem az kihozásában az aknából munkálódó kerekéseknek járt minden málhátoll 3—3 pénz. Nagyságodnak ezen is alázatosan könyörgünk, méltóztassék Nagyságod kegyelmesen azon régi usuált folyamattában meghagiatni.

Kételenítettünk Kegyelmes Urunk! Nagyságodat természeti Kegyelmes Urunkat alázatos instantiánk általl mégis terhelünk, minthoga Kegyelmes Urunk, az Tekintetes Commissariatus 390 mása szalonnát kíván tóllünk, minémű terhes condescensiók és actualis quártélyozások lettenek s legienek most is rajtunk, egiedűll Isten az, az ki nyavalyánkat tudgia, mely miat arra jutottunk, nemhoga az 390 mása szalonnát adhassuk meg, de az actualis quártélyosoknak sem satisfaciálhat az szegénység, magát nem is ingrediálhattya, eszében sem jut, hoga cselédestűll szalonnát egiék, csak quártélyossának adhasson; remékedünk az élő Istenért Nagyságodnak Kegyelmes Urunk! essék meg szánakozó és kegielmeskedő szíve Nagyságodnak rajtunk, azon szalonnabéli quantumnak relaxatiója aránt a Tekintetes Hadi Commissáriátusnak kegyelmesen parancsolni méltóztassék, acceptáltassék az ennyi sok expensáinkban, Nagyságodnak, természeti Kegyelmes Urunknak alázatos engedelemmel életünk fogitáig megszolgáljuk, elvárjuk Kegyelmes Urunk Nagyságod kegyelmességét. Serenitatem Vestram quam diutissime feliciter vivere et regnare desideramus. Datum ex congregatione nostra die 19 Februarii 1706 in oppido Sziget celebrata. Serenitatis Vestrae perpetui humillimique fideles servi
Universitas Inclyti Comitatus
Maramorusiensis.

[Hátlapon:] 1706.

Eger, 1706. február 20.

II. Rákóczi Ferenc meghívólevele Daniel József részére a Huszton 1706. március 8-án tartandó országgyűlésre.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 3. C—D.

[Külső címzés:] Generoso Josepho Daniel fidelis nobis dilecto. [Nagy papírfölzetű fejedelmi pecsét.]

Franciscus II. Dei gratia Sacri Romani Imperii et electus Transilvaniae princeps Rákóczy, Partium regni Hungariae dominus et siculorum comes, pro libertate confederatorum regni Hungariae statuum nec non Munkacsiensis et Makoviciensis Dux, perpetuus comes de Sáros, dominus haereditarius in Sáros Patak, Tokay, Regéc, Ecsed, Somlyó, Lednice, Szerencs, Ónod etc.

Generose fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiae nostrae principalis propensionem. A fenforgó nemzetséges ügynek boldog célyára néző előmenetelét melly szívessen kívántuk legyen eleitül fogva mind a két, azon egy vérből álló hazának örökös javára oly móddal kimunkálódni, hogy vagj Isten kegyelméből ekkoráig lött fegyverkezésünknek tovább is eltökélt folytatása, vagy a törvényes békességnek tractálása és végben menetele által a kívánatos célt elérhessük, világossan tapasztalta ki-ki, és mostan is azon egyenes szándékunkat álhatatossan fenlenni, valamint minden igaz hazafiai nyilván ismerhetik, úgy nagjub bizonságul magunk is tökéletessen jelentyük. Minthogy penig ezen nagy jónak elnyerésére semmi bizonyosab egy út magát elő nem adgya a szövetségbeli edgyességnél és egyértelmű köztanácskozásnál, szükséges lévén némely igaz ügyünknek előmenetelire néző állapotokrul conferentiát tartatnunk, annak jobb rendel való folytatására nézve nemes Máramaros vármegyében lévő Huszt nevű várossunkban pro die 8va affuturi mensis Martii anni infrascripti közönséges gyűlést hirdetni tanácsosnak ítéltük. Kihezképpest akartuk praesentibus inti-

málnunk s egyszersmind fejedelmi authoritásunk szerint parancsolnunk, hogy ebbeli parancsolatunkat s szándékunkat értvén, azon tulajdon maga javát illető tanácskozásnak s azáltal leendő némely dolgok rendben való vételének okáértt a megírtt helyen és napon megjelenni igyekezzék s el se mulassa Kegyelmed. Caeterum eundem bene valere desideramus. Datum in civitate Agriensi die 20 Februarii 1706.

F. Rákóczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

[Címzés lapján más kézzel:] Invitatoriae ad diaetam. No. 140. Fasc. 6. No. 11.

126.

Máramarossziget, 1706. február 24.

Máramaros vármegye a fejedelemhez: megköszönik az élelemszolgáltatás alól történt felmentésüket.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Domino Francisco Rákóczi Dei gratia [stb.] Domino Domino nobis Clementissimo. [A megye által használt 4 kis kerek pecséttel.]

Serenissime Princeps ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subjectione praemissa. Hogi az Ur Isten Nagyságodat édes nemzetünk örömeire örvendetesen sokkáig éltesse, alázatos devócióval kívánnjuk.

Elvettük Kegyelmes Urunk! hűséges engedelemmel és nagyi alázatosságall quártélyosinktóll való sublevációnk-ról, és az Tekintetes Commissáriátus által kívánt naturáléknak administrációjától való immunitációnk-ról let Nagyságod kegyelmességét. Mely Nagyságod szokot ter-

mészeti s fejedelmi kegyelmeskedéséért az Ur Isten Nagyságodat hosszas időkig boldogul éltesse, fejedelmi méltóságos házát virágoztassa, birodalmát terjessze, és mi is, maradékinkall edgiút Nagyságodnak méltatlan hívei, életünk fogitáig minden engedelemmell és alázatos hűséggell jó Kegyelmes Urunknak, Nagyságodnak szolgálhassuk meg Nagyságod fejedelmi kegyelmességét. Serenitatem Vestram quam diutissime felicissime vivere et regnare desideramus. Datum ex congregatione nostra die 24 Februarii 1706 in oppido Sziget celebrata.

Serenitatis Vestrae perpetui humillimi fideles servi

Universitas Inclyti Comitatus
Maramarosiensis.

127.

Esztergomi tábor, 1706. augusztus 10.

II. Rákóczi Ferenc döntése Bilkey Éva panaszára. Információt kér Darvai Ferenc máramarosi fiskális inspectortól, minthogy a kérelmező által a Tiszán tutajon szállított 600 kősót lefoglalták.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. f.

Méltóságos Fejedelem, nekem Kegyelmes Uram.

Nagy alázatossan Nagyságod kegyelmességéhez kellek folyamodnom. Mivel hogy minekutánna Isten ő szent felsége Nagyságodat országunk szabadétására Lengyelországbul kihozta vólna, és naponként fegyverét Nagyságodnak szerencsésen bóldogította, azután nemes Máramaros vármegyében Szirmay Miklós uramat az ott való sóaknának inspectiójára és rendben hozatására békőldette, akkortáiban bizonyos summa pénzt költsön [sic!] felvettem, és az megírt maramarossi aknán 600 kősót azon költsön felvett pinzen vásárlottam, melly sót midőn az Tisza vizén szályokon szállótottam vólna, azon megírt

600 kősómat szállyostul confiscáltak, és mindeddig sem az sót, sem az árát kezemhez nem vehettem, mai napig az árával adós vagyok.¹ Nagyságodat azért alázatosan kérem, méltóztassék olly kegyelmességét hozzám mutatni, hogy azon 600 kősót az máromarossi aknárul az szigeti portusson szállyostul kezemhez vehessem, hogy így az Nagyságod kegyelmessége által azon confiscált só miat történt adósságomat exolválhassam. Melly Nagyságod kegyelmességeért hogy Isten hoszú élettel és bódog országlással megálgya, kívánom.

Maradván Nagyságodnak alázatos szolgálója

Bilkey Éva m. p.

[Hátlapra rávezetve a határozat:]

Informállyon voltaképpen bennünket nemzetes vitézlió Darvai Ferenc máramarosi fiscális inspector hívünk ezen dologról. Datum ex castris nostris ad Strigonium positis die 10 mensis Augusti anno 1706.

F. Rákóczi m. p.

Franciscus Aszalay m. p.

Jegyzetek

¹ Értsd: a felvett kölcsönt nem tudtam visszafizetni.

128.

Mérai tábor, 1706. október 21.

A fejedelem megparancsolja Máramaros vármegyének, hogy akik a rézpénzt elvenni nem akarják, megfogassanak és mások példájára szorgalmasan megbüntessenek.

Kivonat: TT 1908 590. l.

Máramarossziget, 1706. november 23.

Máramaros vármegye Rákóczi Ferenchez: védelmét kéri az ellenség fenyegető támadása ellen.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo ac Celsissimo Principi ac Domino Domino Francisco II. Dei Gratia Sacri Romani Imperii et Electo Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [A szokásos 4 kis kerek papírfelzetű pecséttel.]

Serenissime ac Celsissime Princeps, Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenissimae Celsitudinis Vestrae devotissima semper submissione praemissa. Hogi az Ur Isten Nagyságodat, szegény nemzetünknek örömére örvendetessen sokkáig éltesse és boldogétsa, alázatossan kívánnjuk.

Kegyelmes Urunk! mind ennyi országos gondjai között is Nagyságodnak nagi magunk megalázásavall és lehajtot fűvell kinszeréttünk Nagyságod fejedelmi méltóságos grátiájához recurrálni; mivell szaporán kezdetűk hallani az ellenségnek reánk való szándékozását, melly is Kegyelmes Urunk! Isten ő szent felsége ne adgia, ha úgi találna lenni, minémű nagi káravall lenne a nemes országnak, nékünk peniglen romlásunkall, Nagyságod kegyelmesen méltóztassék megítlni, avagi ha másban nem is, az sóaknáknak quoquo modo lehető elrontásavall, és jóllehet Kegyelmes Urunk, mi soha meg nem várjuk, hanem az merre Isten refugiumot mutat az Nagyságod birodalmában, elmegiünk előtte és holtiglan Nagyságod hűségében megmaradni akarunk, és meg is maradunk; mindazonáltall reménkedünk az élő Istenért is Nagyságodnak, természeti jó Kegyelmes Urunknak, méltóztassék Nagyságod fejedelmi kegyelmességét hozzánk mutatni, és hogi ha az ellenségnek reánk való szán-

déka, annál inkább jövedele megvilágosodnék, rullunk való elfordításában talállyon Nagyságod módot, hagi hirtelen való jövetelével torkában ne essünk, avagi elpusztattván is, Nagyságod és a nemes ország szolgálattára alkalmatlanokká ne tétessünk, tellyes reménségünk lévén Isten után Nagyságod fejedelmi grátiájában. Serenissimam Celsitudinem Vestram diutissime feliciter vivere et regnare desideramus. Datum in oppido Sziget die 23 Novembris 1706 celebrata congregatione nostra.

Serenissimae Celsitudinis Vestrae humillimi perpetuique fideles servi

Universitas Comitatus Maramorosiensis.

[A levél belső oldalára rávezetve a válasz fogalmazványa:]

Replica 16. Decembris Rosnaviae 1706.

Két rendbeli leveleit vévén Kegyelmeteknek,¹ melly szorgalmatos legyen hozzánk való hűségének álhatatos megtartásában avagi csak abbul is valósággal tapasztalylyuk, az midőn az ellenség bizonytalan mótusára nézve jó idején olly készen tartya magát az nemes vármegye, hogj készeb hazafiúságának nyilvánvaló megmutatására ki-ki az időnek alkalmatlanságát nem nézvén, házatúl kietlen helyekre cselédivel eltávozni, mintsem azt ottan megvárni, és annak subsistentiájára csak valaméterre [sic!] is alkalmatosságot szolgáltatni. Való dolog ugyan, az ellenségnek szándéka Kegyelmetek felé való menetele iránt nemtsak nem comperiáltatik, de az útnak az mostani idő alatt egészen felbomlása veszedelmére lévén inkább neki, mint előmenetelére, éppen nem is gondolhattyuk, hogj elfáradott népét s erőtelen, kevés számmal megmaradott marháit szemlátomást való veszedelmére megindíthatná, anyival is inkább, hogj Debrecenbe beszálván, ottan kezdi magát besáncolni. Mellybül általlattyuk, téli quártélyozása iránt nincsen is egjéb céllya, hanem hogj ottan magát megnyugosztalhassa, de azalatt is nem szününk meg éjjeli s nappali fárasztásátúl, hogj ha szintén nyugodni

kívánna is, érezhesse operációinkat, mellyek által az jövőendő campániára annyival inkább alkalmatlanná tétet- tessék Isten bennünket boldogító és reménségünk felett is ügjnket elővivő segedelmével, mindazonáltal ha ugyan- csak² vakmerőségre vetvén ennekutánna magát, Kegyel- metek földére akarná erejét fordítani, mint sem illy neve- zetes s hasznos részét az hazának, az mellynek beneficiu- ma nélkül nem lehetünk, engednők, készebbek leszünk derék ütközetet is velle próbálni, s azáltal Kegyelmeteket egész securitással conserválni. Mellyre nézve ne is legjen Kegyelmetek között senkinek kétsége, mert az haza ügjt Isten vezérlésébül kezünkre vévén, nemtsak azon modali- tásokat kíványuk elkövetni, mellyek által az föld népet conserválhassuk, de hogj kívánt szabadságunknak is ör- vendetes végére vezérelhessünk kit-kit édes hazánk lakosi között. Coeterum. Datum.

[Oldalt, más kézzel:] Expedita.

Jegyzetek

¹ Utalás a következő, 130. sz. levélre, amely november 25-ei kelettel ugyancsak erről a témáról szól.

² Mai értelemben: csakugyan.

130.

Máramarossziget, 1706. november 25.

Máramaros vármegye a fejedelemhez: ismételten vé- delmet kérnek az ellenség fenyegető támadása ellen.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo ac Celsissimo Principi ac Domino Domino Francisco II. Dei gratia Sacri Romani Imperii et Electo Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [A szokásos kis pecsétek leestek.]

Serenissime ac Celsissime Princeps, Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenissimae Celsitudinis Vestrae devotissima submissione praemissa. Hogi az Ur Isten Nagyságodat édes nemzetünk örömére örvendetesen hosszas esztendőkiglen éltesse, alázatosson kívánnuk.

Kegyelmes Urunk! mind ennyi országos gondgiai között is Nagyságodnak, kényszerítettünk ez mostani utolsó romlásunkhoz közelítő szorongattatásunkban Nagyságodat, természeti jó Kegyelmes Urunkat méltatlan levélünkell alázatosan terhelnünk, és Nagyságod méltóságos fejedelmi kegyelmességéhez ragaszkodván folyamodunk. Minthogi Kegyelmes Urunk, az ellenségnek vármegiénkire való szándékozásának híre igen sűrűen kezdett folyni és jöni, úgiannyira, hogi már tellyességgell nagi dobogássall elalélt szívünk, az ellenségtűll való félelemnek miatta, és jóllehet parancsolatunk vagion rólla, hogi meg ne várjuk; de ha szintén semmi parancsolatunk nem volna is, soha bizony meg nem várnók azon lelki-testi szabadságunkat rontó, javainkat s vérünket szomjúhozó, életünket vadászó s elfogiatni igiekező megeskűt ellenségünket, hanem az holott fejeinknek s cselédinknek refugiumot találhatunk és olly helyen, az mellyel Nagyságodhoz való hűségeskedésünk meg nem sértődik, magunkat recipiálljuk és megvonnyuk, és ne adgia Isten, Kegyelmes Urunk, hogi illyen megeskűt ellenségünket soha is megvárjuk; hanem akarunk az Nagyságod hűségében és édes nemzetünkell való edgiességben holtunkig megmaradni. Könyörgünk azért alázatosson Nagyságodnak, természeti jó Kegyelmes Urunknak, most is az élő Istenért is méltóztassék Nagyságod elalélt érdemetlen legkiseb híveihez fejedelmi és szokot természeti kegyelmességét reánk terjeszteni, és vérünket szomjuhozó, életünket vadászó, lelki-testi szabadságunkat nyomorgató megeskűt ellenségünk ellen való megmaradásunkat kegyelmesen igazgatni, és réánk való jövetelit pervertálni, ne puszt

Tulajd. dia 30 Decembris 1706.

tullyunk ell miatta. Nagyságod kegyelmesen méltóztas-
sék megítélni, a nemes országnak minémű nagi kárára,
nékünk penig romlásunkra lenne az ellenségnek bėjöve-
tele, ha másban nem is, az aknáknak elpusztulása és
quoquo modo elromlása; nem lévén Isten után Nagysá-
godon kívüll senkiben is remétségünk, elvárjuk Kegyel-
mes Urunk, Nagyságod kegyelmes válasszát alázatosson,
és tellyes bizodalommall s remésséggell Nagyságod ke-
gyelmes szárnyai alat való, az Nagyságod és a nemes
ország hűséges szolgálatiban töllünk kívántató engede-
lemre léjendő megtartásunkat. Serenitatem Celsitudinem
Vestram diutissime feliciter vivere et regnare desidera-
mus. Datum ex partiali congregatione nostra die 25 men-
sis Novembris anno 1706 in oppido Sziget celebrata.

Serenissimae Celsitudinis Vestrae perpetui humillimi
fideles servi

Universitas Comitatus Maramorosiensis.¹

Jegyzetek

¹ A levélre adott választ l. a 129. sz. levélnél.

131.

Tokaj, 1706. december 30.

Csányi György levele a fejedelemhez a Máramarosból
való sókereskedelemmel kapcsolatos ügyekről.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. e/A.

[Külső címzés:] Serenissimo Dei gratia Francisco 2do
Sacri Romani Imperii et Electo Transylvaniae Principi
Rákóczy [stb.] Munkács. [Gyűrűpecsét nyoma.]

Méltóságos Fejedelem, nekem nagy jó Kegyelmes Uram.

Jóllehet instructiómnak egyik punctuma az praeempti-onális só iránt ez, valakiknek az vízen kereskedő emberek között szigeti sótiszt uram cédulája nem találtatnak, azokat contrabantáltassam, esett mostanában illy dolog (az mint magok az ollyatén kereskedők referállyák), hogy némellyek az aknáról szárazon szekereken alkalmas ideje sójokat kihorták együvé-másuvá az falukban, hogy onnét szekereken elhozhassák, az ellenségnek penig itt közel járásával semmi úton-módon az félelemnek miatta szeke-reket nem fogadhatván, s az letett helyekbenn is az ellen-ségtől féltvén, kéntelenítettnek együtt is, másutt is szály-fákat szerzeni s azokon hozni, az tokaji portuson felől 2-3 mélyföldig együtt is, másutt is kirakván, hogy onnan szekereken tovább vitethessék, kiknek is megparancsol-tam, hogy míglen Hercegséged kegyelmes parancsolaty-tyát irántok nem veszem, sójokat megtarcsák.

Mai nap érkeztenek valamely szályak 800 kűsókkal, kik felől is kegyelmes parancsolattyát alázatossan vá-rom, mennyit kellyen continuo tartanom az Commissari-átus s hadak szükségére, mivel instructióm az in omni casu 10—12 ezeret tarcsak [sic!], olly nagy szükségében penig az szegétségnek az mennyit parancsol pénzen ela-datni Hercegséged, s instructiómnak tenora szerint egy magyar forint áronn-e, avagy illy szükségében az sónak, fellyeb, ha penig casu quo többet nem hoznának, egész-ten megtarcsam.

Ha javalhatom, gondolom Kegyelmes Uram, hogy ha az ollyatén kereskedők meggátoltatnának, talám na-gyobb szükség lesz az sóban, mivel az kik így akarnák is kereskedésekkel szaporítani hazánkban az sót, azok is netalám elidegenüllyenek az kereskedéstül. Kívánván, Isten Hercegségedet hazánk örömére szerencsésen éltes-se.

Nagyságodnak együgyű szolgácskája

Csányi György.

Tokaj die 30 Decembris 1706.

Huszt, 1707. január 12.

Máramaros vármegye kéri a fejedelmet, hogy felterjesztett limitációjukat hagyja jóvá és küldje le a megyének.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Francisco Secundo Dei gratia Sacri Romani Imperii et Electo Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [A szokásos 4 kis kerek pecsét.]

Serenissime ac Celsissime Princeps Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenissimae Celsitudinis Vestrae devotissima subjectione praemissa. Hogi az Ur Isten Nagyságodat édes nemzetünk öröme örvendetesen sokkái éltesse, alázatosson kívánnyuk.

Kegyelmes Urunk! elvettük alázatosson Nagyságod kegyelmes parancsolattját az limitációnak minden rendkell való megtartatásáról, melyben jóllehet eddig is híven munkálkodtunk, noha determinate nem procedálhattanak tiszteink, minthogi az méltóságos Senatus Consiliumtól semmi ratificata limitációt nem vehettünk, amely szerint kellett volna procedáltatnunk. Jóllehet Kegyelmes Urunk! Nagyságod kegyelmes parancsolattya szerint, az mennyiben lehetet, tettünk limitációt, mellyet is pro ratificatione et melioratione az méltóságos Oeconomicum Consiliumnak fel is küldöttünk, de semmi resolútiót felölle nem vehettünk, in quo statu maradjon meg. Alázatosson reménkedünk kegyelmes Urunk Nagyságodnak, méltóztassék Nagyságod kegyelmesen parancsolni, nekünk is jőne ratificált limitációnk, avagi ha az mi projecturalis limitációnk szerint kellessék-é procedáltatnunk; és ha eddig valami defectus per ignorantiam eset, mellyet studio, annál is inkább renitenter nem csele-

kedtünk, kegyelmesen megengedni méltóztassék Nagyságod; mert Kegyelmes Urunk, soha bizony sem vármegiejüll, sem tiszteink Nagyságod kegyelmes parancsolatit legkissebben is elmulatni, sem általlhágni nem igiekeztünk, sem tiszteink nem igiekeztenek, hanem mindenkben tehetségünk szerint híven effectuálni igiekezünk és effectuállyuk is egész életünk fogitáig aláztatosson; elvárjuk Kegyelmes Urunk Nagyságod kegyelmes resolútióját aláztatos engedelemmell. Serenissimam Celsitudinem Vestram quam diutissime feliciter vivere et regnare desideramus. Datum in oppido Huszt die 12 Januarii anno 1707 celebrata congregatione nostra.

Serenissimae Celsitudini Vestrae humillimi perpetuique fideles servi

Universitas Comitatus Maramorosiensis.

[A hátlapra rávezetve a válasz fogalmazványa:]

Replica 26 Januarii 1707. Rosnaviae.

A nemes vármegyét mostan is ennek előtte lött intimációnkra reflectáltatván, kívántuk elébbeni levelünket megmagyarázni, hogj tudniillik a venálék limitációjának az Oeconomicum Consiliumnak való transmissiója iránt ne úgy értse akaratumkat a nemes vármegye, mintha onnat kellenék várni annak ratificatióját, hanem hogj praecise tsak pro communicatione transmittáltassék; kihez képest in gremio sui amit elvégez a nemes vármegye, lévén authoritása annak elkövetésére is, a venálékat amiképen limitálta, aszerint observáltassa is, és az Oeconomicum Consiliumnak ha eddig nem transmittálta volna, tsak éppen pro communicatione transmittálly, nem várván onnat semmiben is annak ratificatióját, melly limitatióját az nemes vármegye nekünk is küldgye meg.

Expedita.

133.

Szinye, 1707. január 15.

II. Rákóczi Ferenc fejedelem Máramaros vármegyének: bár Ilosvay Ábrahámnak a máramarosszigeti harmincadot adományozta, de mivel a fejedelem mellett kell tartózkodnia, peres ügyeit minél előbb fejezzék be.

Kiadás: TT 1908 590. 1.

134.

Munkács, 1707. március 9.

A fejedelem Horváth Gábor Máramaros megyei alispánhoz: az ott kvártélyban lévő székely hadakat Cserei János főstrázsamesternek Erdőszáda felé kell indítania, ezért részükre a marsrutát készítse el.

Kiadás: TT 1908 590—591. 1.

135.

Hely és dátum nélkül.¹

A fejedelem közli Károlyi Sándorral, hogy helyettesévé Galambos Ferenc szenátort nevezte ki, akinek beiktatására Károlyi jelöljön ki időpontot.

Fogalmazat. OL G. 19. RSzL II. 3. B.

Illustrissimi etc.

Mivel minden dolognak mintegy ugyan éltető ereje és lelke az jó rendtartás, hogy az haza nemzetséges boldogulása mellett Isten vezérlésébül folyó fegyverkezésünk is annál job rendel igazgattassék, szükségesnek láttuk mind arra nézve s mind az milítia részérül ottan-ottan megtörténni szokott excessusok iránt való szegénység panaszának könnyű és egyenes úton következő megorvosoltatására az Generalatusságot districtusokra osztanunk, az mint

nem kétlyük, már alkalmas időtül fogva tudva is vagyon kegyelmeteknél, hogy az egész Tiszántúl való darab föld commendérozó generálisságának méltóságos hivatalát tekintetes nagyságos Károlyi Sándor generál mezei marschal úrnak concredáltuk,² de sokfelé hadi operációkban distractus lévén, olykor innen, olykor túl is az Tiszán, az mint az ellenség motusával hozza az szükség, hogy absentiajában is őkegyelmének legyen olly subjectum, az ki kormányozhassa őkegyelme után az megkívántató dolgokat, azon districtus vicecommendérozó generálissának tekintetes nemzetes Galambos Ferenc senator úri hívünket resolváltuk, kinek instellatiójára kegyelmeteknek említett mezei generál marschal úr fog is terminust praefigiálni, de minthogy az mostani nagy importantiájú conjunctúrákra nézve annak egy kevésbé haladni kell, prae-vie adjuk tudtára kegyelmeteknek, hogy ezen rendelésünket értvén, azalatt is, míg az instellatió meglenne, említett vice commendérozó generális úr intimatiói szerint kövesse kegyelmetek hazájához s nemzetéhez való tökéletes szeretetbeli köteleességét. Coeterum.

[Oldalt:] Ugocsa, Szatmár, Szabolcs, Arad, Bihar, Máramaros, Közép Szolnok, Kraszna, Kővár, Zaránd comitatibus in districtu generalis Alexandri Károlyi.

Jegyzetek

¹ A levél Munkácson, 1707. március 14. után kelt. Vö. KO V. 611—612. 1., és AR II. 52. 1.

² *Esze: Kuruc vitézek folyamodványai* 198. 1. — L. a 87. sz. iratot is.

136.

Máramarossziget, 1707. május 31.

Máramaros vármegye Rákóczihoz: felterjesztik a Pinye ügyében folytatott vizsgálat jegyzőkönyvét. Az élelombeli hátralékot ígykezeknek minél előbb leszállítani. A

levélre vezetett fejedelmi válaszfogalmazvány a rézpénzzel és a sószállítással kapcsolatosan ad utasításokat.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo ac Celsissimo Principi Domino Domino Francisco Secundo Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [4 kis kerek papírfelzetű pecsét.]

Serenissime ac Celsissime Princeps Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenissimae Celsitudinis Vestrae devotissima subjectione praemissa. Hogi az Ur Isten Felségedet édes nemzetünk örömére örvendetessen sokkáig éltesse, birodalmát erőssétse és terjessze, alázatossan kívánnjuk.

Felséges Fejedelem, nekünk érdemünk felett való Kegyelmes Urunk! Felséged Munkácsról küldött kegyelmes parancsolattyát alázatos és hűséges engedelemmel vöttük, mely Felséged kegyelmes parancsolattya szerint is azon inquisitionnak peragálására exmittáltuk volt vármegyénkbéli két assessor attyánkfiait, és az minémű inquisitiont peragáltanak ökegyelmek, Felségednek praesentibus accludálván, alázatos hűséggell megküldöttük.¹ Reménkedünk peniglen Felségednek alázatossan, méltóztassék Felséged azon megfizethetetlen nagi praetensiótól való megszabadulásunknak kegyelmessen utat találni, igasságosan írjuk Felségednek, nem láttyuk semmi módgiát, az miért praetendáltassék rajtunk azon summa, az holott vármegyénk első tagiai is estenek el azon az conflictuson. Felséged kegyelmességét holtig való alázatos hűséggell alázatossan megszolgályuk.

Elvettük Kegyelmes Urunk, Felséged kegyelmes parancsolattyát az computusbóll emergált restantiáknak megfizetéséről is, mellynek praestálásában, mihelyen districtualis commissarius uram ökegyelme kiadta, actu

laborálni kezdettünk, az minthogi 2000 kőből lisztet Tokajban és 400 vágókat Károlyban expediáltunk is, hisszük is, nem sok napok alat helyben lesznek, igiekezünk mindenekben Felséged kegyelmes parancsolatinak hűséggell engedelmeskednünk. Serenissimam Celsitudinem Vestram quam diutissime vivere et regnare feliciter desideramus. Datum in oppido Sziget die 31 mensis Maji Anno 1707 celebrata congregatione nostra.

Serenissimae Celsitudinis Vestrae humillimi perpetuique fideles servi

Universitas Inclyti Comitatus
Maramarosiensis.

[A belső oldalra rávezetve egy válaszfogalmazvány, amely azonban nem erre a levélre szól.]

Anno 1707. 23. Junii Darvai Ferenc máramarosi inspector úrnak.

Franciscus etc. Salutem etc. Máramaros vármegyei tiszt híveink repraesentálták előttünk: az rézpénznek kelletlensége miatt a sószállító kormányosok semmi eledelekre valót nem kaphatván, mitsoda akadályokkal folylyon az okon is az sónak szállíttatása. Instálván egiszersmind, pro viatico azon kormányosok számára valamely vessmas vagy darab sóknak kiadattatása iránt méltóztatnánk parantsolni, mellyet is, hogi annyival inkább a sónak szállíttatása (melly eddig is valóban sok akadályokkal és kárral continuáltatot), nagyobb facilitással secundáltassék, resolválván, parantsollyuk Kegyelmednek, hogy a só szállíttatása alkalmatosságával kinek-kinek a kormányosok közzül, az mennyi darab sót Tokaig való eledelre vesztegetés kívül szükségesnek ítéel, illendő árron, vagi is abbeli szolgálattyáért fizetésében imputálva, erogáltasson. Coeterum etc.

Jegyzetek

¹ Személyére l. a 75. sz. irat 3. jegyzetét. A felterjesztett jegyzőkönyv a 137. sz. irat.

137.

Máramarossziget, 1707. május 31.

Máramaros vármegye felterjeszti a fejedelemhez a Pintye rabló tetteiről felvett tanúvallomásokot tartalmazó jegyzőkönyvet.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c. Az irat közlésétől terjedelmi okok miatt kellett eltekintenünk.

138.

Körömi tábor, 1707. június 5.

II. Rákóczi Ferenc Máramaros vármegyéhez a megye hátralékairól és annak rendezéséről. Közli, hogy ezután Máramaros a Partiumba rendelő commissáriushoz tartozik, aki viszont az erdélyi kincstartótól függ.

Kiadás: TT 1908 591. l.

139.

Máramarossziget, 1707. június 15.

Máramaros vármegye beadványa Rákóczihoz a megyét érintő különböző problémákról.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Domino Secundo Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [4 kis kerek pecsét nyom.]

Serenissime Princeps ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima submissione praemissa. Hogy az Ur Isten Felségedet szegény nemzetünk örömeire örvendetesen sokkáig éltesse, alázatossan kívánnjuk.

Felséges Fejedelem! érdemünk felett való Kegyelmes Urunk. Elvöttük Felséged kegyelmes parancsolatit alá-
zatos és hűséges engedelemmel, és elsőben is igasságosan
írjuk Felségednek, hoga vármegiénkben az rézpénznek
contemptussa nem volna, sőt inkább Felséged édes nemze-
tünkhöz való atyai provisióját alá-
zatos engedelemmel
amplectályuk. Meg kel ugian vallanunk, hoga az szom-
széd országokbúll élünk tellyességesen borral és ruháza-
tunkra kívántató posztóvall, és nagiub része lakosinknak
búzával is nemes Magyar Országbúll él, az holott is mind
borért, búzáért, avagi tellyességesen el nem veszik, avagi
ha elveszik is, rendkívüll való árán adgiák, és ígi szegény
lakosinktóll sem akarván elvenni, nem tudnak [sic!] nya-
valyások, mihez tarcsák magokat, Lengjel Országban
peniglen tellyességgel el nem veszik, mely miatt majd már
cselédestüll ruházatlan maradtunk.

Hoga peniglen Kegyelmes Urunk, az szálycsinálók el-
vegiék, szoros edictumokat adtunk ki, és mostan ujjob-
ban is renováltuk, mind csinálását az szállyoknak, mind
peniglen rézpénzen való adását imponálván.

Nyavalvás kormányosink örömost szolgálnek az réz-
pénzért, panaszolkodnak mindazonáltall, hoga mihelt ki-
lépnek vármegiénkbóll, sohúl is az nemes külső vármegi-
ékben egi béfaló eledelt sem vehetnek az rézpénzen, ha-
nem ha kinek valami kevés sócskája volna, azon szerez-
hetne magának eledelt, mely miatt, mivell sőt nem szaba-
dos vinniek magok számokra, csaknem éhell vesznek ell,
nem lévén ithon is gabonájok, hoga elegendő eledelt ve-
hessenek magoknak, hanem ha Felséged kegyelmességé-
bóll adattatnék egi vagi két-két vesmás só nékiek.¹

Felséged az tolvajok persecútiója aránt is kegyelmesen
parancsolni méltóztatot, már néhány hetektüll fogva tar-
tunk fen 300 embereket, és vármegiéstüll is olyan kszek
vagiunk, hoga ha valamely részében vármegiénknek, ava-
gi csak közelétő széliben értenők is meg őket, azonnall
minden halogatás nélküll invadálni és persequálni őket el
nem mulatnók, de még eddig Istennek hálá, vármegiénk-

hez közell olyan kóborló tolvajok nem hallattatnak; értettük ugian, hoga az havasban és az Kisbikk nevű hegiekben Somlyó táján volnának, hasonlóképpen az Iloba körül is lettenek volna, el sem mulattjuk Felséged kegyelmes parancsolattyát effectuálni, mihelt ollyat értünk.

Felséged mindkét rendbéli kegyelmes pátenseit mai generális gyűlésünkben alázatosan vettük, és mingyárast publicáltattuk is, szorossan meghagituk minden rendeknek, az szerint alkalmaztassák magokat, és hoga senki is Felséged kegyelmes pátensei ellen legkissebben is járni és cselekedni ne merészellyen.

Districtuális commissárius urammall ineált computus alkalmatosságával emergált restantiáknak megfizetésében actu munkálódunk, az minthoga szállyakon Tokajban és szekereken Károly felé nagi mértékben expediáltuk is, tehetségünk is [sic!] Kegyelmes Urunk, ne adgia Isten, legkissebben is renitenter visellyük magunkat. Reménkedünk Felségednek alázatosan, ha mégis valamivel restantiáriusokká maradnánk, úybúzáig Felséged grátiájábull differáltatnék megadása, mert az szegénység ugi exhauriálódot gabonájábull, hoga soha sem hisszük, újig exolválhassa; lévén ollyan reménségünk is, hoga azon restantiát nagi mértékben defalcálhattjuk, Felséged kegyelmes parancsolatiban mindenekben eljárni híven igiekezünk, és alázatosan elvárjuk Felséged resolútióját és kegyelmes parancsolattyát. Serenitatem Vestram quam diutissime feliciter vivere et regnare desideramus. Datum in oppido Sziget die 15 mensis Junii Anno 1707 celebrata congregatione nostra.

Serenitatis Vestrae humillimi perpetuique fideles servi
Universitas Inclyti Comitatus
Maramorosiensis.

[A belső lapra rávezetve a válasz fogalmazványa:]

Exeditum.

Repplica ex castris ad Ónod 23 Junii 1707.

Kegyelmetek levelét vévén, az rézpénz állapottyában most ujjonnan tett rendelésünk iránt már előre commissionaliter parancsoltunk Erdélyben, mellyről is magokat informáltatván, szükség, hoga az meghatározott valorhoz és bötsihez mind alkalmaztassa annak folytatását, s mind penig aszerént aszt kívántatóképpen manuteneállya Kegyelmetek; az kormányosok úti költségére kívánt só dolgában mint projectizállyon Kegyelmetek, megértetük, mellyet is az mint kegyelmesen resolváltunk, úgi aszerént nemzetes vitézlő Darvai Ferentz inspector hívünknek parancsoltunk is, hoga illendő árrában számlálva, ki is adatassa. Az mi az computus szerént emergált restantia búzát illeti, administrációjának új búzáig való haladása, annyival inkább relaxációja az hadi operációkhoz tartozó dispositióknak rövidségével nem resolváltathatik, tévén levelekben allegált expensáira már ez előtti computus alkalmatosságával is reflexiót.

Vettük más rendbeli levelét is Kegyelmeteknek az Pinye tolvajtól elvett lengjelországi portékák felől a laborált inquisícióval edgiüt,² melly dolognak törvény szerént való revisióját, minthoga tam propter politicas, quam etiam alias rationes nem praetereálhattuk, azon controversiának törvényes eligazíttatását ad I^{um} sequentis Augusti tettett meg is határozunk, az mint is az megkárosodott Janus Dvidosijanszki³ lengyel úrnak is az praefigált terminust aszerént attuk tuttára. Kire való nézve az midőn az megnevezett káros lengjel úr compareálni fog, az haza törvénye szerént igazításban vettetvén dolgát, az kik részesettek javaiban, tovább való halogatás nélkül complánáltatni el ne mulassa Kegyelmetek.

Jegyzetek

¹ Az erre való válasz fogalmazványa a 136. sz. levélre van rávezetve.

² L. a 137. sz. iratot.

³ A név olvasása bizonytalan.

Ónodi tábor, 1707. június 17.

II. Rákóczi Ferenc elmaradt fizetése fejében 700 kősót utal ki a máramarosi aknákról Gyulai János vicecolonellusnak.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. f.

[Külső címzés:] Az Felséges Erdélyi Fejedelem II. Rákóczi Ferenc jó Kegyelmes Uramhoz, ő Felségéhez alázas instantiája az belőlírt személynek.

Felséges Fejedelem, jó Kegyelmes Uram.

Borulván nagy alázatosan Felséged kegyelmességének lábaihoz, instálok Felségednek: Méltóztassék kegyelmes ígíreti szerint Felséged vicecolonellusságomra interveniáló 9 holnapi restantiámban az máramarosi sóaknárul sót adatni, mely restantiámrul való attestatiómat alázatosan repraesentálom Felségednek,¹ könyörögvén, vegye tekintetben szegény kárvallot megromlot pusztá házamat, hogy Isten Felségedet is megálgya edig is érdemem felet tapasztolt kegyelmeségiért, én csekély alázatos szolgálomban való utolsó csöp vérem ontásával is demeriálhasam s szolgálhassam meg Felségednek, kívánom.

Felségednek jó Kegyelmes Uramnak alázatos legkiseb szolgálja

Gyulai János.

[Rávezetve a fejedelmi döntés:]

Gyulai János.

A belől megírt instánsnak dolgát kegyelmes reflexióban vévén, az máramarosi sóachnárú [sic!] ott lévő inspectóruánk által számára 700 kősó adattassék. Datum in castris nostris ad Ónod positis die 17 mensis Junii Anno 1707.

F. Rákóczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

Georgius Pongrácz m. p.

Jegyzetek

¹ Ma már nincs az irat mellett.

141.

Körömi tábor, 1707. június 27.

A fejedelem utasítja Máramaros vármegyét, hogy ott-hon kvártélyozó két seregnyi zsoldosát azonnal küldje Károlyi Sándor táborába.

Kivonat: TT 1908 591. 1.

142.

Munkács vára, 1707. augusztus 1.

II. Rákóczi Ferenc rendelete: annak a 4000 magyar forintnak a fejében, amelyet Thököly Imre fejedelem végrendeletében a máramarosi sóbányák jövedelméből Bay Mihálynak hagyott, az Ugocsa megyei Akli helységet és a Bereg megyei Kászonban lévő kúriát, minden tartozékaikkal és jövedelmeikkel együtt, köti le.

Fogalmazvány, sok javítással. OL G. 19. RSzL II. 3. C—D.

Nos Franciscus Dei gratia Sacri Romani Imperii Princeps Rákóczi, pro libertate confoederati regni Hungariae statuum et ordinum DVX etc. Damus pro memoria significantes quibus expedit universis. Quod cum Nos certam domum seu curiam nobilitarem in oppido Sziget, comitatus Maramarosiensi adjacenti extractam, quam cum nonnullis appertinentiis ad eam spectantibus in territorio dicti oppidi ac aliis quoque in locis habitis recenter effluxis temporibus, idque in anno millesimo septingentesimo quinto, virtute testamentariae dispositionis Suae Celsissimus condam Princeps Emericus Tököly de Késmárk, in Campo Florum, oppido nimirum Nicomediae in Asia, ad Marem Nigrum situato, factae fideli nostro generoso Michaeli Bay, ob fidelia servitia et memorabilia merita, quae erga dictum Principem, dulci patria bonisque suis relictis in exoticis illis terris fideliter et constanter praesti-

tit et inpendit, in et pro quatuor millium florenorum hungaricalium summa inscripserat, intuitu salisfodinarum nostrarum Maramarosensium exindeque promanabilis commodi, pro usibus nostris retinuerimus atque ad dominium Husztiense, in dicto comitatu Maramaros existens ac habitum, incorporari fecerimus, in reluitionem seu recompensam dictae summae pecuniariae totalem et integram possessionem Akli, comitatui de Ugocsa adjacenti, habitam una cum aliis portionibus possessionariis ejusdemque et eorum appertinentiis utilitibus et pertinentiarum integri tutibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, prout superioribus temporibus comes Franciscus Gyulai possiderat, verum ipso partes et servitia domus austriacae, quae nobis et charissimae nostrae genti Hungariae summopere inimica existit, secuto ad fiscum confoederati regni statuum, consequenter dispositionem nostram ducalem devoluta et condescensa haberetur, praementionato Michaeli Bay haeredibusque ac posteritatibus utriusque sexus universis, in bis mille florenis hungaricalibus; in aliis itidem bis mille florenis similiter hungaricalibus certam curiam nobilitarem in oppido Kápszon, in comitatu de Bereg situatam, quam retroactis temporibus pro fidelibus dicti Michaelis Bay tum erga Celsissimam Dominam Principissam Heleniam Zrínyi, dilectissimam Dominam Genetricem nostram, felicitis reminescentiae ad ultimam usque vitae terminum, tum vero erga Serenitatem Nostram ac universam gentem hungaram provenietate temporum summa fidelitate et constantia inpensis servitiis, cum universis appertinentiis utilitatibusque ac pertinentiarum suarum integritatibus, in quibuslibet locis possessionibusque ac praediis, vel eorum territoriis existentibus, ad eandem rite et legitime spectantibus, prout nempe fiscus confoederati hujus regni Hungariae apprehenderat, ac concomitanter anno proxime praeterito millesimo septingentesimo sexto, die octava mensis Julii in arce Érsekújváriensi, ad ulteriorem dispositionem donaveramus, actuque per eundem modo

usufructiatio possideretur, dederimus et inscripserimus, assecurantes saeperepetitum Michaellem Bay et praescriptos ejusdem pro si aut per subsecuturam temporis lapsu pacificationem, aut juris processum per eos, quos nefars praescripta bona tangerent [vel] concernere possent, movendum et suscitandum, in usu possessioneque eorum reali persisturum nequierent, extunc nos aut haeredes et successores nostros super praescripta quator [sic!] millie [sic!] florenorum hungaricalium summa, memoratum Michaellem Bay, vel ejus praescriptos effective contentaturos: imo damus, inscribimus et assecuramus. Harum nostrarum vigore et testimonio literarum manus nostrae subscriptione et sigilli autentici munimine roboratur mediante. Datum in castello nostro Munkaciensi die prima mensis Augusti anno millesimo septingentesimo septimo.¹

[Oldalt:] 1707.

Jegyzetek

¹ Thököly Imre végrendeletének idevonatkozó része: „Octavo. Szigetű udvarházban való részemet, mely Máramaros vármegyében vagon, legálom Bay Mihály uramnak; vagy azért adjonak jószágombul 4000 magyar forintokat, ha tudniillik ebben megfogyatkozhatnék.” — Késmárki Thököly Imre és némely főbb híveinek naplói és emlékeztes írásai. 1686—1705. Közli: *Thaly Kálmán*. Pest, 1868. 401. 1. (MHHS 23/1.)

143.

Munkács, 1707. augusztus 3.

Rákóczi Máramaros vármegyének: a hadak számára küldjön sót a kerületi hadbiztosnak; a rézpénzre vonatkozó véleményét pedig küldje meg az erdélyi consiliumnak.

Kivonat: TT 1908 592. 1.

144.

Munkács, 1707. augusztus 4.

A fejedelem megparancsolja Máramaros vármegyének, hogy a Munkács várához szükséges munkákra augusztus 25-ére Bay László vicekapitány elé 500 gyalogszeres embert és 25 portális szekeret állítsanak ki.

Kivonat: TT 1908 592. 1.

145.

Máramarossziget, 1707. augusztus 23.

Máramaros vármegye felterjeszti a fejedelemhez azoknak a nemeseknek a kérését, akik a városokban polgári fundusokat bírnak, hogy maradjanak meg előző helyzetükben.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Domino Francisco Secundo Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [4 kis kerek papírfölzetű pecsét.]

Serenissime Princeps ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subjectione praemissa. Hogi az Ur Isten Felségedett édes nemzetünk örömére örvendetessen sokkáig éltesse, aláztatson kívánnyuk.

Felséges Fejedelem! nekünk érdemünk felett való jó Kegyelmes Urunk. Hogi Felségedet mind ennyi országos gondgái között is méltatlan levelünkell terhellyük, Felségedet magunk megalázásávall és fejeinknek meghaitásávall aláztatson követtyük, reánk következhető nehézségét rollunk elvenni kegyelmesen méltóztassék Felséged. Kegyelmes Urunk, vármegiénkbeli városokon lakó, civi-

lis fundusokat bíró nemes atyáinkfiai alázatosan requirálván bennünket, hogi magok alkalmatossági aránt Felségedet akarnák alázatos instantiájokkal hűséges engedelemmell supplicálni, elébbeni rendekben s condítiójokban maradhatnának meg: melyre nézve Felségednek alázatosan instálunk, nyavalyás civilis fundusokat bíró nemes atyáinkfiai méltóztassék Felséged in statu quo az Felséged természeti kegyelmességéből meghagyni a nemes országnak következő gyűléseig, az holott is Felséged kegyelmessége járulván, fogaik magokat alkalmaztatni Felséged kegyelmes parancsolattjához; Felséged természeti kegyelmességét Felségednek holtig való magunk megalázásávall alázatosan megszolgállyuk, elvárjuk Felséged kegyelmességét. Serenitatem Vestram quam diutissime feliciter valere et regnare desideramus. Datum in oppido Sziget die 23 Augusti 1707 celebrata congregatione nostra.

Serenitatis Vestrae perpetui humillimi fideles servi

Universitas Comitatus Maramorosiensis.

146.

Máramarossziget, 1707. augusztus 23.

Máramaros vármegye panasza a fejedelemhez, hogy a Munkácshoz küldött munkásaikat Ugocsa vármegyében megtámadták és szétszórták. Lengyelországból kapott hír szerint az orosz hadak támadása fenyeget.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Domino Francisco Secundo Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [A szokásos 4 kis kerek pecsét nyomaival.]

Serenissime Princeps ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subjectione praemissa. Hogi az Ur Isten Felségedet édes nemzetünk örömére örvendetessen sokkáig éltesse, alázatosan kívánnjuk.

Felséges Fejedelem! nekünk érdemünk felett való jó kegyelmes Urunk! alázatosson kénszerettünk méltatlan levelünk általl Felséged kegyelmes lábaináll magunk megalázásávall meghajtott fejünkell Felségednek dolginkat declarálnunk; minthogi némely napokban Munkács vára körül való éppületre deputátus manuáriusinkat expediáltuk, kik is nemes Ugocsa vármegyében Rakasz nevű faluban érkezvén, némellyike két vagi három giümölcsöt szakasztván le fájáróll, az falu ottan harangot félre véretvén rájok, fegiverekkell, botokkall invadálták őket, verték, kergették és dissipálták, kettei még ma sem találhatik, nem tudhattuk, ha az hegiekben, erdőkön való kergetésben ölettettek-e meg, avagi hová löttenek; mellettek lívő jó zálogos és residentias nemes atyánkfiát megfogták és nemes Ugocsa vármegye viceispánnya kezében vitték, és máig is fogva vagion. Az elmúlt télen mostani Partiumbéli főcommissárius uramra is hasonló formában minden igaz ok nélkül reátamadtanak, és lábaináll s kezeinél fogva szállásáróll kivonván, fogva elvitték vala, mellyet úgi tapasztollyuk Kegyelmes Urunk, szokásban vöttenek, vármegyéink lakosit sine ullo respectu fोगiák s verik, már Munkácshoz kívántató manuáriusink is nem fognak azon elmerni,¹ úttyokat követni. Reménkedünk Felségednek kegyelmes Urunk, méltóztassék Felséged ezen rakasziai nefarius actussokat kegyelmesen orvosoltatni, Felségednek Kegyelmes Urunk hóltig való engedelmes hűséggel alázatossan meg-szolgállyuk, lehessen Felséged kegyelmességéből megbántódot attyánkfiainak, úgi commissárius uramnak őkegyelmének is satisfactiója.

Jelentyük alázatosson Felségednek, hogi az elmúlt hetekben mentek vólt Lengiel Országban vármegyéink lako-

si kaszálni és egiéb nyári dolgot tenni, az holott is egi kapitánnáll dolgoztanak; egi alkalmatosságall Turkulcz Constantin névő mezei ezeredes kapitány házához érkezvén, mondotta, hoga az muszka hadak reánk szándékoznának, és nemsokára ki is jönnek, sőt azon munkásoknak megfizetvén, haza küldötték őket, cselédgiekre viselleyenek gondot, és másoknak is mondanák, vigiázzanak magokra, kik is megjöven, ez szerint referálták edgyik járásunkbéli szolgabíránknak, melljet akarónk Felségednek tartozó hűséges köteleességünk szerint alázatosan értésére adnunk. Mindazonáltall, hoga bizonyosabbat érthessünk és Felségedet is igasságosson tudóséhaszuk, azon Turkulecz kapitánynak írtunk és emberünket küldöttük, az kitől is micsoda válaszungk jő, Felségednek elküldeni el nem mulattyuk. Serenitatem Vestram quam diutissime feliciter vivere et regnare desideramus. Datum in oppido Sziget die 23 mensis Augusti anno 1707 celebrata congregatione.

Serenitatis Vestrae perpetui humillimi fideles servi

Universitas Comitatus Maramorensis.

Jegyzetek

¹ Sic! Talán: elmenni.

147.

Máramarossziget, 1707. október 14.

Máramaros vármegye beadványa Rákóczihoz: a rájuk nehezédő sok teher könnyebbítését kéri, mert másképpen elpusztul a megye, amelyet sok természeti csapás is sújtott.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

Serenissime Princeps ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima semper subjectione praemissa. Hogi az úr Isten Felségedet édes nemzetünk örömére örvendetesen sokkáig éltesse, alázatossan kívánnjuk.

Felséges Fejedelem! nekünk érdemünk felett való jó Kegyelmes Urunk, nagy magunk való megalázásávall és a földig való meghajtásávall Felséged lábaináll leborulva fejünknek kegyelem kéréssell, mind ennyi országos gondgái között is Felségednek, kételenítettünk Felséged előtt utolsó romlásunkat és példás dissolúciónkat causáló igiűnket alázatossan detegálnunk. Minthogi Felséges Urunk, ezen az sovánj és köves földünkön elsőben az kimondhatatlan aszály annyira elsütötte egész vármegienkben mindennemű őszi és tavaszi vetéseinket és legumináinkat, hogi az mint annak előtte szokot vala sovánj földünk termeni, mostan csak tizedrészenyre sem termet; annak utánna a rendkívüll való jégesők, mellyekhez az mostani emberek közzül ezen az mi földünkön hasonlókra senki sem emlékezik, az mi az szárazságtúll megmaradott vala is, nagiu b részében vármegienknek határjukat elverte és vetésinket az földig lerontotta; subsequáltanak Felséges Urunk, az szünetlen és egimást érő s rendkívüll való nagi árvizek is, az kik az mi az első romlásoktúll megmaradott vala, az vizek mellyékén úgi elseprették, hogi sokaknak, és némely helyeken majd egész faluknak semmi gabonájok és szénájok nem maradt. Mindezeket követték az szünetlen éjjeli nappali esők, mellyek miat sem vetésinket, sem peniglen a takarodást nem vihettyük végben, sőt Felséges Urunk, az havasok allyán lévő faluknak most lévén aratások, egész vetések lábán vannak, egi [sic!] rothadnak és az elmúlt napokban olyan havak is estenek, hogi sok helyeken való vetéseket oda leptenek; mindezekbüll Felséges Urunk, sok helységek lakosinak éhelhalásra való jutáso-

kat és dissolútiójokat is collimállyuk; tudgiuk Felséges Urunk, hoga eveniálandó quantumunkat meg kell adnunk, noha desperáte vagiunk az mostani romlásunkra nézve megadása iránt; és rettent bennünket az reánk jöhető terhes quártély tartása; quantumunkat Felséges Urunk, valamíg tehetségünk lészen, megadgiuk, valahová Felségedtűl kegyelmesen assignáltatik. Reménkedünk az élő Istenért Felségednek kegyelmes Urunk, Felséged kegyelmességéből más nemes vármegijéknél felljeb ne terhelteessünk, és ha lehetséges Felséges Urunk, méltóztassék Felséged quártély tartásátull bennünket kegyelmessen immunitáltatni, alázatosson esedezünk Felségednek; előttünk lévén Felséges Urunk ezelőtt rajtunk általl ment quártély tartásunknak alkalmatossága, melynek bonificátiójárúll Felséged kegyelmes resolútiója szerint Felségedet nem terheljük, tudván Felségednek azoknál nagiuabb országos gondgiait, várván Felséged természeti kegyelmességéből consolátióunkat, Felséged kegyelmességét hóltig való hűséges szolgálátunkall alázatosson megszolgállyuk Felségednek, és quártély tartástull való immunitátióunkat leborulva Felséged előtt, alázatosson implorállyuk.

Jelentyük alázatosson Felségednek kegyelmes Urunk: néhay Szigethi Farczády Györgi nevű vármegijénk tagia, első felesége jussán bírván ugian Szigeten egy teleket, felesége testvéröcse Szigethi Sigmond háza szomszédságában, és felesége sine semine decedálván, minthogi Farczády Györgi házat éppéttetet rajta, conveniált Szigethi Sigmonddal az telek és éppület iránt, successu temporis maga Farczády Györgi is sine semine decedálván, több res mobilissivell edgiüt az háza és teleke, mint urának acquisitumi devolválódtanak utolsó feleségére juxta leges regni, az ki is egész holtáiglan pacifice bírta, ez is peniglen giermeketlen asszoni lévén, halála előtt azon házat s teleket legálta az szigeti ecclesiának, és mostan szép processusban indult semináriumnak professora collocáltott azon házban. De tekintetes nemzetes Ilosvai Ábra-

hám uram Felséged kegyelmes collatiójábull néhai Nagi Pál acquisitumit appraehendálván, ezen házat is el akarja foglalni és azon scholának becsületes professorát exturbálni; mindazonáltall suspendálta mind a két féll ezen controversiát mindaddig, míg Felséged előtt alázatosan nem remonstrállya praetensióját. Minthogi peniglen Felséges Urunk! azon megbántódot ecclesiátúl requiráltatunk e végre, hoga Felséged előtt alázatosson instálnánk azon háznak az ecclesia kezénél való megmaradása iránt; holott Ilosvai Ábrahám uram aszt bírhattya csak, az mit Nagi Páll bírt, ezen házat peniglen soha egi óráig sem bírta, sem meg nem vötte, sem peniglen senki is ökegyelmének nem légálta, és semmi documentum az ecclesia ellen ezen ház iránt nem producáltathatik, hanem Farczádi Györgjröll utolsó feleségére Bernárd Katára, errül peniglen vi testamenti az ecclesiára deveniált. Leborulván Felséged lábaihoz, alázatosson esedezünk Felségednek, és ezen ecclesia is, méltóztassék Felséged oly kegyelmes dispositiót tenni ezen ház és telek iránt, maradgion meg az ecclesia birodalmában, kiben nem is kételkedünk, hoga Felséged dicsösséges emlékezetű születet kegielmességét, térden álló és alázatosan imploráló, mostan szép nevedésben ment ecclesiának fejedelmi segedelmeskedő kezeit, mint ecclesiáknak dicsösséges gyámola szokot kegyelmessége szerint nem nyujtaná, mellyet is midőn térden álva alázatosan és egész reménységell várunk, Felségedért és messze terjedet hírű fejedelmi házáért Istenünket imádni meg nem szününk, és holtig való hűséges alázatos szolgálatunkall Felségednek megszolgálljuk.

Vagion Felséges Urunk! nagi sérelmünk, mellyet alázatosson remonstrálunk Feleségednek, hoga ennek előtte való időkben egi hordó bornak tricesimája 60 pénz völt, annak utánna a Cassai Nemes Camara parancsolattjábúll 3 forintra emelte fell és nevedet, már mostan az midőn duplicata tricesimát fognak és kezdettenek exigálni, 6 forintokra mégien; úgi hoga egi hordó bort 6 forin-

ton veszünk, tricesimája is meg meg annyi; hasonlóképen az sónak is százátóll azon régi időben és nagi és boldóg emlékezetű Felséged eleinek birodalmokban, annak utánna is sokkáig egi-egi tallér vala, de ez is 3 forintokra nevededet, most peniglen per duplicationem hatra. Felségedtúll, természeti kegyelmes Urunktóll ezen duplicata tricesimának minuatióját alázatosson implorálljuk, praeserváltassunk az Felséged és a nemes ország szolgálatyára, elvárjuk Felséges Urunk alázatosson Felséged kegyelmes resolútióját. Serenitatem Vestram quam diutissime felicissime valere vivere et regnare desideramus. Datum in oppido Sziget die 14 mensis Octobris anno 1707 celebrata congregatione nostra.

Serenitatis Vestrae perpetui humillimi fideles servi
Universitas Comitatus Maramorosiensis.

148.

Máramarossziget, 1707. október 27.

Máramaros vármegye levele a fejedelemhez: terheik könnyebbítését kérik, mert a megyét súlyos természeti csapások érték, az erdélyi menekültek eltartására is kényszerülnek, végül az ellenséges betörés veszélyéről tájékoztatják Rákóczit.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Domino Francisco Secundo Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [A szokásos 4 kis kerek pecséttel.]

Serenissime Princeps, ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima

subjectione praemissa. Hogi az Ur Isten Felségedet édes hazánk örömére örvendetesen sokkáig éltesse, alázatosan kívánnjuk.

Felséges Fejedelem! nekünk természeti jó kegyelmes Urunk, alázatosan és fejeinknek kegyelem kérésévell mérzellyük Felségedet mind ennyi országos gondgái között is méltatlan levelünkkel terhelünk, melyre a nagi kénszerető szükség viszen bennünket; mivel Felséges Urunk, mint ennek előtte való alázatos levelünkben is alázatosan detegáltuk Felséged előtt, ez elmúlt nyári aszály, árvizek, szünetlen esők, és mostan már az idején korán és extraordinarie let nagi havak miat vetésinkben és füveinkben való romlásunkat, némely helységeknek peniglen az rendkívüll való nagiságú és sűrű jégesők miat egészen való vetéseknek semmivé való lételét is. Felséges Urunk! közell 60 helységek az hó alóll sarlójokkal most vájják és szedegetik fell gabonájokat s úgi arattják; mely is minémű keserves munka és nyomorúlt élet légien, Felséged kegyelmesen méltóztatik megítélni.

És minthogi az erdélyi úri fő és nemessi renden lévő statusok öngagságok és ökegyelmek már nagi mértékben bėjöttek, kiknek is szállásúll statiókat, és quantumunkból léjendő intertentiójokrúll mint disponáltunk, Felségednek alázatosan megküldöttük;¹ igaz dolog, öngagságok s ökegyelmek ezen mi dispositiónkall nem bene contentusok, kívánnának actualis szabad quártélyt, az holott Kegyelmes Urunk, nincsen annyi szénánk, mellyell (ha a nemes státusoknak öngagságoknak és ökegyelmeknek, az kik actu ben vannak is, mennyivell inkább ha többen is jönnek, az mint értyük, egi száll szénát nem adnánk is), az magunk marháit csak fél télig is beérhetnők, mennyivell inkább actualis quártélyozást mint supportálhassunk, Felségednek alázatosson kőniörgők [sic!], méltóztassék Felséged kegyelmesen megítélni, hanem ha magunkat mindenünktől megfosztván, éhell való halásra haginók mind magunkat, cselédeinket és marháinkat, melyre (Felségednek alázatosan kőniörgünk), talám sem

lege divina, sem naturali, sem humana obligálatni nem láttatunk, és ígi helységeknek változtatása és az sóaknának is pusztulása (az ki is mind az hadakozásnak, mind az fiscus költségének fundusa s nervussa) s romlása következnek. Felségednek alázatosson reménkedünk, az élő Istenért actualis quártélyt nyomorult vármegiénkre ne assignállyon Felséged, quantumunkat peniglen jó szívvel adgiuk (noha annak is megfizethetésében desperate vagiunk), valahová Felséged méltóztatik kegyelmesen assignálni, szénát hogi pénzen vegienek, alázatosson reménkedünk Felségednek.

Jelentyük alázatosson Felségednek, minthogi az ellenség közell jár vármegiénkhez, mind magunk securitására s mind az sóaknának conservatiójára nézve az passusokat szorgalmatosson bévágattuk, mellyért is ha Felséged előtt vádoltatunk, alázatosson kőniörgünk Felségednek, nehézségét rollunk elvenni kegyelmesen méltóztassék Felséged; és minthogi intentumunk az (ha Felségednek kegyelmesen tetzik), hogi ha az ellenségnek reánk való jüvetelit értyük, tehetségünk szerint resistálljunk, de ha semmiképpen nem resistálhatnánk, alázatosson kőnyörgünk, Felséged méltóztassék Felséged [sic] kegyelmesen oly helyt denominálni, az holott lehessen Felséged szárnyai alatt hűségünkben való megmaradhatásunk, mivell készebbek vagiunk mindenünket elhagini s elbujdósni, vagi peniglen egi halomban magunkat levágattatni, mintsem Felségedhez való hűségüinktől elállani; alázatosson várjuk és kérjük Felséged kegyelmességét. Serenitatem Vestram quam diutissime feliciter vivere et regnare desideramus. Datum in oppido Sziget die 27 Octobris 1707 celebrata congregatione nostra.

Serenitatis Vestrae humillimi perpetuique fideles servi
Universitas Inclyti Comitatus
Maramorusuensis.

Jegyzetek

¹ Ma már nincs a levél mellett.

Máramarossziget, 1707. november 10.

Máramaros vármegye felterjesztése Rákóczihoz: ismételten kéri igen súlyos terheik könnyebbítését, főleg az erdélyi menekültek eltartása kerül igen sokba.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Domino Francisco Secundo Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [A szokásos 4 kis kerek pecséttel.]

Serenissime Princeps ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima semper subjectione praemissa. Hogi az Ur Isten Felsége-det édes nemzetünk örömeire örvendetesen sokkáig éltesse, alázatosan kívánnjuk.

Felséges Fejedelem! érdemünk felett való természeti Kegyelmes Urunk, elvettük alázatosan Felséged conso-látiónkall tellyes kegyelmes parancsolattytát: hogi Felséged quantumunkon fellyebb való actualis quártélytartás-sal nyomorúlt vármegyénket terhelteni meg nem engedni kegyelmesen méltóztatott, Felségedért és felséges fejedelmi dicsősséges házáért Istenünket alázatos könyörgés-sünkell szünetlenül imádgiuk és utolsó csepp vérünkig egész hűséggell megszolgállyuk; megvallyuk ugian, és nagi félelemmell kételenítettünk most is Felséged lábainál térden álva fejeinknek kegielem kéréssell mind ennyi országos gondgiai [között] Felségedett érdemetlen és alázatos instantiánkall terhelnünk; melyre viszen bennünket az mostan utolsó pusztulásunkat és helységeknek romlását, lakosinknak eloszlását causáló nagon szorongató szükség és inség, mivel hogi Felséges Urunk, a nemes erdélyi státusok már annyin vannak önegyságok és ökegyelmek vármegiénkban, az mint Felséged includált ex-

tractusunkból is kegyelmesen méltóztassék megtekinteni, hogi statiójokra is nem sufficiálnak faluink, hanem kéte-lenítettünk három s négi rendbélieket is egi-egj helységben szállétanunk, ezek felett menstruale quantumunk is korántsem adaequállya kiadot personájokat, Isten oltalmazzon bennünket Felséges Urunk, hogi gravaminaliter szóllyunk, de vannak némellyek az nemes státusok között, az kik olyan kéméletlenül consummállják szegény lakosink szénáját és zabját, az mi kevés termett is, hogi máris nincsen sok helységnek csak két hétre való szénája és szalmája, az kivell marháját béérje, ha szintén senki-nek semmit sem adna is, mely miatt Felséged kegyelme-sen méltóztatik megítélni az szegénység mint subsistál-hasson, hát ha még az nemes külső vármegiékből is bėjőnek, az mint láttyuk peniglen, naponkint szaporod-nak és érkeznek önagyaságok s ökegyelmek vármegiénk-ben, az holott Felséges Urunk! az úri, főrendeken kívüül nemes Fejér, Kolos, Doboka, Küköllő és Belső Szólnok vármegiéknek nagioib része actu ben is vannak, mindeze-ket nemhogi eltarthassuk quantumunkbúll, de hogi ha mindenünket a nemes státusoknak adgiuk és magunkat s barmainkat éhell való halásra hadgiuk, és lakóhelyeink-ből elmenvén önagyaságoknak s ökegyelmeknek cedály-lyuk is, még sem sufficiálnának javacskaínk. Ezeken kí-vüül peniglen az hadak számára is, minthogi az oda bé lévő nemes vármegiék lakosi ellszéledtenek, és az ellenség miatt semmivell sem succurrálhatnak, nem lívén kenyere-
rek, 10 000 kenyereket és circiter 370 kőből lisztet adunk, akar[ván] az hadaknak ebben is succurrálnunk, mellyet Felséges Urunk, nem difficultálunk, sőt jó szívell adgiuk.

Ezen kívüül Felséges Urunk! méltóságos gróff Bethlen János uram önagyasága kívánnya, hogi salétromfőző há-zat és portőrő házat is erigálljunk, és azokhoz mindenkor 25 szekereket és bizonyos számú fejszés embereket is fentarcsunk, az mellyekre is ez mostani effectivus statu-sunkban egészen inhabiliseknek láttyuk magunkat len-ni, és ezen onusokat nem is supportálhatunk. [Sic!]

Reménkedünk az élő Istenért és a Jésus Christusnak vére hullásáért is Felsőgednek, méltóztassék Felsőged megmaradhatásunk felől kegyelmesen disponálni, lehessünk ha csak mi részében alkalmasok az Felsőged és az nemes ország szolgálattára; Istennel bizonyítunk Felsőgedes Urunk, ha Felsőged természeti kegyelmessége állall nem praeserváltatunk és ezen rajtunk lévő súlyos és elviselhetetlen quártély nem mitigáltatik, és vármegiénkben az kik bėjöttének és naponkint is jőnek, mind ben maradnak s telenek, most lészen vége szegény vármegiénknek, az melyből is az sóaknának munkája és a sónak szállátása megszűnik, a nemes országnak és az fiscusnak nagi kárára. Felsőgedes Urunk! nyavalyáinknak írássall való declarációjávall nem kívánván Felsőgedet hosszas írássall terhelni, expediáltuk Felsőgedhez méltatlan levelünket exhibeáló Kerei Márton és Tura Jónás követ atyánkfiait, kik is Felsőged előtt, hoga szóvall alázatos instantiájuk állall alázatoson declarálhassák Felsőgednek, reménkedünk alázatoson, elvárjuk Felsőgedes Urunk Felsőged természeti kegyelmességét, és instantiánkra való kegyelmes resolútióját alázatoson. Serenitatem Vestram quam diutissime feliciter vivere et regnare desideramus: Datum in oppido Sziget die 10 Novembris anno 1707 celebrata congregatione nostra.

Serenitatis Vestrae humillimi perpetui fideles servi
 Universitas Comitatus Maramuriensis.

[Külön lapon a levélhez csatolva:]

Vannak vármegiénkben nemes erdélyi státusok, kiket is az Felsőged kegyelmes dispositiójáig dislocáltunk . . . . . nro.	2 708
Kiknek menstruatim 2"2 vékájávall eveniálnak farinae . . . . . cubuli	1 233
Menstruale quantumunk peniglen cubuli	675
Mindezeknek dietim fél-fél fontyávall computálván az hús faciat . . . . . libras	40 620

Quantumunk peniglen tészén menstruatim	libras	18 000
Lovaik vannak a liszta szerint	nro.	1 742
Per cubulos avenae kívántatnak	cubulos	1 742
quantumunk tészén avenae	cubulos	1 350
Az praecinserált 1742 lovak és lisztában feltöt barmok	nro.	5 168
in toto tesznek	nro.	6 910
Ezen barmoknak és lovak fél-fél szekér szé- náiull computálván, faciunt foeni currus		3 455
Mindezeket quantumunk szerint per sex men- ses computálván		
tritici vel farinae cubuli		4 050
avenae cubuli		8 100
carnis librae		18 000
De az rajtunk lévő quártélyosok personái és lovok s barmok számok szerint		
eveniunt tritici vel farinae cubuli		7 398
avenae cubuli		10 452
carnis librae		243 720
foeni currus		20 730
De hogiha pure et praecise csak az 1742 lovaknak kellene is adnunk szénát, menstruatim fél-fél szekér szé- nát computálván, facit currus 871.		
Per sex multiplicálván, facit currus		5 226.

150.

Máramarossziget, 1707. november 14.

Máramaros vármegye felterjesztése II. Rákóczi Ferenc fejedelemhez a vármegye súlyos terheiről a hadellátás terén.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Domino Francisco Secundo Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [4 kis kerek pecsét nyomával.]

Serenissime Princeps ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subjectione praemissa. Hogi az úr Isten Felségedet édes nemzetünk örömére örvendetesen éltesse sokkáig, aláztosson kívánnjuk.

Felséges Fejedelem! érdemünk felett való jó kegyelmes Urunk. Elvöttük Felséges Urunk, aláztosson az nemes erdélyi státusoknak vármegiénkben az Felséged kegyelmes dispositiójáig való dislocátójokról való kegyelmes parancsolattyát, amelyben munkálódván, midőn szintén elvégeztük volna, érkezék méltóságos generális gróff Pekrj Lőrinc uram önagyága és méltóságos thesaurarius uram ökegyelme,¹ Felséged kegyelmes dispositiójából lett méltóságos úri levelek az nemes státusoknak önagyágoknak és ökegyelmeknek njomorúlt vármegiénből való kimenetelekről, és más helyekre való collocáltatásokrúll. Felséged érdemetlen és legkisseb híveihez mutatott kegyelmeségét aláztos hű szolgálatunkall aláztosson megszolgállyuk Felségednek, és jóllehet Felséges Urunk, az nemes státusokat önagyágokat és ökegyelmeket dislocáltuk ugian, de olyan terhesen, hogi Istennel bizonyítunk, fél télig nem subsistálhatnának önagyágok és ökegyelmek vármegiénkben; láttyuk aszt is, hogi az hadak felesednek Isten kegyelméből, és az több nemes vármegiék igen megfogiatkoztanak élis alkalmatosságából, és méltóságos generalatus is igen szorosson parancsoll az hadak számára kívántató élésnek administratióját [sic!], mellyet is, valamig lészen és valamink vagion, nagi készséggell és örömmell adgiuk; az mint láttyuk peniglen, az méltóságos státusok Felséged előtt munkálódni akarják, ha csak mi részében is, vármegiénkben való megmaradásokat, melly is ha meglészen Felséges Urunk, soha reá nem érkezünk, végben sem vihettjük, hogi mind az méltóságos státusokat interteneálljuk és az militiának is élést suppeditálljuk, és ígi az militia is mint

subsistálhasson, Felséged kegyelmesen megítélni méltóztassék. Reménkedünk az élő Istenért is alázatosan Felségednek kegyelmes Urunk, hoga mind az Felséged hű szolgálattára praeserváltathassunk, mind az milítiának intertentiójára való victuálékat is tehetségünkig suppediáltathassuk, ezen Felséged kegyelmes dispositiójában maradhassunk meg és légien elég Kegyelmes Urunk, az fegivert viselő és taboron continuoskodó rendeknek vármegiénkben maradandó cselédgieknek intertentiójok, és az hadak számára kívántató quantumunknak adása. Felséged resolútióját alázatosan elvárjuk, és Felségednek utolsó csepp vérünkig alázatosan és egész hűséggell megszolgállyuk. Serenitatem Vestram quam diutissime feliciter vivere et regnare desideramus. Datum in oppido Sziget die 14 mensis Novembris anno 1707 celebrata congregatione nostra.

Serenitatis Vestrae humillimi perpetui fideles servi

Universitas Comitatus Maramorosiensis.

Jegyzetek

¹ Barcsai Ábrahám.

151.

Máramarossziget, 1707. november 24.

Máramaros vármegye felterjesztése a fejedelemhez hátralékuk elengedése ügyében. Rávezetve a meghozott határozat fogalmazványa.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principo ac Domino Domino Francisco Secundo Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [A szokásos 4 kis kerek pecséttel.]

Serenissime Princeps ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subjectione praemissa. Hogi az Ur Isten Felségedet édes nemzetünk örömére örvendetesen sokkáig éltesse, alázatosan kívánjuk.

Felséges Fejedelem! természeti jó Kegyelmes Urunk; mind ennyi országos gondjai között is Felségednek, fejeinknek alázatosan kegyelemkéréssell, Felséged lábainál leborulva kételenéttetünk Felségednek reménkedünk: minthogi az felsőbb esztendőkbén akkori hadi commissárius Kosovics Márton uram jövőn bé vármegyémben, az akkori szükséghez kellet 390 mása szalonát, per conventionem másáját 3 másában¹ imputálván, adnunk; mely mind ez mai napig is sem nem bonificáltott, sem peniglen az computusokkor in defalcationem quanti nem acceptáltatot; és hasonlóképpen az erdélyi nemes státusok őnagyságok és őkegyelmek ennek előtte vármegyémben televén, azon expensájuk is még eddig semmiben sem ingrediáltak, sem nem bonificáltattanak; minthogi peniglen tekintetes nemzetes Ötvös Miklós districtuális commissárius uram liszt, abrak és húsbéli restantiát praetendál rajtunk, melynek megfizetésére elégteleneknek ismérjük magunkat. Reménkedünk Felségednek, méltóztassék Felséged azon rajtunk praetendált restantiának elengedtetésében természeti kegyelmességét mutatni, megvallyuk Felséges Urunk, meg nem fizethettyük azon restantiát, és az midőn térden álva alázatosan reménkedünk Felségednek, elvárjuk Felséged kegyelmességét, és magi hűséggell utolsó csep vérönkig alázatosan megszolgáljuk Felségednek. Serenitatem Vestram quam diutissime feliciter vivere et regnare desideramus. Datum in oppido Sziget die 24 mensis Novembris 1707 celebrata particulari congregatione nostra.

Serenitatis Vestrae perpetui humillimi fideles servi

Universitatis Comitatus Maramorosiensis.

[Rávezetve a fejedelmi döntés fogalmazványa:]

Resolútió. A régi restantiák adminisztrációja most suspendáltatik, hanem proxime amely 1600 köből liszt készen vagyon commissárius Sztojka László Károlyi Sándor úri hívünkhöz tött információja szerént, azt elmúlhatatlanul ez mostani hadi operációkra nézve kell késedelem nélkül szállítani Kővárba.²

Jegyzetek

¹ Sic! Helyesen: forintban.

² Ez a következő, 152. sz. irat fogalmazványa.

152.

Kisvárdá, 1707. november 30.

A fejedelem szívesen könnyítene a vármegye terhén, de a szükség nem engedi. Megértvén pedig Sztojka László commissárius relációjából, hogy 1600 köből liszt már készen volna, elrendeli, hogy a nemzetséges ügy mellett hadakozó vitézek számára fogyatkozás nélkül a kővári magazinba szállítsák.

Kivonat: TT 1908 592. l.

153.

Hely és dátum nélkül (1708 eleje)

Máramaros vármegyébe szorult erdélyi nemesség beadványa a fejedelemhez és a szövetkezett rendekhez: a szükségükre szállítandó só és bor harmincadjának elengedését kérik.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. g.

Felsőges Erdélyi és Magyar Országi Vezérlő Fejedelem, jó Kegyelmes Urunk s Fejedelmünk, és Tekintetes Nemes Confoederált Magyar Országi Statusok.

Minekutánna az isteni bölcs és hatalmas végezésnek bűneinkért sujtoló látogatása boldogtalan sorsunkat édes hazánkon kívül való bujdosásra hozta és juttatta, s azzal edgyütt Kegyelmes Urunk, és igaz ügyünk szereteti s hívsége mellet extremitást is szenvedni kész, igyefogyot bujdosó népünket nagy számmal Felsőged vezérlő fejedelemsége s kegyelmes szárnyai alá jöni és az tekintetes nemes confoederált státusoknak atyafiségához s buzgóságához ragaszkodni kényszerítette s kéntelenítette volna, agnoscálnunk kell, hogy jóllehet attól fogva Felsőged példás atyai kegyelmessége és az nemes magyarországi confoederációnak szíves atyafiséga oly tapasztalhatóképpen subvelválta bujdosásunknak nehézségeit, hogy ne láttassék semmi egyéb hátra lenni, hanem annak hasonló egyenes indulattal és tökéletes atyafiséggal való meghálálása, köszöneti és az mint és mikor az jó Isten alkalmatosságát rendeli, reciprocációja. Érdekeltetvén mindazonáltal szükegeinktől, az midőn elhitettük magunkal, hogy Felsőgedet természeti kegyelmessége, az tekintetes nemes státusokat pedig az egy vérnek szövetséges indulati s szegény hazánk lakosival ineált colligációja, mint valamely serkentő affectusok fogják tovább is, míg Isten igaz ügyünknek boldogulásával édes hazánkot kevély ellenségünk birtoka és nyomorgattatása alól felszabadítja, segítségünkre s consolációnkra nógatni és felindítani, ujjab jótételre való alkalmatosságot szolgáltatnak mégis szorongató nagy fogyatkozásink.

Minek okáért Felsőgednek, mint Kegyelmes Fejedelmünknek és az tekintetes nemes confoederált magyarországi státusoknak alázatossággal instálunk, reflexiót tévén, mely sok rövidséget s szorongattatást involvályon bujdosó sorsunk és állapotunk, elfogyatkozot atyánkfiainak consolációjára méltóztassanak ezen nemes Máramaros vármegyéből fogyatkozásunknak supplementumára,

és nem kereskedésre szállítandó sovainknak, nemkülömben magunk italára béhozandó kevés borainknak harmincadgyát relaxálni, hogy az által is Felséged ritka példájú fejedelmi kegyelmessége és az tekintetes nemes státusoknak is atyafi szeretetek rajtunk annyival inkább gemináltatván s tetéztetvén, soha meg nem haló dícsíretes emlékezeti Felséged és az nemes státusok jótéteményének dicsősséges hírrel fényeskedvén, az maradékokra is kiterjedgyen. Mellyek iránt midőn Felséged kegyelmes resolútióját és az tekintetes nemes státusoknak ekkoráig is sokképpen tapasztalt szíves atyafiságát álhatatos reménséggel várjuk, maradunk

Felségednek jó Kegyelmes Urunknak s Fejedelmünknek alázatos szolgálói, igaz hívei;

Az tekintetes nemes confoederált státusoknak pedig bujdosó atyafiai s szolgálói

Nemes Máramaros vármegyében inquantizáltatott erdélyi bujdosó nemesi rendek.

[A hátlapra a kancelláriában rávezetve:] 262. Erdélyi bujdosó rendek.

154.

Máramarossziget, 1708. január 2.

Máramaros vármegye panasza a fejedelemhez: elviselhetetlen terhet jelentenek a lakosok számára a Moldvából kijött hadak, az erdélyi menekültek, a beküldött regiment eltartása.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Domino Francisco II. Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [A szokásos 4 kis kerek pecséttel.]

Serenissime Princeps ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subjectione praemissa. Hogi az Ur Isten Felségedet édes nemzetünk örömére örvendetesen sokkáig éltesse, aláza-
toson kívánnuk.

Felséges Fejedelem! természeti jó Kegyelmes Urunk, fejeinknek kegielem kéréssell kelletik Felségedet mind ennyi országos gondjai között is méltatlan levelünkell aláza-
toson terhelnünk, és Felségednek tartozó kötelessé-
günk szerint való hűségünkből némely dolgokat jelente-
nünk. Felséges Urunk! már Isten jóvóltábull Moldová-
bull az hadaknak egi része kírkezet, az mint Felséged ezen includált lisztábull¹ kegyelmesen megtekinteni méltóztassék, kiket is, minthogi kívánták, tehetségünk sze-
rint, jóllehet semmi üress helység nem találatott, mások-
nak qvártélyaira kételenítettünk dislocálni, úgiannyira Felséges Urunk, hogi már három rendbéli qvártélyosok is vannak egi-egi helységben, és az mint értyük, az hadak-
nak hátramaradot részei is minden órán érkezőleg van-
nak, elhisszük, azok is meg fogiák kívánni nyigosztoláso-
kat.

Orbán Elek uram ökegyelme is már egi héttől fogva benvagion az Felségedtől parancsoltatott vásárlot lovak-
kall, kikről is Felséged kegyelmes dispositiójáig provide-
áltatunk; az sertések eleiben is elküldöttünk, ha az hava-
sokon naponkint eső tempestások miat eljöhetnének.

Jelentyük aláza-
tosson Felségednek kegyelmes Urunk: hogi az tekintetes nemes regiment vármegiénkben béér-
kezet és az passusokon lévő helységekben dislocáltuk is, mely is az mint főcolonellus uram ökegyelme kiadta, 1454 personákbull áll, mindazonáltall 2032 orális és 177 eqvilis portiókra kívánnya intertentióját, úgy is veszi meg. Mi ugian Felséges Urunk, annyi számban az meny-
nyin ben lehetnének de praesenti vármegiénkben, kinek kinek proportionaliter az mennyi portiója lehetne, elin-
títettük intertentióját, de nem akarják, hanem az mint collimállyuk, netalám vacantiára is meg akarják venni;

mely aránt is Felséged kegyelmes parancsolattyát vévén, kívánnyuk magunkat alázatosson oltalmaztatni minden renitentia nélkül. Lévén kegyelmes Urunk vármegyéinkben igen súlyos qvártélyosság, minthogi az ennek előtte benlévő qvártélyosokban is, az egi nemes Fejér vármegye kevés számbúll álló némely részén kívüll, ki nem menének, hasonlóképpen az székely tiszték és mezei hadak tisztái s közkatona rendek; és az nemes státusok őnagyságok és őkegyelmek ha szintén magok elmennek is, cselédgiek mind azon benmaradnak. Reménkedünk alázatosson Felségednek kegyelmes Urunk! méltóztassék Felséged alleviatióink aránt kegyelmességét kegyelmesen nyújtani, mivell megvallyuk Felséges Urunk, hisszük, csak egi holnapig is subsistálhasson nagiubb része lakosinknak és egész helységeinknek, melljet lakosinknak minden napon házokat elhagió és más helyekre menő experientiánkából láttyuk, és midőn Felséged kegielmeskedő fejedelmi lábaináll térden álva könyörgünk, elvárjuk egész reménségell Felséged természeti kegyelmes resolútióját. Serenitatem Vestram quam diutissime feliciter vivere et regnare desideramus. Datum ex partiali congregatione nostra die 2 mensis Januarii anno 1708 in oppido Sziget celebrata.

Serenitatis Vestrae perpetui humillimi fideles servi

Universitas Comitatus Maramor-siensis.

Jegyzetek

¹ Nincs a levél mellett.

155.

Máramarossziget, 1708. február 27.

Máramaros vármegye közli a fejedelemmel, hogy Vay Ádám jelenlétében a mai napon megtartották székújító közgyűlésüket. Mellékelik a harmincadmentes borbehozatalt kérők neveit a bormennyiség feltüntetésével.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Domino Francisco II. Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [A szokásos 4 kis kerek pecséttel.]

Serenissime Princeps ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humilliorum perpetuorumque fidelium servitorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subjectione praemissa. Hogi az Ur Isten Felségedet édes nemzetünk örömére örvendetesen sok esztendőkiglen éltesse, alázatosan kívánnuk.

Felséges Urunk! hogi Felséged mind ennyi országos gondgiai között is róllunk érdemetlen híveiről megemlékezni kegyelmesen méltóztatot, és az méltóságos urat ökegyelmét¹ vármegiénk székeinek megéppítésére, sérelminknek orvoslására vármegiénkben bocsátani: Isten Felségedett álgia meg és messze kiterjedett emlékezetű országlását öregbítse, felséges fejedelmi házát virágoztassa, terjessze, alázatosan kívánnuk, mi is Felséged kegyelmességét utolsó csep vérünkig való hűséges szolgálattunkall Felségednek alázatosan megszolgállyuk; és az méltóságos úr ökegyelme szerencsésen béérkezhvén, ez mai nap napon székünket ex libera statuum electione megéppítette, minden impositió nélkül.

Instálunk alázatosan Felségednek mostan is, minthogi Felséged alázatos instantiánkra kegyelmesen resolválta magunk asztali szükségünkre kívántató, pénzen vejendő bornak harmincadgiának relaxációját, és hogi kinek közülünk mennyi kívántatnék, Felségednek regestrumban való megküldését kegyelmesen parancsolta Felséged, melynek is jóll végére menvén és regestrálván, Felségednek alázatosan elküldöttük,² várjuk Felséged kegyelmességét, és utolsó csepp vérünkig való hűséges engedelemmel Felségednek alázatosan megszolgállyuk. Sereni-

tatem Vestram quam diutissime foeliciter vivere et regnare desideramus. Datum in oppido Sziget die 27ma mensis Februarii 1708 celebrata congregatione nostra.

Serenitatis Vestrae perpetui fideles servi

Universitas Comitatus Maramorosiensis.

Jegyzetek

¹ Vay Ádám.

² Ma már nincs a levél mellett.

156.

Kassa, 1708. április 5.

Rákóczi Máramaros vármegyéhez. Szentiványi János ezredestől megértvén, hogy a regimentbéli hajdúság közül sokan hazaszöktek s a vármegyéken lézengenek, parancsolja, hogy a szökevényeket megfogják és előállítsák. A mellékelt cédulán feljegyezve a Máramaros megyei három szökevény neve.

Kivonat: TT 1908 592. 1.

157.

Kassa, 1708. április 11.

II. Rákóczi Ferenc Máramaros vármegyéhez: az úrmezei lakosok 1707-ben 600 forintot vettek kölcsön Perényi Miklósné Hidi Borbála asszonytól, de most nem akarják megadni. A megye szorítsa rá őket.

Eredeti, de pecsét és címzés nincs rajta. A kelet is javított. OL G. 19. RSzL II. 3. C–D.

Franciscus II. Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps Rákóczy, Partium Regni Hungariae dominus, siculorum comes et pater patriae; pro liber-

tate confoederati Regni Hungariae statuum, nec non Munkacsiensis, Makoviciensisque DVX etc.

Generose fidelis, nobis dilecte. Salutem et principalis gratiae nostrae propensionem. Az úrmezei lakossok az elmúlt esztendőben vévén fel 600 forintokat tekintetes nagyságos Prinyi Miklós brigaderusunk házastársa Hidi Borbála asszonytul só szállítására, az mint informáltunk, praestálni nem akarják. Kihez képpest praesentibus committályuk, comperta rei veritate, alkuvások szerint adigállya kegyelmed a megírt lakosokat fogadásoknak végben vitelire. Coetero eundem bene valere desideramus. (Datum Károlyly 21. Februarii)¹ Cassoviae 11 Aprilis anno 1708.

F. Rákóczi m. p.

Stephanus Horthi m. p.²

Jegyzetek

¹ Ez a keltezés áthúzva és aláírva az újabb.

² Az aláírások eredetiek.

158.

Kassa, 1708. április 16.

Rákóczi Máramaros vármegyéhez: minthogy Horthi István fejedelmi titkár Máramaros megyében lévő házánál csak rövid ideig tud tartózkodni hivatalos elfoglaltsága miatt, a megye törvényes ügyei tárgyalására minél előbb tűzzön ki határnapot, s azokat minél előbb intézze el.

Kivonat: TT 1908 593. 1.

159.

Szerencs, 1708. április 28.

Rákóczi Ferenc (többek között) Máramaros vármegyének: a kibujdosott erdélyi rendek eltartásával kapcsol-

latos ügyek megbeszélésére Egerbe hívja a megyék és a bujdosók követeit.

Fogalmazvány. OL G. 19. RSzL II. 3. B.

Illustrissimi, Reverendissimi, Spectabilis, Magnifici admodum Reverendi ac Generosi Egregii, item et Nobiles nobis observandi, honorandi et dilecti.

Salutem et omnem prosperitatem. Jóllehet a téli qvártélyozó holnapoknak egynéhány napok alatt léendő elfolyása jelen vagyon, mindazonáltal az ellenség előtt édes hazájából kibujdosott erdélyi híveinknek továbbra való subsistentiájok iránt atyai gondviselésünkbeli hivatalunk szerint akarván prospiciálnunk, minthogy aziránt való további determinációkat szükségesnek láttyuk a magyarországi senátor urak és nemes vármegyék deputátusinak Egerben celebrálandó concursusára halasztanunk. Ahoz képpest kívántuk a nemes vármegyének intimálnunk, hogy (a maga qvártélyosival compútust ineálván és azt Egernél az impositiónak mivóltával edgyütt repraesentálván), vegye keresztényi kötelességbeli indulatbul származott considerációban említett híveink bujdosó sorsoakat s állapottyokat, és azalatt is, míg irántok egész dispositiót tészünk, in gremio sui kit-kit maga qvártélyában patiálván, háborgatni vagy onnan kimozdítani meg ne engedgye, sőt inkább a nemes vármegye mutassa hozzájok atyafi szeretetbeli effectuátióját. Caeterum Praetitulatus Dominationas Vestras feliciter valere desideramus. Datum Szerencs die 28. Aprilis anno 1708.

Praetitulatarum Dominatum Vestrarum ad officia parati

[Felül:] Ung, Szabolcs, Bereg, Szatmár, Ugotsa vármegyéknek sequenti stylo, nec non comitatui Máramaross.

[Oldalt:] Expeditae comitatibus in quartirizatis confederati Hungariae, nec non comitatui Máramaros.

160.

Ecsédi tábor, 1708. június 17.

Rákóczi fejedelem Máramaros vármegyéhez: a megye által még négy évvel ezelőtt felajánlásból az 50 000 kősó szállítására még bizonyos hátralék van, de ezt nem sűrgeti. A szállításra kirendelt commissáriusok, Técsi János és Bihari András még 2352 kősóval nem számoltak el. A megye rendezze ezt az ügyet.

Kiadás: TT 1908 593. 1.¹

Jegyzetek

¹ A kiadásban megadott hely: Ecsed, téves, Rákóczi ekkor Ecséden (Heves m.) tartózkodott.

161.

Máramarossziget, 1708. június 27.

Máramaros vármegye a fejedelemhez a sószállítással kapcsolatos elszámolási problémákról, válaszul az előző levélre.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Domino Francisco Secundo Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [A szokásos 4 kis kerek pecséttel.]

Serenissime Princeps, Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subjectione praemissa. Isten Felségedet édes hazánk örömeire örvendetesen sokkáig éltesse, országglását terjessze, alázatosan kívánnyuk.

Felséges Fejedelem! természeti Kegyelmes Urunk. Elvöttük hűséges és alázatos engedelemmell Felséged ke-

gyelmes parancsolattyát, ennek előtte négi esztendőkkell Felséged kegyelmes parancsolattyából Tokaig kiszálléttatott 50 000 sóknak alkalmatosságával denominált commissáriusoknak az censurálison kiadatot difficultált restantiáknak complanációjáróll, melly eránt Felséges Urunk, Felségedet alázatosson kelletik méltatlan írásunkall informálnunk, reménkedvén az élő Istenért is Felségednek, hoga ennyi országos gondgiai között is Felségedet merészellyük búsétani, kegyelmesen aziránt lehető nehézségét róllunk elvenni méltóztassék Felséged. Ugi vagion Felséges Urunk, azon 50 000 sókat az domíniummall edgiút tartoztunk kiszálléttatni, mellyekbüll in quartalitem dominii eveniáltanak sales nro 12 500, maradván a vármegyére nro 37 500, kiket is vármegiénk részéróll, az mint quietantiánkall edoceáltuk, adminisztrálttunk is, az domínium maga részéróll mint és hoga szállétotta, mi előttünk nem constáll, és hoga valami restantia lenne, nem a nemes vármegye, hanem a domínium részéróll lehetne, mellyet is hoga Felséged kegyelmesen méltóztatott relaxálni, Felségednek alázatos engedelmell meg szolgállyuk. Ami peniglen commissárius Téchi János és Bihari András atyánkfiak aziránt emergált restantiájokat illeti, Felséges Urunk! abból eset, hoga az extractus nem az portuson let perceptumon vötte fell az compútusi rátiót, hanem az sóaknán let erogátión, és mint s hoga horták az vectorok, az egi élő Isten tudgia csak, de felrontották és sokat loptanak belölle; és az illyenekben eshetett az restantiának emersiója. Felségednek alázatosson reménkedünk, méltóztassék Felséged perceptiójokon való ratiocinációjoknak fellvételéróll kegyelmesen természeti kegyelmeségét mutatni, és az mi restantiájok emergálna, vagi addig is emergált, kegyelmesen condonálni; nincsen semmi kétségünk Felséges Urunk, megírt commissárius atyánkfiainak synceritásokban, sem peniglen hoga valami hűség telenséggel munkálódtanak vólna azon munkában, benne nem tapasztoltunk az egi igienes magok viselésénél. Felségedet Isten

megállgia érette, és mi is tartozó hűséges engedelemmell Felséged kegyelmességét alázatosson megszolgályuk, az midőn Felséged lábainál alázatosson reménkedünk, leborúlván elvárjuk Felséged kegyelmes válasszát és fejedelmi resolútióját. Serenitatem Vestram quam diutissime foeliciter valere vivere et regnare desideramus. Datum ex congregatione nostra die 27 Junii anno 1708 in oppido Sziget celebrata.

Serenitatis Vestrae humillimi perpetui fideles servi

Universitas Comitatus Maramorosiensis.

162.

Máramarossziget, 1708. szeptember 6.

Máramaros vármegye levele II. Rákóczi Ferenc fejedelemhez: a szolgáltatásaik elszámolásával kapcsolatos ügyintézésről és ismételten sócommissáriusaik hiányairól.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Domino Francisco II. Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [A szokásos 4 kis kerek pecséttel.]

Serenissime Princeps ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subjectione praemissa. Hogi az Ur Isten Felségedet édes nemzetünk örömére örvendetesen éltesse sok esztendőiglen, alázatosson kívánnjuk.

Felséges Fejedelem! természeti Kegyelmes Urunk! Fejainknek alázatosson kegyelemkéréssell, mind ennyi országos gondgiai között is Felségednek kénszerítettünk

computus, hanem az szerint, az mint az aknán máglás uramék kiatták, az holott ők nyavalyások csak az portuson tartoztanak inspiciálni, és nem az vectorokra, és az mely sókat az víz quoquomodo dissipált, azok sem acceptáltatnak. Felségednek alázatosson reménkedünk, méltóztassék Felséged ezen sóknak elengedése aránt természeti kegyelmességét nyujtani; igasságoson írjuk Felséges Urunk, ártatlanok nyavalyás perceptorink. Felséged természeti kegyelmességét azmidőn térden álva implorálljuk, alázatosson várjuk, és holtunkig való aláza-
tos és hű engedelemmel Felségednek megszolgálljuk. Serenitatem Vestram quam diutissime feliciter vivere et regnare desideramus. Datum in oppido Sziget die 6 Septembris 1708 celebrata congregatione.

Serenitatis Vestrae perpetui humillimi fideles servi

Universitas Comitatus Maramorosiensis.

P. S. Reménkedünk Istenért Felségednek, minthogy már az téli quártélyok ideje közelít, Felséged kegyelmességéből felettéb való quártélyosokkall ne aggraváltasunk, Felségednek, természeti kegyelmes Urunknak aláza-
tosson megszolgálljuk.

Jegyzetek

¹ Ma már nincsenek a levélhez csatolva.

163.

Egri tábor, 1708. szeptember 18.

II. Rákóczi Ferenc fejedelem Máramaros vármegyéhez: a megyének csak az Erdélyhez való visszacsatolása óta tett szolgáltatásairól kell számot adnia. A Tokajhoz szállítandó 50 000 kősóból hiányzó 2352 darabot senki sem követeli a megyén, azt azoknak kell megfizetni, akik felelősök voltak.

Kiadás: TT 1908 593—594. 1.

Máramarossziget, 1708. szeptember 29.

Máramaros vármegye a fejedelem elé terjesztett beadványában ismét panaszkodik a túlzott megterhelésre, szolgáztatásai csökkentését kéri.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Domino Francisco II. Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [A szokásos 4 kis kerek pecséttel.]

Serenissime Princeps ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subjectione praemissa. Hogi az Ur Isten Felségedet édes nemzetünk örömeire örvendetesen sokkáig éltesse, aláza-
tosszon kívánnjuk.

Felséges Fejedelem! természeti Kegyelmes Urunk. Fejeinknek aláza-
tosszon kegyelemkéréssel kényszerítettünk Felséged kegyelmeskedő lábajnáll az földig való magunk meghajtásavall Felséged kegyelmességét aláza-
tosszon implorálnunk; ne adgia Isten Felséges Urunk, hogi legkissebb parancsolatiban is Felségednek renitententiát [sic!] mutassunk, kintelenítettünk mindazonáltall Felséged előtt megterhelhetésünket aláza-
tosszon declarálnunk. Felséges Urunk! egiszersmind mostan kelletik mind a benlévő tekintetes státusokat interteneálnunk; hasonló képpen az huszti praesídiumot, úgi Kővárban is élést adnunk és az hadi operációt is tehetségünk szerint segéte-
nünk; nem külömben Felséged kegyelmes parancsolaty-
tyábóll az tekintetes censor urakra is expendálnunk, mellyel expensáink annyira szaporodtanak, hogi mi igazsággal írjuk Felségednek: soha sem satisfaciálhatunk; legkivált Felséges Urunk, az mostani szűk bornak idején, úgiannyira, hogi már nem is kaphatunk pénzen is bort, az

kit vettünk is, semmirevaló, önagyaságok és őkegyelmek peniglen megkívánnyák, és félünk attóll, nem satisfaciálhatunk és Felséged előtt vádoltatunk, Felséged indignációjában esünk. Instálunk Felséged előtt alázatosson, méltóztassék kegyelmességét reánk terjeszteni az censuralisnak transmutációjában, avagi Felséged kegyelmességéből léjendő terhünknek könnyebbítésében, és az midőn térden álva alázatosson implorállyuk Felséged kegyelmességét nagi magunk megalázásával, várjuk Felséged grátiáját. Serenitatem Vestram quam diutissime feliciter vivere et regnare desideramus. Datum ex congregatione nostra die 29 Septembris 1708 in oppido Sziget celebrata.

Serenitatis Vestrae perpetui humillimi fideles servi
Universitas Comitatus Maramorosiensis.

165.

Hely és dátum nélkül (1708 vége, 1709 eleje)

A Máramaros megyében elszállásolt erdélyi menekültek beadványa 10 pontban Rákóczihoz: ellátásuk problémái, félelmük az ellenségtől, harmincadmentességük ügye, román vallásúak helyzete stb. Mindezekre a fejedelmi válasz.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c. 82—85. sz. Az irat közlését terjedelmi okok miatt mellőztük.

166.

Visk, 1709. január 2.

Gróf Teleki Mihály és Areltt János javasolja Rákóczi-nak, hogy az útra nem vállalkozó Enyedi István professzor helyett Rédei Mihály és Dobozi István fia küldessék ki az erdélyi evangélikusok ügyében.

Eredeti. OSzK Kt FH 1389/13. Pag. 335—336.

Felséges Erdélyi Fejedelem, Jó Kegyelmes Urunk, Fejedelmünk.

Isten Felségedet virassza számos újesztendői napokra, és újesztendőben penig fejedelmi méltóságához illendő új áldásival és kegyelmességeivel szeresse az két magyar haza állandó örömére, alázatossan kívánnyuk.

Friss és kegyelmes emlékezetiben lehet Felségednek, Szatmáron létiben kegyelmes determinációjában vötte vala Felséged, hogy Enyedi István uramot, az nagyenyedi professort az erdélyi evangelicusok neve alatt kegyelmesen megengedi expediáltatni, és hogy az tállyai, avagy sárospataki nemes magyarországi confoederált státusok gyűléséből expediáltatni fogná, mindazonáltal ezen kegyelmes munkája Felségednek az Enyedi uram eddég való nem comparitioja miatt meg nem indulhatott, aminthogy generális gróff Pekri uram felesége Huszton való temetése alkalmatosságával felesen gyűlekezvén oda az erdélyiek közzül, levelünk által ökegyelmét admo-neáltuk, most is már Egyedi uram ide hozzám jöven, magát micsoda okokra nézve resolválta, hogy el nem mehet, Felséged az maga leveléből kegyelmesen kitanulhattya, ez is penig mire való legyen, Felséged kegyelmesen s akarki is általláthattya. Minthogy penig ezen szent munkának füstben menni igen káros, azért ha Felségednek kegyelmesen fog tettzeni, Rhedey Mihály uram, adjungáltattván ökegyelme mellé az Dobozi¹ uram fia, instálunk alázatossan Felségednek, hogy azon munkában expediáltassanak. Melly is ha Felségednek kegyelmesen fogna tettzeni, aziránt való kegyelmes parancsolatytját vévén Felségednek, mi ketten készek leszünk Felségedhez elmenni, jóllehet az edgyikünk, úgy mint Arelt János urammal Rhedey Pál uram (ki is most beteg lévén, fel nem mehet), voltak ezen dologra disponálva, mindazonáltal magam is Felségedhez kész leszek elmenni, hogynem [sic!] mint az Rhedey Pál uram fel nem mehetése miatt fogyatkozás legyen a dologban. Ennek felette tovább gondolkozván ezen dologban, most ittlétiben

Enyedi uramot egy secularis és más ecclesiastica persónák által admoneáltatván, arra mint resolvált, az includált testimoniálisból² Felséged kegyelmesen megláthaty-tya, azt is, hogy mirajtunk semmi is el nem múlt a dologban, az minthogy most is azon munkában készek levén minden jóra. Tovább is várjuk Felséged kegyelmes parancsolattyát és ajánlyuk [sic!] Felségedet az Jó Isten gondviselése alá, magunkat penig Felséged kegyelmességében, és maradunk

Felségednek Jó Kegyelmes Urunknak, Fejedelműnknek alázatos méltatlan szolgálai, igaz hívei:

Teleki Mihály m. p.

Arelt János m. p.

Visk die 2 Januarii 1709.

Jegyzetek

¹ Dobozi István debreceni főbíró.

² Nincs meg.

167.

Máramarossziget, 1709. január 12.

A Máramaros vármegyében elhelyezett erdélyi menekültek beadványa a fejedelemhez arról a konfliktusról, amely a megyével támadt ellátásukkal kapcsolatosan.

Eredeti. OSzK Kt FH 1389/13. Pag. 337—338.

Felséges Erdélyi Fejedelem. Nékünk természet szerint való jó Kegyelmes Urunk.

Nagy hálaadással emlegettyük hozzánk, szegény buidosó híveihez ez szomorú bojdosásinkban mutatott Felséged fejedelmi nagy kegyelmességét, mely szerént bennünket hozzánk tartozóikál edgyütt interteneáltatni kegyelmessen parantsolt tekintetes nemes Máramaros vármegyében, mostan pedig az tekintetes nemes vármegye az dislocátiót alkalmaztatván az tavalyi kisvárdai deter-

minációhoz, intertentionkat elvőtte és kimenetelünket kívánnya, mely a sok ruhátalan, értéketlen [sic!], utazásra alkalmatlan és rész szerint beteges, feles apró cselédekkel levő szegény bujdosó atyánkfiaitól e kemény téli időben miképpen lehessen, Felséged bölcz ítéleteiben állyon, különben is amennyire lehetett, szegény cselédink téli intertentionjára itt igyekeztünk provideálni. Az említett kisvárdai determináció szerént kellettven interteneálni az tekintetes nemes vármegyének 1252 személyeket praeter militares personas, készek voltunk magunkat és az új conscriptió szerént 2032 számból álló személyinket restringálni azon 1252 számra, hogy így nyomorult szegény atyánkfiainak helyből való keserves kimozdulások ne következék és a tekintetes nemes vármegye is azon megírt személyek felett való intertentionóval ne terheltesék, amint hogy ez szerént restringáltuk is, de az tekintetes nemes vármegye nem acceptálta, és noha az említett kisvárdai determinációban specificált személyek közül 704 személyek innen kimentenek, és csak 548 személyek vannak jelen, mindazáltal azon absensek számát is nem az múlt télen és nyáron itt ben subsistált személyekből, hanem az nyáron ide bėjött és mostan is másunnan ide bėjöni akaró személyekből akarják kipótolni, az eddig itt subsistált személyeknek ámotiójokkal, holott Felséges Urunk, úgy értettük, Szatmárt parancsolt volt Felséged kegyelmessen, hogy az kik eccer innen kimentenek, ujjólag visza ne jőjjenek, helyben lévő szegény bujdosóknak ámotiójokra.

Alázatosan borulunk Felséged kegyelmes tekinteti eleiben, reménykedvén igen alázatosan, méltóztassék Felséged fejedelmi kegyelmessége szerént bennünket szegény nyomorult, és a kibontakozásra s utazásra alkalmatlan híveit szokott fejedelmi kegyelmességével éltetni, és tekintetes nemes Máramaros vármegyének kegyelmessen parancsolni, hogy az megírt kisvárdai determináció szerént 1252 személyekre lőtt magunk megszorításával bennünket acceptállyanak, dislocállyanak és intertene-

állyanak, következvén ebből nevezetes sublevációja tekintetes nemes magyarországi vármegyéknek is, kikre innen kimenendő 780 személyeknek, maguk personáinak defalcációja, itt leendő megtartóztatásokkal ezeknek obveniálandó quantum más szükségre fordíthatatik.

Keservesen tapasztallyuk azt is, hogy Felséged kegyelmes intentiója szerént inspectorunk lévén itt ben commoráló szegény bujdosóknak kedves atyánkfia, tekintetes nemzeti Rhedei Páll uram, mindeddig igyekezett serényen¹ folytatni hivatalyát, mostan pedig a tekintetes nemes vármegye ragaszkodván az említett kisvárdai determinációhoz, minthogy az ő kegyelme neve is nem találtatott azon listában, intertentióját subtrahálta. Mely miat azon inspectori hivatalnak meg kel szűnni, és így az szegény bujdosóknak panaszokat hova adhassák bé, és a compútusok is ki által folytassanak, már nem lészen. Mindezek iránt Felségednek bővöb információt és alázatos dilucidációt tehet méltóságos gróff Bethlen János úr kedves atyánkfia, kit is alázatosan repraesentálunk Felségednek, kérvén azon Felségedet alázatosan, méltóztassék meghalgtani és szokot kegyelmessége szerint örvendeztető válaszal hozzánk viszabocsátani.

Felséged fejedelmi kegyelmességéért Isten őfelsége boldog szerencsés országglással áldgja meg Felségedett. Mi is igyekezünk életünk fottáig alázatos igaz hűséggel s engedelmességgel megszolgálni. Várván alázatosan Felséged fejedelmi kegyelmességét.

Maradunk Felségednek természet szerint való jó Kegyelmes Urunknak alázatos igaz hívei

Erdély Országából kibujdosot és
mostan nemes Máramaros vármegyében
commoráló nemes communitas.

Sziget 12 Januarii 1709.

[Oldalt a kancellárián készített tartalmi kivonatok.]

Jegyzetek

¹ Sic! Értelemszerűen: serényen.

Máramarossziget, 1709. január 18.

Máramaros vármegye levele a fejedelemhez: a menekültek ellátásával kapcsolatos terheik. Rákóczi Munkácsról, 1709. január 27-én válaszol a beadványra.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Domino Francisco II. Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [A szokásos 4 kis kerek pecséttel.]

Serenissime Princeps ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subjectione praemissa. Hogi az Ur Isten Felségedet édes nemzetünk örömeire örvendetessen éltesse, alázatosson kívánnjuk.

Felséges Fejedelem! természeti kegyelmes Urunk, mind ennyi terhes országos gondjai között is Felségednek az földig való magunk meghajtásavall fejeinknek, kegyelemkéréssel alázatosson kényszerítettünk Felséged kegyelmeskedő láboinál leborulván, mostani státusunkat deklarálnunk. Felséged kegyelmes parancsolattya szerint az kisvárdai lisztában specificált úri, fő és nemessi rendeket (noha igen szorossan), de az mint szegény vármegiénk copiálhatta, dislocáltuk, jóllehet az elmúlt nyári gabonának terméketlensége miatt intertentiójok aránt tellyességgell incapaxoknak láttyuk magunkat lenni, mindazonáltal valameddig erőnk léssen, az intertentiót praestáltatni igyekezzük és semmiben is renitentiát mutatni nem akarunk.

Igen szomorún értyük Felséges Urunk, nemes Küköllő vármegiének Felséged előtt ellenünk tet panasszát. Megvallyuk Felséges Urunk, hogi az midőn őnagyságok és őkegyelmek követe vármegiénkben érkezett, kívántunk assignátiót (minthogi mindenek bétódúltanak), és jólle-

het még akkoron sem Felséged kegyelmes parancsolatyát, sem egiébb assignátiót nem vettünk, mindazonáltall béeérkeztén azon nemes Köküllő vármegye, mingiárást gyűlést promulgáltatván, őnagyságokat és őkegyelmeket dislocáltuk, addig is peniglen falunkint igen lassan massirozván, minden rövidség nélkül az mint akarták, magokat interteneáltatták. Oltalmazzon peniglen attól Isten bennünket, egész utolsó csepp vérünkig Felséged kegyelmes parancsolattya ellen járjunk, Istennel bizonyétunk Felséges Urunk, annyira jutottunk, hoga már Lengiell Ország széliiben kelletik szállétanunk az Verchovinára, az holot búza nem terem, ros is igen kevés, az hová is nemes Küküllő vármegiének könnyű rendeit akartuk disponálni és dislocálni, de őnagyságok és őkegyelmek menni nem akarnak, melyért is hoga Felséged ne búsíttassék, az alsób faluknak nagi megterheltetésévell kelletet őnagyságokat és őkegyelmeket dislocálnunk, melyre való nézve méltó panasszok nem lehetne, és Felségedet is nem kellet vólna terhelni.

Elhisszük Felséges Urunk, az exactor urak őnagyságok és őkegyelmek is Felségedet fogiák requirálni; megvallyuk Felséges Urunk tehetetlenségünket, és eddig is erőnk felett való administrátiójukat [sic!], de már mostan annyira jutot igiünk, hoga már némely része vármegiének úgi megterheltett, hoga a szegénység az ki mint mehet, megien házának pusztán hagiásávall; melly miatt, ha Felséged kegyelmessége nem járull, rövid időn pusztán maradnak helységekink.

Jelentyük alázatosson Felségednek aszt is, hoga az elmúlt nyáron valami lengielországi és a felső dominiumbeli Kőrösmező nevű falúbéli tolvajok haton magokat őszveűtvén, vármegiénkben egi Ruszkova nevű faluban lakó Mojses nevű sidót felvervén, az faluban megölték, és más sidók bonumivall edgiút mindenét elpraedálták, és a praedávall elmenvén, az háрма lengielországi lévén, u gian Lengiel Országban megfogták, exequálták is; az háрма peniglen kőrösmezei lévén, ma is in invis [sic!]

vannak, az sidók minden károkat azon falukon praetendállyák, kiknek határokon jártanak azon tolvajok; meg kell vallani Felsőges urunk, ha a kőrösmezeiek akarták volna, a tolvajokat megfoghatták volna, mely miat félünk igen nagi árestumoktól és kárvallásoktól, ha Felsőged kegyelmessége által nem praeserváltatunk. Remé-
kedünk alázatosson Felsőgednek, és Felsőged természeti kegyelmességét implorállyuk, méltóztassék Felsőged megterheltetésünket kegyelmesen tekinteni és az Felsőged kisvárdai determináció [sic] kívülről valókat ne kellesék interteneálnunk, az sidók praetensiójok miatt is ne károséttassanak ártatlan emberek meg; és az midőn térden álva Felsőgednek könyörgünk, elvárjuk Felsőged természeti kegyelmes resolútióját. Serenitatem Vestram quam diutissime feliciter vivere et regnare desideramus. Datum in oppido Sziget die 18 Januarii 1709 celebrata congregatione nostra.

Serenitatis Vestrae humillimi perpetui fideles servi

Universitas Comitatus Maramorosiensis.

[Rávezetve a válasz fogalmazványa:]

Replica. Munkáts 27. Januarii 1709.

Kegyelmetek levelét vettük, igen is az volt kegyelmes parantsolatunk, hogy tsak azok és nem mások dislocáltassanak Kegyelmetek vármegyéiében bujdosó híveink közzül, kiknek nevek az kisvárdai confluszkor sub autentico specificáltatva kiadattak, és ha aszerént effectuáltatott kegyelmes parantsolatunk, jól vagyon, aszerént adatott több ottan levő bujdosó híveinknek is utolsó resolútiója. Az mi az Kőrösmezőn történt casust és abból következhető kereseteknek megelőzését illeti, minthogy az nemes vármegyének jurisdictiója alatt vagyon, ha az praetendens sidótól requiráltatik, az melly falukat vétkeseknek ítéel, avagy valamelly kiváltképpen való személyeket, az ottan történt kárának extensiójáig az sidót azok által contentállyá és contentáltassa Kegyelmetek. Coeterum.

169.

Munkács, 1709. január 19.

Rákóczi Máramaros vármegyéhez: gróf Teleki Mihályt fontos ügygel bízta meg, a megye a személye részére járó portiókat távolléte alatt is szolgáltassa ki háza népe részére.

Kiadás: TT 1908 594, 1.

170.

Munkács, 1709. február 7.

A fejedelem rendelkezése Kőrösi Györgyhöz a dolhai birtokkal kapcsolatos eljárásról, miután annak tulajdonosa, Dolhai György lánya meghalt.

Fogalmazvány, két változatban. Az elsőt az aláírások eredetiek, de Rákóczi nem írta alá. Ugyanennek a hátlapján Pongrácz György tollából található a másik fogalmazat, amely bővebb az elsőnél. OL G. 19. RSzL II. 3. B.

Franciscus II. Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps Rákóczi, Partium Regni Hungariae Dominus, Siculorum Comes et Pater Patriae pro Libertate Confoederati Regni Hungariae Statuum, nec non Munkacsiensis et Makoviciensis Dux. Etc.

Egregie Fidelis nobis grate salutem principalisque gratiae nostrae propensionem. Esvén értésünkre, hogy az fellyebb elmúlt napokban néhai Dolhai György megmaradt leánya is (az ki tudniillik azon dolhai jószágnak ekkoráig birodalmában volt), megholt volna, praesentibus akartuk kegyelmesen parancsolnunk Kegyelmednek, mivel az említett leány decessusával immediate fiscusunkra kellek azon jószágnak transferáltatni, hogy aszt mingyárt elfoglaltassa, minek utánna az sokszor említett leánnak temetését meg fogja hallani, hogy penig annak örvével valamelly haszontalan és káros üdőtöltés által

fiscusunk ne károsítassék, tekintetes nagyságos idősbik Perényi Imre urat, mint töllünk adatott tutort, úgy feleségét is admoneállya, hogy az halottnak rend és szokás kívül való tartásával időt az jószágban az ottan található mobiliseknek haszontalan kölcségével ne tölcsenek. Azomban néhai gróff Csáki László is testamentum nélkül decedálván, szükség szorgalmatosson investigálni Kegyelmednek pro exigentiae officii, hogy az ottan találtott mobilisekben is mi illette volna fiscusunkat, és az iránt is pro legum et justitiae dictamine serio procedálylyon. Ceterum eundem bene valere desideramus. Datum Munkács die 7. Februarii anno 1709.

Paulus Ráday m. p.

Georgius Pongrácz m. p.

Munkács 7. Februarii 1709. Kőrösi György fiscalis director úrnak.

Esvén értésünkre, hogy az fellyebb elmúlt napokban néhai Dolhai György megmaradott leánya is (az ki is ekkoráig azon dolhai jószágnak birodalmában volt), ez világból kimúlt volna, tetzett praesentibus kegyelmessen parantsolnunk kegyelmednek, hogy továbbra az említett leány decessussán [sic!] is azon jószág dolgában minemű processust kellyen az országnak törvényéhez és constitúióihoz képest observálni, arról bennünket nem tsak genuine informálni kegyelmed el ne mulassa, hanem egyszersmind pro exigentia sui officii az melyek lehetségesek és törvényesek, azokban procedálylyon is. Emellett szorgalmatosson reá vigyázzon, ha az sokszor említett leánynak temetése rendkívül és tsak arra nézve halasztatnék, hogy az jószág jövedelme fiscusunk kárával azalatt is distraháltassék, akkor Kegyelmed tekintetes nagyságos idősbik Prinyi János¹ urat, mint töllünk álléttatott tutort, úgy feleségét is admoneállya az hallottnak [sic!] eltemettetésére, egyszersmind hogy az említett egész jószágról való minden leveleket fideliter conservállyanak, és abban sehova edgyet is ne distrahálván, várják kegyelmes parantsolatunkat iránta. Azomban néhai gróff Csáki

László is testamentum nélkül decedálván, szükség szorgalmatosan investigáni kegyelmednek, hogy az ottan találtatott mobilisekben is mi illette volna fiscusunkat, és annak kikeresésében minemű processusnak szükség observáltatni, arról információját küldgye s egyszersmind ha lehet, procedállyon is, magát mindenekben az ország törvényéhez regulálván. Coeterum.

Jegyzetek

¹ Előzőleg: Imre.

171.

Munkács, 1709. február 10.

Rákóczi utasítása Bagossi Pálhoz: vizsgálja ki, hogy az erdélyi só hogyan kerülhetett forgalomba, mivel ez a máramarosi sóaknák jövedelmét jelentősen csökkenti.

Fogalmazvány. OL G. 19. RSzL II. 3. B.

Munkács 10. Februarii 1709. Bagossi Pál uramnak.

Az Erdélyből mostani alkalmas utunk örvével hassított s hassítandó sóknak nemcsak nagy bővségét, mellyből máramarosi aknáink jövedelmének notabilis imminutióját reménlhettyük, hanem annak az ellenség keze alól való általadásának is úttyát-módgyát és következésit considerálván, kívántunk ezúttal Kegyelmednek parantsolnunk, hogy bennünket informállyon: az vitézlő renden kívül kik legyenek, az kik ezen sószállításban magokat immittálták, egyszersmind serény vigyázása legyen kegyelmednek, hogy ellenség keze alól, hanem ha valamelly aknáról magok fegyverek által nyerhetnének, pénzért vagy másképpen ne mutuállyanak. Coeterum.

Expeditum.

Munkács, 1709. február 10.

A fejedelem utasítása Máramaros vármegyéhez: az oda helyezetteket a vármegye köteles ellátni.

Fogalmazvány. OL G. 19. RSzL II. 3. B.

Munkács. 10. Februarii. 1709. Nemes Máramaros vármegyének.

Franciscus etc. Néhai idősbik Vass György úr, úgy nemzeti vitézlő Pongrácz András hívünk alázatos instantiájok által repraesentálván előttünk, hogy az mint az kisvárdai confluskor kiadott regestrum által Kegyelmetek nemes vármegyéjében intéztettek [?] és dislocáltak vala, accedálván mostani és már sokszor reiterált kegyelmes parancsolatunk is azoknak ottan való maradások és intertentiójok iránt, aszerént beköltözvén kegyelmetek vármegyéiében, ugyan tsak számos parantsolatunkra és dispositiónkra is intertentiójok ki nem adatik, mellyre nézve ex superabundanti kívántuk ezútal is kegyelmesen parantsolnunk kegyelmeteknek, hogy tovább való búsításunknak, annyival inkább animadversiónknak alkalmatosságát kívánván praeveniálni, az felyebb említett instans híveinket dislocállya és kirüllük [sic!] találtatható orális és equilis portióinak számokhoz képest interteneállya kegyelmetek. Coeterum.

Exeditum.

Hely és dátum nélkül. (Munkács, 1709. február 10.)

Rákóczi fejedelem Kőrösi György kincstári jószágigazgatónak: Szuhai Mártonnal azonnal adassa vissza azt a birtokrészt, amit a dolhai birtokból önkényesen elfoglalt.

Fogalmazvány. OL G. 19. RSzL II. 3. B.

Eadem. Kőrösi György fiscalis director úrnak.

Ez mostani napokban informáltattunk, hogy nemzeti vitélő Szuhai Márton hívünk, minekutánna néhai Dolhai György leányának az fellyeb elmúlt napokban történt halálát megértette, azon Dolhai jószágnak egy részében propriis viribus involált volna, és minthogy jussának, melly szerént valamelly részéhez az jószágnak praetendálhatna, semmi vestigiumát nem láttyuk, azonkívül hogyha néhai Dolhai vigore alicujus contractus aut fassionis valami praetensióig való legátióra facultást adott volna első feleségének, néhai Szuhai Erzsébetnek, és ugyanazon legátiónak erejét praetendálná magának az említett Szuhai Márton is, melly involátiónak alkalmatossága mivel nemtsak invalidumnak, avvagy impertinentiának, hanem violentumnak is tartatik előttünk, kívántuk aztat tuttára adni kegyelmednek, egyszersmind hogy az dolgot kitanulván, admoneállya is az mint törvényesnek és jobbnak talállya, hogy ezen impertinus foglalástól sokszor említett Szuhai Márton supersedeálván, az jószágot resignállya, ha mi praetensiója lévén, azokról az publicatió után producálván, doceálván. Coeterum.

174.

Máramarossziget, 1709. február 12.

Máramaros vármegye levele a fejedelemhez az erdélyi menekültek ellátásával kapcsolatos nehézségeikről.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Domino Francisco II. Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [A szokásos 4 kis kerek pecséttel.]

Serenissime Princeps ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subjectione praemissa. Hogi az Ur Isten Felségedet édes nemzetünk örömére örvendetesen sokkáig éltesse, aláztatosson kívánnuk.

Felséges Fejedelem! természeti Kegyelmes Urunk, Felséged kegyelmeskedő lábaináll magunk meghajtásavall kénszeréttettünk Felséged előtt actualis statusunkat aláztatosson declarálnunk. Felséged kegyelmes parancsolattjának aláztatosson engedelmeskedvén, mind a tekintetes erdélyi státusokat őnagyságokat és őkegyelmeket, mind peniglen a nemes regementet dislocáltuk; és majd minden napon az assignátiókkal jönnek és szaporodnak quártélyosink, úgiannyira, hogi már külömben helységekben quártélyosink meg sem férnek, hanem egymásra kelltek szállétanunk, mely miatt már arra jutott nagi része az szegény lakosoknak, hogi az midőn eveniálandó quántumát kívánnják töllők, csak elbámulnak, és nem lévén semmiek, a quártélyosokat szabadon bocsáttyák mind kamorájokban s mind házok híjjára, az mit találnak, vigiék, mivel ők nem tudgiák, mit adgianak. Magyar Országbúl is sem sóért, sem pénzért nem comparalhatnak, Lengiell Országbúll sem, mivell edgik oka az pénznek nemléte, másik peniglen az minden igaz ok nélküll való árestum, mely miat jární sem igen mernek embereink, és ha kiknek lakosink közzüll még valami kevés gabonájok tatáltatik is, az is igen kevés, nem tudgiák, magok cselédinek tarcsák, (avagy) magokat éhel halásra havigán cselédgiekkel edgiütt, a quártélyosoknak adgyák. Tiszta igassággall írjuk Felségednek, nemsokkára mindenünkböll exhauriáltatunk, és félünk attól, mihelt az idő fellmelegedik, eloszolnak lakosink, melyböll fog származni az Sóaknának pusztulása és azon quaestusnak csonkulása, az nemes országnak és az fiscusnak is nagi kárára, hanem ha Felséged természeti kegyelmessége álltall praeserváltatunk, és Felséged kegyelmesen valami alleviátiót nyujtani méltóztatik; kívánnánk Felséges

Urunk, Felsőged meghitt híve általl perlustráltatni méltóztatnék vármegiénknek mostani effectívus státussát, és az quártélyosoknak is quantitássát, ragaszkodunk egészen Felsőged természeti kegyelmességéhez, el is várjuk Felsőged kegyelmességét, és egész utolsó csepp vérünkig Felsőged kegyelmességét alázatos hűséggell megszolgáljuk. Serenitatem Vestram quam diutissime feliciter vivere et regnare desideramus. Datum in oppido Sziget die 12 Februarii 1709 celebrata congregatione nostra.

Serenitatis Vestrae perpetui humillimi fideles servi

Universitas Comitatus Maramorosiensis.

175.

Beregszász, 1709. április 17.

II. Rákóczi Ferenc Kismarjai Alberthez: a máramarosi sóaknáról 30 000 kő sót szállíttasson le Tokajba, s addig más nem szállíthat sót a Tiszán.

Egykorú másolat. OL G. 19. RSzL II. 3. C—D.

[Külső címzés:] Generoso Alberto Kis Mariai bonorum nostrorum in Transylvania fiscalium vice praefecto, fideli nobis dilecto. Huszt.

Franciscus II. Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps Rákóczi, Partium Regni Hungariae Dominus et Sicularum Comes, Pater Patriae pro libertate confoederati Regni Hungariae, nec non Munkacsensis, et Makoviciensis Dux etc.

Generose fidelis nobis dilecte. Salutem et principalis gratiae nostrae propensionem. Tudva lévén Kegyelmednél, hogy az tavalyi máramarosi sóaknánk körül tett dispositiónk között comprehendáltatik az is, hogy 30 000 kő minden egyéb privátus qvestusok előtt számunkra Tokajban szállíttassék. Mivel azért régenten is úgy practi-

záltatott, serio committállya Kegyelmed maga alatta valóinak, mindaddig, valameddig annyi só le nem szállítatik, senki szállját le ne bocsássák, azon iparkodván edcersmind, hogy mennél eléb és legfellyeb pünkösdik [sic!] leszálítassék, hogy a szegénység is annak utánna kereskedhessék. Caeterum eundem valere desideramus. Datum in oppido nostro Bereg Szász, Die 17. Aprilis anno 1709.

F. Rákóczi m. p.

Caspar Benyiczki m. p.

176.

Huszt, 1709. május 27.

A Máramarosban lakó erdélyi nemesség különböző panaszai ellátásukkal és a velük való bánásmóddal kapcsolatban.

Eredeti. OSzK Kt FH 1389/13. Pag. 339—340.

Felséges Erdélyi Fejedelem! Nékünk természet szerént való jó Kegyelmes Urunk!

Egész consolációval értettük Felséged hozzánk, Erdélyből kibujdosott alázatos híveihez való nevezetes fejedelmi kegyelmességét az nemes Máramaross vármegyei aknáknak proventussinak tertialitássa iránt. Melynek nemhogy alázatos meghálálására, de még megköszönésére is magunkat elégteleneknek ismerjük. A mi jó Istenünknek fejedelmi méltóságához illendő áldása szállyon Felségedre érette. De mindazáltal fájdalmas szível lehetünk, midőn láttyuk Felséged irántunk való kegyelmes intentuma maga tellyességére nem mehet, semmit is többire ez ideig consolációnkra azon aknákból nem percipiálhattunk, az mint Felséged kegyelmes annuentiájából részünkre azon sónak folytatására rendeltt, mostan penig alázatosan levelünket repraesentáló nemzetes vitézlő Tövisi Dániel atyánkfia Felséged előtt alázatosan dete-

gálhattya. Ugy micsoda modalitást követnek el azon aknákon némelly privatisták, egész lument vehet. Melyhez képest alázatosan kérjük Felségedet, alázatos nevünkkel s szónkkal mondandó szavának s alázatos relációjának hitelt adván, méltóztassék kívánatos és kegyelmes resolúcióval hozzánk vissza ereszteni, és tovább való fejedelmi kegyelmessége által bennünket foveálni és Felséged kegyelmességéből conferált egész tertialitásunkból medio tempore eltartott tertialitásunknak restantiája iránt kegyelmesen parancsolni s abban manuteneálni, vehetvén Felséged fellyül említet Tövisi Dániel atyánkfiától bőséges információt arról, honnét lehessen ezen restantiáriusok exolúciójoknak bőséges fundussa.

Jelentyük szomorú szível Felséged kegyelmessége előtt, az midőn feles számmal néhai gróff és generalis Pekri Lőrinc uram temetésének alkalmatosságával Huszton egybengyültünk volna, azon alkalmatossággal nemes Marus Székben lakó, ott assessorságot és vicetisztséget viselő megöregedet Dosa Gergelly atyánkfiának fia keserves szível tött panaszt előttünk, miképpen vicepraefectus Marjai uram testvéreöcsét az száldobosi lakosok információján az huszti várban küldötte és ott fogva tartotta, ki mellet az midőn instált volna, az megnevezet instans atyánkfiát bestelen szitkokkal leszidogatta, nemesi szabadcságunknak nem kevés sérelmére, az mint is kegyelmes emlékezetiben lehet Felségednek, Károllyban is nemes Torda vármegyei főbíró Patkós Gergelly atyánkfiát is miképpen taglotta és verte legyen meg. Mivel penig kibujdozásunknak főb céllya az mi szabadcságunknak helyreállása, kérjük alázatosan Felségedet, vegye kegyelmes considerációban illy példás törvéntelen patratumott [sic!] vicepraefectus uramnak, ne kellessék őkegyelmétől nemesi szabadcságunknak praejudiciumára szenvednünk. Ez is nem utolsó fejedelmi, kegyelmes irántunk való provisioja Felségednek, az miképpen patenter méltóztatott parancsolni ex Consilio Senatorio az nemes magyarországi vármegyéknek az Erdélyből kibuj-

dosot hívei nyári intertentiójának és téli restantiájának administrációja iránt. Ugy alázatosan instálunk Felségednek, ezen nemes Maramaros vármegyének is méltóztassék fejedelmi kegyelmessége szerént parancsolni, mivel ez ideig semmi kegyelmes, eziránt való parancsolattya Felségednek nem érkezet, allegálván aszt vicetiszt uraimék, ha commissiója Felségednek nem extál, nem remélhetvén külemben administrációjoknak in Commissariatu acceptatióját, båtortalanok lesznek az administrációban.

Mellyet Felséged kegyelmesen effectuálván, mi is alázatos hűségünkkel kívánnjuk minden alkalmatossággal Felségednek megszolgálunk. Isten Felségedet az kétt magyar haza dolgainak bódogulására éltesse, rajtunk való szerencsés uralkodással szeresse, az mint alázatos szível kívánnjuk, úgy maradunk is Felségednek, jó Kegyelmes Urunknak alázatos igaz hívei s szolgálai

az igaz magyar ügy és Felséged hűsége mellet kibujdosat erdélyi úri, fő és nemesi rendek.

Huszt 27. Maji 1709.

[Rávezetve a válasz fogalmazványa:]

Válasz 21. Junii 1709.

Kegyelmetek levelét vévén, kegyelmesen parantsoltunk főpraefectusunk nemzetes vitézlő Pápai János és rationum directör Bulyovszki Dániel híveinknek, hogy serio vizsgálják meg, kiknek negligentiája miatt lött Kegyelmetek tertialitásbeli savának eddig ki nem adatása, kívánván azok által, akik azon fogyatkozásnak okainak comperiáltatnak, eddig való restantiáit is Kegyelmeteknek resarciáltatni. Továbbá penig kegyelmes collatiónek szerént Kegyelmetek tertialitássa fogyatkozás nélkül ezután kiadattassék, arrul is vagon a tiszteknek parancsolattyak. Nemzetes vitézlő Dosa Gergely fia és Patkós Gergely híveinknek nemessi szabadságokban olly megsértődéseket mi is fájlalva értettük. Minthogy az is, akitől szenvedték, nemes ember, törvény kívül nem háborgatathatik. Az nemes ország az olyan patratumokról írott

törvénye szerint magok is megbántatott felek jure prosecqálhatták érette. A nyári holnapokra kívántató intertentiójok kiadatása felöll nemes Máramaros vármegyében lévö erdélyi híveinknek, már ennek elötte azon vármegyének szolló kegyelmes parantsolatunkat elküldötük.

177.

Szerencs, 1709. május 29.

Rákóczi Ferenc döntése Dobolyi István kérvényére, aki 3 év óta Törökországban él menekültként, vissza akar térni, s magának és családjának eltartást kér.

Eredeti. OL G. 15. RSzL II. 2. f.

[A kérvény külsö címzése:]

Ad Serenissimum ac Celsissimum Dominum Dominum Franciscum II. Rákóczy Dei gratia Sacri Romani Imperii ac Transylvaniae Principem, Partium Regni Hungariae Dominum et Siculorum Comitem, necnon pro libertate confoederatorum Inclyti Regni Hungariae Statuum et Ordinum Ducem etc. Dominum Dominum suum naturaliter Clementissimum benignissimum, humilimum memoriale suplicantis introscripti.

Felséges Fejedelem! természet szerint való jó Kegyelmes Uram!

Biztatván az Felséged híveihez gyakorlani szokott atyai kegyelmessége, nagy alázatossággal kételenítetem Felséged atyai lábaihoz borúlván, egymásra tódult gonosszaimból származott szükségemet jelenteni, midön kevés jovaimnak nagyob része az ellenség praedájára jutván már 3 esztendőktöl fogván, Törökországra szorítván az ellenség szegény cselédimet (magam az idő és alkalmatosság kívánsága szerint Felséged hűségében vármegyémnek szolgálván; mellyről az Barcsaj urak és vármegyénk viceispánnya, egyszersmind kapitánnya Csulay Balás uram, kivált az közeleb elmúlt téli sanyarúságom-

ról s csekély szolgálatomról bizonyoságot tehet az úr Barcsai Mihály ökegyelme). Kevés jószágomból, ha mikor az hadak alkalmatosságával hozzáfértem is, semmi hasznot nem tehetvén, miképpen subsistálhattam, csak az nem hiszi, az ki az keserűt nem kóstolta, már most mindenemből kifogyván, se marhám, se sohult semmi oeconomiam nem lévén, ha Isten Felsége általl hazánkban mehetünk is, illy extremitásomban mitevő légyek, nem tudom.

Mellyre nézve alázatossan könyörgök Felségednek, mint jó Kegyelmes Uramnak, töb hívei között méltóztatásék engemet is kegyelmességgel éltetni, hogy avagy csak hazánkban való menetelünk után vehessek consolatiót, hogy az Felséged kegyelmessége általl megújulván, az Felséged szolgálattára megerősödhessem.

Mellyért hogy Isten Felségedet hosszú időig boldog uralkodással megáldván éltesse, szívessen kívánván, míg élek, maradok Felséged alázatos híve, szolgálja

Dobolyi István m. p.

[Rávezetve a határozat:]

119. Dobolyi István.

Erdélyi bujdosó híveinknek kegyelmesen conferált máramarosi só tertialitássából, insinuálván az hol illik, rendelhet valamely consolatiót. Az hunyadi gornikságot számára kegyelmesen conferállyuk. Az hattzei porkolábságról, Isten országunkban bévivén, bővebben értvén annak szükséges állapottyáról és mivoltáról, az iránt is hűséges szolgálathoz képest remélheti kegyelmességünket. Datum in castro nostro Szerencs, die 29. Maji anno 1709.

F. Rákóczi m. p.

Stephanus Horthi m. p.

178.

(Szerencs,) 1709. május 29.

Rákóczi utasítása Máramaros vármegyéhez: az ott elszállásolt erdélyi menekülteknek ellátásukat ki kell adni, kivéve azokat, akik táborba menni kötelesek.

Fogalmazvány. OL G. 19. RSzL II. 3.B.

Máramaros vármegyének. 29. Maji.

Az elmúlt holnapban erdélyi tanáts úri híveink és fő-tisztek s tábla fiai confluxusa alkalmatosságával Munkátson lött végezés szerént a nemes vármegyének kívántuk tudtára adni, hogy ottan qvártélyban lévő erdélyi híveinknek az nyári holnapokra is rendes intertentiójok kiadattassék, exceptis akik táborra menetelre alkalmatossok lésznek, mellyről is minden vármegye vagy székbeliek főtiszteitől Kegyelmetek érthet, kiknek kelletik táborban menniek, ezeknek is mindazáltal bennmaradó cselédgyeknek számok szerént rendelt intertentiójok meglégyen. Coeterum.

[Oldalt:] Expeditum.

179.

Máramarossziget, 1709. augusztus 19.

Gróf Mikes Mihály válaszelevele gróf Bercsényi Miklósnak: tudósítja az oroszok győzelméről a svéd király hadai felett.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 6.

[Külső címzés:] Méltóságos Fő Generális s Locumtenens Gróff Székessi Bercsényi Miklós Uramnak (pleno dignitatum et officiorum titulo), bizodalmas jó Uramnak Őnagyságának. [Gyűrűpecsét.]

Méltóságos Fő Generális s Locumtenens, nekem bizodalmas jó Uram.

Hogy Bossányi uram által küldött Nagyságod levelére enyi időtül fogvást választ nem tettem, oka volt Urunkhoz Őfelségéhez kijövő szándékom, de a köszvénynek reám való jövele miatt az havas széliben sokká kellett késnem [sic!], és noha rövid nap személyyemben is fogok udvarlani Nagyságodnak, azalatt is mindazáltal kívánván levelem által kötelességemnek eleget tennem, enged-

gye Isten, köszönthesse [sic!] Nagyságodat szerentsés órában s kívánta jó egészségben.

Utomban tanálván Bossányi uram őkegyelme [sic!] elől, amiben tudhattam, szivesen kívántam szolgálni és mennyiben secundálódhatott a lovak vásárlásában, maga legjobban informálhattya Nagyságodat.

Az muszka triumphussát úgy hiszem egész circumstantiáival régen megértette Nagyságod, én is mindazáltal az sveciai királynak Tegenyiben való commorálásáru akartam tudósítani Nagyságodat, ki is ott fekszik és el sem bocsátta a szerdár, míglen iránta válassza nem jű a portáru, igaz dolog, hogy tisztességes accomodatiója van, a tatár hám hintót lovastul, paripákat, a szerdár hasonlóképpen 6 paripát egész öltözettel ajándékozott neki, ennekelőtte 4 héttel háromszázad magával volt, amikor Orzi nevű helyre szaladott, onna[n] vitette Tegenjében a szerdár.

Ezzel magamat Nagyságod grátiájában ajánlván, maradok Nagyságodnak alázatos szolgálja

G. Mikes Mihály.

Sziget 19. Augusti 1709.

180.

Munkács, 1709. szeptember 6.

II. Rákóczi Ferenc további tájékozódásra halasztja döntését Kálnásy János kérésére, amelyben Száldobos vagy Bustyaháza helységek adományozását kéri.

Eredeti. OL G. 19. II. 2. f.

[Külső címzés:] Felséges Erdélyi Fejedelem második Rákóczy Ferenc érdemem felet jó Kegyelmes Uramhoz Őfelségéhez alázatos instantiája az introscriptusnak.

Felséges Fejedelem, érdemem felet jó Kegyelmes Uram.

Ez elmúlt napokban alázatossan instáltam vala Felségednél, méltóztassék érdemetlen szolgáljához szokot ke-

gyelmességét mutatni, és valami jószágot conferálni, melly alázatos instantiámra is Felséged kegyelmesen resolvált és parancsolt, Máramarosban tudakozzam valami bizonyos jószágot, nékem fogja Felséged conferálni. Minthogy penig huszti domíniumon kívül nincsen más jószág, a többit másoknak méltóztatot Felséged conferálni, méltóztassék énnékem vagy Szál Dobos nevű falut, avagy peniglen Bustyaházát conferálni és inscribálni, minden hozzá való appertinentiáival edgyüt, úgy malmával is, melly Felséged hozzám mutatot kegyelmességéért életem fottáig alázatosan meg igyekezm szolgálni, Felséged resolútióját alázatosan elvárom, maradok is hóttik [sic!].

Felségednek érdemetlen alázatos szolgálja

Kálnásy János m. p.

181.

Munkács, 1709. szeptember 24.

II. Rákóczi Ferenc elutasítja Debreczeni Jánosnak, a máramarosszigeti rév sóellenőrének azt a kérését, hogy a legutóbbi censura alkalmával alaptalanul rárótt 1419 forintot engedje el, illetve a döntést vizsgálta felül.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. f.

[Külső címzés:] Az Felséges Erdélyi Fejedelemhez, mint Kegyelmes Urához alázatos instantiája a benn megírt instánsnak.

Felséges Erdélyi Fejedelem! nékem természet szerint való jó Kegyelmes Uram.

Felséged lábaihoz alázatosan leborulva jelentem Felségednek, hogy az elmúlt 1704. esztendőűl fogva mind ez idejig Felségednek a szigeti portúson alázatos és hév sóconnumerátor szolgálja vagyok, 5 esztendejig a fiscus ríszirűl, most már a Nemes Cavalleria Compania ríszirűl szolgállok; az első 4 esztendőket az urak: tekintetes nemzetes Szirmai Miklós, Kálmánczay István és Darvai Fe-

renc uramék őkegyelmek inspectiójok alatt, mind a Felséged ríszerül, s mind magam személyét illető functióm iránt hűségessen, minden kár nélkül eltöltöttem; de az elmúlt 1708. esztendőben principálisim rendeletlen dispositiójibul emergált transpositiók miatt annyéra confundáltattam, hogy számadásomat rendesen nem folytathattam, az honnét olyan liquidumokkal convincáltattam, mellyeket principálisim kéntelenéttő verbális commissiójival (mellyet hiteles relatoriájim bizonyétnak), erogáltam s pecsétés quietantiájim is rólla extálnak; mégis az máramarossi inclita censura deliberatiója szerét 1419 foréntokat kéválnak rajtam. 200 foréntot, más jó uraim credentiájokból már exolváltam is, de hogy többet szerezhsek, arra elégtelen vagyok s vélle nem is tartozom.

Nagy alázatossan esedezem Felségednek, méltóztassék Felséged természeti kegyelmességiben alázatos régi szölgáját bevenni, és az executiót róllam tollálatni s annyi respiriumot bárcsak adatni, hogy a jövendő november havában esendő generális censurán igasságomat concernáló instrumentumimat demonstrálván, a praementionált summát retorqueálhassam.

Melly Felséged fejedelmi természeti kegyelmességiért Isten Felséged fejedelmi székit szerencsés országglással megálgya, én is Felségednek életem fogytáig alázatosson és hévségessen megszölgálok.

Felséged alázatos régi hév szölgája.

Szigethi Debreczeni János.

[Rávezetve a fejedelmi határozat:]

105. Debreczeni János.

A censura előtt völt ideje instans hívünknek difficultásinak complanatiójára, mellyet akkor el nem igazétván, minthogy azon censurának folyása fiscusunk kárával meg nem bomolhat, magát tartozik ahoz alkalmaztatni. Datum in oppido nostro Munkács die 24 Septembris anno 1709.

F. Rákóczi m. p.

Georgius Pongrácz m. p.

Huszt, 1709. október 25.

A fejedelem határozata Tarpai Mósesné kérvényére, amelyben mint erdélyi menekült Máramaros megye ellen emelt panaszt, mivel az ellátására járó portiókat nem szolgáltatotta ki a megye.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. f.

Néhai Tarpai Mósesné árva Nógrádi Sophia alázatos instanciája a Felséges Fejedelemez.

Nagy alázatosan folyamodtam a Felséged lábaihoz. Mivel én is kibujdosván töb becsületes feleimmel hazám-ból, it nyomorogván Maramarosban, jóllehet Felséged kegyelmes grátiájából rendeltetet vala életünk táplálásá-ra kinek-kinek bizonyos porciója, úgy énnekem is méltat-lan vóltomra eset quártélyom a Pogányok¹ jószágában. Ugy vagyon, magok kértek ökegyelmek a tekintetes ne-mes vármegyétől, mely porciónak harmadát sem atták meg, lévén ökegyelmek olyan capacs [sic!] emberek, én pedig szegény igyefogyot árva semiképen meg nem vehet-tem. Ugy vagyon, alázatosan megtaláltam vala Felsége-det alázatos instantiám által, mely alázatos méltatlan instantiámra Felséged kegyelmesen is poroncsolt várme-gyei tiszt uraiméknak, én eleget jártam s búsítottam mind ökegyelmeket s mind vármegyét, de semi válaszom nem lön reá a nemes vármegyétől, jóllehet ispán uram paran-csolt is szölgabíró Váradi uramnak s én is a Felséged parancsolattyával kértem, hogy vegye meg, de csak aszt felelte, ő bizony nem cselekszi sem a Felséged parancso-lattyára, sem viceispán úréra, magát agyon nem vereti a Pogányok jobágyaival, mely porción is mind restantiá-ban van máig is. Mostan pedig semi quártélyom nincsen, mivel betegágyban feküttem, mikor kisvárdai gyűlés va-la, nem is tuttam, a marháim is a pogányok [sic!] quárté-lyozások miat éhel halának meg, imár tellyességgel el-nyomorottam és éhel halóvá jutottam, ha Felséged ke-

gyelmes grátiája hozám nem járul és kegyelmes grátiáját hozám nem mutattya, mivel én el nem mehetek idegen országra, nem lévén egy marhám is. Alázatosan könyörögök Felségednek az élő Istennek nagy nevéért, méltóztásék Felséged ujjoban restanciámnak megadatása felől, és 5 személyre quártélt adatni és rendeltetni, emlékezzen meg Felséged, mely siralmason maradtam szegény árváimmal, a fogarasi siralmas romlásakor mindenemtől megfosztatván, imár penig éhel halásra kel mennem kis árváimmal együt, mely irgalmasságát az árváknak Istene vegye emlékezetben és bődög országlással koronázza meg Felségedet.

A V. V. F.

[Rávezetve a határozat:]

24. Nógrádi Sophia.

A nemes vármegye tiszteinél insinuálván magát, quártélyla kiadatik, restantiái iránt penig mostani végezésünk szerint tekintetes és nemzetes Barcsai Ábrahám thesaurarius és tanács úri hívünkhöz recurrállyon. Datum in oppido nostro Huszt Die 25 Octobris anno 1709.

F. Rákóczi m. p.

Georgius Pongrácz m. p.

Jegyzetek

¹ A Pogány családról van szó.

183.

Máramaros oppidum,¹ 1709. október 25.

II. Rákóczi Ferenc Máramaros vármegyéhez utalja a rokkant Papa Eleszó nemesember mentességi kérését.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. f.

Az Felséges Erdélyi Fejedelemhez, természeti jó Kegyelmes Urához alázatos instantiája nemes Maramaros

vármegyében Szaplonca nevű faluban lakozó szegény nyomorék nemesembernek, Papa Eleszónak.

Felséges Fejedelem, nékem természeti jó Kegyelmes Uram, nagy nyomorúságomtul viseltettvén, kéntelenítetem Felségednek mind ennyi országos gondgyai között is, mint természeti Kegyelmes Uramnak nagy alázatosan könjöroggni: az elmúlt esztendőekben szabad falunkban éttzakázva vagy 15 katonák, Erdélyből valók, kik közül három részegen az magam házomban szálván, minden vétek nélkül lévén énreám támattak, és job kezemet elvágták, melly miá mind magamnak s mind szegény feleségemnek, gyámoltalan nevetlen gyermekimnek táplálásokra tellyességgel alkamatlanná tétettem, ugyannyira, hogy mit más keresztyén emberek Isten nevében adnak is, azt sem ehetem meg, ha más nem adgya készen kezemben, és noha akkor az falu Felséged sokszori kegyelmes parancsolatja szerint feltámadván, megfogták volt őket és küldöttik volt Huszt várában ispán uram parancsolatjából; de akkor erdélyi commendó lévén méltóságos generális gróff Pekri Lőrinc uram őexcellentiája, még minek előtte sok költségemmel csonka kezemet meggyógjítottam volna, minden contentumom nélkül elbocsátotta.

Alázatosan könjörgök Felségednek természeti jó Kegyelmes Uram, Istennek nevében méltóztassék kegyelmessen megtekintvén illjen élhetetlenné lött állapotomat, kegyelmessen parancsolni mind ispán uramnak, hogj protegályon, s mind pedig falunknak, hogy ide s tova való szolgálattal, szálakkal és contribúciókkal ne aggrávillyanak, hogy így mind az terehviselésektül s mind nyomorék állapotomtól viseltettvén, szegény gyámoltalan feleségem és apró gyermekeim koldulásra jussanak, hanem Felséged kegyelmességébül megmaradhassak; melly Felséged megmutatandó kegyelmességéért az felséges Isten is Felségedet szerencsés hosszú kevéanatos országlással áldgya meg, alázatosan kívánom.

Felségednek kegyelmességét alázatosan óhajtom és várom.

[A hátlapon ismét külön címzés:]

Az Felséges Erdélyi Fejedelemhez, természeti jó Kegyelmes Urához alázatos könjörgő instantiája az ben megírt szegény instánsnak.

[Rávezetve a határozat:]

36. Papa Eleszó.

Az supplicánsnak facultásiról informátusok lévén az nemes vármegye tisztjei, ha méltónak ítélik, immunitály-lják. Datum in oppido nostro Maramaros, die 25 Octobris anno 1709.

F. Rákóczi m. p.
1709.

Georgius Pongrácz m. p.

Jegyzetek

¹ Máramarossziget. Rákóczi ezekben a napokban a huszti országgyűlésen vett részt, s ezalatt mehetett át Máramarosszigetre.

184.

Huszt, 1709. október 26.

II. Rákóczi Ferenc elutasítja Darva lakosságának azt a kérését, hogy templomuk építéséhez utaljon ki sőt nekik.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. f.

[Külső címzés:] Az Felséges Erdély Országi Fejedelelemhez Felső Vadászai Rákóczi Ferenc természet szerint való jó Kegyelmes Urunkhoz. Alázatos és könjörgő supplicációjok belőlírt Darván lakó Pap Istvánnak és az egész Darvai Szegény Lakosoknak.

Felséges Fejedelem, természet szerent való jó Kegyelmes Urunk.

Felséged lábaihoz magunk földig való megalázásunkal leborulunk, az mostani üdöhhöz képest nagy szükségünk levén pénz dolgábul, Isten dicsőségére az mi szokásunk szerint templomot akarnánk építeni, kiben mi is Istenünket magasztalnók Felséged életéért és az közügyek szerencsés folyásáért, naponként Istenünket nagy hálaadásal imádnók. Mivel ezen Istenes dolognak végben vitelére tehetetlenek vagyunk, reménykedünk Felségednek, mint természet szerint való jó Kegyelmes Urunknak, szokot atyai kegyelmessége szerint hozzánk mutatni istenes indulattyát méltóztassék, s egy kevés soóbeli gratiáját szegény falunkhoz denunciálni. Kiért az Ur Isten Felségedet boldog és szerencsés országlással örvendeztesse meg, mind edgyen edgyen szívünk szerint kívánnjuk, s Istenünket mindennapi könyörgésünkel alázatosan kérjük.

Felségednek, mint jó Kegyelmes Urunknak alázatos és engedelmes hívei és szolgálói

Darván lakó Pap István, az egész lakosokkal edgyüt.

[Rávezetve a fejedelmi határozat:]

159. Darván lakó Pap István és több lakosok.

A sóaknákat rész szerént árendában elocálván, rész szerént penig erdélyi bujdosó híveinknek és a nemes Companiának is rendelvén, semmi sót senkinek is nem conferálhattuk [sic!]. Datum Huszt die 26 Octobris anno 1709.

F. Rákóczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

Caspar Beniczky m. p.

185.

Huszt, 1709. október 26.

II. Rákóczi Ferenc felvilágosítást kér Darvai Ferenc inspektortól Debreczeni Ötves Miklós ügyében, aki Huszton egy házat kér adományoztatni, melyért már cserebirtokot is adott.

Eredeti. OL G. 19. II. 2. f.

[Külső címzés:] Felséges Erdélyi Fejedelem II. Rákóczi Ferenc Kegyelmes Urunkhoz Őfelségéhez alázatos instantiája a belől megírt személynek.

Felséges Erdélyi Fejedelem! Természet szerint való jó Kegyelmes Urunk.

Idvezült boldog emlékezetű néhai gróff Rhedai Ferenc, Bethlen Drusina és Rhedai László uramék megmutatott s megtapasztalt hűséges szolgálattyáért néhai nemzeti Bosodi Istvánnak, mindkét ágon lévő maradékinak és legatáriussinak inscribáltak volt 400 forintokban itt Huszt várossában egy házat, ahoz tartozó örökségeivel, szántó, kaszáló földeivel és pertinentiával edgyüt. Mely inscriptió is a megnevezett summáig az in anno 1675 nemes Erdély Országától kibocsáttatott commissárius urak előtt is stált. Elmenvén penig innét azon megnevezet Barsodi [sic!] István nemes Magyar Országra egész familiástól lakni s nem lévén itt, ki inspiciállyon elmaratt jószágára, akkori huszti fiscale bonumoknak udvarbírájától, Harmathi Jánostól applicáltatott s foglaltatott volt a fiscus számára minden törvény nélkül azon inscribált háznak mindennemű appertinentiái és oda bírattatik mind e mái napig is. Minthogy penig azon házat cum omnibus appertinentiis omni eo jure qvo inscribáltatott volt a méltóságos uraktól, én nemes Magyar Országban, nevezetessen Bereg vármegyében Kászonban lévő házzal Bosódi Istvánnak legatáriussával, néhai Daróczi Márton és felesége, Jászai Susannának [sic!] által adva egész jussával edgyütt cseréltem el, és mindeddig is annak örökségeit, szántó s kaszáló földeit s appertinentiáit tehetetlen voltom miá kezemhez az ineált cserebéli contractusnak tenora szerint nem vehettem in damnum et praejudicium jurium meorum manifestissimum.

Instálok annakokáért Felségednek, jó Kegyelmes Uramnak igen alázatosan, ez iránt való méltó jussomat

kegyes atyai tekintetben vévén, fejedelmi gyakorolni szokott kegyelmessége szerint, mostani Felsőged nemes Maramaros vármegyében lévő fiscale bonuminak inspectorának jussomnak s méltó praetensiómnak producáltatása által, dolgomnak revideáltatása s törvényessen való eligazíttatása felől kegyelmessen poroncsolni méltóztassék.

Kiért Isten Felsőgedett szerencsés boldog rajtunk való uralkodással s ellenségein való győzedelemmel kegyelmenesen boldogicsa, alázatosan kívánom.

Felsőgednek méltatlan alázatos szolgája

Debreczeni Ötves Sámuel m. p.

[Rávezetve a fejedelmi határozat:]

160. Debreczeni Ötves Sámuel.

Ezen instans dolgárul informállyon bennünket nemzetes vitézlő Darvai Ferenc inspector hívünk. Datum Huszt die 26 Octobris anno 1709.

F. Rákóczi m. p.

Paulus Ráday m. p.

Caspar Beniczky m. p.

[Más kézzel:] 1709. No. 746.

186.

Munkács, 1709. november 2.

Rákóczi Ferenc döntése Técsi Kátó István úrmezei prédikátor kérelmére: igazolja, hogy Técsőn exemptált nemesi telken lakik, akkor mentességet kap a terhek alól.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. f.

[Címzés kívül:] A Felsőged Felső Vadászi Rákóczi Ferenc, haza szabadságáért öszveszövetkezett magyaroknak Vezérlő és nemes Erdély Országának választott Fejedelméhez Őfelségéhez alázatos suplicatiója a ben specifiált személynek.

Felsőgedhez, mint Kegyelmes jó Urához alázatos instantiája az úrmezei méltatlan praedikátornak, Tecs Kátó Istvánnak.

Felséges Uram! igen alázatosan kénszeríttetem Felséged lábaihoz borulnom illy okon: Mivel 1700 esztendőben, akkori Kegyelmes Uram, Második Apafi Mihály Fejedelem önagyága alázatos instantiámot kegyesen s kegyelmesen megtekintvén, Tecső várossében levő kicsiny fundusomat mint akkori dominus terrestris exemptálta, kihez a királyi consensus és mandatum is accedálván, legitime introducáltattam s statuáltattam a tekintetes nemes vármegye akkori tisztei által, úgymint viceispán tekintetes nemzetes Pogány Menyhárt, notarius tekintetes nemzetes Darvai Ferenc uraimék ökegyelmek által; de városi uraimék arra semmit sem hajtván, exemptált fundusomon nemessi szabadsággal élni mind ez ideig sem engedtek, sőt igen megélemedet atyámra egynehány ízben potentiose reámenvén, még testének leplét is elvittek, kitől ma sem supersedeálnak. Könyörgők azért igen alázatosan Felségednek, természeti kegyelmes volta szerint irgalmasságának szárnyait terjessze ki énreám is Felséged, és méltatlan szolgáját azon funduson igaz jussommal éltetni és minden impetitorok ellen kegyelmesen protegálni méltóztassék Felséged, melly hozzám megmutatandó irgalmasságáért bizonytal irgalmasságot nyer az irgalmas Ur Istentől Felséged, és is penig méltatlan hivatalomhoz képest az kegyelem szerint Felséged életéért s boldog uralkodásáért kegyelmes jó Istenemet minden naponként imádni el nem mulatom.

F. M. K. V. I. V. V.¹

[Rávezetve a fejedelmi határozat:]

161. Técsi Kátó István.

Producállya az instans exemptióját és arra subsequált regius consensusust is előttünk, lészen válassza. Datum in oppido nostro Munkács. Die 2 Novembri anno 1709.

F. Rákóczi m. p.

Caspar Beniczky m. p.

Jegyzetek

¹ A betűk feloldása: Felségednek mint Kegyelmes Uramnak irgalmas válaszát várom.

Munkács, 1709. november 3.

Rákóczi Ferenc döntése Simai István beadványára. A kérelmező apja a fejedelem elődjeit szolgálta, a kérelmező Huszton lakó nemes ember, a város jogai ellen adóztatja. Válasz: nemesi szabadsága megsértése ügyében forduljon a vármegye tisztjeihez.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. f.

[Címzés kívül:] Felségedhez, Jó Kegyelmes Uramhoz belül meg[írt] személynek alázatos instantiája etc.

Felséges Feiedelem, természet szerént való jó Kegyelmes Uram.

Felséged jóemlékezetű Istenben ödvezült eleinek szárnyai alatt nevedekvén az attyám, halála órájg [sic!] hűségessen és igazán szolgálta [sic!], magam itt Huszton telepedvén nemességem mellett, ekorájg mindennemű terhet, reám imponált szolgálatot, adózást szüntelen subeáltam, mindenemtül elanyira kifogytam, hogy immár magam s cselédim táplálására s ruházatyokra való módot és alkalmatosságot éppen nem találhatok. Kire nézve nyomorúságom kénszerétt Felségedet alázatossan instantiámmal búsétanom, Felséged lábajhoz borulván, kérem, maga attyaj szemmel tekintvén, hogy reám imponált terhektül, városba való adózástul fel s alájáráktul immunitáltassam, szokott attyaj kegyelmesége szerént grátiáját nyujtani méltóztassék. Felséged abéli nyuitandó kegyelmes grátiájáért életem fottáig igyekezem Istennemet szolgálani.

Maradok Felségednek, jó Kegyelmes Uramnak alázatos szolgálja

Sýmaj István.

[Rávezetve a fejedelmi határozat:]

53. Simai István.

Ez ilyen immunitatio pro ratione meritorum, nem mások injuriájával szokot resolváltatni, mindazáltal abu-

sive nemesi szabadsága ellen ha terheltetik, recurrállyon vármegyebéli tiszteihez. Datum in castro nostro Munkacsiensi Die 3. Novembris 1709.

F. Rákóczi m. p.

Georgius Pongrácz m. p.

188.

Munkács, 1709. december 6.

II. Rákóczi Ferenc parancsa Nagyszegi Gábor brigadérosnak: menjen Máramaros vármegyébe, vegye fel a megyei hadakat és akadályozza meg az ellenség betörését.

Eredeti. OL P. 676. Teleki cs. lt. Földvári cs. lt. 1. tétel. 6. csomó. Iratok 1700 — 1713.

[Külső címzés:] Generoso Gabrieli Nagy—Szegi Exercituum Nostrorum Brigadero et unius Regimini Colonello assignandae. Tarpa Gyarmat Szatmár Nagy-Bánya. Stabeta. [Papírfelzetű pecsét, fejedelmi, de nem a nagyméretű.] [A címlapon alul:] Vettem 14 Decembris.

Nemzetes vitézlő Nagyszegi Gábor brigaderos és colonellus hívünknek ezen orderünk által parancsoltatik, hogy minden egyéb maga dolgait félretévén, siessen nemes Máramaros vármegyébe, holott nemzetes vitézlő Hansz Jakab testörző gyalogregimentbeli colonellusunkal, úgy az említett nemes vármegyébe dislocált exuláns hadi s fegyverviselhető, nemkülömben a nemes vármegye által kiállítandó hadakat keze alá vévén, a passusokra olly szoros vigyázással legyen, hogy az ellenség megtörténhető incursiója azon nemes vármegyében lévő bujdosó híveinket, úgy az lakosokat reméntelen szerencsétlenséggel meg ne szomorítsa, bizván mindeneket hadi experienciájára s dexteritássára. Secus nec facturus. Datum ex arce nostra Munkacsiensi, die 6. mensis Decembris anno 1709.

F. Rákóczi m. p.

Jászberény, 1710. március 7.

II. Rákóczi Ferenc Vay Ádámot bízza meg annak az esetnek a kivizsgálásával, melyben Darvai Ferenc Máramaros vármegyei alispán megsértette Czirka Jób oláh püspököt.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 3. C—D.

[Külső címzés:] *Illustribus Spectabilibus ac Magnificis Generosis item Egregiis et Nobilibus N. N. utrisque Statibus Religioni Evangelicae addictis Fidelibus Nobis Sincere Dilectis.* [Erdélyi fejedelmi papírfölzetű pecsét.]

Franciscus II. Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps Rákóczy, Partium Regni Hungariae Dominus, Sicularum Comes et Pater Patriae, pro libertate Confoederati Regni Hungariae Statuum, nec non Munkacsiensis et Makoviciensis Dux etc.

Illustres, Spectabiles Magnifici, item Generosi Egregii et Nobiles, Fideles nobis dilecti. Salutem principalisque gratiae nostrae propensionem. Vévén Kegyelmetek levelit oláh püspök Czirka Job maramatosi viceispán, nemzetes vitézlő Darvai Ferenc hívünk által lött megbántódásiról, kegyelmesen parancsoltunk tekintetes nemzetes Vay Ádám udvari marschal és tanács úri hívünknek, mint prima instantiának, hogy ex incumbentia officii sui administratoratus, azon panasznak valóságát investigálván, az mit az igazság és az haza törvénye kívánnak, aszerint igazíccsa és adjustállya. Coeterum eosdem feliciter valere desideramus. Datum ex castris nostris ad oppidum Jász Biriny positis, die 7. mensis Martii anno 1710.

F. Rákóczi m. p.   Stephanus Horthi m. p.

Huszt, 1710. március 10.

Bulyovszky Dániel javaslatai a fejedelemnek a máramarosi só szállításával és kereskedésével kapcsolatos problémákról.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2.e/A.

Felséges Fejedelem, nékem jó Kegyelmes Uram.

A sónkbeli quaestusnak ott alatt való feltatására nézve lerándulhatok talán proxime magam is, jó karban hagyván itten dolgaimot. Azalat pedig aláztatossan akartam Felségednek jelenteni: minthogy az úr Vay Ádám uram az árendában 4000 kősót tartozik leszállítani, de a három százát csak ide Husztra, az 1700-at pedig a munkácsi szűzségre nézve Váriban: talán nagyobb hasznára esnék Felségednek, ha ezen ide és Váriban szállítandó só is egész Tokaig promoteáltatnék, ide pedig és Munkácsra, majdan fűvet adván Isten, a domíniumokbeli szegénységnek segécsége által is minden expensa nélkül, lehetne talán annyi sót szállítani, mert ami illeti a Tokajban leküldendő Felséged savát, úgy veszem észre, annak legnagyobb baja s kölcsége: hogy itt a szállyait megszerez-zék, és aki most annál is nehezebb, hogy a portusra szállícsák, az után kevés kölcséggel mégyen le, úgyhogy Váriból talán csak 6, vagy ad summum 7 forintban telik száza Tokaig való leszállítása. Ha tecenék azért Felségednek is ezen csekély aláztatós opínióm, idején méltóztatnék Felséged Vay úrnak kegyelmessen comitálni felőle, szállítaná azon sót is egyenessen Tokajba, kitudván a készpénzbeli árendából ami expensái lennének innét és Váriból azon sónak leszállítása alkalmatosságával, avagy ha az terhire lenne őkegyelmének, innét is lehetne rendel-nünk egy commissáriust, aki leszállítaná és aki a kormányosokra vigyázzván, exolválna is ököt. Krucsay Márton uram pedig tehetne olly dispositiót, hogy az 1700 kősó, avagy több is, szekereken szállítatnék Munkácsra. Én

ugyan ide csakúgyan úgy is szállítatom, amaszt lebecsátom. Állyon mindazáltal Felséged kegyelmes dispositiójában. Ajálván magamot tapasztalt kegyelmességében. Datum Huszt 10 Martii 1710.

Felségednek alázatos szolgája, híve

Bulyovszki Dániel.

191.

Máramarossziget, 1710. május 13.

Barcsai Ábrahám erdélyi kincstartó kimutatása a Kismarjai Albert és Pósházi Pál gazdasági irányítótevékenysége ellen felmerült kifogásokról és kivizsgálandó sötét ügyekről.

Eredeti. OSzK Kt FH 1389/16. Pag. 94—95.

Contra dominos Albertum Kismarjai et Paulum Pósházi extradatas difficultates per me infrascriptum. Sziget 1710 die 13. Maji.

Jóllehet az ide aláb specificálandó dólgoznak eddig is elő kellett vólna vétetődni s igazodni, de reménlvén édes hazánkban való bémenetelünket, halasztottam akkorra, hogy a nemes vármegyékkel compútust ineálván, jobban is a dolgok elucescállyanak. De minthogy az ember halandó, és mikor lehet hazánkban való menetelünk, insertum: kívántam azért a tekintetes censurával infrascripta comunicálnom s igazítanom!

1. In anno 1707 marosvásárhelyi nemes ország gyűlése alkalmatosságával megalkuván a nemes ország Ófelségével a portális gyalogoknak fel nem állításáért in florenis hungaricalibus 18 000, tizennyólc ezer forintokban, mely pénz is fordítatot az hadak fizetésére s mundéroztatására, minthogy akkor a rézpénz folyván országunkban, rézpénzen mundérnak való materiálét nem kaphattunk, kellett volna idegen országbul hozatnunk. Nem lévén pedig a szegénységnek jó pénze, akarván ettzersmind kedvezni is nekik, tettett Ófelségének s a nemes országnak, a

fellyeb említet summáért söt adván az aknárul, 104 758 sókot, hogy a vármegyék magokra reparciálván a váragyai¹ portusra leszállítsák, tévén limitátiót, mellyik aknárul hány pénzért szállítsák, ahonnét is Török Országgra általvívén, jó pénzen vagy mundérnak való materiálén eladhassák. A sónak az aknai árra s lucruma a fiscusé lévén, a vecturának árra, úgymint 39 000 sónak dato, ha csak annyit szállítottak is le, cum denariis 18 computando, facit florenos hungaricales 7020, hétezerhúsz.

2do. Ezen sónak portusi perceptorának s erogátorának tévén Marjai uram akaratom ellen Posaházi Pál uramat, amint informáltattam kamaraispán uraméktul s némely vármegyéktül (noha még azon informátiókkal nem vagyok bizonyos, míg Isten bévívén, compútust nem ineálhatok), fogtak leszállítani 50 000 sókot Posaházi uram dispositiója alá. Aminthogy a tasnádi mustra alkalmatosságával őkegyelme nemine cogente fateálta, hogy 45 ezeret szállítottak le, most pedig amint hallom, extractussában csak 39 ezeret tett fel s egynehány százat, de dato, ha csak annyit szállítottak is, hova tették Marjai és Posaházi uramék, mert ezen sóbul meg lehetet volna fizetni a törököknek is, de énnékem kellett adnom a commerciális marhák árrából 2800 magyar forintot, azért ezen pénznek refúsiójáért a fellyeb specificált szerkérbért Posaházi uramtul bevárom, lévén nékem is számadásomban járó dolog.

3tio. Emlékezhettek Marjai és Posaházi uramék sokszori intimátióimra, melyekben intimáltam őkegyelmeknek Haczegre 10 vagy 12 000 sónak leszállítását in majojunio-julio, míg a derék takarodásnak ideje el nem jött, hogy onnét a szegénség szerkére rakván, Török Országgra elvitte volna, és minden sóért jó pénzt, denarios 75 hoztak volna, de in tempore őkegyelmek nem küldettek söt le (posthabeálván intimátióimat), hanem aratás után, hordás és vetés tájban kétezerig valót, már akkor a szegénség is nem annyira kívánta distrahálni, mind a dolognak ideje rajta lévén, mind már egy kis gabonára szert

tettek volt. De nem sok idő múlva az ellenség is superveniált, kiszorulván becsületes Hunyad vármegyei atyafiak az ellenség előtt, Török Országra által állattak, feltakarodások után pedig ujjabban bécsaptak, mintegy 2 hétig ott lappangottak s az ellenséget üldözték, akkor, hallom, hogy bizonyos számú sőt azon atyafiak elvittek olyan véggel, hogysen az ellenségnek maragyon, inkább magoknak elviszik s jövendőben az árrát leteszik, de ez is nem én akaratombul esett, nagyob része pedig, kit az atyafiak el nem vihettek, ott veszett. Azért mindez, mind aki felől ökegyelme, amint hallom, úgy racionál, hogy az ellenség elnyerte, nem acceptáltathatik, mert ha suo tempore leszállították volna, mind elvitték volna s jó pénzé tehették volna.

4to. Látván, hogy a pure fiscalitásokban se búza, se bor, akivel valami oeconomiat kezdhetek volna, nem vólt, vettem az Szászszágrúl 1850 forint ára borokott a fejérvári és zalaknai korcsmákra, melly korcsmákbul redundáló lucrum légyen a fiscusé, csak a capitálist agyák be, de se lucrumot, se capitálist nem láttam. A bor pedig bizonyoson jó pénzen elkölt, melyrül hogy Marjai uram azon helységbeli tisztekkal racionáltasson, megkivánom, mert a pénz nem enyim, hanem az országé volt.

5to. Látván az aknáknak is nagy defectussát és abból eveniáló Ófelsége kárát, és hogy a sóvágók a kenyérnek nemléte miá a sőt nem vághattják úgy, amint kellett volna, disponáltam vólt innét Máramarosbul 1000 köböl búzát, de amint látom akkori officiálisok extractussábúl, nem administráltak többet 344 köböl búzánál, ezt ökegyelme a sóvágóknak fizetésekben imputálván kiosztotta, és ha csak egy-egy forintyával computálljuk is vékáját (noha ökegyelme fellyebb atta), tészen a búzának az árra florenos hungaricales 1376, mellyet is ökegyelmétül várok.

6to. Ugyan nemes Máramarosbul azon pure fiscalitásokban disponáltam vólt 1000 köböl zabot (ebben is, amint itt való tiszt uraimék racionábúl látom, 370 köblött administráltak), hogy elvettesse a jószággal. Hova tette, elvettette-e? vagy nem, racionállyon, ha elvettette, öke-

gyelmén nem praetendálhatni, mert az ellenségnek maradt, de ha nem, hova tette és micsoda usura fordította. Ugy amelly commeriális marhákból válogatott 100 tehénét disponáltam volt őkegyelme keze alá, hogy a gyűjteményből vaját csináltasson, hányat vett kezéhez és mellyik jószágban disponálta, vagy nem hajtatta-e ki, agyon számot.

7mo. Mulyko és Szalizain nevű törököknek lött erogatiójához nem kellene szollanom, de nem lehet, mivel az én obligatoriám extál rólla. Midőn bizonyos creditoroktól azon törökök adósságának exolváltatására juxta obligatorium 10 000 forintokat vettünk, akkor olyan condícióval adottak [sic!] az aknának oda, hogy senkinek sőt addig Marjai uram ne adasson, míg a 10 000 forintért 30 000 sőt a creditoroknak nem exolvál. Vólt pedig, amint ráemlékezem, az egész aknának az őkegyelmek keze alá való bocsátása circa 15 julii, már azóltatul fogva kijövetelünkig nem proveniálhatott-é annyi só, akivel a creditorokat excontentálhatta vólna, mivel pedig amint tudom, nem 10 000 forintokat, hanem 6616 forintokat attak csak a creditorok, mennyivel is inkább annyi idő alatt ennyi erő só hogy ne proveniálhatott vólna az egész aknákról, de ha nem proveniálhatott, az őkegyelme incuriája miá nem proveniált, kiért ideki is Ófelségét, hogy úgy mongyam, defraudálta és 16 000 vagy töb sőt kért Ófelségétül, holott odabé is a 15 julii usque ad finem septembris, kijöhetet vólna a só, még több annál, de minthogy a creditoroknak sem atta, kécség kívül másfelé distrahálta. Azért meo videre ideki vett 16 000 sónak refúsióját méltán praetendálhattja a fiscus. Ezen dolog pedig kamaraispán uraimék rációjából jobban is elucescálhatt. Datum anno die locoque ut supra notatis.

Abrahamus Barcsai m. p.

[Hátlapon:] 1710.

Jegyzetek

¹ Alsómarosváradsja.

Hely és dátum nélkül (1710 nyara)

Josika Zsigmond törvényes eljárás lefolytatását kéri Rákóczitól azon javainak visszaszerzésére, amelyek a técsői prédikátor házatól tűntek el a lázadó lengyelek átvonulásakor.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. h.

[Címzés kívül:] Az Felsíges II. Rákóczi Ferenc Erdélyi Fejedelem jó Kegyelmes Urához belől megírt instansnak alázasos instantiája.

Felsíges Fejedelem, természet szerint való jó Kegyelmes Uramnak.

Alázatosson jelentem Felsígednek, az lengyelnek Maromorosson lőtt általszökése¹ alkalmatosságával az töcsői [sic!] reformatus praedikátornál letőtt belső portíkáim mi uton-módon elvesztenek, mellyeknek némely részét ott lakos embereknél megtaláltam, kiért az város fórumán törvínnyessen prosequáltam, de kedvetlen deliberatumot obtineáltam, minthogy jussom s igasságom tovább is prosecutiójában más módot nem látok s nem is érkezem reá.

Instálok alázasoson Felsígednek, tekintetes nemzetes Ottlik György praeses uramnak méltóztassék comitálni, hogy in foro dominali becsületes törvényes embereket consideáltatván, igasságos satisfactióm impendáltassék. Mely Felsíged kegyelmességit életem fottáig meghálálnom el nem mulatom.

Felsígednek alázasos szolgálja

Josika Sigmond m. p.

[A kancellárián rávezetve:] *Variae instantiae resolutae et irresolutae etiam 1710.* [Más kézzel:] 1710.

Jegyzetek

¹ A Rákóczi által zsoldba fogadott lengyel csapatok, amelyeket József Potocki kijevi palatinus vezetett, 1710 áprilisában megtagadták a szolgálatot és Moldván át XIII. Károly svéd királyhoz mentek.

Munkács, 1710. június 13.

Az Udvari Gazdasági Tanács döntése Visk község panaszára: 56 sertésüket ellopták, s most azokat Dasko falu lakosai árulják. Törvényes igazságot kérnek.

Eredeti. OL G. 19. RSzL. II. 2. f.

[Címzés kívülről:] Az Felséges Erdélyi Fejedelem II. Rákóczi Ferenc Urunkhoz, természet szerént való jó Kegyelmes Urunkhoz Fejedelmünkhöz Ófelségéhez alá-
zatos instantiája az ben megírt személyeknek.

Felséges Fejedelmünk! Természeti jó Kegyelmes Urunk.

Alázatossan jelentyük Felségednek, az elmúlt ősszel magunk erdejéről 56 öreg sertésink iránt való megkárosodásunkat, mellyeket ellopások után nem kevés nyughatatlanságunkkal midőn kerestünk volna, bizonyosan azon emberek közzül némelleyek, kik a sertésinkben vásárlottanak, referáltak jegyekről, hogy Dasko falusiak adták volna el. Mi edgynehány rendben praefectus uramat is requiráltuk, de mindeddig is azon káraink iránt semmi contentumunk nem lett.

Könyörgünk Felségednek igen alázatossan, az Istenért is kegyelmesen megtekintvén ilyen megkárosodásunkat, parancsollyon kegyelmes commissiója által azon kárainknak refúsiója iránt, avagy Dasko falusiak adgyák ki, hol és kiktől vették ezen sertéseket.

Mellyért az Isten Felségedet hosszas országlással boldogítsa, fejedelmi székit erősíttse, Istenünktől imádságunkkal kívánnjuk.

Felséged alázatos szolgái

Viski lakosok.

[Rávezetve a határozat:]

37. Viski lakosok.

Recurrálynak az instánsok nemzetes és vitézlő Bay László munkácsi commendáns úrhoz, minthogy Letky

nevű karabélyos, aki kezességre bocsátatot, ezen dolog iránt informáltatot, azért ujonnan a törvény előtt való előállítását sürgezzék, az hol ha comperiáltatik, hogy Dasko falusiak vétkezzék, leszen resolútiójok. Datum Munkács die 13. Junii anno 1710.

Ex Consilio Serenitatis Principalis et Ducalis Aulico-Oeconomico

Caspar Beniczky m. p.

[Más kézzel:] 1710.

194.

Szerencs, 1710. augusztus 9.

Valószínűleg Vay Ádám levele Bulyovszky Dánielhez különböző, Máramaros megyét érintő gazdasági és politikai kérdésekről.

Fogalmazvány. OL G. 19. RSzL II. 3. B.

Szerencs 9. Augusti 1710.

Bulyovszki Dániel uramnak.

Mint kedves Öcsém Uramnak ajánlom köteles szolgálatomat Kegyelmednek.

Micsoda kegyelmes parancsolatyát a tekintetes Consiliumra expediáltatott legyen Kegyelmes Urunk Őfelsége a sónak ezentúl való lebocsátása véget, annak valóságos mássát pro ulteriori sui directione meg akartam küldeni kegyelmednek.¹ Magam jelen lévén az Felséges Fejedelmnél, az midőn expediációját parancsolta, az két tertialitásnak minden harmincad nélkül való lebocsátását elég nehezen obtineáltam némely urak bal információjára nézve, kiknek mondtam Őfelsége előtt, hoga elég törvénytelenység az, hoga az országban nemes embernek vámot kell fizetni. Ami azért az első punctumot illeti, megírtam Kolosvári András uramnak, hoga a tekintetes Consilium pöcsétyével ide siessen. Várom azért kegyelmed tudósítassát, hány passust kelletik küldenem, az kiket

úgy stilizáltatom (minthogy számát a leküldendő sónak nem tudhatni), hoga kegyelmed specificációja szerint le szállítandó sókat minden harmincad exigálása nélkül bocsássák le. Quoad secundum, úgi hiszem per errorem esset expeditiója ezen parancsolatnál azon cikelyben, hoga még a filiálisokon is kikössenek s mindenüt számlályák a sót, hollot a capitális harmincadokon csak szükséges azt elkövetni, másokon penig az insinuatiót, mindazonáltal ha nem sajnállya a commissárius, és (nem)² difficultálnák a harmincadosok, meglehet az is. Ad tertium, a régi vámok iránt már peragáltatot volt Decsei László uram által az inquisitió, ha voltaképpen ökegyelmétül végére nem járhatna kegyelmed, vagj in origine kezéhez nem vehetné, ujonan investigáltassa kegyelmed, ezen hadakozásnak idején melyek per abusum csúsztanak be, s absolute ne engedgye [sic!] semmit is venni kegyelmed. Valóban rövid leckére fogta[m] volt Karácson Sándort, hoga minap Nagi Szőlöst a Felséges Fejedelem sóját lehányatta, ajánlotta azért magát, hogj valamit vett, visszaadatya, ott közöl lévén, kérem sürgesse kegyelmed.³ Ezen kívül penig akartam értésére adni kegyelmednek, hoga a Felséges Fejedelem ezentúl a Nemes Compánia számára esztendőt által többet 32 000 kősonál nem adatya [sic!], a többit kegyelmed dispositiója alá a más tertialitással együtt bízza, minthogy penig Decsei László uram töb subofficiálissival együt való fizetése 2000 forintra extendáltatik, s a sókereskedésben és vágatásban ekkoráig is industriáját Ófelsége tapasztalta, postponálni nem lehet, hanem a töb sónak distractiójára is applicályuk. Mely sókereskedésünk modalitásáru Isten septemberben hozván kegyelmedet, bővebben szóval Ófelségéhez instantiáját meg fogom jelenteni kegyelmednek. Irja ugjan kegyelmed, hogj a pestis miat a német sarukot csináltatni nem lehet, amennyire mindazonáltal az idő engedi, mesterkedgyék elkészetésekkel kegyelmed, minthogy anélkül a regimentnek alkalmas része semmi szolgálatot nem tehet.

P. S. Nemes Maramaros vármegyében lévő exuláns uraimék praetendálván valamely restantiájokat, arrul mit parancsolyon Őfelsége, az inclusákkal egiüt megküldtettem kegyelmednek,⁴ hogi azért tovább Őfelsége ne búsítassék, ha tartozunk vele, ne terheltesék complanáltni.

Jegyzetek

¹ Nincs csatolva.

² E szó a fogalmazványból kimaradt.

³ Karácsony Sándorra: *Bánkúti Imre: Lónyay Ferenc fegyveresítési és ruházati főhadbiztos válogatott iratai*. Vaja, 1980 (Folia Rákócziána 4.).

⁴ Nincs meg.

195.

Máramarossziget, 1710. szeptember 1.

A Máramaros vármegyében lévő erdélyi menekültek Rákóczi Ferenc fejedelemhez: nyomorúságos helyzetükről és a békekötés iránti vágyukról.

Eredeti. OSzK Kt FH 1389/16. Pag. 98—99.

Felséges Erdélyi Fejedelem! Jó Kegyelmes Urunk s Fejedelmünk!

Régi közmondás, hogy szükségének idején szabad embernek Istenihez s Urához folyamodni. Mi is azért minekelőtte ez bujdosásink földében fegyver és dőghalál által elhullanánk, ezen mezőben és nem pestises helyen lakott egészséges Balog György és Kornis Péter nevű becsülletes atyánkfiai által, mint régenten az Isten népe balsamomért Gileadban, nagy extremitásinkban kívántunk vigasztalásnak olajjáért Felséged eleiben alázatosan borulnunk. Kiket is, nem kétlyük fejedelmi kegyelmessége szerént méltóztatik Nagyságod admaturálni és szavokot is meghalgnai.

Nyilván vagyon Felségednél már számos esztendő-
nek elfolyása alatt feleségünkkel, apró gyermekinkel, feles-
cselédinkel edgyütt keserves számkivetésre és bujdosásra
jutott boldogtalan sorsunk s állapotunk, mellyekben cse-
lédinkel edgyütt majd minden szomszéd tartományokat
öszvebujdostunk. Az kik pedig annyit nem bujdosnak is,
jöllehet Felséged kegyelmes dispozióijából kenyér és
húsbeli intertentióról való szoross parancsolatok [sic!]
gyakor alkalmatossággal megvoltak, de mások iniuriája
által igen hibásan administráltattak. De bátor minden
fogyatkozás nélkül administráltattak volna is, már enyi
üdőknek elfolyása alatt oeconomiánk és jószágunk mel-
lől elesvén, egy pénz jövedelmünk sohunnét nem lévén,
Felségedet is hadakozásra kívántató szükséges expensái
között busítani nem kívánván, ha mi kevesen közöttünk
némellyeknek lehetett is kevés patrimoniuma, abból is
tellyességgel kifogyván, már anyira jutottunk, hogy nem-
hogy testvér atyafiak egymásnak succurálhatnának, de
csak egy csizmának vagy fejérruhának csináltatására is
alkalmatlanokká löttünk. Ki miá csak magunk személy-
lyünkben is, anyival inkább feles aprósod magunkal ily
rongyorlott állapotunkban az szintén közelítő téli üdö-
nek intemperieessét irtózva várjuk, az minthogy idegenek-
től nemhogy obligatoriára, de extra regnum jószágunk
kötésére is, annál inkább Isten nevében egy pénzt sem
kaphatunk.

Nem láttatunk talám ezzel is véteni, hogy ezt is Felsé-
gednek alázatosan remonstrálljuk. Nállunknál Felséged
jobban tudgya, édes hazánkban lévő ellenségünk eddig is
mennyire erőssítette s szaporította, úgy mostan is szapo-
rítottja magát ellenünk, elannyira, hogy már majd nemcsak
az egész Partiumot, hanem nemes Magyar Országának
némű nevű [sic!] szélyit is foglalni s hódoltatni nem szü-
nik, mint szintén az jelenlévő példa is bizonyítottja. Vala-
hová pedig elérkezhetik, Isten ítéleti rajtunk, hogy mind
az földnépe s mind az ott lakos militáris rend visszasiét
hozzája az pór hagymára [sic!], mely Isten ítéletinek özön-

vizei között Isten irgalmasságából (az kik még pestis miá köztünk el nem hullottak), szép számmal ebben az nemes vármegyében, mint régenten az Isten népe Ezoárban [?], maradtunk meg Felséged hűségében. De ha Isten nem könyörül rajtunk, az mint az körülálló dolgokból és az ellenségnek eddig practizált mesterséges politiájából, pandurok szaporításából, földnépének töllünk elidegenedéséből és több effélékből szemlélljük, fele ezen tartománynak is igen gyenge ág szalon álló csendessége hová hamarább el ne repülljön, mellyet ha Isten ostorul reánk bocsátt, in illo casu locus refugii nem pateálván, és az kik köztünk cselédesebbek, az fellyebb említett okokra és akadályokra nézve tempore extremae necessitatis szegény cselédinket egy nyommá sem indíthatván, félő, szegény cselédinkel edgyütt igaz hűségünk mellett az ellenségnek porádzára, vagy inkább fegyverire példásképpen [sic!] ne jussunk, és így Felséged és édes hazánk továbbra való szolgálattjára is alkalmatlanná tétetünk.

Bizonyítjuk Istennel, nem célunk Felséges Urunk, jó Kegyelmes Fejedelmünk, hogy ezekkel az mi nyomorúságos és talám Felséged előtt is unalmas remonstrációinkal kíványunk senkit is Felségedtől idegeníttetni, annál is inkább legkissebben is láttassunk Felségednek praescribálni, mert Felségednek mind boldog s mind boldogtalan szerencseivel kíványuk életünk veszedelmével is minden szerencsénket öszveköttni. Hanem reménkedünk igen alázaatosan az Cristus nevében csak azon Felségednek, midőn szemeivel láttja igaz hűségünkért minden javainkból expilálódott, és az bujdosásnak földében számos eszten-dőknek eltelése után már éppen az földhözragadott és sokaknál ugyan csúffá lött nyomorúságos sorsunkat s állapotunkat, noha méltatlan szolgálain, de igaz hívein essék meg atyai szánakozó szíve rajtunk Felségednek, és ha csak vagyon valahonnan valami reménség, mód és út ebből az nyomorúságoknak özönvizeiből való megszabadulásra, méltóztassék valamely jó fundamentomon álló, vagy továbbáló jó fegyverkezésnek continuátiójával,

vagy ha az nem lehet, jó békesség tractájának inchoálásával nyomorúságos napjainknak sötét tümlöcéből való kiszabadulásunkat fejedelmi kegyelmessége szerint admaturálni, vagy ha ez is hamar nem lehet, bárcsak az cselédesek közül azoknak cselédgyeket, kiknek Erdélyben való transposítióra vagyon kedvek, úgy az mostan halálban árvaságra és özvegységre maradt gyámoltalankokat és élemedett öreg embereket cum passualibus Erdélyben. Az kik penig Moldvára kívánják transponálni cselédgyeket, azokat magok személyekben cselédgyek általkísérésére cum passualibus et recommendatoris Moldvában általbocsátani, jó rendben hagyván az idegen országban házok népét, készek lesznek Felséged parancsolatjára visszajöni, addig is penig ha kiknek egynéhány rendbéli homagiális obligációjok elégségesnek nem ítélnék, reversálisokkal is magokat kötelezni; hogy ez szerint mi is elménknak háborúit lecsendesítvén, ne találtassék senki is közüllünk, az ki desperatiótól viseltetvén, tilalmas extremitásra erumpálljon. Sőt Felségedet, mint jó Urunkat s édes Atjánkot az ő idejében Isten segedelméből édes hazánkban nagy örömel kísírvén, és magunk honnyunkban s hajlékunkban rajtunk való szerencsis és hosszas uralkodásának kívánatos napjait víg szível számálván, mind az végig és utolsó csepp vérünkig maradhasunk meg Felségedhez való alázatos és igaz hűségünkben, melljet midőn mind személy szerint, mind közönségesen álhatatos és egész resolútióval contestálni készek vagyunk, Felséged vigasztaló válosszát alázatosan várjuk, míg élünk, vagyunk

Felségednek, jó Kegyelmes Urunknak és Fejedelmünknek méltatlan alázatos szolgálói és igaz hívei
Erdélyből Felséged hűsége mellett
kibujdosott és mostan nemes
Maramarus vármegyében comoráló
nemessi rend.

Sziget 1. Septembris 1710.

[A hátlapon későbbi írással:]

Fasciculus 2dus. Nro 5a. Erdélyből Máramarosba bujdosott nemesi rendnek I^o Jósefhez [sic!] az iránti kérése, hogyha békességet nem köthet, legalább engedje meg, hogy Erdélybe vagy Moldvába vonulhassanak etc. Szeptembris 1. 1710.

196.

Bedő, 1710. szeptember 9.

Máramaros vármegye a fejedelemhez: ügyeik előadására Csebi Pogány Ádámot küldték hozzá.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Domino Francisco Secundo Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [A vármegye 4 kis kerek pecsétjével.]

Serenissime Princeps ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime!

Humillimorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subjectione praemissa. Hogy az Ur Isten Felségedet szegény nemzetünk örömeire örvendetessen sokkáiig éltesse, alázatosson kívánnyuk.

Felséges Fejedelem! Természet szerént való jó Kegyelmes Urunk, az Felséged édes nemzetünkhöz gyakorlot atyai kegyelmességét szegény ellalélt vármegyénk is száma nélkül tapasztalván; azon természeti kegyelmessége adván most is Felségednek bátorságot, lábaihoz való leborulásunkal alázatossan folyamodnunk Felségedhez; és végső dissolútióra jutott vármegyénk siralmas sorsának remonstátiójára alázatos submissióval. Expediáltuk tekintetes nemzetes Csebi Pogány Ádám uramat ökegyelmét Felségedhez, jó Kegyelmes Urunkhoz. Alázatossan esedezván, méltóztassék Felséged nevünkkel mondandó

szavainak hitelt adni, kegyelmessége szerént meghalgtatni és közinkbe irgalmas választéttel vissza is bocsátani. Kiért az Ur Isten Felségedet boldog országlással és hosszú ételtel megáldgya, aláztatossan kívánnyuk. Serenitatem Vestram quam diutissime foeliciter vivere et regnare desideramus. Datum ex congregatione nostra in possessione Bedő celebrata die 9. Septembris 1710.

Serenitatis Vestrae perpetui humilimi fideles

Universitas Comitatus Maramor-siensis.

197.

Uglya, 1710. november 17.

Barcsai Ábrahám levele II. Rákóczi Ferenchez az erdélyi menekültek ellátásával kapcsolatos nehézségekről és gondokról.

Eredeti. OSzK Kt FH 1389/16. Pag. 96—97.

[Külső címzés:] Felséges Erdélyi Választott Fejedelem II. Rákóczi Ferenc jó Kegyelmes Uramnak Őfelségének aláztatossan. [Gyűrűpecsét.]

Felséges Fejedelem! Jó Kegyelmes Uram.

Isten minden elötte álló dolgaiban Felségedet boldogícsa, ététét számos esztendőkre terjessze, szívembül kívánom.

Felséged kegyelmes parancsolattyát az ujjab conscribitió [sic!] iránt már jó ideje, az miolta vettem volt, mindenik vármegyére bocsátván ki mindgyárt conscriptorokat, de mint olyan henye, vagy mondgyam, becsületivel nem gondoló emberek, tsak álmodozva jártak s úgy is igen rosszul, amelyhez képest nehul ujjobbat kelletet perágálatnom s még most is edgyik vármegyébül sem mondhatom, jól s igazán jöttek volna bé. Láttya az Ur Isten, nem gyözök csudálkozni rajt, hogy sokan őkegyelmek közzül

nem considerályák, miben vagyunk s miben vagyon a haza, mit szenved az szegénység, sokan az huszti restrictió szerint az innít voltak most fellyeb írátták magokat. Jóllehet én ráncorára vonván ökegyelmeket, tsakugyan arra az huszti determinációra untam [?], de még úgy sem szeretem, mert tudom, sokaknak azok közzül is tselédek holtak el, megvallom, nem kevésbé szégyenlem hogy tsak ilyen kevés dologban is úgy nem szolgálhatok, az mint kívánnám.

Mindezeknek megorvoslására nem találhatok egyéb remediumot, hanem hogy Felséged commissiója által keményen parancsollyon mindenik főtisztnek, kivéven tőlem ezen laistromokat, tegyenek ökegyelmek az alattokvalójok közt, adhibeálván melléjek azon vármegyék-ből az kik ismerik az embereket, kinek-kinek defalcációt, mert külömben conscriptorok által semmit véghez nem viszünk. Felséges Uram, most is váraoztam az Aranyas székiek után, mindedig is nem hozták bé, az mint mondták, küldöttek méltóságos generális úrhoz; bár úgy volna, az kik behozták, rendben csinálván, Felségednek elküldöttem.

Ebben az esztendőben nemes Máramaros vármegyében téli quártélyban Felséged dispositiója szerént volt 2100 portió, de abban volt 2300 személy, mellyet vettünk bé magunk megszorításával, azokban mentenek el idegen országokra, holtak is el, az mint az mostani conscriptió béhozza, 760 personák. Vagyon most az conscriptió szerént 1542 persona, nemes Szatmár vármegyében az conscriptió szerént 904 persona.

Minthogy Isten ítéletiből az hadak nagyob részének, úgy látom, úgy kellett szorulniok Bihar, Szabolcs, Szatmár s Ugocsa vármegyének egy részére, ehez képest Felséges Uram, nemes Szatmár vármegyéből ide Máramarosban 300—400 personákat béhozhatni, vagy az megnyit Felséged kegyelmessen intéz; mivel Maramarus is fizetet had nélkül üres légyen, nem lehetett, kivált ha gyalog volna quártélyra való, az jöhetne felessebben bé,

mert ezzel az vármegyével s az atyfiakkal ennyi passust meg nem tarthatunk, amikor akar, akkor erumpálhat az ellenség. Gróff uram Mikes uram praetendálja Felsőged kegyelmességéből 50 portióját az téli holnapokra, akarván azzal is magátt segíteni bizonyos considerációkra nézve, nem árt Felsőges Uram, azzal az kevéssel kedveskedik Felsőged. Felsőgedet írásommal kelletik terhelnem, alázatossan Felsőgedtől bocsánatot várván, én méltóságos generális uramnak¹ eszerintt az dolgokat megírtam.

Ezek után Isten Felsőged dolgait maga kezére vegye s igazgassa, Felsőged alázatos híve, szolgája

Barcsai Ábrahám m. p.

Uglya 17 november anno 1710.

Jegyzetek

¹ Károlyi Sándor.

198.

Huszt, 1710. november 25.

Móricz István huszti kapitány jelentése a fejedelemhez az őrség ellátásával kapcsolatos súlyos gondjairól.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. e/A.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi Francisco Rákóczi de Felső Vadász, Sacri Romani Imperii, Regni Hungariae Duci, Incltyi Regni Transylvaniae Principi, nec non Siculorum Perpetuo Comiti, Domino Domino mihi clementissimo. [Gyűrűpecsét nyoma.]

Felsőges Uram.

Felsőgednek kötelességem szerént alázatossan kelleték az ittlévő fogyatkozásokat hírré tennem. Kenyerünk minden órában elfogy, domíniumbeli tiszt uraimék is a jószágon semmit nem vehetnek, azzal mentik magokat, sem penig a majorságbul, mioltátul fogva itt lakom,

semmi victuálét nem szállítottak, sőt a conventionátus szolgálkat is a magazinumbul kellett contentáltatnom, az mellyel is rövidült az élet. A praesídium felől, a palotások közzül írhatom Felségednek, kik az Isten súlyos ítéletin átalmentek, maradtak negyvenen tiszteivel edgyütt, amellyek is mezételenek, mert 3 esztendőű fogva nem adtanak mundért nekik. Felséged amelly pénzt kövári és ittlevő praesídiumnak assignált vala tavaly nemes Ugocsa vármegyébül, annak is egy részét Szent Iványi uram elvitette vala, amit a biztatással, szép szóval érek környülök, mindent véghez viszek, szüntelen való reám járások s panaszok kényszerített Felségedett ilyen gondgyai között búsítanom, alázatossan kérem Felségedett, orvosoltassa ezen dolgokat. Magamrul is Felséged méltóztassék megemlékezni, mivel csak alig táplálódhatom cselédimmal együt, mivel tiszt uraimék conventiómat annak idejében meg nem adgyák, hanem csak biztatnak. Isten Felségedet szegény hazánk megmaradására boldogul éltesse, kívánom.

Felségednek mindenkori alázatos öreg szolgája

Moricz István m. p.

Huszt 25 Novembris 1710.

199.

Máramarossziget, 1710. december 1.

Chilko Christián tanúsítványa, hogy azok a méltóságos urak, akik ingyen sót visznek, mindaddig kötelesek a harmincadot megfizetni, amig külön fejedelmi parancsot nem mutatnak fel mentességükről.

Eredeti. OL G. 29. RSzL V. 3. f.

Mivel az Felséges Fejedelem tavalyi esztendőben az méltóságos uraknak bizonyos számú sókat conferálván, azon méltóságos urak praetendálták, hogy collationális

só lévén, harmincadgyával nem tartoznak, melly is ad determinationem Excelsi Oeconomici Consilii suspendáltatott volt. Mostan pedig az méltóságos Oeconomicum Consilium determinációja kijöven, hogy minden, valakiknek Őfelségétől speciale mandatumuk nintsen, tartozának harmincaddal, lévén ezen harmincad exarendációban, valameddig nemes Debrecen várossa is az Őfelsége kegyelmes speciale mandátumát nem producállyá, hogy in defalcationem exarendatae tricesimae az őkegyelmek harmincadgya acceptaltatik, mindaddig harmincaddal tartoznak őkegyelmek. Sziget 1. Decembris anno 1710.

Christianus E. Chilko
tricesimae szigetiensis
administrator m. p.

200.

Huszt, 1711. január 28.

Máramaros vármegye követei, Kérei Márton és Ajtai Dániel beadványa Károlyi Sándorhoz a megye terheinek csökkentése, a nemesi szabadság védelme céljából. Rajta Károlyi saját kezűleg írt döntései az egyes pontokkal kapcsolatban.

Eredeti, Károlyi döntései saját kezű írásával. OL P. 396. Károlyi cs. lt. Acta publica. Ser. V. 1. csomó.

Instantiae Excellentissimo Generali Marschallo Domino Domino Alexandro Liberi Baroni de Nagy Károly alegantium Maramarosiensium humilima cum submissione porrectae.

1. Szegény vármegyénk addig is sok ízben megtapasztalt atyai reflexióját Excellentiádnak nagy alázatossan köszönnén, mostan is folyamodik általlunk atyai kegyelmességéhez és kívánná nagy alázatossággal általlunk, hogy mostani terhes obtingense, 2800 orálisok után 1-1 talléréval exurgálható inextolubilis nagy summát mél-

tóztatnék Excellentiád szegény vármegyénknek mostani effectívus státusához intéztetni, és egy summában 10 avagy 9000 rhénes forintokra reá engedni, mellyeknek is megadhatására tellyességgel szegény vármegyénk magát nem ígérheti, a tavalyi esztendőben inponált 10 000 rhénes forint summáját mái napig is nem praestálhatván; menyivel inkább most, amikor negyed része a pestis miá alig maradván, nagy részinek a sáska gabonáját megévén, és az elviselhetetlen s szünetlen való nyomorúság miá nagy része a szomszéd idegen országokban elbujdosván, nehezebben praestálhattya, nem lévén semmi mediuma a pénzkeresésben az Istennek súlyos ítéleti nagy mértékben folyván, és nímely résziben még ma is meg nem szülvén. A praenotált summának is pedig megadásában ne constringáltatnék nyomorult vármegyénk, hanem per partes egy részit a télen, más részit a jövő nyáron exsolválná, mert ha ilyen szoros executióval compelláltatik, az eddig megmaradott szegénység is széllel megyen, ha az Excellentiád atyai grátiája eziránt is nem accedál.

2. Hasonló alázatossággal instál általunk romlott vármegyénknek szegény nemessége. Ki is sem maga, sem annak kevés jószága semmi extremitásban a memoria hominum várbeli tűzifahordással nem terheltetett, a domínium és Kun jószág tartozván azzal, nemkülömben dohány és pálinka a fiscus proventussából procuráltatván; afélével szegény vármegyénk ne terheltetnék s ne tétetnének várhoz szolgáló emberekké, hogy ez ususban menvén, nemessi szabadságunk siralmas megromlásával is compelláltassunk, méltóztassék Excellentiád istenes consideratióba venni.

3. Káros terheltetésivel tapasztallya szegény vármegyénk, hogy az inpositiók praestálásában a milítia dispositiója alá bocsáttatik, és hogy az executiók nem a restáns helyekre, hanem a tisztekre mennek, mely miá a tisztek nem subsistálhatnak, hivatallyoktul avocáltatnak. Instálunk azért igen alázatossan, méltóztassék Excellentiád

úgy alkalmaztatni, hogy méltóságos úr főcommissárius uramhoz dirigáltatnának a commissiók, és ha úgy kívántatnék, pro assistentia bocsáttatnék a milítia, és nem a tisztekre, hanem restáns helyekre dirigáltatnék, és az eddig usurpált kemény executió is circumscribáltatnék.

4. Már jó ideje Máthé Deák atyánkfia maga házatul a pandúroktul elvitetvén német kézben rabságot szenved, semmi módgya a velle való jóltételben szegény vármegyénknek nem lévén, alázatossan folyamodik Excellentiád atyai kegyelmességihez, méltóztassék szabadulására való utat mutatni, kiért az Ur Isten is Excellentiádat megálgya.

Mindezekre várjuk nagy alázatossággal Excellentiád atyai reflexióval léendő és szegény vármegyénket conso-lálható kegyes válaszat.

Datum Huszt. Die 28. Januarii 1711.

[Az aláírások kívül:]

Afflictiissimi comitatus nostri Maramurosiensis ablega-ti nuntii

Excellentiae Vestrae humilima
cum obligatione devoti servi

Kérei Márton m. p.

Daniel Ajtai m. p.

[Az egyes pontokhoz a kérvény lapszélére Károlyi Sándor saját kezüleg a következő döntéseket írta:]

(1) Mind orális, mind eqvilis exuláns és militáris portiók után lévén az 1-1 talléros impositió, megítílheti az nemes vármegye, mire exurgálna, s noha minden vármegyék úgy fizetik s azon nemes vármegye is nemkülömben tartoznék, mindazáltal Felséges Urunknál alázatosan instálván, praesentibus 10 000 forint rhenenses relaxáltatik. Kinek modalitásáról méltóságos úr Bartsai Ábrahám uramnak íratatot, a nemes vármegye ahoz alkalmaztassa magát, ha az szükség engedhette volna, kívántam volna nagyobbban is consulálni.

(2) Valamint ezelőtt volt, ezuttán is az szerént legyen, praesentibus az hadi tiszteknek parancsoltatik, kire néz-

ve intimítiómat az domíniumbul és Kun jószágbul effectuállyák mindenekben, csak nemes vármegye adgya ki, honnat compellállyák.

(3) Már ezekrűl én az nemes vármegyének resolváltam s helyes lévén instantiája, mindenekben approbáltatik, s ha excessive valamely tiszt ellenkezött cselekednék, vigore harum az nemes vármegye ne admitállya, hanem repelállya, kiadván az restáns helyeket. Én addig is az méltóságos úrnak kültem intimítiómat az egy mostani Rácz András comissióján kívül, kit is az szorgos [sic!] szükség okozot. Az executiónak penig 4 poltura egy napra diurnumja, de relliqvo pro excessu reputáltatik.

(4) Máthé Deákrul sem leszek felejdékeny. De relliqvo is kívánván hazám szolgálattja csonkulása nélkül az nemes vármegyét consolálnom.

201.

Munkács, 1711. február 4.

Rákóczi Ferenc utasítja Kéri Lászlót, hogy fogja el és vigye Munkácsra Nagy János colonellust.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 3. C–D.

[Külső címzés:] Generoso Ladislao Kéri generali adjutatio assignandae. [Viaszba nyomott kis ovális, felirat nélküli pecsét, Rákóczi erdélyi fejedelmi címerével.]

Nemzetes vitézlő Kéri László general adjutantunknak praesentibus parancsoltatik, hogy ezen orderünket vévén, azonnal vegyen maga mellé Scharier colonellussunk regimentibűl 30 dragonyossokat egy lajtinantal, s meny nyen Dolha felé és atájikán keresse fel nemzetes vitézlő Nagy János colonellussunkat, kit feltalálván, magát árestállya és ide Munkácsra árestomban hozza be. Ami bagácsiája leszen, azt is serio conscribálván s árestálván, jó dispositióban hadgya, conscriptióját penig magával elhozza. Különben sem cselekedvén. In castro nostro Munkács die 4. Februarii anno 1711.

F. Rákóczi m. p.

Stephanus Kántor m. p.

Máramarossziget, 1711. február 25.

Az erdélyi bujdosó rendek Károlyi Sándorhoz: tájékozódás céljából Daniel Józsefet küldik hozzá.

Eredeti. Ol P. 396. Károlyi cs. lt. Acta publica Ser. V. I. cs.
[Külső címzés:] Méltóságos Főgenerális Károlyi Sándor Urnak (cum omni dignitatis titulo) nekünk jó Urunknak s Patronusunknak Őexcellentiájának. [Gyűrűpecsét.]

Méltóságos Főgenerális Ur! Jó Urunk s Patrónusunk.

Édes hazánknak s nemzetünknek állapottyát mire tectet Istenünknek juttatni, jól tudgyuk Excellentiád előtt nyilvánvaló, kik között mi is, kik az nemes erdélyi hazából nemzetünknek közönséges ügye s kötelességünk mellett megmaradtunk, hazánk dolgainak továbbra való kétséges kimenetelétül szorongattatván, Excellentiádat eddig is megtapasztalt úri grátiájának oly bizodalmaival, melyel eddig is gyakor szükséges állapotunkban éltetett, alázatosan megtalálnunk szintén kelletekorának ítéltük, küldvén betsülletes atyánkfiát, Daniel Joseph uramat őkegyelmét, és általa szükséges dolgainkat Excellentiádnak alázatosan declarálni akarván. Kérjük azért alázatosan Excellentiádat, méltóságos hírinek s örökös emlékezetinek közöttünk fennmarasztására említett atyánkfiát dolgainknak expositiójában mind meghalgtani, mind azokat idejekben és alkalmatosságokban úri grátiájával patronálni, mind pediglen az ilyen viszontagságokkal telljes üdőkben igen megkívántatott bölts tanátsával az dolgoknak occurrentiájához képest bennünket éltetni méltóztassék. Mely Excellentiád örök emlékezetre méltó úri propensiójának ajánlván mind magunkat s mindenemű dolgainkat, maradunk is álhatatosan

Excellentiádnak, Méltóságos jó Urunknak alázatos igaz szolgálói

erdélyi bujdosó fő és nemesi
rendek.

Datum Sziget 25 Februarii anno 1711.

203.

Szatmár, 1711. április 8.

Károlyi Sándor 4000 kősót utalványoz Kun István és Balogh Péter regimentjei számára. Ezt Barcsai Ábrahám is megerősíti.

Eredeti, csak az aláírás saját kezű. OL P. 676. Teleki cs. lt. Földváry cs.lt. 1711. évi iratok. F. LXXVI. Nr. 346.

Minthogy az hadak számára resolváltatott kősókbul még tekintetes nemzetes vitézlő Kun István és Balogh Péter uraimék ökegyelmek nemes regementyei semmit sem participáltak, azért tessék méltóságos úr Bartsai Ábrahám úrnak azon két nemes regementre a portusrul négyezer / 4000 kősót adatni. Szakmár die 8. Aprilis anno 1711.

Felséges Urunk hadainak mezei marschallus generális-sa

Károlyi Sándor. [Kisméretű gyűrűpecséttel.]

[Más írással rávezetve:]

Ezen commissiót vévén Kegyelmed sóinspector Irsay István uram, adasson ezen nemes regementeknek az commissió szerént négyezer kősót, id est 4000, ezen commissiót Kegyelmed megtartván, acceptáltatik. Datum Kelecsen 15 Aprilis anno 1711.

Barcsai Ábrahám m. p.

204.

Máramarossziget, 1711. április 13.

Détsei László igazolása, hogy a Nemes Compánia részére szállítandó 1501 kősó vámmentes.

Eredeti. OL P. 396. Károlyi cs. lt. Acta publica Ser. V. l. cs.

Recognoscálo per praesentes. Hogy a tekintetes Nemes Cavalleria Compania számára expediáltam ezen al-

kalmatossággal 20 szályakon salium lapides no. 1501 / ezeröttszáz s egy kősókat. Kegyelmetek azért harmincados és vámos uraim, ismervén azon említett Nemes Compania savainak és szályainak lenni, őket meg ne háboréttsa. Praesentibus perlectis exhibentis restitutis. Sziget 13 Aprilis anno 1711.

Ladislaus Détései m. p.
[Gyűrűpecsét.]

205.

Bedő, 1711. április 14.

Máramaros vármegye Sztojka Lászlót és Ajtai Dánielt küldi a fejedelemhez bizonyos ügyek előadására.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. c.

[Külső címzés:] Serenissimo Principi ac Domino Domino Francisco Secundo Dei gratia Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi Rákóczi [stb.] [A szokásos 4 kis kerek pecséttel.]

Serenissime Princeps ac Domine Domine nobis naturaliter Clementissime.

Humiliorum perpetuorumque fidelium servitiorum nostrorum in gratiam Serenitatis Vestrae devotissima subjectione praemissa. Hogy az Ur Isten Felségedet szegény nemzetünk örömeire örvendetesen sokkáig éltesse, alázatosan kívánjuk.

Levelünk praesentáló tekintetes nemzetes és vitézlő Sztojka László és Ajtai Dániel becsületes atyánkfiait expediáltuk Felségedhez. Kérjük azért Felségedet alázatosan, nevünkkel mondandó ökegjelmek szavait meghaladni, dolgainkat promoteálni és hozzánk kegyelmes kívánt válasszal vissza is bocsátani méltóztassék, melly Felséged kegyelmességét életünk fogjtáig alázatosan megszolgálni igyekezzük. Serenitatem Vestram quam ditissime foeliciter vivere et regnare desideramus. Datum

ex generali congregatione nostra die 14. Aprilis anno 1711 in possessione Bedő celebrata.

Serenitatis Vestrae perpetui humillimi fideles servi

Universitas Comitatus Maramorosiensis.

206.

Huszt, 1711. április 17.

Móricz István huszti kapitány levele Szentiványi Jánosnak Munkácsra: mi tévő legyen?

Eredeti. OL G. 15. RSzL I. 1. Caps. H. Fasc. 237.

[Külső címzés:] Tekintetes Nemzetes és Vitézlő Szentiványi János Brigaderius Urnak, Kegyelmes Urunk Ófelsége Palotás Regimentje Obersterének nagy jó Uramnak Ókegyelmének. Munkács.

Bizodalmas jó Uramnak ajánlom kegyelmednek kész szolgálatomat.

Nagy jóakaró Brigadéros Uram, Kegyelmednek tudósítását igen kedvesen vöttem, kérem Kegyelmedet, tovább is minket az dolgokrul informálni ne terheltessék. Énnem [sic!] is méltóságos generális uram parancsolattyát¹ ottan vöttem s vészem, kívánta mind az hajdúságott listába íratni, mind az várbeli dolgokat, azt megcselekedtem, opínióját is az praesídium kiadta és relegált Urunk Ófelségére, de itt Ófelségének semmi híre nem hallatik, soha azolta, miolta az méltóságos úr² elment, levelét nem vehettem, akkor penig azt parancsolta, hogy mindenekben az méltóságos generálistul fűgjek.

Ezzel maradok Kegyelmednek jóakaró kész szolgálója

Móricz István.

In Huszt die 17 Aprilis 1711.

[A külső oldalon Móricz István írásával még rávezetve:]

Azon nálam levő kevés pínzt én kiadtam az hajdúságnak.

Jegyzetek

¹ Károlyi Sándor.

² Vay Ádám.

207.

Hely és dátum nélkül.

Perényi Imre kérése II. Rákóczi Ferenc fejedelemhez két ügyben: 1. felesége lengyelországi kikölcsonzött pénzének behajtását kéri; 2. feleségének Husztról elvitt javait szeretné visszaszerezni.

Eredeti. OL G. 19. RSzL II. 2. g.

[A hátlapon lévő külső címzés:]

Felséges Vezérlő Fejedelemhez, nagy jó Kegyelmes Urához Ófelségéhez alázatos instantiája Periny Imrének.

Felséges Vezérlő Fejedelem, nagy jó Kegyelmes Uram.

Felséges Urunk, merészlettem Felségedet alázatos instantiámmal terhelnem, lévén a feleségemnek alkalmas üdötül fogvást bizonyos adóssága Zarakovszky uramnál Lengyel Országban; eddig is nem tévén contentumot róla, mellyre nézve alázatossan kérem Felségedet, méltóztassék engem ebben kegyelmessen elősegíteni, úgy feleségemnek nevetlen árvácskáját megtekinteni, s olyan utakat módokat benne feltalálni, hogy hova hamarébb juthatnék azon liquidum debitumhoz, Felségednek szép grátiájából.

Második alázatos instantiám Felséged előtt, valamelly res mobiliskái feleségemnek, hogy már in loco securo lévén, istentelen jobbágyi miatt nagy károokban is esvén, Lengyel Országban lévő zidóknak, ellopván elsőben is oda dissipálták, mellyért actu is most Hust várában vadnak, feleségemtől megfogatatván, megvalván is ebbéli dolgokat, nagy alázatossággal kérem Felségedet, mint-hogy is az aszony Szinyavszkiné asszonyom önegysága

birodalmában lévén Szkolya tája, méltóztassék kegyelmessen Felsőged promoteálni, avagy csak levelével az aszonyt önagyágát requirálni. Abbéli kegyelmességét Felsőgednek míg élek, alázatossan megszolgálni igyekezem.

Felsőgednek alázatos szolgája s igaz híve

Perényi Imre.

[A kancellárián rávezetve:]

244. Prény Imre.

208.

Szilágysomlyó, 1711. december 8.

Thordai Szabó Pál máramarosszigeti lakos elszámolása Kun Istvánnal a még áprilisban kiutalt 4000 kősonak Tokajba való leszállításáról. Ehhez csatolva december 21-éről Hunyadi István kimutatása a szállítási költségekről.

Eredeti, az első iratból van egy egykorú másolat is. OL P. 676. Teleki cs. lt. Földváry cs. lt. 1711. évi iratok. F. LXXVI. Nro. 216. és F. LXXII. Nro. 245.

Én aláb megírt, mostan nemes Maramaros vármegyében, Sziget várossában lakó Thordai Szabó Páll, adom tudtára mindeneknek, az kiknek illik, ezen obligatóriának rendiben, hogy ennek előtte tekintetes nemzetes Kali Kun István uramnak bizonyos számú sovainak procurálását és Tokajban való szállíttását subeáltam volt, mellyről is őkegyelme énelem anno 1711 die 8. Decembris nemes Kraszna vármegyében, itt Somlyón az őkegyelme maga házánál számot vetvén, maradtam adóssá tekintetes nemzetes Kali Kun István uramnak 130, / százharminc formális kősókkal, azakon kívül, az mely 150, / százötven formális kősója őkegyelmének most is kezemenél vadnak. Pénzel penig (mivel ezen sóknak az aknáról való leszállíttására leváltam volt őkegyelmétől florenos

hungaricales 384"12, / háromszáznyolcvannégy magyar forintokat s tizenkét pénzt, feltudván menyi pénz költ mind az aknáról való leszállítására 3009, / háromezerkilenc kősóknak, mind asztali kölcségemet az mikor in servitio voltam, mind penig egyéb apróság helyes expensáimat), maradtam adóssá fellyeb megírt tekintetes nemzetes Kali Kun István uramnak florenis hungaricalibus 57"12, / ötvenhét magyar forintokkal s tizenkét pénzel; afféle pénzel, mellyet leváltam volt sószállításra és magam szükségemben; erogáltam; ezen kívül is leváltam volt Zólyomi uramtól 40, / negyven magyar forintokat fizetésemben, mellyet Kun István uram megfizetet énérettem Zólyomi uramnak, és így már in summa (tudniillik) nállam maradott és magam szükségemre fordítottat vagy erogálódot pénz az conventiómban lévőlt 40 forintokkal edgyüt téssen florenos hungaricales 97"12, / kilencvenhét magyar forintokat s tizenkét pénzt; mellyet is tekintetes nemzetes Kali Kun István uram ökegyelme nem kevés töllem, hogy pénzül refundállyam, hanem fizetésemben és conventiómban engedte, jóllehet fizetésem annyéra nem ment volna, mivel 4000 kősóknak az aknáról Tokajba való leszállításáért ígirt volt ökegyelme tali conditione, hogyha 4000 kősókat Tokajban leszállítottok ökegyelmének az társammal, Boda Ferenc urammal edgyüt, az Tokai portuson való árrát 200, / kétszáz kősóknak az árrát ad műnekünk fizetésünkben, de sem az 4000 kősókat az aknáról le nem szállítottam (hanem 3009 kősókat), sem penig Tokajig nem szállítottam, hanem csak Szegedig, nem is szállott ökegyelmének le Tokajba 2417, / kétezernégyszázötvenhét kősójánál töb. Mindazáltal ökegyelme azt nem tekintvén, azon kilencvenhét, / 97 forintokat s tizenkét pénzt ex gratia engedé fizetésemben; és így az töb praetensióját liquidálván ökegyelme ellenem, maradtam adóssá ökegyelmének 130, / százharminc formális kősókkal, melynek is százát ökegyelme akarattja ellen eladtam és magam usomra fordítottam, harmincát penig Szentgyörgyi uram az csürből potentiose vitte

ell, mellyet is törvényes úton keresvén, őkegyelme is ígéré arra magát, hogy assistentiával léssen; és így azon 150, / százötven kősókkal edgyüt, mely most is de praesenti kezemnél van, vagyok omnibus computatis adós tekintetes nemzeti Kali Kun István uramnak 280, / kétszáznyolcvan kősókkal, melyre obligálok magam fide mea mediante, hogy őkegyelmének, vagy őkegyelme expressus emberének valamikor kevánnya, kezében adminisztrálok az őkegyelme assignációjára, úgy mindazonáltal penig, hogy őkegyelme is az százharminc kősókért tavaszig várjon el, az százötvent penig á modo imposterum valamikor fogja kevánni, adminisztrálok. Melyről adom ezen obligatóriámot (hogyha vagy in parte, vagy in toto az fellyeb megírt punctumokat violálnám, decretalis calumnián maradgyak érette, mellyet őkegyelme exclusis omnibus juridicis remediis csak egy város szolgája által is, avagy saltem propria autoritate megvehessen, vetethessen, non obstante nobili praerogativa, akarholott levő mobile és immobile bonumimból mind magamon, successorimon és legatariusimon) futuro pro testimonio, szokot pecséttemmel és kezem írásával megerősítvén. Datum Somlyó die 8. Decembris anno 1711.

Tordai Szabó Páll m. p.
[Gyűrűpecsét.]

Coram nobis:

Stephani Hadadi Jur. Ass. Inclyti Comitatus Crasznensis m. p. [Gyűrűpecsét.]

Joanne Detsei Judl. Inclyti Comitatus Krasznensis. [Gyűrűpecsét.]

Samuele Lévai Judl. Somlyaien. [Gyűrűpecsét.]

[Oldalt:] Correcta per nos.

[Hátsó lapon:] Nemes Maramaros vármegyében Szigeten lakó Thordai Szabó Páll obligatóriája.

[Mellékelve:] 1711. december 21. Hunyadi István kimutataása az átvett kőso szállítási költségeiről

Extractus de et super bis mille quadringentis decem et septem salilapidibus Maramarosiensibus spectabilis ac generosi domini Stephani Kun de Káll.

Quos beneficio triginta quatuor ratium ex Sziget in Tokaj per Tybiscum deduxere.

Pro quibus quid in fodina solutum, quid á fodina ad portum Szigetiense pro vectura, quid pro 35 ratibus? Quid pro instrumentis ad ratis requisitis et offendiculis in deductione interventis? Quid 34 ratium ductoribus, pro aliqua parte ad Tokaj usque, pro altera ad Szolnok usque solutum? Quid in tricesimis, praeemptione? Quot sales in tricesimis (accidentales vulgo vocatiti) in 18 teloniis ad Tokaj usque et pro discretione erogati? Quot periere, quot venditi et quo pretio? Quot floreni ad promotionem percepti et quot ex pretio salis administrati floreni etc.

Ezen megnevezet 2417 kősónak promótiójára percipiáltam tekintetes nemzetes Kun István uramtól . . . . .

Ugyanezen megnevezet solnak [sic!] aknai árrában . . . . .

Aknáról való leszállításáért az szigeti portusig adtam Szabó Pálnak kezében . . . . .

Magam vettem 15 szállyakot ezen sók alá hozzávaló eszközökkel edgyüt . . . . .

Tekintetes nemzetes Kun István administráltatot kezemben szállyakot, kiket megvétetet nro. 20.

Az szigeti harmincadon, első úttal, 2 pénzivel egy sótól, az szölösin 6 pénzivel in summa 1000 sótól, második úttal Szigeten 2 pénzivel, Szölösen 3 sótól 5 pénzivel, in summa 1352 kősótól fizettem 4 regiákkal edgyütt, mindenik regiákért 180 pénzt, tudván fel, fizettem . . . . .

Szigtetől fogva Tokaig és onnat Poroszlóig 34 kormányosoknak fizettem . . . . .

Poroszlótól fogva Vácig 1035 kősótól, mindenik sótól 36 pénzt fizetvén, Gyöngyesig penig 45 sótól, minden kősóért 21 pénzt fizetvén, fizettem az szek(er)eknek)

Két úttal levitt sóból Tokaig vámokon, harmincaderocon, discretiába és interesbe, az elveszet sókkal edgyütt erogálódot . . . . .

Salilapides deducti, erogati, conservati et venditi	Perceptio pecuniarum ad promotionem salis et ex pretio salis	dena- riis	Erogatio et administratio per florenos	dena- rios
503	214	86	226	44
—	—	—	165	64
			...*	14
			505	34
			382	05

Két úttal levitt sóból adtam el külömb, külömb féle árrakon . . . . .

Vácon házbérbe és császár vámján fizettem . . . . .

Komáromba 85 kősókat felvívén, hajóbérbe, esztergomi s komáromi vámokra, révre, taxákra . . . . .

Sószállítás közbe eset contrabontákért és akadályokért fizettem edgy mász(or) . . . . .

Praeemptióban két úttal levitt sóért 30-30 pénzivel fizettem . . . . .

Á die 15. maji ad 11. Novembris két úttal asztalomra, kocsisra, sóörzésért és Szatmárt bortöltésre fizettem . . . . .

Vásárlattam Kun István uram számára edgyetmást . . . . .

Ugyan Ökegyelme számára vett(em) 92 köből bort 120 pénzen köblit, 6 pénzt minden köbőlől fizetvén az harmincadon, az szekeresnek 27 pénzt köblitől . . . . .

Magam számomra vásárlattam két úttal pro flor. . . . .

Bodának fizetésében adtam és vásárlattam, az 31 forinton és 34 pénzen kívül . . . . .

Administráltam két úttal Kun István uramnak készpénzt . . . . .

Extradata 21. Decembris anno 1711. per me Stephanum Hunyadi m. p.

[x] E helyen a papír kiszakadt.

Salilapides deducti, erogati, conservati et venditi	Perceptio pecuniarum ad promotionem salis et ex pretio salis	denariis	Erogatio et administratio per florenos	denarios
1940	4231	39	20	40
			14	81
			25	66
			605	14
			107	40
			150	40
			143	28
			77	52
			29	09
			1694	02
2443			4378	33

Mutatók*

Személynévmutató

- Abaffy, I. Apafi Mihály
Ajtai Dániel 200, 205
Albert király (1437—1439) 86
Almássy Márton 22
Alvinczi Péter 6
Ambrus örmény 123
Andrásy Zakariás 12
I. Apafi Mihály 69, 71, 86
II. Apafi Mihály 186
Areltt János 166
Aszalay Ferenc 127
Bagossi Pál 171
Báji András, I. Bay András
Balog György 195
Balogh Péter 203
Barcsai urak 177
Barcsai Ábrahám 150, 191, 197, 200, 203
Barcsai Mihály 177
Basodi István, I. Bosodi István
Báthori család 48
Báthori Gábor 62
Bay András 122
Bay László 144, 193
Bay Mihály 142
Bene Kata, I. özv. Deesi Mártonné

* A számok az iratok sorszámát jelölik

- Beniczki Gáspár 175, 184—186, 193
 Beniczki Gáspár, I. Beniczki Gáspár
 Bercsényi Miklós gróf 76, 81, 179
 Bernárd Kata, I. Farczady Györgyné
 Berzenszkiné 99, 108
 Beszeczkiné, I. Berzenszkiné
 Bethlehem Gábor, I. Bethlen Gábor
 Bethlen Drusina 185
 Bethlen Gábor 74
 Bethlen János gróf 149, 167
 Bihari András 160, 161
 Bilkey Éva 127
 Boda Ferenc 208
 Borosjenei Mihály 35
 Bosodi (Bosódi) István 185
 Bossányi 179
 Budai István 22, 34
 Buday Zsigmond 16, 21, 24, 26, 27, 35, 40, 63, 65, 67, 74,
 86
 Bulyovszki Dániel 176, 190, 194

 Charrière, Jean Jacques 201
 Chilko Christán 199
 Czirka Jób 189
 Csáki László gróf 170
 Csányi György 131
 Csartorinszki 108
 Csécsi János 114
 Cserei János 134
 Cserei Mihály 114
 Csulay Balázs 177

 Daniel József 125, 202
 Daróczi Márton 185
 Daróczi Mártonné 185
 Darvai Ferenc 90, 127, 136, 139, 181, 185, 186, 189
 Darvai István 10, 12, 24, 26, 27, 31, 41

Darvasi István, I. Darvai István
 Debreczeni János 181
 Debreczeni Ötves Miklós 185
 Décsei László 194, 204
 Deesi Márton 62
 Deesi Mártonné özv. 62, 69
 Detsei János 208
 Détsei László, I. Décsei László
 Dobolyi István 177
 Dobozi István fia 166
 Dolhai (Dolhay) György 12, 24, 27, 52, 63, 66, 74, 75, 90,
 93, 99, 101, 103, 170, 173
 Dolhai György lánya 173
 Dósa Gergely fia 176
 Dragus Lukács 8
 Dvidosijanszki, I. Gidusinszki
 Enyedi István 166
 Eördögh Dániel 74
 Eötvös Miklós 151
 Esterházy Antal gróf 92, 115
 Farczády György 147
 Farczády Györgyné 147
 Forgách Simon gróf 107
 Galambos Ferenc 135
 Gidusinszki 108, 139
 Görgey (Görgei) Imre 57, 69
 Görög Márton 123
 Grabarics Jakab 74
 Gyulai Ferenc gróf 142
 Gyulai János 140
 Hadadi István 208
 Harmathi János 185
 Hidi Borbála, I. Perényi Miklósné

Horthi István 157, 158, 177, 189
Horváth Gábor 10, 134
Hunyadi István 208
Ilosvay Ábrahám 133, 147
Irinyi Zsigmond 15, 123
Irsay István 203
Jászai Susanna, l. Daróczi Mártonné
Josika Zsigmond 192
I. József (1705—1711) 195
Kajali Pál 3, 6
Kajdy István 52
Kálmáncsay (Kálmáncsaj, Kalmanczay) István 48, 59,
62—64, 68, 69, 71, 78, 79, 82, 86, 98, 99, 102, 103, 108,
122, 181
Kálnásy János 180
Kántor István 201
Karácson Sándor 194
XII. Károly (1697—1718) svéd király 179
Károlyi Sándor báró 84, 87, 88, 94, 96, 102, 103, 117, 120,
135, 141, 151, 197, 200, 202, 206
Katona István történétíró 114
Kéri Márton 149, 200
Kéri László 201
Király Mátyás 36, 57
Kismarjai Albert 175, 191
Kolosvári András 194
Komjáti Gábor 39
Kornis Péter
Kossovics Márton 151
Kőrösi György 170, 173
Krucsay Márton 67, 86, 190
Kun család 200
Kun István, Káli 203, 208

- Letky 193
 Lévai Sámuel 208
 Lipcsei Borbála 41
 Lónyai Ferenc 101
 Lorántffy család 48
 Magás János, i. Magos János
 Magos János 1, 10
 Majos Ferenc 1, 2, 6, 43, 69, 122
 Majos János 1, 12
 Marjai, i. Kismarjai Albert
 Maróti István 6, 65, 70, 77
 Máthé Deák 200
 Mikes Mihály gróf 179, 197
 Mohácsi 106
 Mojses 168
 Móricz István 198, 206
 Mulyko 191
 Nagy János 201
 Nagy Pál 147
 Nagy-Iday Ferenc 91
 Nagyszegi Gábor 188
 Nógrádi Sophia, i. Tarpai Mósesné
 Orbán Elek 154
 Orosz György 53, 55, 63
 Ottlik György 192
 Ötvös Miklós, i. Eötvös Miklós
 Palocsay György 120
 Panna Stefán, i. Pano István
 Pano István 107
 Pap István 184
 Pap Mihály 73, 121
 Papa Eleszó 183
 Pápai János 12, 19, 20, 23, 24, 27, 29, 32, 33, 36, 39, 42,
 44, 46—48, 52, 60, 62, 78, 90, 176

- Patkós Gergely 176
 Pekri Lőrinc gróf 111, 150, 176, 183
 Pekri Lőrincné 166
 Perényi család 32, 49
 Perényi Farkas 76
 Perényi Imre 207
 Perényi Imréné 207
 Perényi János 170
 Perényi Jánosné 170
 Perényi Miklósné 157
 Pinteá, Grigore 74, 136, 137
 Pintye, I. Pinteá
 Pogány család, Csebi 182
 Pogány Ádám, Csebi 11, 196
 Pogány György, Csebi 67
 Pogány Menyhért, Csebi 49, 186
 Pongrácz András 172
 Pongrácz György 140, 170, 181—183, 187
 Posaházi Pál 191
 Potoczky, Jozef 99, 192
 Prény Imre, I. Perényi Imre
 Prinyi Imre, I. Prinyi János
 Prinyi János, I. Perényi János
 Prinyi Miklósné, I. Perényi Miklósné
 Rác András 200
 Ráday Pál 114, 125, 140, 170, 184, 185
 II. Rákóczi Ferenc — minden iratban
 Ramocsaházi György 6, 15, 40, 71
 Ramocsay György, I. Ramocsaházi György
 Rédey Ferenc 64, 185
 Rédei László 185
 Rédei Mihály 166
 Rédei Pál 166, 167
 Resgyovszki János György 1/a, 21
 Rhedai Ferenc, I. Rédei Ferenc
 Rhedai László, I. Rédei László

- Salamon Péter 15
 Scharier, I. Charriere
 Simai István 187
 Szalai Pál 44, 45, 48, 61, 63, 65, 101
 Szalizin 191
 Szalontay János 63
 Szaplóczai György 108
 Szegedi Zsigmond 10
 Szentgyörgyi 208
 Szentiványi János 156, 198, 206
 Szentmáriai (Szent-Mariay) I. Szentmarjay Zsigmond
 Szentmarjay Zsigmond 103, 120
 Szepesi János 4
 Szerencsi József 10, 106, 109
 Szigethi Zsigmond 147
 Szinyavszkiné 207
 Szirmay (Szirmai, Szirmaji) Miklós 18—20, 23, 24, 26,
 27, 29, 30, 32, 36, 39, 40, 42, 46, 47, 67, 127, 181
 Sztojka László 151, 152, 205
 Sztojka Zsigmond 62
 Szuhai Erzsébet 173
 Szuhai Márton 3, 6, 173
 Szűcs Vaso 31
- Tarpai Mósesné 182
 Téchi János, I. Técsi János
 Técsi János 160, 161
 Técsi (Tecsi) Kató István 186
 Teleki Mihály gróf (1634—1690) 62
 Teleki Mihály gróf (1671—1720) 63, 68, 166, 169
 Thordai Szabó Pál 208
 Thököly Imre 142
 Tövisi Dániel 176
 Tura Jónás 149
 Turkulecz Constantin 146
 Túróczi Szűcs János 33

Ujhelyi család 32
Ujhelyi István 74
Ujhelyi János 74
II. Ulászló (1490—1516) 82, 86
Ványai János 35
Váradi 182
Vass György id. 172
Vay Ádám 105, 119, 155, 189, 190, 194, 206
Zarakovszky 207
Zathureczky István 30, 45
Zólyomi 208
Zrínyi család 48
Zrínyi Ilona 142

Helynévmutató

Akli (Ugocsa) 142 — R
Akna, l. Aknasugatag
Aknasugatag (M.) 63, 68, 121 — Ocna Şugatag R
Alsómarosváradsja (Alsó-Fehér) 191 — R
Arad vm 135
Aranyosszék 197
Bánya, l. Nagybánya
Bártfa (Szepes) 29, 30, 32 — Bardejov CS
Batiza (M.) 108 — R
Bedő (M.) 31, 196, 205 — Bedevlja SZU
Belső-Szolnok vm 149
Bereg vm 142, 159
Beregszász (Bereg) 83, 101, 175 — Beregovo SZU
Berettyóújfalu (Bihar) 88
Berezna (M.) 31 — Berezovo SZU
Beszterce (Besztercevidék) 63, 68 — Bistrița R
Bihar vm 197

Bocskó, I. Nagybockó
Búj (Szabolcs) 32
Búly, I. Búj
Bustyaháza, I. Handalbustyaháza
Csaba, I. Rákoscaba
Daiczka, I. Dancka
Dancka 99 — Gdansk L
Darva (M.) 184 — Kolodnoje SZU
Daskófalú (M.) 193 — SZU
Debrecen (Bihar) 33, 63, 96, 129, 166, 199
Doboka vm 149
Dolha (M.) 99, 170, 201 — Dohé SZU
Duna 18, 19, 20
Dunaföldvár (Tolna) 19, 57
Dunaordas (Pest-Pilis-Solt) 28—30, 32—34
Ecsed (Szatmár) 63, 82, 84, 88, 102, 160
Ecséd (Heves) 160
Eger (Heves) 17—27, 72, 73, 75, 80, 85, 87, 89—91, 93,
100, 125, 159, 163
Erdőszáda (Szatmár) 117, 134 — Arduşat R
Érsekújvár (Nyitra) 54—56, 142 — Nové Zámky CS
Esztergom (Esztergom) 127, 208
Fehérgyarmat (Szatmár) 188
Fejér vm (Erdély) 149
Fejérvár, I. Gyulafehérvár
Fogarás (Fogarásföld) 182 — Făgăraş R
Földvár, I. Dunaföldvár
Galgóc (Nyitra) 60 — Hlohovec CS
Gyarmat, I. Fehérgyarmat
Gyöngyös (Heves) 46, 47, 208
Gyulafehérvár (Alsó-Fehér) 38, 48, 191 — Alba Iulia R

- Haczeg, I. Hátszeg
 Handalbustyaháza (M.) 180 — Bustina SZU
 Hátszeg (Hunyad) 177, 191 — Hațeg R
 Hattzeg, I. Hátszeg
 Havasalfölde 44
 Hosszúmező (M.) 2, 6 — Cîmpolung la Tisa R
 Hunyad vm 191
 Hunyad, I. Vajdahunyad
 Huszt (M.) 1/a, 2, 6, 10, 16, 21, 24, 27, 31, 35, 52, 63, 64,
 66, 71, 74, 77, 90, 91, 93, 95, 97, 102, 132, 161, 164, 166,
 168, 175, 176, 180, 182—185, 187, 190, 197, 198, 200,
 206, 207 — Huszt SZU
 Iloba (Szatmár) 139 — R
 Ilyvó (L.) 54 — Lvov SZU
 Ipolyhídvég (Hont) 49, 50 — Ipelské Predmostie CS
 Ipolyság (Hont) 51, 52 — Šahy CS
 Jászberény (Jász-Kunság) 189
 Kálló, I. Nagykálló
 Károly, I. Nagykároly
 Kassa (Abaúj) 48, 71, 80, 156—158 — Košice CS
 Kászon, I. Mezőkászony
 Kelecsen, I. Kelecsény
 Kelecsény (M.) 203 — SZU
 Kisbikk hegy 139 — R
 Kisvárdá (Szabolcs) 152
 Kolos vm 149
 Komárom (Komárom) 208 — Komárno CS
 Körömi tábor, I. Ónod
 Körösmező (M.) 99, 102, 168 — Jaszina SZU
 Kővár (Kővárvidék) 12, 63, 152, 164, 198 — Chioar R
 Kővárvidék 135
 Közép-Szolnok vm 135
 Kraszna vm 135, 208
 Kutyalva (Alsó-Fehér) 111 — R
 Küküllő vm 149, 168

Lengyelország 7, 11, 44, 64, 69, 74, 83, 90, 99, 101, 108,
116, 139, 146, 168, 174, 207

Léva (Bars) 62 — Levice CS

Lipótvár (Nyitra) 59 — Leopoldov CS

Lvov, i. Ilyvó

Máramaros, i. Máramarossziget

Máramaros vm — minden iratban

Máramarossziget (M.) 2, 6, 33, 36, 40, 42, 43, 46, 62—66,
68—71, 74, 77—79, 82, 83, 86, 90, 95, 97, 99, 101—103,
106, 108, 114, 119, 121—124, 126, 127, 129, 130, 133,
136, 137, 139, 142, 145—151, 154, 155, 161, 162, 164,
167, 168, 174, 179, 181, 191, 195, 199, 202, 204, 208
— Sighetul Marmației R

Margita (Bihar) 63 — Marghita R

Marosszék 176

Mecenzéf (Abaúj) 63 — Medzev CS

Méra (Abaúj) 128

Mezőkászony (Bereg) 142, 185 — Koszino SZU

Mezőtúr (Heves) 94

Mikulics (L) 108

Miskolc (Borsod) 13, 14, 120, 121

Mocsonok (Nyitra) 102—105 — Močonok CS

Moldova, i. Moldva

Moldva 11, 44, 99, 101, 119, 124, 154, 195

Munkács (Bereg) 30, 45, 50, 63, 64, 71, 118, 120, 131, 134,
135, 142—144, 146, 168—173, 178, 180, 181, 186—
188, 190, 193, 201, 206 — Mukacsevo SZU

Nagybánya (Szatmár) 1, 10, 71, 74, 188 — Baia Mare R

Nagybocskó (M.) 2, 11, 60, 121 — Velikij Bocskov SZU

Nagyenyed (Alsó-Fehér) 166 — Aiud R

Nagykálló (Szabolcs) 23, 99

Nagykároly (Szatmár) 15, 84, 136, 139, 157, 176 — Carei
R

Nagyszöllős (Ugocsa) 45, 65, 68, 82, 194, 208 — Szeljus
SZU

- Nagyvárad (Bihar) 48, 162 — Oradea R
Németország 64
Nyitra (Nyitra) 76, 81 — Nitra CS
Ónod (Borsod) 138—141
Orzi (Moldva) 179
Öt város (Hosszúmező, Huszt, Máramarossziget, Técső,
Visk) (M.) 35, 40, 42, 68, 69, 71, 74, 82, 86, 97, 103,
106, 145
Partium 138, 146, 195
Petőszinye (Abaúj) 133 — CS
Poroszló (Heves) 208
Rakasz (Ugocsa) 146 — Rakosov SZU
Rákoscsuba (Pest-Pilis-Solt) 99
Remete (M.) 6, 66 — SZU
Róna, i. Rónaszék
Rónaszék (M.) 2, 6, 15, 71 — R
Rozsnyó (Gömör) 129, 132 — Rožňava CS
Ruszkova (M.) 168 — R
Ság, i. Ipolyság
Sárospatak (Zemplén) 166
Slesia, i. Szilézia
Sóakna, i. Aknasugatag
Solt (Pest-Pilis-Solt) 36—42
Somlyó, i. Szilágysomlyó
Sopornya (Nyitra) 109 — Šoporňa CS
Sóvár (Sáros) 74 — Solivar CS
Stanislau (L.) 102 — Ivanovo Frankovszk SZU
Szabolcs vm 135, 159, 197
Szakmár, i. Szatmár
Száldobos (M.) 176, 180 — SZU
Szamos 119
Szaplunca (M.) 183— R
Szászság (azaz: Szászföld) 191

- Szászváros (Szászvárosszék) 107 — Orăştie R
 Szatmár vm 135, 159, 197
 Szatmár (Szatmár) 12—15, 34, 43—45, 49, 56, 62, 63, 65,
 84, 88, 90, 97, 101, 102, 162, 166, 167, 188, 203, 208
 — Satu Mare R
 Szécsény (Nógrád) 110, 112
 Szeged (Csongrád) 44, 45
 Szeklence (M.) 10 — Sekernice SZU
 Szenc (Pozsony) 58 — Senec CS
 Szerencs (Zemplén) 159, 177, 178, 194
 Sziget, l. Máramarossziget
 Szilágysomlyó (Kraszna) 63, 139, 208 — Şimlăul Silvaniei R
 Szilézia 64
 Szinye, l. Petőszinye
 Szolnok (Heves és Külső-Szolnok) 18, 19, 40, 113, 122
 Szomolnok (Szepes) 63 — Smolník CS
 Szöllős, Nagyszöllős
 Sztaniszló, l. Stanislau

 Tállya (Zemplén) 166
 Tarpa (Bereg) 69, 86, 188
 Tasnád (Közép-Szolnok) 191 — Tăşnad R
 Técső (M.) 2, 77, 186, 192 — Tyacsev SZU
 Tegenje, l. Tegenyi
 Tegenyi (Moldva) 179
 Tekeháza (Ugocsa) 49 — SZU
 Tisza 10, 18—20, 32, 42, 57, 122, 127, 175
 Tiszabecs (Szatmár) 1, 18
 Tiszántúl 87
 Tiszaújhely (Ugocsa) 82 — SZU
 Tiszaújlak (Ugocsa) 19, 30, 40, 42, 46, 63, 64, 68, 69
 — Vilok SZU
 Tokaj (Zemplén) 3—5, 7—11, 18, 19, 29, 32, 36, 39, 40,
 42, 47, 63, 64, 68, 69, 71, 74, 82, 83, 101, 131, 136, 139,
 162, 163, 175, 190, 208
 Torda vm 176

Tornóc (Nyitra) 57 — Trnovec nad Váhom CS
 Töcső, l. Técső
 Törökország 177, 191
 Túróc vm 48
 Túrtó, l. Mezőtúr
 Uglya (M.) 197 — SZU
 Ugocsa vm 86, 97, 98, 135, 142, 146, 159, 197, 198
 Újhely, l. Tiszaújhely
 Újlak, l. Tiszaújlak
 Ung vm 159
 Ungvár (Ung) 45, 63 — Uzsgorod SZU
 Úrmező (M.) 6, 157, 186 — SZU
 Vác (Pest-Pilis-Solt) 208
 Vajdahunyad (Hunyad) 177 — Huneodara R
 Várad, l. Nagyvárad
 Váragya, l. Alsómarosváradja
 Vári (Bereg) 83, 101, 190 — Vari SZU
 Vencsellő (Szabolcs) 6
 Verchovina (Ung-Bereg) 168
 Vetés (Szatmár) 1/a — Vetiş R
 Vihnye (Bars) 53 — Vyhne CS
 Visk (M.) 2, 77, 166, 193 — Viskovo SZU
 Zalakna, l. Zalatna
 Zalatna (Alsó-Fehér) 191 — Zlatna R
 Zaránd vm 135
 Zemplén vm 74
 Zilah (Közép-Szolnok) 114 — Zälau R

HU ISSN 0238-0617

A kiadásért felelős
az Akadémiai Kiadó és Nyomda Vállalat
igazgatója

A nyomdai munkálatokat
az Akadémiai Kiadó és Nyomda Vállalat
végezte

Felelős vezető: Zöld Ferenc

Nyomdai táskaszám: 20741

Felelős szerkesztő: Bojtár Anna

Műszaki szerkesztő: Szakács Sándorné

A fedélterv Székely Edit munkája

Kiadványszám: I/29

Terjedelem: 15,59 (A/5) ív

Ára: 350,- Ft

A történeti Magyarország északkeleti peremén fekvő 10 000 négyzetkilométer nagyságú Máramaros vármegye évszázadokon át az egyik legnagyobb kiterjedésű megye volt az országban, s határai egészen 1918-ig változatlanok maradtak. Rákóczi számára két szempontból volt igen fontos Máramaros: egyrészt mert havasain át útvonalak vezettek Lengyelországba és Moldvába, s ezeknek gazdasági, politikai és diplomáciai szerepük volt, másrészt a máramarosi sóbányászat jelentősége miatt.

E forráskiadvány a megye belső életét mutatja be: a hadiellátás terheit, a katonaállítás gondjait, a polgárság és a nemesség viszonyát, a sóforgalmazás kérdéseit, a megyét 1708-tól elárasztó erdélyi menekültek problémáit.

Előkészületben

Kredics László — Solymosi László: A veszprémi püspökség 1524. évi urbárium

Bessenyei József: Kis Péter Exegeticon...-ja

Szakály Ferenc — Szűcs Jenő: Budai bortizedjegyzékek a XVI. század elejéről (1505—1510)

Deák Eszter: Riedel, Andreas: Tagebuch, Briefe und Denkschrift. Untergang eines Revolutionärs

ISBN 963 05 6245 6